

Programmabegroting

15 oktober 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Investeringsfonds Impuls Ede.....	7
1.1 De grote opgaven van de gemeente	7
1.2 De inzet van het Investeringsfonds Impuls Ede	8
Algemeen	8
Speerpunt Gezond en duurzaam voedsel voor iedereen (programma Food)	8
Speerpunt Landelijk gebied als proeftuin (programma Buitengebied).....	8
Speerpunt Kennishart van Foodvalley (KennisAs/Agrifood 2030 programma)	9
Speerpunt WFC	9
Speerpunt Ede Energieneutraal 2050 (programma Duurzaamheid)	9
Speerpunt Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit	9
Speerpunt Naar een klimaatrobuust Ede (programma Klimaatadaptatie).....	10
Regio Deal Foodvalley	10
Overige speerpunten	10
1.3 Financieel verloop van het Investeringsfonds	12
2 Programmaplannen.....	14
1. Maatschappelijke voorzieningen	15
2. Preventieve ondersteuning.....	22
3. Individuele ondersteuning	34
4. Economie, arbeidsmarkt en mobiliteit.....	43
5. Ruimtelijke ontwikkeling.....	49
6. Veiligheid	60
7. Kwaliteit leefomgeving	65
8. Bestuur en organisatie	71
3 Financiën	78
3.1 Uitgangspunten.....	78
3.2 Van perspectiefnota naar begroting	78
4 Actualisatie 2019	85
5 Paragrafen	97
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	97
5.2 Lokale heffingen.....	100
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen	104
5.4 Financieringen (Treasuryparagraaf).....	109
5.5 Bedrijfsvoering	113
5.6 Verbonden partijen	118

5.7 Grondbeleid	124
5.8 Grote projecten.....	127
6 Bijlagen	137
Bijlage 1A - Overzicht meerjarenperspectief	138
Bijlage 1B - Totaaloverzicht programmaplannen	141
Bijlage 1C - Historisch overzicht actuele begroting 2019	143
Bijlage 1D - Overzicht algemene dekkingsmiddelen.....	145
Bijlage 1E - Overzicht kosten per taakveld	147
Bijlage 1F - Geprognoseerde balans 2020-2023	153
Bijlage 2 - Meerjarenoverzicht reserves	154
Bijlage 3 - Meerjarenoverzicht voorzieningen	156
Bijlage 4 - Definities kengetallen paragraaf Weerstandsvermogen	157
Bijlage 5 - Berekening kostendekkendheid tarieven	159
Bijlage 6 - Staat van activa (vervallen)	161
Bijlage 7 - Overzicht (Depla)beleidsindicatoren.....	162
Bijlage 8 - Kernegegevens.....	163
Bijlage 9 - EMU saldo	165
Bijlage 10 - Begrotingssubsidies.....	166
Bijlage 11 - Aanbevelingen Rekenkamercommissie	167
Bijlage 12 - MPG Lite 2019.....	173

Voorwoord

Ruimte voor Ede

In het bestuursakkoord staat Ruimte voor Ede centraal. Ruimte voor inwoners om prettig te wonen, werken en leven. Ruimte voor (inter)nationale profilering op het gebied van Food met het landelijk gebied als proeftuin. En ruimte voor duurzaamheid en natuur.

Als het gaat om prettig wonen, werken en leven werken we in 2020 aan verschillende concrete zaken. Dit alles op basis van een stevig fundament van voldoende werkgelegenheid, relatief lage woonlasten, leefbare wijken en vitale dorpen. We werken aan de leefomgeving, bijvoorbeeld door meer groen toe te voegen in de stad. Met onze partners werken we de ambities van ons lokaal sportakkoord verder uit. Op cultuurgebied geven we onder meer in 2020 uitvoering aan de proeftuin Portal Ede-Wageningen. We voeren het Fietsplan verder uit in 2020. We werken verder aan de aanleg van veilige doorfietsroutes naar Veenendaal en Wageningen. De aanbesteding van het nieuwe station Ede-Wageningen vindt plaats in het eerste kwartaal van 2020. Het realiseren van de geprogrammeerde woningbouwopgave heeft onze grootste aandacht gelet op de druk op de woningmarkt en de stikstofproblematiek. In 2020 vieren we dat er 20.000 woning-equivalenten zijn aangesloten op het duurzame warmtenet. Op het gebied van veiligheid investeren we vooral in veiligheid in de wijken, veiliger uitgaan en het tegengaan van ondermijning. We investeren in wijkgericht werken en de sociale basis om zo dicht mogelijk aan te sluiten op de leefwereld van bewoners. We werken intensief aan de transformatie in het sociaal domein met oog voor onze kwetsbare inwoners.

Als het gaat om de Ruimte voor (inter)nationale profilering op food, het landelijk gebied als proeftuin en duurzaamheid en natuur ligt de nadruk in 2020 onder meer op het opstarten van de uitvoering van de Regiodeal Foodvalley. Met onze samenwerkingspartners werken we aan de transitie in de landbouw, aan voeding en gezondheid in de regio en aan het World Food Centre als onderdeel van het kennis- en innovatiesysteem. We bereiden de warmtetransitie voor en blijven inzetten op energiebesparing en duurzame energieopwekking. Eind 2020 heeft 90% van ons maatschappelijk vastgoed energielabel A. De programma's biodiversiteit en klimaatadaptatie komen op stoom in de uitvoering.

Naast de ambities 'buiten' werken we ook aan de ontwikkeling van de organisatie. Ons voornemen om alle ambities te realiseren met een duurzaam financieel perspectief is een grote opgave. We halen onder meer goede resultaten op het terugdringen van de inhuur en geven verder vorm aan de ombuigingen die zijn vastgesteld bij de perspectiefnota in het kader van Oud voor Nieuw.

Invloed financieel beleid Rijk op gemeentefinanciën

Ongeveer 50% van de inkomsten van de gemeente Ede is afkomstig uit het gemeentefonds. Een fonds dat door de Rijksoverheid gevuld wordt en via een verdeelmodel aan de gemeenten in Nederland wordt uitgekeerd. Het fonds veert mee met de uitgaven van het Rijk via 'trap op trap af'. Gaat het goed met de economie en geeft het Rijk meer uit, dan ontvangen ook de gemeenten meer geld. Gaat het economisch slechter, moet het Rijk bezuinigen, dan krijgen ook gemeenten minder. Op het eerste gezicht een eerlijk model. Maar op dit moment ervaren gemeenten in Nederland de bizarre afspraken die ook in dit model zitten. Terwijl het ons land economisch voor de wind gaat, houdt het Rijk miljarden over. Vertraging is opgetreden in investeringen in defensiemateriaal en infrastructurele werken. Als gevolg hiervan worden gemeenten hard gekort in het gemeentefonds.

Hiermee komen gemeenten in een vreemde werkelijkheid terecht. Het Rijk houdt miljarden over en is zelfs voornemens een fonds in te stellen ter bekostiging van allerlei projecten. Colleges van B&W van gemeenten staan voor de keuze om bibliotheken en zwembaden te sluiten, de OZB te verhogen en de dienstverlening aan hun inwoners te versralen. Ede en de meeste andere gemeenten hebben eensgezind hun ongenoegen over

het financieel Rijksbeleid laten horen in VNG en G40 verband. Er moeten structurele middelen worden toegevoegd aan begrotingen van lokale overheden.

Het is tegen deze achtergrond dat de Programmabegroting 2020-2023 aan u wordt gepresenteerd. Ook in Ede moeten we moeite doen om onze financiën in evenwicht te houden en de inkomsten en uitgaven te balanceren. In deze programmabegroting leest u dat dat ons lukt zonder ingrijpende maatregelen als sluiten van voorzieningen of verhogen van de OZB belasting. Maar moeilijke keuzes waren er wel zoals verwoord in de Perspectiefnota 2020-2023.

Afgezien van de effecten van het 'trap op trap af' model, zijn wij afgelopen geconfronteerd met diverse grepen uit de gemeentekas door de Rijksoverheid. Een eerder kabinet wilde dat gemeenten zouden fuseren tot gemeenten met minimaal 100.000 inwoners. Die plannen sneuvelden, maar de efficiency korting die met die herindeling gepaard ging, werd niet geschrapt. En daarmee wordt het gemeentefonds gekort, oplopend naar € 1 miljard in 2025 e.v. Voor Ede betekent dit een korting van ruim € 5 miljoen. Een andere in het oog springende korting is de overheveling van € 256 miljoen naar onderwijs, zonder dat dit gepaard ging met het afstoten van gemeentelijke taken.

Maatregelenpakket Perspectiefnota 2020-2023

Gelet op de grote tekorten in het sociaal domein vergde het proces om te komen tot een duurzaam financieel perspectief creativiteit, doorzettingsvermogen, moeilijke keuzes en daadkracht van college en gemeenteraad.

Het maatregelenpakket dat we in de perspectiefnota aan de gemeenteraad hebben voorgesteld is op zorgvuldige en afgewogen wijze tot stand zijn gekomen en bestaat uit:

maatregelen die de transformatie in het sociaal domein helpen realiseren;

- oud-voor-nieuw voorstellen met een beperkte impact op de samenleving;
- structurele borging in onze begroting van de grote opgaven voor de toekomst, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, die nu op incidentele basis worden gefinancierd uit het Investeringsfonds Impuls Ede;
- het oplossen van enkele knelpunten in onze begroting;
- het beperkt ruimte creëren voor ambities die de economische vitaliteit, de leefbaarheid en het basisvoorzieningenniveau in de gemeente Ede in de toekomst versterken. Een deel van deze ambities was bij de eerste programmabegroting onder de streep beland.

In de perspectiefnota is aangegeven hoe het Investeringsfonds, dat na 2021 niet meer financieel gevoed wordt, afgebouwd wordt en/of structureel geborgd wordt in de reguliere begroting. In juli 2019 is de Regio Deal Foodvalley gesloten. De financiële inzet vanuit de gemeente is opgenomen in het Investeringsfonds. De komende periode gaat de aandacht uit naar het opzetten van de uitvoeringsorganisatie en de start van de programma's met alle samenwerkingspartners.

Het realiseren van bovenstaande maatregelen vergt grote aandacht en inzet van de gemeente maar ook van maatschappelijke partners en andere samenwerkingspartners. Met als doel de impact op (kwetsbare) inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

Op dit moment onderzoeken we welke gevolgen het wegvallen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft voor de (ruimtelijke) ontwikkeling van Ede. Ongetwijfeld is de impact op partners en gemeente groot. Het is te vroeg om te beoordelen welk effect dit heeft op de begroting van de gemeente Ede. We werken er hard aan om alle informatie in kaart te brengen en met andere overheden strategie te bepalen, risico's in kaart te brengen en goed afgewogen besluiten te nemen over de projecten die worden geraakt door het besluit over de PAS.

Meerjarenperspectief

Ten opzichte van de perspectiefnota is het financiële beeld niet veranderd. Dankzij alle maatregelen presenteren wij een sluitende begroting 2020. Wij spreken daarbij onze verwachting uit dat de gesprekken met het Rijk over tekortschietende compensatie Jeugdzorg leiden tot het structureel maken van de tijdelijke middelen, waarbij recht gedaan wordt aan hoogte en omvang van de kosten. Wij verwachten hierover in de loop van volgend jaar meer duidelijkheid te verkrijgen.

Vanuit zowel G40 als de Tweede Kamer is aangedrongen op een nader onderzoek naar de wijze waarop meer stabiliteit in de ontwikkeling van het accres kan worden verkregen. Het kabinet heeft dit toegezegd.

De algemene reserve blijft in het meerjarenperspectief boven de bodem van € 10 miljoen.

Het risicoprofiel van de gemeente is ten opzichte van de Programmarekening 2018 achteruit gegaan. De ratio weerstandsvermogen is nog voldoende. Twee in het oog springende risico's zijn de mogelijke consequenties van het PAS en de realisatie van het maatregelenpakket Sociaal Domein.

Methode Duisenberg

Twee onderdelen in deze programmabegroting zien er anders uit dan u van ons gewend bent. Bij de behandeling van de Programmabegroting 2019-2022 is afgesproken dat de aanbevelingen die kwamen uit de pilot methode Duisenberg zouden worden gebruikt om de programmabegroting aan te passen. We zijn begonnen met de programma's Veiligheid en Ruimtelijke Ontwikkeling.

1 Investeringsfonds Impuls Ede

1.1 De grote opgaven van de gemeente

Het Investeringsfonds

Het Investeringsfonds Impuls Ede is in 2015 ingesteld om een impuls te geven aan de prioriteiten zoals verwoord in de Visie Ede 2025. Daaraan zijn door de opvolgende colleges ambities toegevoegd. Het fonds, gevoed met precario-heffingen, heeft ons de afgelopen jaren in staat gesteld om te investeren in onderwerpen als food, buitengebied, het levendig centrum en duurzaamheid. Op alle speerpunten in het Investeringsfonds zijn mooie resultaten behaald.

Bestuursakkoord 2018-2022 “ Ruimte voor Ede”

We willen ook in deze periode stevig investeren in het versterken van de sociale en economische kracht van de gemeente Ede. Dit in lijn met Visie 2025 en ons Bestuursakkoord 2018-2022 *Ruimte voor Ede*. Zoals in het akkoord aangegeven zien wij twee grote opgaven voor de toekomst van Ede:

1. *Food, landbouw en World Food Center*. Dit betreft de volgende onderwerpen:
 - Gezond en duurzaam voedsel voor iedereen (programma Food).
 - Landelijk gebied als proeftuin (programma Buitengebied).
 - Kennishart van FoodValley (programma KennisAs).
 - WFC als verbinding tussen kennis en voedsel (WFC).
 - Kansen verzilveren uit regionale samenwerking (Regiodeal, Investeringsagenda AgriFood 2030).
2. *Duurzaamheid en Natuur*. Dit betreft de volgende onderwerpen:
 - Ede Energieneutraal 2050 (programma Duurzaamheid).
 - Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit (programma Biodiversiteit).
 - Naar een klimaatrobuust Ede (Klimaatadaptatie).

Deze twee grote opgaven zijn onderscheidend voor Ede. De komende periode zal het Investeringsfonds daarom primair worden ingezet voor bovenstaande onderwerpen. Vanuit het vorige convenant zijn er nog enkele opgaven, die komende jaren een tijdelijke impuls vergen te weten:

- Programma Levendig centrum;
- Revitalisering - Integrale aanpak Bedrijventerreinen [IABW];
- Verkabeling Hoogspanning;
- Citymarketing;
- Evenementen.

Het Investeringsfonds in 2020 en verder

De financiële voeding van het Investeringsfonds loopt na 2021 definitief af. Om die reden hebben we in de Perspectiefnota 2020-2023 keuzes gemaakt over de toekomst van de speerpunten na 2021.

Tot en met 2021 is er binnen het Investeringsfonds ruimte om te investeren in de ambities van het Bestuursakkoord Ruimte voor Ede.

In juli 2019 is de Regio Deal Foodvalley ondertekend. In de perspectiefnota is aan het Investeringsfonds een bijdrage aan de Regiodeal toegevoegd alsmede in 2020 de eenmalige extra impuls van € 1 miljoen voor het WFC, ook in het kader van de deal, waartoe de gemeenteraad in het voorjaar van 2019 besloot. Ook voor Agrifood 2030 zijn middelen toegevoegd.

1.2 De inzet van het Investeringsfonds Impuls Ede

Algemeen

Het investeringsfonds heeft een sterke relatie met enkele programma's in hoofdstuk 2. De inhoudelijke relatie met programma 4, 5 en 7 is groot. Gegeven de eindigheid van dit fonds maken de speerpunten vanaf 2021 deel uit van deze programma's. De subdoelen, prestaties en indicatoren van deze thema's zijn vaak al wel terug te vinden in de programma's. Ook zijn indicatoren te vinden in de [Speerpuntenmonitor](#).

Speerpunt Gezond en duurzaam voedsel voor iedereen (programma Food)

Ede heeft zich in de afgelopen jaren op de kaart gezet als gemeente die voorop loopt met voedselbeleid. Veel is bereikt, maar er is ook nog veel te verzilveren. Zowel op economisch als op sociaal-maatschappelijk gebied bevinden we ons in de rendementsfase. We verzilveren waar de voorgaande bestuursperiode op is ingezet en met het huidige bestuursakkoord kiezen we om de ambities door te zetten. Dit vergroot de impact van de integrale ambitie "gezond en duurzaam voedsel voor iedereen in Ede", waardoor Ede zich ook in de toekomst blijft onderscheiden. Om de investering van de afgelopen jaren optimaal te laten renderen in de toekomst, borgen we deze in gemeente en gemeenschap, in al ons doen en laten. De bestaande samenwerking met de andere speerpunten, de reguliere programma's als ook met de strategische partners wordt daartoe verder versterkt.

Speerpunt Landelijk gebied als proeftuin (programma Buitengebied)

Het buitengebied zal ook de komende jaren aandacht en inspanningen vragen van de gemeente. Klimaatadaptatie en de landbouw-, energie-, en voedseltransities hebben grote consequenties voor het buitengebied. Boerenbedrijven verdwijnen in hoog tempo en percelen krijgen andere functies. De claims op gronden worden groter en urgenter, bijvoorbeeld voor de vestiging en groei van niet-agrarische bedrijven. In samenwerking met de lijnorganisatie werkt het Programma Buitengebied op vijf sporen aan manieren om de landschappelijke kwaliteit van het gebied te behouden.

In spoor	Werken we aan
Gezonde groene leefomgeving	Versterken van het buitengebied als leefomgeving van hoge kwaliteit voor mens en dier
Proeftuin vitale plattelandseconomie	Bevorderen dat bedrijven bijdragen aan een brede, duurzame vitaliteit van het gebied Verbinden van de innovatiekracht van agrarische ondernemers met het kennisnetwerk in de regio
Toekomstgerichte agrarische sector	Een robuuste, zelfbewuste sector die klaar is voor de toekomst en bijdraagt aan een gezond en economisch vitaal buitengebied
Karakteristieke landschappen	De natuurlijke kwaliteiten van het landschap als uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden
Buitengewoon beleven	Verbeteren van laagdrempelige mogelijkheden voor beweging en ontspanning door inwoners en bezoekers.

Een aantal projecten loopt in het komende jaar door, zoals: Inventarisatie Vitaal Buitengebied, Gebiedsontwikkelingsprocessen Kernhem en Ginkel, Omgevingsvisie Landelijk Gebied, Implementatie Menukaart, Vernieuwing Grondbeleid, verdieping van de verbinding Natuur en Landbouw, de bodemcursus, ontwikkeling van een gebiedsmonitor en het aanleggen van recreatieve routenetwerken voor MTB en ruiters/menners. Intern blijven we samenwerken aan de gezamenlijke uitvoeringsagenda met het programma Food. Daarnaast blijven we actief participeren in de samenwerking in het Manifest van Salentein en spoor 1 van de Regiodeal.

In de komende jaren wordt het programma langzaam afgebouwd en worden de opbrengsten en onderwerpen die langjarige aandacht behoeven geborgd in de lijn. Het aantal nieuwe activiteiten blijft dan ook beperkt. We gaan starten met een gebiedspilot in het buurtschap De Valk en met een pilot Erfdelen. Ook wordt er een vestigingskader opgesteld voor niet-agrarische bedrijven.

Speerpunt Kennishart van Foodvalley (KennisAs/Agrifood 2030 programma)

In het kader van het programma KennisAs hebben de gemeente Ede en Wageningen en provincie Gelderland afgelopen jaren samengewerkt om het gebied Ede-Wageningen in de regio FoodValley verder door te ontwikkelen tot een economisch foodcluster van nationale en internationale betekenis. Met als belangrijkste oogmerk voor Ede de duurzame versterking van de kenniseconomie en brede werkgelegenheid. Vanaf 2020 wordt deze ontwikkeling opgepakt in het programma Agrifood 2030. Daarmee is de samenwerking sterk verbreed: naast de drie hiervoor genoemde overheden participeren nu ook Wageningen Universiteit, Unilever en FrieslandCampina in het programma Agrifood 2030. De uitvoeringsorganisatie is belegd bij stichting FoodvalleyNL.

Voor de gemeenten staat het onderdeel Vestigingsklimaat centraal. Daarbij gaat het om onderwerpen als werklocaties, wonen, bereikbaarheid en cultuur, voorzieningen en landschap. Momenteel verkennen provincie en beide gemeenten de mogelijkheden van een concrete investeringsagenda.

Speerpunt WFC

Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar paragraaf 5.8 Grote projecten.

Speerpunt Ede Energieneutraal 2050 (programma Duurzaamheid)

Om de ambities op het gebied van energietransitie (zie hiervoor Routekaart Ede Energieneutraal 2050 en Bestuursakkoord) te realiseren, zetten wij het programma Ede Energieneutraal voort. De energietransitie ontstijgt het karakter van een impuls met een klimaatakkoord en de klimaatwet in het vooruitzicht. In 2020 wordt het programma vanuit het Investeringsfonds Impuls Ede gefinancierd; vanaf 2021 zijn structurele middelen voorzien (programma 5) waarbij wij rekenen op een significante bijdrage vanuit het Rijk. Extra capaciteit kan hierdoor ingezet worden om duurzame energieopwekking (uitnodigingskader, wind en zonnepanelen) en duurzame mobiliteit aan te jagen. We zetten fors in op warmtetransitie zodat in 2050 alle gebouwen in Ede van het aardgas zijn afgekoppeld. Regionale samenwerking (onder andere Regionale Energie Strategie, RES), afstemming en programmering is zowel nodig om de doelen te realiseren als vereist vanuit het landelijke Klimaatakkoord voor het verkrijgen van provinciale en landelijke bijdragen.

Speerpunt Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit

De Edese biodiversiteit is nog groot maar staat sterk onder druk. Met het programma biodiversiteit willen wij het tij keren, de afname waar mogelijk stoppen en maatregelen treffen voor behoud, herstel en ontwikkeling van biodiversiteit. Hiertoe is in maart 2019 het Programma Biodiversiteit 'Samen sterker met natuur' vastgesteld. Het programma richt zich op het:

- Behoud van soorten en het versterken van populaties.
- Behoud, herstel en versterking biodiversiteit in het bebouwde gebied, het buitengebied en het natuurgebied.
- Verankeren van biodiversiteit in participatie- en ruimtelijke processen en ontwikkelingen.

Het programma voorziet onder andere in maatregelen voor flora en fauna als bijen en andere insecten, het uitbreiden van het ecologisch groen en de realisatie van groene schoolpleinen. Verzuring van natuurgebieden wordt tegen gegaan door herstel van de mineralenhuishouding. Voor het versterken van biodiversiteit in het

agrarisch gebied wordt samengewerkt met andere programma's. De ambities zijn uitgewerkt met onze partners en in samenhang met de thema's klimaatadaptatie en duurzaamheid.

Speerpunt Naar een klimaatrobuust Ede (programma Klimaatadaptatie)

De klimaatverandering legt een uitdaging over de verschillende sectoren heen, daarom is een aanjaagteam geformeerd om te komen tot een strategische aanpak klimaatadaptatie. De aanpak behelst het tempo en de wijze waarop we de uitdagingen oppakken om te komen tot een klimaat robuust Ede. In 2019 lag de focus op lopende initiatieven. Zo hebben we samen met het project levendig centrum subsidie ontvangen vanuit het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, wordt het thema geïntegreerd in de groenvisie en participeren we bij de planvorming van maatregelen in de openbare ruimte. De strategische aanpak zal in 2020 gereed zijn.

De uitwerking van de strategische aanpak mondt uit in opgaven gerelateerd aan:

- Het in beeld brengen van de gevolgen van klimaatverandering ('weten').
- Het inpassen van het thema klimaatadaptatie in beleidsontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de Omgevingsvisie ('willen').
- De vertaling naar maatregelen in ruimtelijke ontwikkelingen waaronder vervangingsopgaven in de openbare ruimte ('werken').

Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma komen bekostigingsaspecten in beeld zoals:

- hoe de bekostiging past binnen bestaande activiteiten;
- of externe financieringsbronnen aangewend kunnen worden en
- wat aanvullende kosten zijn; aanvullende kosten worden bij de Perspectiefnota 2021-2024 aangevraagd.

Regio Deal Foodvalley

De Regio Deal Foodvalley is in juli 2019 ondertekend. De acht gemeenten van de Regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht kunnen nu vele partners aan de slag met de versnelling van de transitie naar een gezond en duurzaam voedselsysteem. Dit doel wordt uitgewerkt lang drie pijlers:

1. Versnelling van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw
Er wordt ingezet op toekomstbestendige, duurzame, circulaire landbouw. Denk aan maatregelen voor emissiereductie, het sluiten van kringlopen en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen voor agrariërs. Er is tevens focus op een sterkere verbinding tussen boeren en inwoners in het gebied.
2. Voeding en gezondheid van prille start tot oude dag
Met innovaties willen we mensen verleiden tot het consumeren van gezonder en duurzamer voedsel. We willen daarom een gezonde voedselomgeving creëren om zo gemakkelijker te komen tot gezonde en duurzame keuzes. Tevens geven we gezonde voeding een belangrijke plek in curatieve en preventieve gezondheidszorg.
3. Versterken van kennis- en innovatiesysteem
In de Foodvalley brengen we wetenschap, praktijkonderwijs, starters en bestaande bedrijven bij elkaar om innovaties toe te passen in nieuwe en bestaande producten.

Met de totale Regio Deal is een investering van ruim € 73 miljoen gemoeid (inclusief bijdragen voor het WFC).

Overige speerpunten

Citymarketing

Sinds maart 2019 is Stichting Ede Marketing verantwoordelijk voor de citymarketing van de gemeente Ede. In het opstartjaar richt Ede Marketing zich op het opzetten van de organisatie en werkprocessen voor de invulling van de taken, het opzetten van basiscommunicatiekanalen en middelen waaronder www.bezoek-ede.nl en www.ede-marketing.nl.

Daarnaast is het doel om te komen tot structurele samenwerkingsverbanden met organisaties en bedrijven in en rond Ede om te komen tot een gezamenlijk meerjarenplan 2020-2025. Relevante thema's hiervoor zijn onder andere food, zakelijke evenementen, militaire historie en nieuwe inwoners.

Evenementen

Ede Marketing is evenementenloket voor de gemeente Ede en verantwoordelijk voor de totstandkoming van een evenwichtige evenementenkalender die de positionering van Ede ondersteunt rond de thema's Food en Veluwe. Ede Marketing focust in 2019 op het stroomlijnen van werkprocessen met de gemeente, het verbeteren van de informatievoorziening ten behoeve van organisatoren en het zichtbaar maken van evenementen die de positionering ondersteunen. Knelpunt bij veel evenementen is het realiseren van zichtbaarheid. In veel gevallen ontbreekt de kennis hiervoor. Voor 2020 worden onder andere masterclasses communicatie opgezet.

Beleid, financiering en organisatie van evenementen horen niet bij het takenpakket van Stichting Ede Marketing. Doel van het evenementenloket is om de samenhang in het gebied te versterken, de economische impact van evenementen in het gebied te vergroten en de positionering van Ede te ondersteunen zodat het vestigingsklimaat in Ede goed aansluit bij de ambities.

Levendig centrum

De ontwikkeling van Ede centrum is er tussen 1970 en 2010 op gericht geweest om te groeien naar een grootstedelijke voorziening. In dat streven is de oorspronkelijkheid van het centrum (genius loci) verloren gegaan. Geheel tegen de toenmalige doelstelling (Ede centrum wordt een belangrijke regionale verzorgingsfunctie), is de Edenaar hierdoor afgehaakt. Door de crisis is het leegloopeffect versterkt. Ede heeft nu een relatief onpersoonlijk centrum waarop men niet trots is. Tussen 2015 en 2017 is zo goed mogelijk, in samenwerking met Edenaren en directe stakeholders, een plan gemaakt hoe we het centrum zo aantrekkelijk kunnen maken, zodat Edenaren weer ambassadeurs worden en bijvoorbeeld ook de vele toeristen in het buitengebied vaker kiezen voor een dagje centrum. Een sterk hart verbonden met een groot en mooi buitengebied.

In 2017 is een begin gemaakt met de uitvoering van dit plan. Inmiddels zien we de eerste resultaten. Het geloof ontstaat weer dat Ede centrum toch waardevol is. Partijen haken aan. Het winkelbestand wordt diverser en kwalitatief beter en er wordt weer gebouwd. Leegstand neemt af, bezoekersaantallen nemen toe en de waardering is, zeker na de opening van de nieuwe markt en de vergroening van de Grotestraat, gestegen. Door in te blijven zetten op het plan en te investeren in een levendige, levensvatbare, groene en aantrekkelijke binnenstad kan er weer een duurzame relatie ontstaan tussen Edenaren en hun centrum. Zo willen we de doelstelling halen dat de Edenaar weer trots wordt op zijn eigen binnenstad, er vaker naar toe gaat en dit ook uitdraagt.

Revitalisering

Op het gebied van werkgelegenheid en bedrijventerreinen wil het college investeren in het beschikbaar maken en houden van voldoende aanbod van bedrijventerreinen van een voldoende kwaliteit. Hiervoor is het van groot belang dat, naast ontwikkeling van nieuwe terreinen, ook de bestaande terreinen toekomstbestendig zijn. Om een beeld te krijgen van de kwaliteit van de diverse terreinen is samen met ondernemers een revitaliseringsscan uitgevoerd. Het uitwerken van een aantal concrete revitaliseringsplannen wordt samen met ondernemers en ook de provincie Gelderland opgepakt. Om dit te kunnen doen zijn middelen beschikbaar. Deze middelen worden tevens ingezet als cofinancieringsmiddelen en kunnen in worden gezet voor het realiseren van enkele quick wins.

Binnen de projecten zal nauw worden samengewerkt met andere taakvelden (onder andere BIM, RO, Grondzaken) om gezamenlijke aandachtspunten op te lossen en beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Verkabeling hoogspanningslijnen

Al jaren bestaat de wens vanuit omwonenden en politiek om de hoogspanningslijn die boven de kern van Ede loopt, ondergronds te brengen (verkabelen). Naar aanleiding van een opdracht van de gemeenteraad is in 2019 een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd dat eind 2019 leidt tot vaststelling van een tracé voor de ondergrondse kabel. In 2020 wordt dit tracé nader technisch uitgewerkt door de netbeheerder. Realisatie van de verkabeling en het amoveren van de bestaande hoogspanningslijn staat gepland voor 2021.

1.3 Financieel verloop van het Investeringsfonds

Investeringsfonds Impuls Ede (ramingscijfers Perspectiefnota 2020-2023) bedragen x € 1.000

	Begroot 2019	Verwacht 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Stand reserve per 01-01	2.157		1.329	-438
<i>Voeding</i>				
In: precarioramingen in perspectiefnota	6.150	6.150	6.150	6.150
Uit: naar algemene middelen (am. lastenverlichting)	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	4.650	4.650	4.650	4.650
<i>Food, landbouw en WFC</i>				
Gezond en duurzaam voedsel voor iedereen	-777	-777	-696	-622
Landelijk gebied als proeftuin	-860	-860	-750	-450
Inventarisatie buitengebied	-107	-107	-214	-107
Adviseur buitengebied			-117	-117
Kennishart van Foodvalley (KennisAs)	-302	-302		
Agrifood 2030			-200	-200
WFC	-450	-450	-1.540	-540
WFC - afwikkeling lopende verplichting cofinanciering	-45			
	-2.541	-2.496	-3.517	-2.036
<i>Duurzaamheid en natuur</i>				
Ede Energieneutraal 2050	-810	-810	-860	0
Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit	-403	-243	-554	-420
Naar een klimaatrobuust Ede	-135	-90	-135	0
	-1.348	-1.143	-1.549	-420
<i>Overig</i>				
Regiodeal Foodvalley	-300	-300	-350	-350
Citymarketing	-256	-256	-156	
Evenementen	-182	-182		
Levendig Centrum	-675	-675	-600	-400
Economie (revitalisering)	-90	-90	-90	-90
Verkabeling hoogspanningslijnen	-86	-50	-200	-736
	-1.589	-1.553	-1.396	-1.576
Stand reserve per 31-12	1.329		-438	216

Eind 2020 staat de reserve negatief. Dit effect wordt meteen in 2021 opgevangen. Dan genieten we nog een keer de inkomsten uit de precario die aan de reserve worden toegevoegd. Wegens de afbouw van het fonds zien we in dat jaar de bestedingen aanzienlijk teruglopen. Het saldo van de reserve eind 2021 komt toe aan de algemene middelen.

Onderstaand een toelichting op de verwachte afwijkingen van de bestedingen in 2019. Bij het opmaken van de jaarrekening blijven onderbestedingen behouden binnen de bestemmingsreserve Investeringsfonds Impuls Ede. Bijstelling van het bestedingsritme voor 2020 en 2021 vindt plaats in de perspectiefnota.

Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit

Binnen dit budget is € 160.000 bestemd voor maatregelen voor herstel verzuring van bossen. Planning was om dit in het najaar uit te voeren. Door de uitspraak van de Raad van State over de onuitvoerbaarheid van het PAS in de huidige vorm, is dit herstelproject stil komen te liggen. De provincie Gelderland is van mening dat door het uitrijden van het materiaal sprake is van extra uitstoot van stikstof en dat ze een vergunning Wet Natuurbescherming gaat eisen. De doorlooptijd van deze vergunning is een half jaar. Overigens zijn we met de provincie in gesprek, omdat we het niet eens zijn met haar standpunt. Uitvoering van de werkzaamheden vindt dus naar verwachting in 2020 plaats. Het beschikbare budget voor 2020 (€ 90.000) voor nazorg en monitoring verschuift vervolgens ook een jaar.

Naar een klimaatrobuust Ede

Voor 2019 is geld beschikbaar gesteld om een aanjaagteam te formeren, een strategische aanpak klimaatadaptatie uit te werken en impuls te geven aan lopende initiatieven. Het beschikbaar maken van capaciteit in de organisatie is in de eerste helft van het jaar minder snel gegaan dan voorzien. Hierdoor is het formeren van een aanjaagteam en de strategische aanpak getemporeerd.

Verkabeling hoogspanningslijnen

De verwachte kosten over 2019 zijn lager dan geraamd omdat de netbeheerder zijn interne uren tot nog toe voor eigen rekening heeft genomen.

Regiodeal Foodvalley

Op dit moment wordt gewerkt aan het opzetten van de benodigde structuren, governance en afspraken om de uitvoering in de verschillende sporen in gang te kunnen zetten. Gezien de omvang van de Regiodeal is het van groot belang om dit eerst uit te werken. De eerste beschikkingen worden volgens planning in 2019 afgegeven, maar de hoogte is nu nog niet aan te geven. Mocht de beschikking vanuit Ede lager liggen dan de nu beschikbare middelen, dan worden deze in volgende jaarschijven toegevoegd. In totaal heeft Ede immers € 1 miljoen bijdrage toegezegd aan de sporen Landbouw en gezonde voeding.

2 Programmaplannen

Methode Duisenberg

Twee onderdelen in deze programmabegroting zien er anders uit dan u van ons gewend bent. Bij de behandeling van de Programmabegroting 2019-2022 is afgesproken dat de aanbevelingen die kwamen uit de pilot methode Duisenberg zouden worden gebruikt om de programmabegroting aan te passen. We zijn begonnen met de programma's Veiligheid en Ruimtelijke Ontwikkeling. De vormgeving van deze programma's wijkt hierdoor af.

De belangrijkste veranderingen zijn:

- de formulering van subdoelen is concreter en meer in overeenstemming met de vastgestelde beleidsnota's;
- relaties tussen subdoelen en prestaties zijn zichtbaar;
- er staan nu beeldindicatoren (nauwelijks beïnvloedbaar maar wel relevant), effectindicatoren (enigszins beïnvloedbaar) en prestatie-indicatoren (wel beïnvloedbaar);
- ketenpartners zijn vermeld;
- streefcijfers zijn opgenomen bij effect- en prestatie-indicatoren;
- waar mogelijk zijn referentiecijfers van gemeenten met 100.000-300.000 inwoners opgenomen.

De Programmabegroting 2021-2024 zal geheel volgens het nieuwe format zijn aangepast.

Sport

De meeste mensen sporten omdat ze sport leuk vinden, voor hen is sporten een doel op zich. Daarnaast kan sport een middel zijn om bijvoorbeeld je gezondheid te verbeteren, zorgen voor meer participatie of het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Om sport als doel en als middel te ondersteunen, bieden wij passende faciliteiten voor binnensport, buitensport en voor het zwemmen. Daarnaast ondersteunen en stimuleren wij sportverenigingen bij het aanbieden van sport en hun maatschappelijke rol.

Cultuur

Kunst en cultuur dragen bij aan de samenleving, ze verrijken, verdiepen en geven kleur. We maken zichtbaarder wat er aan kunst en cultuur in Ede is. Daarnaast creëren we ruimte voor meer kunstuitingen en cultuurbeleving in Ede. Wij ondersteunen daarom een goed cultuuraanbod in onze gemeente zodat het in Ede aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te ondernemen. Hierbij is voor ons het uitgangspunt dat alle kinderen kennis kunnen maken met en een basis krijgen van de verschillende vormen van kunst, cultuur en erfgoed via cultuureducatie.

Erfgoed

De identiteit van de Ede komt onder andere tot uitdrukking in ons erfgoed en cultuurhistorie: het cultuurlandschap, historische bouwkunst, archeologie en het ons archief. Erfgoed geeft houvast en herkenning, dat wordt door veel mensen gewaardeerd. Erfgoed richt zich daarom primair op het in beeld brengen van specifieke cultuurhistorische kwaliteiten en vervolgens op een duurzame instandhouding daarvan. Erfgoed biedt daarnaast aanknopingspunten voor ontwikkelingen in de toekomst. Als we ruimte geven aan ontwikkeling en vernieuwing liggen er kansen om verder te bouwen aan onze Edese identiteit: cultuurhistorie als inspiratiebron voor de versterking van de ruimtelijke inrichting van onze gemeente.

Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

De stijging van de bouwrijzen, waarvan eerder sprake leek, krijgt inderdaad daadwerkelijk haar beslag. Deze ontwikkeling heeft op diverse plekken gevolgen voor de in de meerjarenbegroting geraamde bedragen voor genoemde projecten. Het is mogelijk om deze stijging van de bouwkosten te verwerken in de nieuwe Perspectiefnota 2021-2024.

Een knelpunt bij de projecten is dat concrete planontwikkeling soms sneller gaat dan de definitieve besluitvorming en het beschikbaar komen van instrumenten op grond van nieuwe ambities en ideeën met betrekking tot duurzaamheid en klimaatakkoord. Voorlopige duurzaamheidsnormen leiden tot aanzienlijk hogere investeringen dan gedacht met als gevolg dat normen in het ontwikkelingstraject over duurzaamheid worden bijgesteld.

Een bijstelling die in de praktijk, afhankelijk van de fase van een ontwikkeltraject voor een bouwplan niet meer zonder ingrijpende gevolgen kan worden veranderd. Zo was er in 2018 sprake van voorlopige BENG normen die op het moment van besluitvorming in 2019, zijn verlaagd. Zo is Ederveen ontworpen op basis van de BENG eis (2015/2018). Het gehele klimaatakkoord is in dat opzicht een risico.

Sport

In de zomer van 2018 is er een nationaal sportakkoord gesloten. Daarin zijn ambities opgenomen over wat we landelijk willen bereiken met sport. In het najaar van 2019 wordt dit landelijke akkoord, geïnitieerd door Sportforum Ede, Sportservice Ede en de gemeente Ede, vertaald naar een lokaal sportakkoord. Belangrijke pijlers zijn inclusief sporten, een duurzame sportinfrastructuur en talentontwikkeling. Het lokale sportakkoord vormt de basis voor de nieuwe sportnota die in de zomer van 2020 gereed zal zijn. Die nota zal ingaan op de gemeente rol bij de invulling van de lokale ambities.

Cultuur

In 2019 is een eerste aanzet gegeven om te komen tot meer inzicht in de behoefte aan culturele voorzieningen en activiteiten. In 2019/2020 zal een verdiepingsonderzoek plaatsvinden onder inwoners. In 2020 zullen de resultaten hiervan gepresenteerd worden.

De minister bereidt op dit moment de nieuwe rijkscultuurbeleidsperiode voor, met daarin een grote rol voor de gevormde culturregio's. In 2020 wordt voor de Culturregio Ede-Wageningen uitvoering gegeven aan de proeftuin Portal Ede-Wageningen, uitgevoerd door Shared Studios.

De gemeenteraad heeft voor drie jaar subsidie vastgesteld (2017-2020) voor het Cultuurfonds. In 2020 zal een evaluatie plaatsvinden over de bereikte doelen, zoals aangegeven in het Programma van Eisen. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie, kan het College het belang bepalen van het Cultuurfonds voor de cultuursector in Ede.

Vanuit Cultuur zal extra aandacht gegeven worden aan het jubileumjaar viering 75 vrijheid Ede.

In 2019 is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar een passende, realistische en haalbare invulling van de linkervleugel van de Frisokazerne. Daar is een voorkeursscenario uitgekomen om deze ruimte te vullen in samenwerking met het Kröller-Müller Museum door het verhaal van Helene Kröller-Müller tot leven te brengen, tastbaar te maken en betekenis te geven. Door middel van een multimediale hoofdtonoonstelling over Helene Kröller-Müller dat de impact en het effect van haar collectie en museum op de regio vertelt. Dit scenario biedt de mogelijkheid de materiële en immateriële cultuurhistorische erfgoedwaarde van Ede en haar regio, met haar inwoners van de stad en de dorpen, te verbinden, te ontsluiten en zichtbaar te maken. Het scenario wordt nader globaal uitgewerkt in een eerste plan van aanpak.

Op basis van het advies uit de second opinion dient Akoesticum in het najaar van 2019 een robuust meerjaren(business)plan in dat, indien het voldoet aan de voorwaarden van de gemeente, als basis dient voor de structurele subsidie per 2020. Hiermee wordt ingezet dat Akoesticum bijdraagt aan het versterken van het aantrekkelijke vestigingsklimaat en de culturele uitstraling van Ede.

Erfgoed

Begin 2018 heeft de raad de nieuwe nota "Erfgoed maakt Ede!" vastgesteld, integraal beleid voor de vakdisciplines Archeologie, Monumentenzorg, Cultuurlandschap en Archief. Bij de vaststelling van de programmabegroting is het bijbehorende ambitieniveau definitief vastgesteld. Sedertdien is gestart met de uitwerking en voorbereiding van erfgoedtaken, die voortvloeien uit de nota en die de komende beleidsperiode om prioriteit vragen, waaronder nieuwe opgaven in het kader van de Omgevingswet.

Relevante beleidsnota's

Onderwijshuisvesting

- [Integraal huisvestingsplan onderwijs 2015-2018 \(2014\)](#)
- [Strategisch huisvestingsplan onderwijs 2017-2020](#)
- [Strategisch huisvestingsplan onderwijs, deel 2 2018-2021](#)

Sport

- [Accommodatieplan buitensport \(2017\)](#)
- [Integraal huisvestingsplan binnensport 2015-2018 \(2014\)](#)
- [Sportnota Ploegenspel 2.0 \(2012\)](#)
- [Toekomstvisie zwemproduct \(2016\)](#)

Cultuur

- [Nota 'Erfgoed maakt Ede!' \(archeologie, monumentenzorg, archief\) \(2018\)](#)
- [Beleidsregels voor onderhoud en restauratie van monumenten \(Leidraad MOOI Ede\) \(2017\)](#)
- [Cultuurnota 2016 \(2016\)](#)
- [Cultuurhistorische Waardenkaart \(2012\)](#)
- [Erfgoedverordening Gemeente Ede \(2017\)](#)
- [Subsidieregeling Instandhouding Erfgoed \(2017\)](#)

Wat willen we bereiken?

Onderwijshuisvesting

Doel

Leerlingen in Ede kunnen gebruik maken van een aanbod van onderwijsvoorzieningen dat minimaal voldoet aan de wettelijke eisen. Door uitvoering te geven aan het Strategisch huisvestingsplan onderwijshuisvesting streven we naar het gefaseerd verbeteren van alle schoolgebouwen en, zoveel als mogelijk, op een kwalitatief hoger niveau te brengen dan wettelijk vereist. Dit is mede afhankelijk van de (financiële) inzet van de schoolbesturen.

Sport

Doel

Meer inwoners in Ede sporten en bewegen voor vitaliteit en contact.

Subdoelen

- Meer inwoners voldoen aan de beweegnorm.
- Hogere deelname aan sportverenigingen.

Cultuur

Doel

Kunst en cultuur in Ede worden zichtbaarder doordat de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven groter en bestaande initiatieven en organisaties bekender worden.

Subdoelen

- Alle kinderen maken kennis met en krijgen een basis van alle cultuurvormen.
- Het verhaal van Ede wordt verteld: cultuur is verbonden met Edese identiteit.
- Inwoners en bezoekers komen meer met elkaar in contact via kunst en cultuur. Dit versterkt de sociale cohesie en sociale kracht van Ede.
- Het verbeteren van het cultureel ondernemersklimaat door middel van instandhouding van de culturele basisinfrastructuur en het mogelijk maken van innovatie. Deze dragen ook bij aan het versterken van de economische kracht van Ede.
- Versterken van de culturele uitstraling van Ede die bijdraagt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van Ede als woongemeente.

Erfgoed

Doel

- Het inzichtelijk maken en duurzaam behouden van ons waardevolle cultureel erfgoed is van belang om aan huidige en toekomstige generaties het verhaal van de Edese geschiedenis te kunnen blijven vertellen. Dit vergroot de cultuurhistorische aantrekkelijkheid van de gemeente Ede.
- Erfgoed zet zich in om de specifieke cultuurhistorische kwaliteit in de gebouwde en natuurlijke leefomgeving te behouden en te versterken, en de kennis hieromtrent te vergaren en te delen. Cultuurhistorie als unique selling point en als versterker van de plaatselijke identiteit. Van belang is dat Edenaren steeds meer zelf (kunnen) bijdragen aan het behoud van hun erfgoed.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat voldoet aan de beweegnorm <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	49	-	49	-	45
Percentage inwoners dat niet sport <i>Gepresenteerde percentages zijn afkomstig uit Inwoners aan het woord. KING geeft alleen voor 2014 een percentage: 51% (bron: RIVM). Zie ook Depla-indicator 'Percentage niet-wekelijkse sporters'.</i>	42	-	42	-	
Percentage inwoners dat sport in clubverband <i>Wordt tweemaal gemeten. Sporten in clubverband volgt de landelijke trend van anders-georganiseerd sporten, bijvoorbeeld door loopgroepen, fitness en bedrijfscompetitie. Bij de nieuwe sportnota zullen nieuwe indicatoren worden opgesteld die meer inzicht geven in de beweegnorm, sporten binnen sportverenigingen en anders-georganiseerd sporten.</i>	29	-	22	-	35
Sociale cohesie <i>Schaalscore op 10-puntsschaal die is opgebouwd uit vier stellingen over sociale samenhang in de buurt.</i>	-	6,4	-		
Percentage Edenaren dat cultuuraanbod voldoende vindt <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	64	-	70	-	2020: 70
Deelname aantal scholen aan cultuureducatie	12	17	22	nrb	
Woonattractiviteit Ede <i>Rangnummering woonattractiviteitsindex (Atlas voor gemeenten): hoe lager des te aantrekkelijker is de gemeente</i>	21	22	25	25	2020: 18
Percentage inwoners dat een (zeer) positief beeld heeft van de gemeente Ede (als gebied) <i>Wordt tweemaal gemeten</i>	65	-	72	-	2020: 75

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijshuisvesting

In 2020 gaan we verder met de uitvoering van het strategisch huisvestingsplan onderwijshuisvesting waarmee de gemeenteraad in januari 2018 heeft ingestemd. Daarmee worden alle scholen in de gemeente Ede gefaseerd via vernieuwbouw of vervangende nieuwbouw op het niveau van het meeste recente Bouwbesluit gebracht en waarbij ook eisen worden gesteld op het terrein van functionaliteit en duurzaamheid.

In 2020 wordt de gerenoveerde SmdB De Kraats opgeleverd alsook het schoolgebouw in het voormalige Kantinegebouw van de Enka. Daarnaast wordt een start gemaakt met de Nieuwbouw van de scholen (Julianaschool en Calvijnschool inclusief gymzaal) in Ederveen. Ook de renovatie van de Vrije school De Vuurvogel wordt gestart en wellicht ook in 2020 opgeleverd.

Met de bouwplanontwikkelingen voor een nieuw onderwijsgebouw op de Kazerneterreinen wordt een start gemaakt. Ook de planontwikkeling en mogelijk start van de SmdB Ruitenbeek krijgt haar beslag.

Sport

Voor de zomer van 2020 zal de nieuwe sportnota aan de raad voorgelegd worden. Deze nota beschrijft de rol van de gemeente bij de invulling van de ambities uit het lokaal sportakkoord. Daarnaast wordt in 2020 weer geïnvesteerd in sportaccommodaties: de nieuwe gymzaal op de ENKA wordt geopend, oude kunstgrasvelden en gymlokalen worden gerenoveerd en er wordt verder gewerkt aan het Open Sportpark Peppelensteeg.

Cultuur

Vervolg geven aan behoefteonderzoek culturele activiteiten en voorzieningen 2019-2020. Er zal een verdiepend onderzoek plaatsvinden onder de inwoners van gemeente Ede, als opvolger van een eerste verkenning uit 2018-2019.

Cultuurregio Ede-Wageningen. De doorontwikkeling van de Cultuurregio Ede-Wageningen is mede afhankelijk van de uitkomsten van het behoefteonderzoek zoals hierboven genoemd. Vanuit de Cultuurregio is de proeftuin opgestart met als invulling de Portal Ede-Wageningen en met als doel het optimaliseren van het cultuuraanbod en vestigingsklimaat in deze regio.

Cultuurfonds. In 2020 zal een evaluatieonderzoek plaatsvinden over de bereikte doelen, zoals aangegeven in het Programma van Eisen. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie, kan het College het belang bepalen van het Cultuurfonds voor de cultuursector in Ede.

75 jaar Vrijheid Ede. Bij de programmering voor het Openluchttheater zal specifiek aandacht zijn voor 75 jaar Vrijheid Ede. Zo zal er onder andere op 5 mei een bijzonder bevrijdingsconcert worden georganiseerd door de stichting Openluchttheater.

De globale uitwerking van het plan van aanpak voorkeursscenario culturele invulling van de Frisokazerne wordt in 2020, na een mogelijk besluit in 2019, verder uitgewerkt door een in te stellen projectteam. Het betreft onder andere het uitwerken voor het geschikt maken van de Frisokazerne voor het realisatie van het voorkeursscenario en het uitwerken van de multimediale tentoonstelling over het leven van Helene Kröller-Müller in samenwerking met het Kröller-Müller Museum. Met als doel met dit verhaal de materiële en immateriële cultuurhistorische erfgoedwaarde van Ede en haar regio, met haar inwoners van de stad en de dorpen, te verbinden, te ontsluiten en zichtbaar te maken.

Op basis van het advies uit de second opinion dient Akoesticum in het najaar van 2019 een robuust meerjaren(business)plan in dat, indien het voldoet aan de voorwaarden van de gemeente, als basis dient voor

de structurele subsidie per 2020. Hiermee wordt ingezet dat Akoesticum bijdraagt aan het versterken van het aantrekkelijke vestigingsklimaat en de culturele uitstraling van Ede.

Erfgoed

Conform het vastgestelde ambitieniveau in de Erfgoednota 2018 (Archeologie, Monumentenzorg, Archief) zal de nadruk onder andere liggen op:

- het uitvoeren van wettelijke en reguliere erfgoedtaken op grond van rijks-, provinciale en gemeentelijke regelgeving (onder andere ruimtelijke plannen, herbestemmingen van monumenten, restauratiebegeleiding, onderhoud, etc.).
- Belangrijk is te anticiperen op de komst van de Omgevingswet, die nieuwe opgaven met zich meebrengt voor erfgoed (onder andere vaststellen monumentenbiotopen, karteren beschermde monumenten, etc.)
- Daarnaast is er aandacht voor projecten die vanuit de samenleving of andere afdelingen urgent aandacht vragen en nodig zijn om erfgoed beter in beeld te krijgen, te waarderen en te selecteren voor behoud, beheer en ontwikkeling (onder andere nieuwe monumenten 1940-1965 buitengebied Ede, planologische beschermen waardevolle karakteristieke panden, actualisatie Cultuurhistorische Waardenkaart Ede, archieven.
- Beheren en actualiseren van bestaande erfgoeddata, toegankelijkheid verbeteren.
- Voortzetten reguliere activiteiten op het gebied van erfgoedvoorlichting en communicatie, zoals Open Monumentendag. Tevens aandacht voor projecten onder de vlag van Cultura Erfgoed (onder andere ArchoHotspot, erfgoededucatie in het onderwijs).

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Onderwijshuisvesting	5.411 N	7.082 N	6.195 N	6.756 N	7.111 N	7.123 N
Sport	7.678 N	7.679 N	8.204 N	8.389 N	7.852 N	7.863 N
Cultuur	8.916 N	8.966 N	8.926 N	8.720 N	8.879 N	8.626 N
Totaal lasten programma	22.005 N	23.727 N	23.325 N	23.865 N	23.842 N	23.613 N
Baten per productgroep						
Onderwijshuisvesting	0 V	0 V	0 V	30 V	30 V	30 V
Sport	257 V	258 V	257 V	892 V	892 V	892 V
Cultuur	181 V	170 V	171 V	156 V	156 V	156 V
Totaal baten programma	438 V	428 V	428 V	1.078 V	1.078 V	1.078 V
Saldo van baten en lasten	21.567 N	23.299 N	22.897 N	22.788 N	22.764 N	22.535 N
Storting reserve	274 N	304 N	263 N	263 N	262 N	261 N
Onttrekking reserve	1.700 V	2.516 V	501 V	331 V	469 V	331 V
Resultaat	20.140 N	21.087 N	22.660 N	22.719 N	22.557 N	22.465 N

Onderwijshuisvesting

In 2020 zijn er voornamelijk geen onderhoudskosten geraamd met als gevolg een daling van € 1,2 miljoen ten opzichte van 2019. Hierdoor daalt ook de onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting met € 1,4 miljoen. In de Perspectiefnota 2021-2024 zal dit worden bijgewerkt.

Aan de andere kant nemen de lasten met € 0,4 miljoen toe vanwege fluctuaties in de raming van kapitaallasten

als gevolg van de investeringsplanning. Daarnaast is de stelpost kapitaallasten in 2019 eenmalig neerwaarts bijgesteld doordat deze deels niet ingezet is. Overige (technische) mutaties zoals aanpassingen in doorverdelingen leiden nog tot een daling van € 0,1 miljoen.

Sport

De toerekening van de personeelskosten aan sport is 2020 met € 0,2 miljoen gestegen. Door de komst van twee nieuwe sportzalen en de stijging van het onderhoud aan de kunstgrasvelden zijn de lasten voor subsidies in 2020 met € 0,3 miljoen gestegen.

Cultuur

- Op het deelproduct cultuur wordt in 2020 voor € 0,625 miljoen minder onttrokken uit reserves in vergelijking met 2019.
- Uit de reserve kunst en cultuur ontwikkelfonds heeft in 2019 een eenmalige vrijval van € 0,25 miljoen ten behoeve van de algemene dienst plaatsgevonden.
- In 2020 wordt er voor € 0,3 miljoen minder onttrokken uit de reserve kunstaankopen. Dit betekent voor het zelfde bedrag een vermindering in lasten in vergelijking met 2019.
- In 2020 vervalt de subsidie van € 0,09 miljoen aan het Cultuurfonds.
- De lasten worden verhoogd met € 0,38 miljoen door toepassing indexatie op subsidies, extra middelen voor cultureel erfgoed (besluitvorming Programmabegroting 2019-2022) en extra structurele middelen voor het Akoesticum (besluitvorming Perspectiefnota 2020-2023).

Preventieve inzet draagt bij aan een leefbaar en levendig Ede; gezonde en zelf- en samenredzame inwoners en Edese kinderen en jongeren die goed zijn voorbereid op deelname aan de samenleving. Iedereen hoort erbij in Ede. Wij werken aan een Ede waarin iedereen zich veilig, vrij en thuis voelt. De gemeente zet zich maximaal in om volwaardige deelname van alle inwoners te bevorderen.

Preventieve ondersteuning is een belangrijk onderdeel in de transformatie van het sociaal domein. Door een sterke sociale basis en voldoende preventie voorzieningen zijn en blijven de inwoners van Ede zelfredzaam. Aan de ander kant is het doel van de preventieve ondersteuning dat inwoners die zorg nodig hebben goed de weg weten en tijdig passende hulp krijgen. Licht waar mogelijk, zwaar waar nodig.

De preventieve ondersteuning staat, net als de transformatie in zijn geheel, de komende jaren dan ook in het teken van de leidende principes en de daaruit voortvloeiende ombuigingen. Voor een overzicht van alle ombuigingen en de transformatie van het sociaal domein verwijzen wij u graag naar de paragraaf Grote Projecten.

Maatschappelijke ondersteuning

We zetten in op eigen kracht om de regie over het eigen welbevinden van inwoners zoveel mogelijk bij die inwoners zelf te laten. Ook doen we een beroep op mantelzorg, het eigen sociale netwerk of informele ondersteuning, het liefst uit de directe omgeving (straat, wijk, buurt of dorp). Mocht iemand hulp of ondersteuning nodig hebben om de eigen regie te behouden of weer terug te krijgen, dan biedt de gemeente een vangnet. Kortdurend waar dat kan, langdurig als het nodig is.

We hebben bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen zoals ouderen, kwetsbare jeugdigen, mensen die eenzaam zijn, laaggeletterden en mensen met schulden. We geloven in voorkomen in plaats van genezen. Daarom is onze preventie gericht op situaties waarin deze van de grootste betekenis is en kiezen we wanneer mogelijk voor maatregelen die bewezen effect hebben. We versterken zoveel mogelijk het 'gewone leven'. Zo voorkomen we vroegtijdig dat mensen niet kunnen meedoen en helpen we inwoners om betrokken te zijn. Op deze manier is er ook minder (dure) begeleiding en ondersteuning nodig.

In de wijken zorgen we voor verbinding tussen welzijnswerk, preventieve ondersteuning, vrijwilligerswerk, mantelzorg, wijkverpleging en buurt- en wijkcentra. Zo is voor inwoners die dat nodig hebben gemakkelijk toegang tot zorg en welzijnswerk. De gebiedsagenda's zijn hierbij een belangrijk vertrekpunt.

De inzet van vrijwilligers op het gebied van zorg en welzijn is essentieel. Omdat het beroep op deze vrijwilligers toeneemt en verantwoordelijkheden zwaarder worden, blijven wij inzetten op effectieve, professionele ondersteuning en begeleiding van vrijwilligers. Ook mantelzorgers zullen wij blijven ondersteunen.

Initiatieven die vanuit inwoners zelf zijn opgezet vormen een steeds groter deel van de preventieve inzet. Wij spannen ons ervoor in om effectief met inwoners samen te werken en hen de ruimte te geven om activiteiten te ontplooiën die de zelfredzaamheid en samenredzaamheid te vergroten. Een voorbeeld hiervan is de pilot Ede Zuid waar een vanuit de inwoners ingezet initiatief, gericht op zelfredzaamheid van de burgers Ede Zuid, gefaciliteerd wordt door de gemeente Ede en andere partners. Zie ook programma 7.

Preventieve jeugdhulp

We bieden preventieve jeugdhulp daar waar de mensen zijn. Dat betekent dat het CJG en andere organisaties die preventieve jeugdhulp bieden, aanwezig zijn op scholen, kinderdagverblijven en in de wijk. Hulp en ondersteuning is laagdrempelig en sluit aan op de vragen die er zijn. We maken onderscheid in universele preventie (voor alle kinderen en ouders: informatie en voorlichting om zorgen/vragen/problemen te voorkomen), selectieve preventie (voor groepen met een verhoogd risico) en geïndiceerde preventie (voor individuen met een verhoogd risico of beginnend probleem). Het aanbod maken we zichtbaar aan de hand van de preventiematrix. Het aanbod kan per wijk verschillen omdat de behoefte en sociale infrastructuur per wijk verschillen. Aansluiting en samenwerking met specialistische hulpverlening is een belangrijk aandachtspunt. Hulp en ondersteuning voor gezinnen moet zo kort, zo dichtbij en zo normaal mogelijk zijn.

Onderwijs

Het is fijn als kinderen zich al op jonge leeftijd op een speelse manier rustig kunnen voorbereiden op hun schoolcarrière. In Ede is volop keuze aan kindcentra. Voor jonge kinderen kunnen ouders die werken een beroep doen op de toeslagenwet Kinderopvang. Ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, kunnen in Ede rekenen op een gemeentelijke bijdrage, zodat alle peuters samen kunnen spelen en leren. Dat geldt ook voor peuters met een onderwijsachterstand, ook wel bekend als VVE-peuters.

Kinderen brengen daarna een belangrijk deel van hun tijd door op school. Samen met scholen kijken we hoe we kinderen zo vroeg mogelijk en goed mogelijk kunnen helpen als het stroef loopt.

Ook werken we samen aan het voorkomen en terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten en het verminderen van onderwijsachterstanden. Maar ook na school maken we er samen werk van om jongeren toe te leiden naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

Gezondheid

Met betrekking tot gezondheid willen we inwoners aanmoedigen om een gezonde leefstijl te hebben.

Dit doen we onder andere door voorlichting over gezond eten, gezondheidsrisico's en alcohol- en drugsgebruik en door het stimuleren van sporten en bewegen. Daarnaast adviseren we scholen bij het vormgeven van hun voedselbeleid. Scholen kunnen subsidies ontvangen voor het vergroenen van schoolpleinen en het vergroten van de biodiversiteit.

Ontwikkelingen

Maatschappelijke ondersteuning

Versterken Sociale Basis

We ontwikkelen in 2019 en begin 2020 een actieprogramma voor het versterken van de sociale basis in Ede. In dit actieprogramma gaan we:

- onze inzet en instrumenten (denk aan subsidies) in de sociale basis beoordelen op of zij bijdragen aan de transformatie;
- ruimte creëren voor innovatie;

- werkwijzen (intern) / opdracht (extern) ontwikkelen voor het nadrukkelijker betrekken of opbouwen van het informele netwerk bij het vinden van een oplossing op een zorgvraag.

De ontwikkeling van het actieprogramma kenmerkt zich door een gezamenlijk proces. We willen met onze partners en inwoners samen definiëren en leren. We bepalen ook gezamenlijk “wanneer we tevreden zijn”. Voorjaar 2020 leggen we dit actieprogramma voor aan de gemeenteraad. Het actieprogramma geeft uitvoering aan een van de pijlers van het maatregelenpakket ombuigingen Sociaal Domein.

Preventieve maatschappelijke ondersteuning

Vooruitlopend op de komst van het actieprogramma werken we uiteraard verder aan het versterken van de sociale basis. We zetten actief in op onderlinge samenwerking tussen initiatieven in de Edese dorpen en wijken en faciliteren onderlinge verbinding. We stellen laagdrempelige ontmoetingsplekken meer centraal. Dit om de verschuiving van en gelijkwaardige samenwerking met formele en informele zorg verder vorm te geven. In 2020 wordt dit verder geconcretiseerd met de uitwerking van de ombuigingsmaatregel laagdrempelige ontmoetingsplekken en de werkplaats sociaal domein. We willen hiermee een verschuiving realiseren van formele dagbesteding naar laagdrempelige ontmoeting. We pakken dat op in een tweetal pilots.

Mantelzorg

De nota *Mantelzorgbeleid* wordt in 2020 verder uitgevoerd. Respijtzorg blijft hierbij een belangrijk thema. Ede is één van de 10 pilotgemeenten Logeertzorg vanuit het VWS programma Langer Thuis. We werken in deze pilot samen met betrokken aanbieders, zorgverzekeraar en zorgkantoor. Hiervoor hebben we van het ministerie van VWS financiële middelen ontvangen. In 2020 wordt daarnaast de ombuigingsmaatregel “herzien thuis- ondersteuning mantelzorg uitgewerkt, in samenhang met de maatregel herzien thuisondersteuning algemeen.

Sociale Teams

Vanaf 1 januari 2019 is de scope van het Sociaal Team versmald naar intake en regie bij de meervoudige, complexe problematiek. De focus en invloed ligt primair op zowel de instroom als de doorstroom/uitstroom. De teams zijn teruggebracht in omvang, er is een Toegangsteam Jeugd ingericht (instroom) en het Maatschappelijk Werk is opnieuw belegd bij zorgaanbieders. Met deze versmalling van de scope kunnen we vanuit gemeentelijk perspectief maximaal sturen op de intake en regiefunctie en daarmee op de transformatiedoelen. Met het herpositioneren van het Maatschappelijk Werk buiten de sociale teams en het weer positioneren bij aanbieders hebben we de omringende zorgstructuur zodanig aangepast dat zorgvragen adequaat worden opgepakt.

In het vierde kwartaal van 2019 vindt een evaluatie plaats van de veranderende rol van het Sociaal Team. Eventuele verbetermaatregelen voortkomend uit deze evaluatie zullen in 2020 geïmplementeerd worden.

Preventieve jeugdhulp

We concretiseren het beleidsplan Jeugd & Onderwijs 2019-2022 aan de hand van een uitvoeringsplan, waarin staat opgenomen welke doelen, resultaten, indicatoren en streefwaarden voor Preventieve Jeugdhulp van toepassing zijn. Het uitvoeringsplan wordt samen met partners opgesteld.

Pilot Ede Zuid

In 2019 zijn opties verkend vanuit het R2C (Right to Challenge) gedachtegoed hoe de Pilot Ede Zuid kan worden verduurzaamd. In 2020 werken we deze opties verder uit en implementeren we deze. Hierbij staat voorop dat het initiatief bij de bewoners blijft en de maatschappelijke waarden die worden gerealiseerd een duidelijke bijdrage leveren aan de (beleids)doelstellingen die de gemeente vanuit participatie en de sociale basis nastreeft.

Inburgering en maatschappelijke begeleiding statushouders

Het kabinet heeft in 2018 bekend gemaakt inburgering anders te willen vormgeven. In de aanloop naar invoering van de nieuwe Wet Inburgering per 1 januari 2021, heeft het kabinet vlak voor het zomerreces de

concepttekst voor de wet onder de gemeenten verspreid. Op basis van die stukken werken we aan het opnieuw vormgeven van het gehele proces rond inburgering. Samen met uitvoeringsorganisaties als Vluchtelingenwerk Oost Nederland en Werkkracht, ontwikkelen we nieuwe werkprocessen en maken we afspraken over de uitvoering en begeleiding van statushouders. In de Regio FoodValley wisselen we tussen de regiogemeenten kennis en informatie uit op gebied van wonen of rond inkoop van taal en inburgering.

De maatschappelijke begeleiding van statushouders wordt in samenhang en integraal benaderd. De basis hiervoor vinden wij niet alleen in de kaders en concept wettekst van het kabinet, maar ook in de informatie die we het afgelopen jaar bij statushouders en maatschappelijk middenveld hebben opgehaald. Hiermee hebben we in de eerste helft van het jaar een Leefgebiedenmatrix opgesteld die een goed beeld geeft van het ambitieniveau.

Gemeenten worden in 2019 en 2020 nadrukkelijk uitgedaagd om te ontwikkelen en te werken met de kaders van de nieuwe Wet Inburgering. Taken en verantwoordelijkheden krijgen nieuwe invulling, zowel voor de gemeente als voor statushouders zelf. De gemeente ontwikkelt nieuwe processen en producten: brede intake, ontwikkeling persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP), regievoering over het inburgeringsproces. We ontwikkelen nieuwe relaties met organisaties als IND, AZC en DUO. Waar mogelijk organiseren we duale trajecten zodat statushouders sneller integreren en kunnen doorstromen naar regulier werk, eventueel via vrijwilligerswerk en zelfstandig leven in de Edese samenleving. Verder zetten we in op intensievere begeleiding en doelmatiger trajecten, zodat de statushouder weer in staat is het inburgerings-examen binnen de gestelde termijn te behalen. Alle individuele afspraken worden opgenomen in de PIP.

In het huisvestingsoverleg tussen gemeente en ketenpartners worden de Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV) gemonitord die rond hun 18de jaar via kamergewijze bewoning worden gehuisvest. Eind 2018 zijn we een eenjarige pilot gestart waarin we de begeleiding van deze groep hebben geïntensiveerd. Op basis van een evaluatie van die inzet willen we komen met voorstellen over begeleiding voor de periode na 2019.

Verder verstevigen wij de ketensamenwerking met begeleidingsorganisaties en borgen we de inzet van alle organisaties die zich in de wijken inzetten voor statushouders.

Volwasseneneducatie

We staan voor een samenleving waarin iedereen mee kan doen: praktisch en theoretisch geschoold, jong en oud, met en zonder migratie-achtergrond. Taal, rekenen en digitale vaardigheden zijn hiervoor onmisbaar. Het Rijk heeft vorig jaar in het Interbestuurlijk Programma (2018) al afgesproken om met gemeenten samen te investeren in het verbeteren van de basisvaardigheden van mensen die door gemeenten worden bereikt via het sociaal domein, onderwijs of werk & inkomen. De vervolgaanpak tegen laaggeletterdheid behelst een Tienstappenplan waarvoor het kabinet tot en met 2024 ruim € 425 miljoen reserveert. Dit wordt ingezet voor het verbeteren van de vaardigheden van de mensen die nu kansen missen om mee te doen in onze samenleving. Met ingang van 2024 voeren gemeenten zelfstandig regie over de aanpak van basisvaardigheden. Dat doen zij als centrale speler in een netwerk van samenwerkende partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en verwante terreinen. De gemeentelijke inzet op het voorkomen van achterstanden sluit goed aan op de beschikbare ondersteuning voor volwassenen.

Onderwijsondersteuning

Onderwijsachterstandenbeleid

In 2019 zijn we met alle betrokken partijen gestart aan een nieuw beleidskader Onderwijsachterstandenbeleid, peuteropvang en onderwijsondersteuning. Door een lagere rijksbijdrage voor het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) moesten vorig jaar lastige keuzes gemaakt worden. Tegelijkertijd gingen de eisen omhoog: onder andere de overgang van 10 naar 16 uur VVE-opvang per week (verhoging met 60%) en

meer inzet van HBO-deskundigheid. De nieuwe subsidieregeling vraagt om een andere manier van werken en dat was voor alle partijen wenselijk. Hier is in de overgangsfase in 2019 soepel mee omgegaan om partijen de tijd en ruimte te geven. Alle ervaringen worden meegenomen in een aangepaste verordening zodat nog meer kinderen kunnen profiteren van de ondersteuningsmogelijkheden in 2020.

Schoolpilots

Samen met het Primair en Voortgezet onderwijs, de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en CJG kijken we hoe we kinderen die tegen beperkingen aanlopen het beste (vanuit zowel passend onderwijs als de Jeugdwet) kunnen ondersteunen door de ontwikkeling van schoolpilots. Per school wordt een gezamenlijke analyse gemaakt en oplossingsrichtingen gekozen. In 2019 zijn de eerste schoolpilots gestart. In de komende jaren worden deze samen met de betrokken partijen gemonitord, lokaal maar ook op regionaal niveau binnen het samenwerkingsverband van de gemeenten FoodValley Jeugd en de 7 Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (OOGO).

Voortijdig schoolverlaten

Hiernaast willen we dat alle kinderen in Ede het onderwijs verlaten met een passend diploma op zak, om ze zo de meeste kansen te geven op een fijne toekomst. De grote meerderheid van de kinderen redt dit prima. Soms lukt het even niet. Schoolverzuim is vaak een eerste signaal dat er iets niet goed gaat met een jongere en door tijdig actie te ondernemen kunnen we erger voorkomen. Wij blijven ons dan ook samen met onze partners inzetten om voortijdig schoolverlaten te voorkomen zodat alle kinderen naar school kunnen gaan.

Gezondheidsondersteuning

Gezondheidsbeleid

In 2016 is de regionale visie *Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden* vastgesteld. De regionale visie is gebaseerd op het concept 'positieve gezondheid'; niet slechts de afwezigheid van ziekten, maar het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. In 2018 heeft de rijksoverheid het Nationaal Preventieakkoord gesloten met meer dan 70 organisaties in Nederland, om te werken aan de aanpak van de belangrijkste veroorzakers van ziekten: roken, overgewicht en probleemdrinken. Samen met de lokaal bestuurlijke ambities op het gebied van (preventieve) gezondheid werken we de speerpunten uit in het lokaal gezondheidsbeleid. Hierbij gaan we in op de maatschappelijke opgaven uit de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, die als basis worden gebruikt voor de landelijke nota gezondheidsbeleid en naar verwachting in 2019 nog uitkomt.

Huiselijk geweld

De regiovisie op de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties in de West Veluwe Vallei wordt eind 2019 geactualiseerd. De thema's vanuit het landelijk programma 'Geweld hoort nergens thuis' vinden hierin een plek. Het bijbehorende uitvoeringsplan bevat de activiteiten die iedere gemeente gaat ondernemen. Wij gaan onze toezichthoudende rol op het gebruik van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verder vormgeven. Er is landelijk, regionaal en lokaal extra aandacht voor de verbinding tussen zorg en veiligheid, bijvoorbeeld vanuit het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis maar ook in ons jeugdbeleidsplan. Voor het behalen van deze doelen en resultaten zijn we afhankelijk van medewerking van partners met autonome bevoegdheden uit verschillende ketens.

Veilig Thuis is ondergebracht in een zelfstandige stichting onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. In het najaar van 2019 start een evaluatie van deze positionering; mogelijk brengt dit veranderingen met zich mee. De aanscherping van de meldcode met ingang van 1 januari 2019 zorgde voor een toenemend beroep op Veilig Thuis. De verwachting is dat dit in 2020 ook zo

zal zijn. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd ziet toe op de kwaliteit van de dienstverlening van Veilig Thuis-organisaties.

Relevante beleidsnota's

Maatschappelijke ondersteuning

- [Kadernota Vernieuwd Welzijn](#) (2015)
- [Nota Mantelzorgbeleid 2016-2020](#) (2016)
- Gebiedsagenda's (2019-2023):
 - [Ede de Dorpen](#)
 - [Ede-Centraal](#)
 - [Veldhuizen en Kernhem](#)
 - [Ede-Zuid en Bennekom](#)
- [Visie op ontmoeten](#) (2017)
- ['Project pilot logeerszorg ouderen - Programma Langer Thuis'](#) (2019)

Onderwijsondersteuning

- [Subsidieregeling peuteropvang](#)
- [Subsidieregeling peuteractiviteiten, onderwijsachterstanden en onderwijsondersteuning 2019-2022](#)
- [Beleidsnotitie Leerplicht 2015](#) (2015)
- [Beleidsplan Jeugd en Onderwijs 2019 - 2022](#)

Gezondheidsondersteuning

- [Nota Gezondheidsbeleid Ede 2011-2015](#) (2010)
- [Regiovisie Publieke gezondheidszorg](#) (2016)
- [Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018: een gezond vooruitzicht, RIVM](#) (2018)
- Landelijke nota gezondheidsbeleid (verwacht: 2019)
- [Taken van Veilig Thuis en een doorkijk naar 2017 e.v.](#) (2017)
- [Regiovisie Veilig Thuis West Veluwe Vallei](#) (2014) (wordt geactualiseerd)

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke ondersteuning

Doel

Ede heeft leefbare en levendige wijken, buurten en dorpen; zelf- en samenredzame inwoners en een stimulerend en veilig opvoed- en opgroeiklimaat voor kinderen en jeugdigen.

Subdoelen

- Zoveel mogelijk inwoners zijn en blijven zelf- en samenredzaam.
- Meer bewoners en vrijwilligersorganisaties zetten zich in voor welzijnsactiviteiten en ondersteuning van anderen.
- Ouderen zijn meer zelfredzaam door vroegtijdige inzet van ondersteuning bij (beginnende) problemen.
- Meer mantelzorgers zijn in staat om de zorg aan een naaste langdurig uit te voeren.
- Verhogen sociale cohesie door actieve inzet van inwoners via buurt- en dorpshuizen.
- Meer (kwetsbare) inwoners doen mee aan de samenleving in al haar facetten, wonen zo lang mogelijk zelfstandig en ervaren daarbij minder fysieke en mentale drempels.

- Meer taalonderwijs aan volwassenen wordt verzorgd. De doelgroep (met name NT1) wordt effectiever geworven.
- Aandacht voor laaggeletterdheid wordt opgenomen in werkprocessen en communicatie-uitingen. Er wordt enerzijds gewerkt aan de samenhang met rekenen, lezen en schrijven, spreken en luisteren en digitale vaardigheden, maar ook aan de samenhang tussen participatie, volwasseneneducatie en inburgering. In het najaar van 2019 wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld waarin onder andere wordt beschreven welke prioritering van doelgroepen wordt gehanteerd.
- Maatschappelijk werk ondersteunt inwoners met een niet complexe hulpvraag en is laagdrempelig en vrij toegankelijk voor inwoners.
- Vragen en signalen ten aanzien van opvoeden en opgroeien worden herkend, gesignaleerd, en zo spoedig mogelijk opgepakt, zodat problemen worden voorkomen en/of verminderd.
- Het CJG is het vanzelfsprekende adres voor alle ouders, kinderen en jongeren bij opgroei- en opvoedingsvragen.
- Het CJG draagt bij aan 'zo normaal mogelijk' en 'alle jeugdigen doen mee', zoals geformuleerd in het Beleidsplan Jeugd en Onderwijs 2019-2022.
- Het CJG draagt bij aan de pedagogische cohesie in een wijk.
- Het preventieve jeugd aanbod in Ede sluit aan bij maatschappelijke behoeften, trends en cijfers.
- Statushouders zijn zo snel mogelijk zelfstandig en maatschappelijk zelfredzaam. Hiervoor volgen zij waar mogelijk duale trajecten. Daarin regisseert en bewaakt de gemeente de samenhang en de balans tussen inburgering en op participatie gerichte activiteiten waaronder (vrijwilligers-)werk.

Onderwijsondersteuning

Doel

Voor ieder kind en iedere jongere zijn voldoende onderwijskansen, zodanig dat stagnaties in de doorlopende leerlijn worden tegengegaan en ieder kind een passend diploma ontvangt.

Subdoelen

- Iedere peuter een sterke start in het Primair Onderwijs.
- Kinderen in kindcentra, Primair- en Voortgezet Onderwijs nemen zo regulier mogelijk deel aan het onderwijs.
- Potentials op de basisschool met ambitie krijgen extra uitdaging.
- Kinderen hebben geen last van het grijze gebied tussen passend onderwijs/Jeugdhulp.
- Alle kinderen een passend diploma.

Gezondheidsondersteuning

Doel

Inwoners in Ede hebben gelijke kansen op een optimale gezondheid, met voorkoming (of vroegtijdig opsporen) van gezondheidsrisico's en huiselijk geweld.

Subdoelen

- Minder inwoners worden slachtoffer van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties. Situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling moeten daarom eerder en beter in beeld komen.
- Er is een effectieve samenwerking rondom de veiligheid van jeugd. Voor hen zijn veiligheid, jeugdbescherming en strafafhandeling zo lokaal mogelijk (dus dichtbij en toegankelijk) ingericht. We sluiten aan bij de (digitale) leefwereld van jeugdigen.
- Voorkomen en tegengaan van gezondheidsproblemen.
- Edenaren zijn meer zelfredzaam en weten beter hoe zij zelf gezondheidsproblemen kunnen voorkomen.
- Inwoners van Ede gaan bewuster en gezonder eten en drinken en meer bewegen.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streefwaarde
Percentage Edenaren dat minimaal een keer per week mantelzorg geeft <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	20	-	18	-	
Percentage mantelzorgers dat zich tamelijk of zwaar belast voelt <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	12	-	8	-	
Percentage Edenaren dat vrijwilligerswerk doet <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	44	-	-	
Percentage Edenaren dat zegt zich goed te kunnen redden <i>Zelfredzaamheid. Wordt tweemaal gemeten.</i>	89	-	90	-	
Percentage 4-12 jarigen in het primair onderwijs waarvan de ouders een laag opleidingsniveau hebben <i>Depla-indicator. Het percentage leerlingen PO (4-12 jaar) op het totaal aantal leerlingen PO.</i>	11	13	nmb	nmb	
Percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan programma's voor- en voerschoolse educatie (vve) <i>Vanaf 2019 wordt gestart met een nieuwe wijze van meten.</i>	76	75	-	-	100
Percentage jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar dat het onderwijs heeft verlaten zonder startkwalificatie in betreffend schooljaar <i>Depla-indicator</i>	1,4	1,4	1,6	nmb	
Percentage jongeren tussen de 18 en 23 jaar dat geen startkwalificatie heeft <i>Metingen worden per schooljaar verricht. Voorgaande jaren werden de metingen van het voorjaar opgenomen, met ingang van Programmabegroting 2020-2023 nemen we de stand per 31-12 op. Voorjaar 2016: 10,0%, najaar: 9,3%, voorjaar 2017: 9,7%, najaar: 9,7%, voorjaar 2018: 9,6%, najaar: 6,8%, voorjaar 2019: 7,8%, najaar: volgt nog. Vanaf najaar 2018 is een flinke daling opgetreden. Een verklaring hiervoor is er (nog) niet. De komende periodes kijken we of de daling zich handhaaft.</i>	9,3	9,7	6,8		
Percentage jongeren (15-22 jaar) dat tevreden is over het vrijetijdsaanbod in Ede <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	65	-	68	-	
Aantal trajecten vroegsignalering op afwijkend en problematisch gedrag <i>Vroegsignalering bij jonge kinderen</i>	50	56	44	nmb	
Aantal meldingen Veilig Thuis: huiselijk geweld en kindermishandeling <i>Dit betreft alle meldingen die bij Veilig Thuis binnen komen, inclusief zorgmeldingen Jeugd van politie. Vanaf 1 oktober 2017 hanteert de politie een nieuwe registratiewijze, wat de stijging in 2018 verklaart.</i>	576	527	636	-	
Percentage kinderen (15-16 jaar) dat overmatig alcohol drinkt (heeft afgelopen 4 weken meer dan 5 glazen per keer gedronken)	18	20	21	nmb	

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning

1. We stimuleren initiatieven van bewoners die zich willen inzetten voor hun straat, buurt of wijk via sociaal werkers en wijkregie en monitoren of dit aansluit bij de behoeften van inwoners.
2. We voeren de activiteiten uit de nota *Mantelzorgbeleid* uit.
3. We stemmen de inzet ten aanzien van vrijwilligers af op doelstellingen gebiedsagenda (waar mogelijk).
4. We verbinden Initiatieven in wijken, buurten en dorpen actief met elkaar.
5. Buurt-, wijk- en dorpshuizen in staat stellen om vragen van bewoners op te halen en deze te vertalen in een vernieuwd (activiteiten)aanbod.

6. We werken samen met Malkander verder aan het actieplan Eenzaamheid.
7. Vanuit een strategische samenwerking met de Christelijke Hogeschool Ede ontwikkelen we als gemeente samen met partners en hogeschool werkpraktijken voor het samenspel tussen formele en informele ondersteuning met daarbij nadruk op het versterken van de informele ondersteuning.
8. We bieden per 2020 op basis van een nieuwe visie onafhankelijke cliëntondersteuning met een focus op informele ondersteuning en met een verbreding van de doelgroep.
9. Gemeente Ede heeft in haar personeelsbeleid aandacht voor inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt.

Preventieve jeugdhulp

Maatschappelijke resultaten en bijbehorende activiteiten worden opgesteld in het kader van het nieuwe Beleidsplan Jeugd en Onderwijs en het uitvoeringsplan. In het najaar 2019 wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Inburgering en maatschappelijke begeleiding statushouders

1. Vorm geven van het inburgerproces zoals genoemd in de kaders van de nieuwe Wet Inburgering die op 1 januari 2021 van kracht moet worden. In de eerste plaats wordt gestart met het vormgeven van de brede intake en de ontwikkelen we het Plan Inburgering en Participatie. We bereiden de implementatie van de wet voor zodat deze op moment van vaststelling kan worden uitgevoerd; waar mogelijk starten we in 2020 met de nieuwe methodiek en werkprocessen.
2. Doorontwikkeling van het inburgerprogramma waarin opleiding (taal), participatie (waaronder werk) en inburgering, al dan niet gecombineerd, door de gemeente worden aangeboden.
3. Verbinding met activiteiten Werkracht, Vluchtelingenwerk, Woonstede, wijkregie, Sociaal Teams, etc. (conform de afspraken die gemaakt zijn tussen deze partijen).

Volwasseneneducatie

1. Opstellen en uitvoeren van de 'Edese aanpak van het stimuleren van geletterdheid'. Deze richt zich op het vergroten van het onderwijsaanbod, de bekendheid met het thema geletterdheid, het werven van de doelgroep (met name NT1) en het vergroten van deskundigheid bij professionals die met de doelgroep te maken hebben. Uitgangspunt is de hiervoor beschikbare budgetten in samenhang met elkaar in te zetten (ontschotten).
2. Er wordt enerzijds gewerkt aan de samenhang met rekenen, lezen en schrijven, spreken en luisteren en digitale vaardigheden, maar ook aan de samenhang tussen participatie, volwasseneneducatie en inburgering. In het najaar van 2019 wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld waarin onder andere wordt beschreven welke prioritering van doelgroepen wordt gehanteerd.
3. We ontwikkelen een aanpak om in 2024 regie te kunnen voeren over de aanpak van basisvaardigheden. Hiervoor werken we samen met partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en verwante terreinen.

Onderwijsondersteuning

Iedere peuter een sterke start in het Primair Onderwijs (P.O.)

1. Peuters in Ede kunnen terecht op een VVE-geregistreerd kindcentrum naar keuze.
2. 85% van de VVE-peuters krijgen VVE-ondersteuning op een VVE-kindcentrum (nulmeting 2017).
3. Er zijn twee VVE-toeleaders actief om VVE-peuters toe te leiden naar een VVE-kindcentrum.
4. Er is een vraaggericht aanbod voor gezinnen die vanuit hun pedagogische visie hun kind niet naar een kindcentrum brengen.

Kinderen in kindcentra, Primair- en Voortgezet Onderwijs nemen zo regulier mogelijk deel aan het onderwijs

1. VVE-kindcentra voldoen aan de wettelijke VVE-criteria.
2. Nieuwkomers met een taalachterstand krijgen extra ondersteuning op het stedelijk georganiseerde ISK en de nieuwkomersschool.

Potentials op de basisschool met ambitie krijgen extra uitdaging

1. Een alternatief aanvullend aanbod voor ondernemende kinderen met onrustig gedrag in het Primair Onderwijs.
2. Een aanvullend professioneel stedelijk aanbod voor PO-bovenbouw kinderen met veel ambitie, een anderstalige achtergrond maar zonder steunend netwerk.
3. Kinderen hebben een diploma dat aansluit bij hun capaciteiten.

Kinderen hebben geen last van het grijze gebied tussen passend onderwijs/ jeugdhulp

1. Schoolpilots met het doel om het gebruik van Jeugd-GGZ te verlagen.
2. Kinderen met een ondersteuningsbehoefte hebben voor het vierde jaar een ondersteuningsplan voor op school.
3. Regionaal vastgesteld afsprakenkader aansluiting jeugdhulp en (passend) onderwijs.

Alle kinderen een passend diploma

1. Alle jongeren tussen 5 en 23 jaar zijn in beeld: ze zitten op school, werken of zijn in begeleiding.
2. Er is in schooljaar 2019-2020 een voorziening, een schakelroute naar werk of school, voor jongeren die tussen wal en schip dreigen te raken.
3. Vermindering van het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) door middel van het uitvoering geven aan het Regionale VSV programma 2017-2020.

Gezondheidsondersteuning

1. Meer partijen zijn bereikt door intensivering van de voorlichting over vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling en wat zij hierin kunnen betekenen.
2. Naleving van de Wet op de Meldcode: monitoring van en toezicht op gebruik Meldcode en Verwijsindex.
3. Investeren in de inrichting van een jeugdpreventieteam en HIT-team in om actief op signalen van onveiligheid af te gaan.
4. Nieuwe afspraken maken met zorg- en veiligheidspartners in het jeugddomein (onder andere Veilig Thuis, GI, RvdK, justitie, sociaal teams) om effectief en snel passende hulp te organiseren. We voeren de pilot Jeugdbescherming dichtbij uit.
5. Het bekend maken van het antidiscriminatiebureau, zodat inwoners weten waar zij terecht kunnen voor meldingen, vragen, mediation of andere ondersteuning.
6. Alcoholpreventie: deelname aan Frisvalley met campagnes voor diverse doelgroepen. Continuering inzet preventiemedewerker in het buitengebied voor onder meer interventies in de keet met betrokkenheid van de plaatselijke gemeenschap.
7. Preventieprojecten/-activiteiten gericht op gezondheid, onder andere in samenhang met de jeugdgezondheidszorg en het speerpunt Food: Aan Tafel in de wijk (programma kinderoobesitas van ziekenhuis in de wijk), ProMuscle (gericht op eiwitrijke voeding en beweging voor ouderen), Gezondhuizen (multidisciplinaire aanpak leefstijl en gezondheid jonge ouders en hun kinderen) en inzet cultuurvertalers (bekend als voorlichters eigen taal en cultuur).

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Maatschappelijke Ondersteuning	18.271 N	17.279 N	16.373 N	16.269 N	16.108 N	16.087 N
Onderwijsondersteuning	4.580 N	5.158 N	4.307 N	4.000 N	4.000 N	4.000 N
Gezondheidsondersteuning	5.689 N	6.620 N	6.843 N	6.843 N	6.457 N	6.457 N
Totaal lasten programma	28.540 N	29.058 N	27.522 N	27.112 N	26.565 N	26.544 N
Baten per productgroep						
Maatschappelijke Ondersteuning	353 V	119 V	84 V	84 V	84 V	84 V
Onderwijsondersteuning	3.662 V	3.600 V	2.730 V	2.423 V	2.423 V	2.423 V
Gezondheidsondersteuning	471 V	493 V	493 V	493 V	493 V	493 V
Totaal baten programma	4.486 V	4.212 V	3.307 V	3.001 V	3.001 V	3.001 V
Saldo van baten en lasten	24.054 N	24.845 N	24.215 N	24.111 N	23.565 N	23.543 N
Storting reserve	350 N	227 N	594 N	811 N	811 N	811 N
Onttrekking reserve	1.084 V	740 V	440 V	519 V	517 V	517 V
Resultaat	23.319 N	24.331 N	24.368 N	24.403 N	23.858 N	23.836 N

Maatschappelijke ondersteuning

Jeugd Preventief

De lasten voor het preventief jeugdbeleid dalen in 2020 per saldo met € 0,3 miljoen. Dit is grotendeels het gevolg van het wegvallen van het in de perspectiefnota 2018-2021 incidenteel toegekende budget van € 0,5 miljoen (2018 en 2019) voor zware casuïstiek 3D. In het ombuigingstraject voor het sociaal domein zijn er aan de andere kant extra budgetten toegekend onder andere voor het versterken van de sociale basis (€ 0,3 miljoen in 2020 en € 0,5 miljoen in 2021 e.v.). Daarnaast zorgt een verschuiving in capaciteit voor een daling van € 0,1 miljoen.

Maatschappelijke ondersteuning

Het budget voor maatschappelijke ondersteuning daalt in 2020 met € 0,6 miljoen. Dit komt onder andere door in 2019 incidenteel toegekende middelen voor de pilot logeerszorg (€ 0,1 miljoen) en een door een eenmalige verhoging aan de subsidie voor Malkander als compensatie voor frictiekosten (€ 0,2 miljoen).

Inburgering

De activiteit Inburgering bevatte in 2019 ook het laatste jaar van het Actieplan Statushouders. Hiervoor was nog € 0,3 miljoen aan budget beschikbaar dat conform plan gedekt is door een onttrekking aan de reserve Inburgering voor hetzelfde bedrag. Per saldo budgettair neutraal. Voor 2019 en 2020 zijn bij de meicirculaire incidentele middelen ontvangen (€ 0,13 miljoen per jaar) ter verhoging van het taalniveau statushouders. Daarnaast is bij de perspectiefnota voor 2019 en 2020 incidenteel een bedrag van € 0,1 miljoen beschikbaar gesteld ter voorbereiding op de nieuwe wet Inburgering die per 1 januari 2021 naar verwachting in zal gaan. De financiële effecten van de invoering van deze nieuwe wet worden naar verwachting bij de septembercirculaire bekend.

Onderwijsondersteuning

Onderwijsachterstand

Zowel de lasten als de baten nemen in 2020 af met € 0,9 miljoen omdat de beschikking van het Rijk voor de middelen onderwijsachterstand 2020 nog niet ontvangen is. Na ontvangst wordt deze in de begroting opgenomen.

Gezondheidsondersteuning

In 2020 zie we lasten stijgen door vooral de verplichtingen uit de Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz). Deze gaat in op 1 januari 2020 en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Gemeenten worden (wettelijk) verantwoordelijk om een toegang te regelen voor de verplichte GGZ. Vanaf het jaar 2022 dalen deze GGZ-middelen tot het niveau waarin het rijk ons hiervoor compenseert. In dat jaar eindigt tevens het incidentele budget voor geweld hoort nergens thuis.

Het budget voor de collectieve preventieve gezondheidszorg en jeugd gezondheidszorg stijgt met € 0,1 miljoen vanwege loon- en prijscompensatie.

3

INDIVIDUELE ONDERSTEUNING

Maatwerkvoorzieningen Wmo, opvang en beschermd wonen, aanvullende inkomensvoorziening, schulddienstverlening, jeugdhulp, leerlingenvervoer | Maatwerkvoorziening
Sociale werkvoorziening, participatie, inkomen overig, | Werk en participatie
Algemene inkomensvoorziening | Inkomensvoorziening

De gemeente is verantwoordelijk voor een breed aanbod van individuele ondersteuning, zoals benoemd in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

Goede ondersteuning en hulp aan onze inwoners staan voorop. In Ede geven we in partnerschap met aanbieders die onze visie onderschrijven vorm aan deze ondersteuning. De individuele maatwerkvoorzieningen zijn bedoeld voor situaties waarin het eigen netwerk, informele ondersteuning en de voorliggende voorzieningen niet of onvoldoende toereikend zijn. Deze worden waar mogelijk tijdelijk en aanvullend ingezet.

Vanuit de Wmo is de gemeente verantwoordelijk voor ondersteuning die erop gericht is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en ook voor de ondersteuning wanneer iemand niet meer zelfstandig thuis kan wonen. Het gaat om onder andere: woningaanpassingen, thuisondersteuning (hulp bij het huishouden), begeleiding en dagbesteding, beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en vervoer. Maar ook om cliëntondersteuning (onafhankelijke ondersteuning aan inwoners) en ondersteuning om de mantelzorger tijdelijk te ontlasten.

De Jeugdwet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdhulp en de plicht hebben om jeugdhulp en ondersteuning te bieden wanneer kinderen en gezinnen dit nodig hebben. Het aanbod bestaat uit ambulante jeugdhulp, pleegzorg, verblijf, jeugd-ggz, zorg voor jongeren met beperkingen en jeugdbescherming en -reclassering.

De Participatiewet regelt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor alle inwoners die tijdelijk ondersteuning nodig hebben bij het zoeken naar werk en in hun inkomensvoorziening. Daarnaast kunnen inwoners een beroep doen op aanvullende inkomensondersteuning om te kunnen participeren in de Edese samenleving.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening regelt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor inwoners met problematische schulden.

Ontwikkelingen

Algemeen

Op financieel vlak is er sprake van een grote uitdaging. Waar wij de eerste jaren na de decentralisaties nog te maken hadden met financiële overschotten, is er vanaf 2018 sprake van een fors tekort binnen het sociaal

domein. Derhalve is besloten om een aantal ombuigingsmaatregelen door te voeren (een eerste tranche in 2018, een tweede tranche in 2019). Insteek is om het tekort in het sociaal domein volledig terug te dringen, zonder daarbij goede ondersteuning voor onze inwoners uit het oog te verliezen. In hoofdstuk 4.8. is dat verder uitgewerkt.

Er is landelijk, regionaal en lokaal extra aandacht voor de verbinding tussen zorg en veiligheid, bijvoorbeeld vanuit het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis maar ook in ons jeugdbeleidsplan.

Maatwerkvoorziening

Doorontwikkeling Wmo

In 2016 heeft Ede de keuze gemaakt om de transformatie van de drie decentralisaties in de daaropvolgende jaren op onderdelen te intensiveren. Het gaat daarbij onder andere om een intensivering van de gewenste verschuiving van formele naar informele ondersteuning (door bijvoorbeeld het realiseren van laagdrempelige wijkgerichte ontmoetingsplekken en het optimaal inzetten van vrijwilligers), van zwaar naar licht (zoals de extramuralisering van Beschermd wonen en de verschuiving van specialistisch naar regulier binnen de ambulante Wmo).

Doorontwikkeling transformatieproces regionale inkoop jeugdhulp

Met alle jeugdhulpaanbieders is in de afgelopen jaren in regioverband (FoodValley) samengewerkt aan een gezamenlijke transformatieagenda. Deze agenda heeft er toe geleid dat de transitie succesvol is vormgegeven. Tegelijkertijd is gebleken dat het vormgeven van de transformatie weerbarstig is en een extra impuls vraagt. Om die reden is door colleges van de samenwerkende gemeenten begin 2018 de regionale visie verder aangescherpt. Op basis van deze aangescherpte visie (Ons Verhaal) is met betrokken partijen een nieuw plan gemaakt op basis waarvan de komende jaren verder gewerkt wordt aan de transformatie. Deze visie en het daaruit voortvloeiende plan is integraal onderdeel geworden van het door de gemeenteraad in juli 2019 vastgestelde nieuwe Jeugdbeleidsplan 2019-2021. De ombuigingsmaatregelen uit de perspectiefnota sluiten hier naadloos op aan. Het nieuwe jeugdbeleidsplan is voor de gemeente en partners richtinggevend voor de verdere transformatie en draagt bij aan het realiseren van een duurzaam financieel perspectief.

Werk en participatie

Werkkracht: 'Iedereen heeft kans op werk en participatie, tenzij

Werkkracht staat voor het bieden van perspectief op werk voor alle werkzoekenden en werknemers uit de brede doelgroep van de Participatiewet, met en zonder arbeidsbeperking. Daarbij biedt Werkkracht ondersteuning. Werkkracht is de verbindende factor tussen werkzoekenden, werkgevers, samenwerkingspartners en de gemeente. Doel is om iedereen zo regulier mogelijk en duurzaam aan het werk te helpen. Werken in de keten van onderwijs, participatie, arbeidsmarkt wordt verbeterd en verkokerd werken wordt doorbroken door een ontschotte aanpak, over de domeinen heen, zodanig dat nog meer mensen kunnen meedoen op de arbeidsmarkt.

We staan ook klaar voor onze werkzoekenden die niet direct betaald werk krijgen, maar die we vanuit Werkkracht in de Edese samenleving op een andere wijze laten participeren.

Inkomensvoorziening

We zien de noodzaak om zorg en welzijn nadrukkelijker te verbinden met de beleidsvelden armoede, werk, inkomen en schulddienstverlening en stimuleren (financiële) zelfredzaamheid voor een beter perspectief voor een individu of een gezin. Zodat ook deelname aan de samenleving wordt gestimuleerd en meer inwoners schuldenvrij zijn.

Relevante beleidsnota's

Maatwerkvoorziening

- [Nota 'Het is mensenwerk'](#) (2013)
- [Regionaal beleidsplan Jeugd FoodValley 2015-2018](#) (2013)
- [Beleidsplan Awbz/Wmo](#) (2014)
- [Minimabeleid 2015 en verder](#) (2014)
- [Regionale Visie Zorg voor jeugd FoodValley 'Elke jeugdige telt en doet mee'](#) (2014)
- [Nota Effectiviteit van het Minimabeleid en bijlage](#) (2015)
- [Ontwikkelagenda inkoop nieuwe Wmo](#) (2015)
- [Groeidocument Beschermd Wonen Valleiregio 2015-2017](#) (2015)
- [Woonvisie Ede 2030](#) (2015)
- [Raadsvoorstel voortzetten Minimabeleid 2015 en verder](#)
- [Inkoop Jeugdhulp samenwerkende gemeenten regio FoodValley 2016 e.v.](#) (2016)
- [Notitie Eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen](#) (2016)
- [Nota Minima-effectrapportage gemeente Ede 2016](#)
- [Voorstel toekomst huishoudelijke ondersteuning](#) (2016)
- [Evaluatie thuisondersteuning 2017-2018](#)
- [Jeugdbeleidsplan 2019-2022](#)
- [Regionaal visiedocument specialistische jeugdhulp Ons Verhaal \(2018\)](#)
- [Transformatieplan Jeugd FoodValley \(2018\)](#)

Werk en participatie

- [Beleidsplan Participatiewet](#) (2013)
- [Ontwerp Participatiebedrijf Ede](#) (2016)
- [Evaluatie handhaving- en fraudebeleid 2014 -2018](#) (2019)

Inkomensvoorziening

- [Visie op Schulddienstverlening Ede-Wageningen](#) (2016)

Wat willen we bereiken?

Maatwerkvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners in Ede hebben regie over hun eigen leven, doen mee naar vermogen en worden indien nodig op maat ondersteund.

Subdoelen Wmo

- Meer inwoners doen mee in de samenleving.
- Meer inwoners zijn zelfredzaam.
- Ondersteuning van het eigen sociaal netwerk en/of informele vormen van ondersteuning vormen altijd het uitgangspunt bij een hulpvraag. Indien nodig wordt deze steun aangevuld met professionele inzet.
- Passend bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners is er professionele ondersteuning op maat.
- Meer kwetsbare inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen, al dan niet met ambulante begeleiding,

- Mensen die intramuraal verblijven (maatschappelijke opvang of beschermd wonen) stromen duurzaam uit.
- Zoveel mogelijk voorkomen dat mensen intramuraal (Beschermd wonen en Maatschappelijke Opvang) worden opgevangen.
- Meer mantelzorgers zijn in staat om de zorg aan een naaste langdurig uit te voeren.
- Jeugdigen worden adequaat ondersteund bij het veilig opgroeien tot zelfredzame burgers.
- Vervoer (van leerlingen, cliënten en kwetsbare inwoners) is afgestemd op de mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid van betrokkenen.

Subdoelen specialistische jeugdhulp

- We zetten in op minder jeugdigen in residentiële jeugdhulp door onder andere het ambulante aanbod verder te versterken.
- We verbeteren de ondersteuning aan pleeggezinnen zodat voorkomen wordt dat jeugdigen opgenomen moeten worden in een residentiële setting (module X)
- We zetten in op minder uithuisplaatsingen na een crisis opname.
- We voorkomen dat jeugdigen onnodig gebruik moeten maken van verlengde jeugdhulp door de overgang 18-/18+ te verbeteren.
- We zetten in op inclusieve opvang en vrijetijdsbesteding voor jeugdigen met een extra ondersteuningsbehoefte.
- We ontwikkelen een werkwijze waarbij specialistische jeugdhulp altijd gepaard gaat met inzet vanuit het eigen netwerk van de jeugdige of het gezin.
- We zetten in op actieve regie door aan 30% van de inzet van jeugdhulp een regievoeder te koppelen. Daarmee is 70% van het budget onder actieve regie.
- We verbeteren de aansluiting van de toegang huisartsen op de lokale sociale infrastructuur.
- We zetten in op het demedicaliseren van kinderen in het primair onderwijs.
- We verbeteren de aansluiting tussen passend onderwijs en specialistische jeugdhulp.

Werk en participatie

Doel

Uitgangspunt bij de uitvoering van Werkkracht is 'iedereen heeft kans op werk tenzij'. Zoveel mogelijk mensen werken in een zo regulier mogelijke werkomgeving of participeren op een andere wijze in de Edese samenleving.

De gemeente Ede als inclusief werkgever

De gemeente Ede neemt als werkgever haar verantwoordelijkheid door in haar personeelsbeleid ook aandacht te hebben voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Functies die geschikt zijn voor deze doelgroep worden hiervoor opengesteld. Daarnaast zijn op grond van de Banenafpraak inwoners in dienst genomen door de gemeente en gedetacheerd bij het SamenWerkBedrijf (SWB).

Inkomensvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners zijn financieel zelfredzaam en in staat om deel te nemen aan de samenleving door middel van werk of participatie. Aan inwoners die (tijdelijk) niet in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien wordt ondersteuning geboden. De geboden ondersteuning vanuit Werkkracht vindt plaats in samenhang met de benodigde inkomensondersteuning, de toepassing van armoederegelingen en schulddienstverlening. Waar nodig wordt dit ingebed in een integrale ketenaanpak, georganiseerd over de domeinen heen, waar gemeente en maatschappelijke partners effectief samenwerken.

Om extra ruimte te creëren voor structurele ondersteuning van de Voedselbank Ede en andere initiatieven gericht op het terugdringen van armoede is het budget voor aanvullend inkomen met € 25.000 verhoogd.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat zich eenzaam voelt <i>Sinds 2013 is eenzaamheid jaarlijks gemeten met één enquêtevraag: "Voelt u zich weleens eenzaam?". Uit de cijferreeks 2013-2017 blijkt dat het percentage al jarenlang vrijwel stabiel is. Vanwege de huidige aandacht voor dit thema is ervoor gekozen eenzaamheid in 2018 uitgebreider te meten, namelijk met elf vragen over sociale en emotionele eenzaamheid. De uitkomst van deze elf vragen resulteert in een eenzaamheidsschaal, waarmee vier categorieën van eenzaamheid kunnen worden onderscheiden. De resultaten van de nieuwe meting komen eind april beschikbaar via de publicatie 'Inwoners aan het woord 2018'. Om daarnaast de langjarige trend te monitoren, blijven we ook de oorspronkelijke indicator meten, maar dan met een frequentie van één keer per twee jaar. Eerstvolgend meetmoment hiervan is najaar 2019. De resultaten van die meting vindt u terug in de Programmarekening 2019.</i>	14	14	-	n nb	
Aantal dak- en thuislozen in gemeente Ede dat gebruik maakt van opvang <i>Het aantal is in de periode 2015 - 2016 toegenomen in verband met de realisatie van extra opvangplekken in die periode.</i>	153	211	202	-	
Percentage Edenaren dat belemmeringen ervaart in de algemene lichamelijke gezondheid om deel te nemen aan het maatschappelijke leven <i>Percentage Edenaren dat een matige of ernstige belemmering ervaart door zijn/haar lichamelijke gezondheid, fysiek functioneren en/of geestelijke gezondheid. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	16	-	15	-	
Percentage jongeren met jeugdhulp (tot 18 jaar) <i>Depla-indicator. Percentages op basis van facturatiegegevens.</i>	10,6	11,3	12,3	n nb	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>Depla-indicator. Het gaat hier om unieke zorgklanten die indicatie hebben voor begeleiding (individueel of groep), hulp bij het huishouden, persoonlijke verzorging, beschermd wonen of kortdurend verblijf.</i>	320	316	313	n nb	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Huishoudelijke Hulp per 10.000 inwoners	202	203	201	n nb	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Beschermd Wonen per 10.000 inwoners <i>Het aantal neemt af, doordat Wageningen indicaties van cliënten met Beschermd wonen zelf regelt (zijn niet meer in de cijfers meegenomen) en door de extramuralisering Beschermd Wonen.</i>	30	22	21	n nb	
Percentage Wmo cliënten dat zich door de ondersteuning beter kan redden	86	83	84	86	
Werkzoekende jongeren (jonger dan 27 jaar) <i>Deze indicator vervalt omdat cijfers voor '% Werkloze jongeren (16-22 jaar)' voor 2014, 2015 en 2016 alsnog zijn achterhaald.</i>	423	386	-	-	
Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) <i>Depla-indicator. Indicator wordt niet meer gemeten. Bij doorontwikkeling programma 3 wordt onderzocht of een alternatieve indicator beschikbaar is.</i>	-	-	-	-	
Aantal werkzoekenden met een arbeidsbeperking <i>Voor 2015 het aantal bijstandsgerechtigden in het doelgroepenregister (gestart op 1 januari 2015) per 01-12-2015, voor 2017 het aantal personen per september 2016.</i>	37	87	88	n nb	
Aantal huishoudens dat in een jaar een of meerdere bedragen bijzondere bijstand of een minimaregeling heeft ontvangen <i>Inclusief Collectieve Ziektekostenverzekering.</i>	3.175	3.375	3.657	-	
Aantal aanvragen schulddienstverlening <i>Aantal aanvragen in het betreffende kalenderjaar. Bron: Allegro.</i>	345	384	342	-	

Voor specialistische jeugdhulp wordt op dit moment op basis van het nieuwe jeugdbeleidsplan een uitvoeringsplan gemaakt. Dit plan bevat concrete resultaten, indicatoren en streefwaarden. Ook voor de Wmo worden (procesmatig) stappen gezet om te komen tot (aangepaste) indicatoren die beter in lijn zijn met de gemeentelijke doelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatwerkvoorziening

Maatwerkvoorziening Wmo

1. Het investeren in laagdrempelige ontmoetingsplekken, zodat meer inwoners d.m.v. informele ondersteuning kunnen worden geholpen.
2. Het voeren van meer regie op herindicaties, zodat er substitutie van zware naar lichte(re) vormen van ondersteuning plaats gaat vinden.
3. Het verder opschuiven van 'zorgbeleid' naar 'woonbeleid' in de maatschappelijke opvang en beschermd wonen (extramuralisering). Mensen wonen zo normaal mogelijk. Dat is 'in de wijk' en niet in de zorginstelling.
4. Het verder ontwikkelen van een aanbod van Wmo-producten/arrangementen, waardoor zoveel mogelijk passende zorg kan worden geboden.
5. Het monitoren van de effecten (zwoel inhoudelijk en financieel) van de ombuigingsmaatregelen en van de invoering van het abonnementstarief Wmo (inclusief de te verwachten aanzuigende werking uisondersteuning).
6. Het inzetten van - als dat veilig is - zo veel mogelijk ambulante hulpverlening, zodat vrouwen en kinderen in hun eigen omgeving hulp krijgen in plaats van opname in de vrouwenopvang. Ook voeren we in 2019-2020 een pilot uit waarin kinderen in de vrouwenopvang meer begeleiding krijgen.
7. Het vanuit het landelijk programma 'Geweld hoort nergens thuis (2018-2021)' uitvoeren van activiteiten en projecten in de regio West Veluwe Vallei die aansluiten bij de landelijke thema's. Dit zijn onder andere een project plegeraanpak, een project schadelijke traditionele praktijken en bijv. ook de ontwikkeling van MDA++.
8. Het maken van nieuwe afspraken met zorg- en veiligheidspartners in het jeugd domein (onder andere Veilig Thuis, GI, Raad voor de Kinderbescherming, Justitie, Sociaal teams) om effectief en snel passende hulp te organiseren. De leeftijd van 18 jaar is geen belemmering om maatwerk te blijven bieden.
9. Het onderzoeken van mogelijkheden om crisisopvang zo lokaal mogelijk en kleinschalig in Ede aan te bieden.

Maatwerkvoorziening Jeugdhulp

1. Op basis van het in juli 2019 vastgestelde Jeugdbeleidsplan wordt een uitvoeringsplan geschreven. Dit uitvoeringsplan bevat concrete doelen, resultaten, indicatoren en streefwaarden. Eind 2019 wordt dit plan aangeboden aan de gemeenteraad en vormt daarna onderdeel van de programmabegroting.

Maatwerkvoorziening Participatie

1. Problematische schuldenproblematiek bij onze inwoners wordt adequaat opgepakt met het product 'Op tijd erbij'. In de pilot Ede-West is ervaring opgedaan met deze werkwijze. Samen met het Sociaal Team bieden wij ongevraagd hulp aan de inwoners met mogelijk problematische schulden.
2. Samen met ketenpartners en ervaringsdeskundigen is gewerkt aan de producten 'Nazorg uit Voorzorg' en 'Preventie Jongeren'. Nazorg uit Voorzorg beoogt, door middel van gedragsverandering te voorkomen dat inwoners nogmaals in de financiële problemen raken.
3. Met het product 'Preventie Jongeren' is een verbinding gemaakt met scholen. Zo willen we als effect realiseren dat er minder schooluitval voorkomt vanwege schuldenproblematiek. In 2020 worden concrete activiteiten op school georganiseerd in samenspraak met de zorgcoördinatoren op de scholen.

4. Uit de nota 'Effectiviteit van het Minimabeleid 2015' bleek dat de integrale samenwerking binnen het sociaal domein een verbetering behoeft. Deze verbetering heeft ons geholpen om de dienstverlening naar onze inwoners op een hoger niveau te brengen. De interne werkprocessen zijn hierop afgestemd. Wij gaan onderzoeken of onze inwoners dit ook zo ervaren. Dit gebeurt met een klanttevredenheidsonderzoek.

Daarnaast zijn de effecten van de inkomensondersteunende regelingen onderzocht in de Minima Effect Rapportage (MER 2019). De conclusie luidt dat de financiële positie van inwoners met lage inkomens in de gemeente Ede overwegend goed is en verbeterd ten opzichte van 2016. De aanbevelingen uit de MER 2019 worden beoordeeld op toepasbaarheid binnen de Edese uitvoering in 2020 en volgende jaren.

Werk en participatie

Uitgangspunt bij de uitvoering door Werkkracht is 'iedereen heeft kans op werk tenzij'

Naast de focus houden op specifieke doelgroepen jongeren en statushouders ligt de focus voor 2020 op dat iedereen mee doet in de Edese samenleving door participatie en/of betaald werk. Uitgangspunt van handelen is (financiële) zelfredzaamheid en dat werk en participatie in verbinding staat met ondersteuning.

Er zal ook nadrukkelijk focus zijn op domein overstijgende vraagstukken in het sociaal domein. De transformatie van (b)Aanzet naar nieuw vormen van dagbesteding is hiervan een voorbeeld. Maar ook de aanpak van de stapeling van zorgkosten voor de doelgroep 18 tot 30 jaar.

Werkkracht zal waar mogelijk gevraagd worden daarin een bijdrage te leveren door inzet van hun kennis, expertise en infrastructuur. Onderdeel daarvan is handhaving en fraudebeleid.

Inkomensvoorziening

1. Het fraude- en handhavingsbeleid 2015-2018 is geëvalueerd en op basis van de uitkomsten wordt het bestaande beleid aangepast.
2. Effecten van de geïmplementeerde werkwijze 'behoorlijk en effectieve invordering Ede' zijn zichtbaar in hogere opbrengsten op de terug- en invordering. De werkwijze wordt gecontinueerd in 2020.

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Maatwerkvoorziening	89.062 N	91.121 N	89.184 N	86.971 N	83.708 N	83.721 N
Werk en Participatie	20.996 N	19.294 N	15.746 N	14.673 N	14.685 N	14.428 N
Inkomensvoorziening	28.480 N	28.742 N	28.927 N	28.078 N	27.978 N	27.978 N
Totaal lasten programma	138.539 N	139.157 N	133.857 N	129.722 N	126.370 N	126.127 N
Baten per productgroep						
Maatwerkvoorziening	3.632 V	2.347 V	2.344 V	2.344 V	2.344 V	2.344 V
Werk en Participatie	4.388 V	1.490 V	1.126 V	944 V	891 V	881 V
Inkomensvoorziening	25.531 V	24.161 V	24.161 V	24.161 V	24.161 V	24.161 V
Totaal baten programma	33.551 V	27.998 V	27.632 V	27.449 V	27.397 V	27.386 V
Saldo van baten en lasten	104.988 N	111.159 N	106.226 N	102.273 N	98.974 N	98.741 N
Storting reserve	692 N	2.538 N	1.792 N	1.506 N	1.418 N	1.418 N
Onttrekking reserve	2.195 V	5.063 V	1.327 V	3.012 V	1.548 V	1.548 V
Resultaat	103.485 N	108.634 N	106.690 N	100.766 N	98.844 N	98.611 N

Maatwerkvoorziening

Wmo

We zijn gecompenseerd voor prijs- en volumestijgingen, de effecten van het abonnementstarief en de beoogde verschuiving van de verlengde jeugdzorg naar de Wmo (woonbegeleiding 18+). Ons budget daalt echter door de noodzakelijke ombuigingen in het sociale domein.

In dat kader intensiveren we de omzetting van specialistische begeleiding naar reguliere begeleiding en kijken we naar de inzet van de thuisondersteuning. De taakstelling voor het versterken van de toegang en (proces)regie moet nog definitief worden ingevuld, waarvoor breed binnen het sociale domein wordt gekeken. Per saldo dalen de lasten voor maatwerkvoorzieningen 2020 met circa € 0,4 miljoen, waarvan € 0,2 miljoen verrekend wordt met de reserves van opvang en beschermd wonen.

Jeugdhulp

Naast de compensatie voor prijs- en volumestijgingen en de extra toegekende middelen om een impuls te geven aan de transformatiebeweging in het jeugdhulpstelsel, dalen de begrote lasten vooral door de noodzakelijke ombuigingen in het sociaal domein.

Het totale budget jeugdzorg daalt in 2020 met € 1,4 miljoen door het maatregelenpakket.

Daarnaast ontvangt de Gemeente Ede als grootste gemeente € 0,7 miljoen voor transformatie in de jeugdzorgregio. Deze middelen zijn verrekend met de reserve.

Leerlingenvervoer

Naast een beperkte stijging als gevolg van de loonprijscompensatie dalen de lasten bij het leerlingenvervoer met € 0,15 miljoen in 2020. Dit is het gevolg van de ombuigingsmaatregelen die voor leerlingenvervoer zijn opgesteld. Deze laten in 2020 het eerste effect zien.

Aanvullende inkomensvoorziening

In 2020 vervalt € 0,1 miljoen incidenteel budget.

Schulddienstverlening

Vanuit de uitvoerende afdelingen wordt er meer tijd besteed aan schulddienstverlening. Dit leidt tot hogere salariskosten (€ 0,1 miljoen).

Werk en participatie

Participatie inclusief Wsw

Het budget neemt met ruim € 0,7 miljoen af als gevolg van een dalend aantal Wsw'ers en een lagere bijdrage per Wsw'er. Daarnaast daalt het incidentele budget voor Innovatiefonds Impuls Sociaal domein met € 0,1 miljoen. Deze lopen via de reserve en zijn per saldo neutraal.

Arbeidsmarktregio

De in 2019 beschikbare regionale middelen (circa € 2 miljoen) worden naar verwachting grotendeels besteed. Niet bestede middelen vallen terug in de reserve arbeidsmarktregio en blijven beschikbaar voor komende jaren. Het is de verwachting dat voor 2020 en verder nieuwe middelen vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld (€ 1 miljoen). Zodra dit definitief is, zal de begroting hierop worden aangepast. Daarnaast daalt de omvang van de beschikbare algemene middelen met € 0,3 miljoen. als gevolg van vervallen incidentele middelen en de ombuiging 'oud-voor-nieuw'.

Inkomensvoorziening

De salariskosten zijn ten opzichte van 2019 met (€ 0,2 miljoen) ruim 8% gestegen. Dit komt deels door de Cao verhoging in 2020 en deels door intensivering van personele inzet. Daarnaast zijn de incidentele middelen vanuit de meicirculaire € 0,1 miljoen lager dan in 2019 en heeft het toevoegen van de bijsturingmaatregel Zorg met verblijf jongeren 18+ onder de WMO/inkomen een positief effect van € 0,07 miljoen.

4

ECONOMIE, ARBEIDSMARKT EN MOBILITEIT

Werkgelegenheid, Food, Kennisas
Grondexploitatie werken
Verkeersveiligheid, parkeren

Economische ontwikkeling
Uitgifte bedrijfslocaties
Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Bevorderen van de economische ontwikkeling van Ede gericht op groei van werkgelegenheid en optimalisatie van het vestigingsklimaat. Naast bedrijven, ook voorzieningen bereikbaar houden en de verkeersveiligheid van alle verkeersdeelnemers zo goed mogelijk borgen.

Bedrijven zorgen voor gevarieerde werkgelegenheid, gericht op de kwaliteiten van de Edese beroepsbevolking en op de kansen die Ede en de Regio FoodValley bieden. Dit doen we onder meer door het bedrijfsleven en startende organisaties te ondersteunen en nieuwe bedrijven aan te trekken. We zorgen dat ons vestigingsklimaat aantrekkelijk blijft en ruimte biedt aan nieuwe bedrijven, onder andere door voldoende bedrijventerreinen beschikbaar te hebben en bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken en grond tegen een aantrekkelijke prijs aan te bieden. Actief accountmanagement vinden we belangrijk. Ook versterken we het (internationale) vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven en kennisinstellingen. Het Agrofood-cluster van bedrijven en kennisinstellingen draagt bij aan extra werkgelegenheid in Ede en de regio en aan een hoogwaardig voorzieningenniveau. De komst van het World Food Centre (WFC) bij station Ede-Wageningen zien we als een stimulerende factor. We stimuleren en faciliteren binnen de hele gemeente een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen op het gebied van bedrijventerreinen, detailhandel, recreatie en toerisme voor inwoners en bezoekers, met speciale aandacht voor een levendig centrum. Circulair en sociaal ondernemen vormen een steeds belangrijker component binnen de economie en krijgen dan ook de aandacht.

In diverse sectoren wordt het voor werkgevers steeds moeilijker vacatures in te vullen: er is steeds vaker sprake van mismatch of schaarste op de arbeidsmarkt. Initiële opleidingen zijn niet meer voldoende: steeds meer mensen wisselen een keer of vaker van functie maar ook van branche of sector. In 2017 is de Strategische Arbeidsmarkttafel ingericht om krachtige samenwerking tussen werkgevers, onderwijs en overheid op het gebied van arbeidsmarktbeleid te realiseren. Het vertalen van strategisch arbeidsmarktbeleid in concrete projecten voor en door werkgevers, onderwijs en overheid zullen we intensiveren. Vanuit de economische ambitie een top-regio te zijn, zullen we vol inzetten toptalent (zowel praktisch als theoretisch geschoold) duurzaam te binden aan onze regio. Vanuit de economische noodzaak en de sociale ambitie om zoveel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag te laten zijn, geven wij vorm aan effectieve werkgeversdienstverlening op het gebied van personeelsvraagstukken en een leven lang ontwikkelen. De arbeidsmarkt stopt eenvoudig niet bij de gemeentegrens. De gemeente Ede als centrumgemeente heeft de regiefunctie om deze regionale samenwerking verder uit te bouwen, de één-loketfunctie van het WSP uit te dragen en een eenduidig loket voor leven lang ontwikkelen te realiseren.

Voor het goed functioneren van werklocaties en voorzieningen is bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer een belangrijke voorwaarde. Daarnaast zetten we in op duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. Dit

betekent dat inwoners en ondernemers keuzes hebben in vervoer en dat het vervoer op een efficiënte en duurzame manier kan plaatsvinden. Daarom werkt Ede aan de verbetering van reistijden op de hoofdwegen, verkeersveiligheid en het parkeerklimaat, aan vermindering van verkeershinder en aan duurzamer verplaatsingsgedrag (toename fietsgebruik en elektrisch rijden).

De gemeente Ede wil door verder te investeren in de fiets daarmee ook investeren in duurzaamheid en gezondheid en bijdragen aan klimaat- en energiedoelen, een aantrekkelijker centrum en het bereikbaar houden van economische centra.

Ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

Op economisch gebied zullen de komende jaren in het teken staan van doorontwikkeling van het beleid. Circulariteit, sociaal ondernemen, revitalisering, bereikbaarheid en arbeidsmarkt vormen belangrijke thema's. Daarnaast worden keuzes gemaakt in ontwikkelingsrichtingen met name op het gebied van ontwikkeling van bedrijventerreinen, kantoorlocaties en het Food Innovation District. De winkelgebieden worden verder volgens de inhoud van de retailvisie versterkt. Op het gebied van kantoren en PDV/GDV worden nieuwe regionale afspraken vastgelegd en de regionale afspraken op het gebied van bedrijventerreinen/werklocaties wordt geactualiseerd.

Uitgifte bedrijfslocaties

We willen blijven voorzien in de kwalitatieve en kwantitatieve vraag naar bedrijfslocaties (werklocaties)

Regionale arbeidsmarkt

Strategische agenda triple helix Regio Foodvalley

Samen met werkgevers en onderwijs zetten we in op de ontwikkeling van een integrale strategische agenda, waarbij de economische doelen leiden tot strategische vraagstukken rond human capital beleid in de regio. De human capital vraagstukken beïnvloeden keuzes in andere onderdelen van de strategische agenda, in het bijzonder mobiliteit en wonen. We intensiveren het vertalen van de strategische inzichten op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in projecten, die grotendeels bij de probleemeigenaar (onderwijs, werkgevers en/of overheid) worden uitgevoerd.

Perspectief op werk

In 2020 investeren wij in stabilisering van het regionale Werkgeversservicepunt en zullen met inzet van de middelen uit Perspectief op Werk gericht verbeteringen ontwikkelen en bij gebleken succes implementeren. De voorwaarde van het Rijk om samenwerking tussen overheid en werkgevers te realiseren borgen we door onverkort het Regionaal Werkbedrijf Foodvalley (RWB) als eigenaar en aanjager te positioneren. Het RWB is doorontwikkeld tot een bestuurlijk overleg waar Ede, de zeven andere gemeenten, sociale partners en het UWV samenwerken aan een inclusieve arbeidsmarkt. Met de participatie van Werkkracht BV in alle gremia van de Arbeidsmarktregio wordt verder ingezet op innovatieve allianties met werkgevers en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

De gemeenteraad heeft in 2016 besloten in te zetten op verbetering van het fietsklimaat en daarvoor (in 2016 en 2018) middelen beschikbaar te stellen. Na jaren van voorbereiding en participatie zijn er meerdere (grote) infrastructurele projecten uitgevoerd/in uitvoering in 2019. De komende jaren volgen meer projecten waarmee verder wordt geïnvesteerd in de doorstroming, verkeersveiligheid en de bereikbaarheid in Ede. Het verduurzamen van de mobiliteit wordt belangrijker en wordt in 2020 geïntegreerd in de herijking van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan.

Relevante beleidsnota's

Economische ontwikkeling

- [Visie Food](#) (2015)
- [De economische ambitie van Ede \(programma Economie\)](#) (2013)
- [Plan Levendig Centrum](#) (2015/2016)
- [Retailvisie 2030](#) (2016)
- [Visie werklocaties Foodvalley 2017-2025](#) (2017)
- [Startnotitie duurzaam Ede](#) (2015)
- [Visie openbare ruimte gemeente Ede](#) (2016)
- [PDV/GDV-beleid Regio Foodvalley 2016-2018](#) (2016)
- [Visie op Recreatie en Toerisme](#) (2017)
- [Gebiedsopgave Veluwe](#)
- [Regionaal Programma Werklocaties Foodvalley 2017-2020](#)
- [Strategische Agenda Foodvalley](#) (2016)
- [Samen bouwen aan een effectieve arbeidsmarktregio](#) (2016)

Uitgifte bedrijfslocaties

- Integrale aanpak van bedrijventerreinen en werklocaties (2015) (niet openbaar)

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Deel A: kadernota\)](#) (2014)
- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Deel B: supplement\)](#) (2014)
- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Factsheets\)](#) (2014)
- [Van peloton naar kopgroep. Fietsplan gemeente Ede](#) (2016)
- Integrale projecten Verkeer & Ruimte Levendig Centrum (2018)
- [Nota parkeernormering gemeente](#) (2017)
- [Beleidsnotitie parkeren woonwijken](#) (2012)

Bij diverse nota's horen uitvoeringsprogramma's.

Wat willen we bereiken?

Economische ontwikkeling

Doel

Bevorderen van voldoende en gevarieerde werkgelegenheid.

Subdoelen

- Behoud en toename van bedrijven en werkgelegenheid in Ede.
- Toename werkgelegenheid, innovatieve bedrijven en kennisinstellingen in de (agro)foodsector en vergelijkbare keten.
- Een toekomstbestendige en aantrekkelijke centrum- en detailhandelsstructuur.

Uitgifte bedrijfslocaties

Doel

Voorzien in voldoende nieuw bedrijventerrein en behoud kwaliteit van bestaande locaties.

Subdoelen

- Toename van de verkoop van bedrijventerreinen.

Regionale arbeidsmarkt

Doel

Tot stand brengen van een goedwerkende arbeidsmarkt voor inwoners, werknemers en werkgevers.

Subdoelen

- Onze regio sterker maken door de economische regio te koppelen aan de arbeidsmarktregio. Het kenniscluster verder ontwikkelen, zal daarbij 1 van de speerpunten zijn. Daarbij oog houden dat toptalent ook, en voor veel werkgevers vooral, gaat over herwaardering vakmanschap. Goed functionerende arbeidsmarkt is daarvoor zowel voorwaarde als resultaat.
- Oplossen van tekorten op de arbeidsmarkt
- Effectieve dienstverlening via het werkgeversservicepunt: de huidige praktijk te stabiliseren door de gemaakte afspraken te borgen. Werkgevers en overheid hebben beide belang bij een stevig netwerk met werkgevers.
- Verder concretiseren van de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Zelfstandigheid van mensen benadrukken door zoveel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag te helpen en te houden.
- Talent, zowel praktisch als theoretisch toptalent binden aan de regio.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Doel

Optimalisatie bereikbaarheid en verkeersveiligheid Ede.

Subdoelen

- Een toekomstbestendige bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer.
- Behoud verkeersveiligheid en een verkeersveilige infrastructuur.
- Het gebruik van duurzame vervoermiddelen.
- Een gastvrij en klantvriendelijk parkeerklimaat.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streef- waarde
Aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners van de beroepsbevolking	774	520	nmb		
Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners van de beroepsbevolking (15 t/m 74 jaar). Door grote groep wijkt cijfer 2017 af van voorgaande jaren.					
Percentage leegstaand winkelvloeroppervlak in Ede-Centrum Peildatum januari.	14,1	17,6	16,4	15,4	
Oordeel inwoners over Ede centrum Rapportcijfer van 1 t/m 10 (1 = zeer slecht en 10 = uitstekend). Wordt tweejaarlijks gemeten.	6,1	-	6,4	-	
Aantal banen in topsector Agrifood	8.274	8.468	8.366	nmb	
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met de auto Oordeel inwoners. Wordt tweejaarlijks gemeten.	88	-	88	-	
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met het OV Oordeel inwoners. Wordt tweejaarlijks gemeten.	66	-	68	-	
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de verkeersveiligheid in de buurt Oordeel inwoners. Wordt tweejaarlijks gemeten.	55	-	62	-	

Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over parkeergelegenheid in de buurt	60	-	63	-
Oordeel inwoners. Wordt tweejaarlijks gemeten.				
Fietsgebruik Edenaren	55	-	56	60
Percentage Edenaren dat minimaal vier keer per week de fiets gebruikt. De indicator wordt vanaf 2016 tweejaarlijks gemeten				

Wat gaan we daarvoor doen?

Economische ontwikkeling

De inzet van de beschikbare capaciteit vanuit economie zal worden verdeeld over de eerdergenoemde thema's. We zetten in op het uitwerken op het thema circulariteit, duurzaamheid en sociaal ondernemen door zowel op lokaal als regionaal niveau te acteren en een actieve rol in te nemen. Verder worden de banden met de lokale ondernemers en bedrijvenverenigingen verder aangehaald en gaan we als partners samenwerken op dossiers waar een gedeeld belang aan de orde is. In de retail wordt de succesvolle aanpak vanuit de retailvisie voortgezet.

Uitgifte bedrijfslocaties

Vanuit accountmanagement wordt extra inzet gepleegd op het verkoopproces voor kavels op Food & Business Park de Klomp. Het genereren van leads en het begeleiden van de potentiële klanten vormen daarbij belangrijke werkzaamheden. Ook de ontwikkeling en verkoop van percelen in het Food Innovation District vraagt en krijgt inzet vanuit Economie. Verder wordt ingezet op optimaliseren van het ruimtegebruik op bestaande locaties vanuit de revitaliseringsopgave.

Regionale arbeidsmarkt

1. Uitvoering geven aan de doorontwikkeling en praktische uitvoering van de regionale arbeidsmarktagenda
 - Uitvoering van projecten op het grensvlak van human capital, mobiliteit en wonen die de aantrekkelijkheid van de regio voor toptalenten en/of voor bedrijven waar deze toptalenten terecht kunnen komen: "toptalent kiest voor de regio".
 - Inzetten van nieuwe en beproefde instrumenten door onderwijs, werkgevers en overheid om latent potentieel op de arbeidsmarkt (herintreders, zijinstromers, parttimers die meer zouden willen werken en werkloos werkzoekenden) aan te boren en de arbeidsmarkt hernieuwd te laten betreden: "elk talent telt".
 - Na revitalisering van het loket leren en werken structureel te werken aan de 'leercultuur' in Regio Foodvalley en het versterken van de kennisstructuur leren en werken. Daarbij nut en noodzaak van een regionaal opleidingsfonds te onderzoeken: "een leven lang leren en ontwikkelen".
 - Met inzet van branches en werkgevers praktisch bruikbare gegevens te verzamelen over arbeidsmarktontwikkelingen die de basis vormen voor nieuwe interventies: "we kijken vooruit".
2. Doorontwikkeling Werkgeversservicepunt
 - Uitstekende verbinding tussen vraag en aanbod door excellente dienstverlening.
 - Realiseren van transparantie in het aanbod van alle vacatures en werkzoekenden, waardoor matching en duurzame plaatsing van werkzoekenden efficiënter wordt gerealiseerd en kosten van uitkeringen dalen.
 - Afronden van de regionale harmonisering van werkgevers dienstverlening en de uitvoering daarvan zo regelluw mogelijk borgen.
 - Samenwerking te stimuleren tussen WSP en private bemiddelaars.
 - Vergroten grip middels doorontwikkeling sturingsdata.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

1. Uitvoeren projecten uit UVV 2019 en 2020.
2. Uitvoeren projecten uit het Fietsplan.
3. Uitvoeren integrale projecten Verkeer & Ruimte uit het Programma Levendig Centrum.
4. Uitvoeren van het Koersdocument Parkeren met onder andere aandacht voor de interne parkeerorganisatie, de digitaliseringsprocessen en het onderzoek naar de mogelijke overname van twee Q-Park parkeergarages.
5. Uitvoeren maatregelen ter bevordering van de verkeersafwikkeling in Ede-West.
6. Uitvoeren onderdelen van de Parklaan.

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Economische Ontwikkeling	3.751 N	3.808 N	3.708 N	3.623 N	2.546 N	2.558 N
Uitgifte Bedrijfslocaties	23.290 N	22.509 N	13.774 N	15.675 N	11.699 N	57.613 N
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	2.698 N	2.645 N	2.786 N	2.853 N	2.969 N	3.417 N
Totaal lasten programma	29.740 N	28.962 N	20.268 N	22.151 N	17.215 N	63.588 N
Baten per productgroep						
Economische Ontwikkeling	585 V	271 V	271 V	271 V	271 V	271 V
Uitgifte Bedrijfslocaties	28.222 V	19.608 V	13.573 V	15.474 V	11.498 V	57.412 V
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	1.530 V	1.570 V	1.497 V	1.497 V	1.508 V	1.508 V
Totaal baten programma	30.336 V	21.449 V	15.341 V	17.242 V	13.277 V	59.191 V
Saldo van baten en lasten	597 V	7.513 N	4.927 N	4.909 N	3.937 N	4.398 N
Storting reserve	108 N	8 N	8 N	8 N	8 N	7 N
Onttrekking reserve	2.250 V	5.154 V	3.694 V	2.420 V	217 V	217 V
Resultaat	2.738 V	2.368 N	1.242 N	2.498 N	3.728 N	4.188 N

Economische ontwikkeling

De budgetten van de speerpunten Food, KennisAs en Levendig Centrum zijn onderdeel van deze productgroep. In de budgetten voor 2020 is de aanvraag accountmanagement Economische Zaken dekken uit grondexploitaties uit de Perspectiefnota 2020-2023 opgenomen. Dit leidt tot afname van de lasten met € 0,1 miljoen.

Uitgifte bedrijfslocaties

In de cijfers is het vastgestelde MPG 2019 verwerkt. De verwerking van de jaarschijven uit de grondexploitaties leidt tot verschillen in financiële lasten en baten in de begroting. Zowel in de lasten als in de baten is een aanzienlijk verschil te zien tussen 2019 en 2020. Aan de lastenkant bedraagt de afname een kleine € 9 miljoen. Deze afname ontstaat aan de ene kant omdat project BTA12 bijna door de bouwgrond heen is, waardoor de verkopen sterk afnemen in 2020. Dit is zowel in de baten als lasten te zien: bij de baten nemen de verkoopopbrengsten af waardoor er ook een lagere afboeking van de boekwaarde aan de kostenkant ontstaat. Aan de andere kant ontstaat het verschil vanuit de verwerking van de actualisatie van de grondexploitatie Maurits Zuid WFC (Perspectiefnota 2020-2023). Het resterende tekort van € 2,7 miljoen is in 2019 aan de voorziening negatieve plannen toegevoegd en onttrokken aan de reserve Grondbedrijf.

Doel programma

Een gemeente waar het fijn wonen, werken en recreëren is voor de huidige inwoners en voor de toekomstige generaties.

Ontwikkelingen programma

Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling heeft een sterke relatie met andere programma's. Dit wordt in de toekomst nog versterkt door de invoering van de Omgevingswet. De inhoudelijke relatie met Programma 4, 7 en het Investeringsfonds is groot. Veel thema's die via het investeringsfonds aandacht krijgen, hebben te maken met de fysieke leefomgeving: Landelijk gebied, Ede Energieneutraal, Biodiversiteit, Klimaatrobuust Ede, het ondergronds brengen van de Hoogspanningslijnen. Ontwikkelingen hierin zijn in het hoofdstuk Investeringsfonds opgenomen. Gegeven de eindigheid van dit fonds maken deze thema's vanaf 2021 deel uit van het programma RO. De subdoelen, prestaties en indicatoren van deze thema's zijn vaak al wel terug te vinden in dit programma.

Woningmarkt

Met onze visie op wonen en onze eigen gronden sturen wij op de realisatie van voldoende betaalbare woningen en aantrekkelijke en duurzame woningen voor de huidige en toekomstige inwoners van Ede. De druk op de woningmarkt is en zal de komende jaren hoog blijven. Het realiseren van voldoende sociale woningbouw blijft een uitdaging. Het vernietigen van de PAS heeft een sterk effect: de realisatie van voorgenomen woningbouwplannen voor de komende jaren is onzeker. De Regionale Woonagenda van de Regio FoodValley wordt de komende jaren uitgevoerd; een belangrijk speerpunt is het benutten van binnenstedelijke transformatielocaties voor woningbouw.

Duurzaamheid en energie

Sinds het bestuursakkoord spreken wij over Ede Energieneutraal. Ontwikkelingen hierin staan beschreven in hoofdstuk 2 Investeringsfonds Impuls Ede. De afvalmarkt is gespannen. De verwerkingscapaciteit is voor een aantal grondstoffen beperkt waardoor kosten stijgen. De prijs van oud papier en karton staat onder druk vanwege afnemende vraag. Naar verwachting gaan er per 2020 nieuwe afspraken gelden voor het verwerken van plastic, metaal en drinkpakverpakkingen: Gemeenten krijgen de keuze voor de regie over de hele verpakkingketen of regie over de inzameling van verpakkingen. In 2020 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over mogelijke consequenties.

Ruimtelijke planvorming

Ruimtelijk is de gemeente divers. Ede Stad met zijn verschillende woon- en werkgebieden is omgeven door een groot en afwisselend buitengebied met agrariërs, natuur, niet-agrarische bedrijvigheid en karakteristieke dorpen. Ruimtelijke planvorming bestrijkt vele thema's; hieronder worden slechts enkele thema's belicht.

Buitengebied

Klimaatadaptatie en de landbouw-, energie-, en voedseltransities hebben grote consequenties voor het buitengebied. Boerenbedrijven verdwijnen in hoog tempo en percelen krijgen andere functies. De claims op gronden worden groter en urgenter bijvoorbeeld voor de vestiging en groei van niet-agrarische bedrijven. In nauwe afstemming met het programma buitengebied wordt daarom gewerkt aan beleidsontwikkeling op gebiedsniveau en het oplossen van concrete knelpunten, in voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet. In het hoofdstuk investeringsfonds is het speerpunt 'programma buitengebied' beschreven.

Implementatie Omgevingswet

Per 2021 treedt de Omgevingswet in werking met een overgangstermijn tot 2029. De implementatie van deze wet is een gemeentebrede exercitie met grote gevolgen in het fysieke domein: de ruimtelijke planvorming wordt anders georganiseerd. Het gaat over de gehele fysieke leefomgeving en er komen nieuwe (juridische en beleids)instrumenten beschikbaar. Dit vereist een andere kijk op en invulling van visie, regelgeving en rolneming richting ondernemers en inwoners: een nieuwe manier van werken, een integrale aanpak, samenwerking met andere domeinen en aansluiting op inwonersinitiatieven en de daar aanwezig energie en betrokkenheid. Deze werkwijze sluit beter aan bij de behoeften van de veranderende samenleving. De verplichte invoering van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt dit proces. Het rijk beoogt hiermee de samenwerking tussen overheidspartijen te verbeteren, de informatievoorziening aan derden transparanter te maken en de planvorming efficiënter te laten verlopen. Voor de implementatie zijn tijdens de overgangperiode extra middelen en capaciteit nodig.

Impact vernietiging PAS (Programma Aanpak Stikstof)

De vernietiging van het PAS (zomer 2019) door de Raad van State heeft gevolgen voor Ede, zowel voor de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in Ede als voor de aanwezige te beschermen natuur. De vergunningverlening op grond van de Wet Natuurbescherming is tot stilstand gekomen. Dit heeft gevolgen voor vrijwel alle Edese ruimtelijke plannen en omgevingsvergunningplichtige activiteiten, die een depositiebijdrage veroorzaken op stikstofgevoelige Natura2000-gebieden. Het gaat dan om consequenties voor de haalbaarheid, doorlooptijd en financiën. Voor de gemeente Ede is een uitvoerbare integrale aanpak van stikstof van groot belang; we hebben hier immers veel natuur én veel economische activiteiten. Aangezien we geen bevoegdheid hebben op grond van de Wet Natuurbescherming, zetten we ons in om ons belang kenbaar te maken bij diegene die wel aan het roer staan (rijk en provincie).

Natuur, landschap en biodiversiteit

De veranderende rol om vooral samen met ketenpartners en bewoners natuur en landschap te versterken, heeft de afgelopen jaren tot mooie resultaten geleid. In de maatschappij dringt het besef door dat biodiversiteit en landschap achteruitgaan. Voor ons betekent dit dat we in onze aanpak meer ruimte gaan geven aan bewoners en ketenpartners om te werken aan het terugdringen van de achteruitgang.

Gezonde leefomgeving

De fysieke leefomgeving heeft veel invloed op de gezonde leefomgeving en levensstijl. De integrale kijk op de gezonde leefomgeving is onder andere ingegeven door de Omgevingswet en als organisatie verkennen we de mogelijkheden om hierop in te spelen. Op thema's wordt al vanuit deze gedachte gewerkt, zoals het ondergronds brengen van de 50 kV hoogspanningslijn (zie investeringsfonds) en de luchtkwaliteitsaanpak

(Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderijen). In alle ruimtelijke producten die we ontwikkelen zal het thema een plek krijgen.

Recreatie en toerisme

De Veluwe is en zal een belangrijke vakantiestemming blijven. Ook de vraag naar kwalitatief hoogwaardige routestructuren (wandelen-, fiets/MTB- en ruiterpaden) neemt toe. Door actief regie te nemen in samenwerkingen scheppen wij voorwaarden om aantrekkelijk te zijn en te blijven voor dag- en verblijfsrecreatie. De stijging van het aantal bezoekers biedt kansen. Belangrijke uitdaging is om de kwaliteit van het aanbod beter te laten aansluiten bij de vraag. Met onder andere het project vitale vakantieparken en het herinneringstoerisme werken we aan de toekomst van de sector. Op www.bezoek.ede.nl is alle relevante informatie te vinden voor een bezoek aan Ede.

Financieel overzicht programma

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten programma	70.830 N	88.416 N	66.482 N	77.398 N	75.563 N	79.097 N
Baten programma	60.622 V	69.625 V	56.558 V	68.963 V	60.245 V	67.011 V
Saldo van baten en lasten	10.209 N	18.791 N	9.923 N	8.435 N	15.317 N	12.086 N
Storting reserve	5.484 N	9.501 N	14.082 N	23.829 N	17.310 N	19.229 N
Onttrekking reserve	6.410 V	18.917 V	13.000 V	21.797 V	23.057 V	21.975 V
Resultaat	9.282 N	9.375 N	11.006 N	10.467 N	9.570 N	9.339 N

Productgroep WONINGMARKT

Doel

We streven naar een passende woning voor alle doelgroepen en daarmee een woningvoorraad die past bij de behoefte van inwoners en bij de groeiprognozes van bevolking en huishoudens tot 2030.

Ketenpartners

Onder andere Woonstede en andere marktpartijen zoals projectontwikkelaars/bouwers, zorgaanbieders, uitzendbureaus, werkgevers, huisvesters van arbeidsmigranten.

Relevante nota's en lokale regelgeving

- [Woonvisie Ede 2030 inclusief Actieprogramma 2016-2018](#) (2015)
- [Monitor studentenhuisvesting](#) (2017)
- [Nota woningbouwproductie](#) (2018)
- [Integraal Portefeuillemanagement Wonen - IPW](#) (2017)
- [Notitie uitgangspunten huisvesting arbeidsmigranten](#) (2019)
- [Huisvestingsverordening gemeente Ede 2019-2023](#) (2019)
- [Beleidsnotitie betaalbare huur- en koopwoningen](#) (2019)
- [Prestatieafspraken Ede](#) (2019)
- [MPG 2019](#) (2019)
- [Regionale woonagenda](#) (2018)

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor in 2020 doen?

Subdoel	Gedifferentieerd aanbod woningen per gebied/locatie.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsmatig inzetten op de vastgestelde programmering voor woningbouwplannen zodat de percentages sociale huur per gebied worden gerealiseerd. • Monitoren in hoeverre de programmering leidt tot de gewenste samenstelling van de woningvoorraad.
Subdoel	Voldoende kwalitatief passende goedkope woningen (zowel huur als koop) voor reguliere en bijzondere doelgroepen.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken maken met de woningcorporaties en huurdersorganisaties. • Instrumenten ontwikkelen (zoals een doelgroepenverordening) en inzetten die ertoe bijdragen dat goedkope woningen terecht komen en beschikbaar blijven voor de doelgroep. • Het realiseren van 1.000 tot 1.200 sociale huurwoningen in de periode 2018-2027, waarvan 400 voor bijzondere (zorggerelateerde) doelgroepen.
Subdoel	Het bevorderen van door- en uitstroom in intramurale zorg.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Betere samenwerking met zorgpartijen. • Het realiseren van kleine zelfstandige (tijdelijke) woningen.
Subdoel	Het faciliteren van passende huisvesting voor 700 arbeidsmigranten.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het inzetten van een toetsingskader om particuliere initiatieven te toetsen en waar mogelijk te faciliteren. • Het stimuleren van marktpartijen om huisvestingsplannen te ontwikkelen.
Subdoel	Ede speelt snel in op nieuwe doelgroepen, bijbehorende woonwensen en marktinitiatieven die daarin voorzien.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Inzetten op het realiseren van verplaatsbare woningen op korte termijn. • Het ontwikkelen van beleid gericht op collectief particulier opdrachtgeverschap. • Het ontwikkelen van beleid gericht op woonvormen voor ouderen.

Indicatoren

Beeldindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Gemiddelde verkoopprijs van woningen (1)	246	248	282	<i>n.v.t.</i>	274
Gemiddelde WOZ-waarde woningen in Ede <i>Depla-indicator. Bedragen x € 1.000</i>	226	234	244	<i>n.v.t.</i>	218
Gemiddelde verkoopsnelheid woningen (1)	112	47	43	<i>n.v.t.</i>	
Gemiddelde zoektijd actieve woningzoeker (1) <i>In jaren</i>	2,4	2,3	3,0	<i>n.v.t.</i>	
Effectindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Percentage woningen in Ede dat sociale huurwoning is (1)	20,0	19,9	nmb	22	32,5

Prestatie-indicatoren	Metingen			Streef- waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Totaal aantal nieuwe gereedgemaakte woningen (exclusief sloop)	707	503	1.157	400	
Totaal aantal nieuwe gereedgemaakte woningen (inclusief sloop)	684	485	1.157		
Aantal gesloopte woningen (1)	23	18	26		
Percentage gerealiseerde goedkope woningen in de totale woningbouwproductie <i>Percentage op basis van aantal goedkope en betaalbare huur- en koopwoningen, exclusief zorgwoningen (bron: Nota Woning Bouw Productie 2018)</i>	31	15	27	22	

Vervallen indicatoren	Metingen			Streef- waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Demografische druk <i>Deze Depla-indicator is opgenomen in de bijlage Overzicht (Depla)beleidsindicatoren. Indicator is minder relevant is voor het programma RO.</i>	74,1	74,7	75,1	n.v.t.	n.v.t.

- (1) Nieuwe indicator
(2) Streefwaarde voor het jaar 2020
(3) Referentiewaarde gemeenten 100.000-300.000 inwoners Waarstaatjegemeente.nl o.b.v. laatst beschikbare meting)

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten	46.456 N	48.148 N	29.932 N	32.463 N	29.864 N	33.817 N
Baten	44.426 V	47.563 V	29.939 V	31.818 V	29.038 V	33.249 V
Storting reserve	468 N	2.023 N	2.523 N	1.899 N	1.441 N	1.366 N
Onttrekking reserve	476 V	907 V	792 V	800 V	798 V	805 V

Toelichting

In de cijfers is het vastgestelde MPG 2019 verwerkt. De verwerking van de jaarschijven uit de grondexploitaties leidt tot verschillen in financiële lasten en baten in de begroting. Zowel in de lasten als in de baten is een aanzienlijk verschil te zien tussen 2019 en 2020. Aan de lastenkant bedraagt de afname ruim € 18 miljoen. Deze afname ontstaat aan de ene kant omdat projecten worden afgerond, waardoor het aantal projecten binnen het grondbedrijf afneemt en de begroting daarmee ook. Daarnaast zien we ook dat er minder verkoopopbrengst wordt opgenomen in 2020, met name op de Kazerneterreinen en het Soma terrein. Dit verklaart de afname in baten, maar leidt ook tot lagere afboeking van de post onderhanden werk op de balans in 2020.

Doel

Een groene, gezonde en aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en recreëren, ook in de toekomst, met een evenwichtige balans tussen 'people, planet en profit'.

Ketenpartners

Onder andere provincie, Regio De Vallei, omliggende gemeenten, VNG, Omgevingsdienst De Vallei, woningcorporaties, ontwikkelaars, vastgoedbeheerders, ACV, afvalverwerkers (3 of 4), NVRD (Nederlandse Vereniging voor Reinigingsmanagement = brancheorganisatie), Warmtebedrijf Ede, energiecoöperatie ValleiEnergie, netbeheerders, de samenleving (inwoners/bedrijven).

Relevante nota's en lokale regelgeving

- [Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2015-2019](#) (2015)
- [Routekaart Ede Energieneutraal](#) (2018)
- [Wind- en zonnwijzer](#) (2019)
- [Warmtevisie Ede](#) (2014)
- [Notitie Afval apart, daar maken we meer van](#) (2016)

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor in 2020 doen?

Subdoel	20% van de energie in 2020 is afkomstig uit wind, zon, biomassa, bodem of lucht.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none">• Uitbreiding warmtenet naar minimaal 20.000 woningequivalenten.• Voorbereiding 4 windturbines.• Realisatie 2 windturbines.• Realisatie 50 ha zonnenvelden.• Verdrievoudiging van het aantal zonnepanelen op daken.• Opstellen beleidskader voor verankering duurzaamheid in gebiedsontwikkeling en uitvoering projecten.• Voorbereiding warmtetransitievisie voor het aardgasvrij maken van Ede.• Bijeenkomsten met de denktank 'Ede Energieneutraal'
Subdoel	Afname energieverbruik in bestaande gebouwen met gemiddeld 1,5% per jaar (gemiddelde van 1,5% moet bereikt zijn in 2020 en is ten opzichte van 2007).
Prestaties	<ul style="list-style-type: none">• Continueren stimuleren energiebesparing bij burgers en bedrijven, conform Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid, met gemeentebrede campagne, wijkgerichte aanpakken, de stimuleringslening, gratis energieadvies en het energieloket.• Maatregelen om duurzame mobiliteit te bevorderen (fietsplan, laadinfrastructuur).
Subdoel	Minder restafval uit huishoudens en meer brongescheiden afvalinzameling bij huishoudens
Prestaties	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren maatregelen die uit de jaarlijkse monitor voortkomen.• Voorbereiden GFT aanbesteding GFT met regio De Vallei.• Vervangen van milieubus door mobiel grondstoffeninzamelpunt.

Indicatoren

Effectindicatoren	Metingen			Streef- waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal kg huishoudelijk restafval per jaar <i>Per 1 januari 2018 betalen huishoudens voor het aanbieden van restafval. De streefwaarde (2020) is gebaseerd op het landelijke programma VANG (Van Afval Naar Grondstof)</i>	196	168	107	100	184 (2017)
Energiegebruik gebouwde omgeving (in Terajoule) <i>Bron: Landelijke klimaatmonitor. Gegevens 2018 nog niet bekend.</i>	4.589	4.540	nmb	4.026	
Gerealiseerde bijdrage aan CO2 reductie als gevolg van afvalbeheer <i>Aantal tonnen. De streefwaarde is gebaseerd op een verdere afname van restafval van 107 naar 100 kg.</i>	19.800	25.700	33.310	35.600	niet bekend

Prestatie-indicatoren	Metingen			Streef- waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Percentage hernieuwbare energie landelijke en eigen gegevens <i>Op basis van Klimaatmonitor en lokale data.</i>	11,1	12,5	13,7	20	
Percentage hernieuwbare energie landelijke gegevens <i>Op basis van Klimaatmonitor.</i>	6,4	6,8	nmb	20	4,7
Percentage brongescheiden huishoudelijk afval <i>(totaal huishoudelijk afval - huishoudelijk restafval) / totaal huishoudelijk afval</i>	59,5	65	76,5	75	59

- (1) Nieuwe indicator
 (2) Streefwaarde voor het jaar 2020
 (3) Referentiewaarde gemeenten 100.000-300.000 inwoners Waarstaatjegemeente.nl o.b.v. laatst beschikbare meting)

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten	12.437 N	13.853 N	14.409 N	14.353 N	13.894 N	13.664 N
Baten	12.644 V	11.833 V	12.503 V	12.598 V	12.693 V	13.283 V
Storting reserve	1.618 N	620 N	927 N	903 N	903 N	1.403 N
Onttrekking reserve	799 V	1.860 V	1.981 V	1.368 V	815 V	566 V

Toelichting

In 2020 zijn de voorbereidingskosten van het ondergronds brengen van hoogspanningslijnen € 0,1 miljoen hoger dan in 2019, dekking uit het investeringsfonds impuls Ede.

In 2019 is bodemverontreiniging aan de West Breukelderweg in Bennekom gesaneerd (€ 0,1 miljoen), dekking uit de Reserve Bodemsanering.

In de Perspectiefnota 2020-2023 is besloten om de afvalstoffenheffing meer kostendekkend te maken door de toerekening van de kosten reiniging openbare ruimte te actualiseren (€ 0,1 miljoen) en meer compensabele btw toe te rekenen. De dotatie aan het BTW-compensatiefonds is verhoogd met € 0,3 miljoen.

In 2019 was een teruggave over 2018 van ACV geraamd (€ 0,7 miljoen). Vanaf 2020 daalt het verwerkingstarief van restafval (€ 0,2 miljoen) en komt het dividend ACV dat het statutaire dividend te boven gaat ten goede aan het product afval (amendement Perspectiefnota 2020-2023, € 0,1 miljoen).

De vergoeding van Stichting Afvalfonds voor het inzamelen en verwerken van recyclebaar verpakkingsafval is in 2020 € 0,5 miljoen hoger dan in 2018. Dit komt hoofdzakelijk doordat er meer verpakkingsmateriaal wordt gerecycled. De afvalstoffenheffing is door areaaluitbreiding € 0,1 miljoen hoger dan in 2019. Genoemde wijzigingen leiden tot een hogere onttrekking van € 0,2 miljoen aan de reserve Afval.

Doel

Het faciliteren van planvorming zodat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn of worden gemaakt rekening houdend met de transitieopgaven, de veranderende samenleving en veranderende wet- en regelgeving.

Ketenpartners

Onder andere Ministeries (LNV, I&W), Provincie Gelderland, gemeenten (FoodValley, Veluwe en andere omliggende gemeenten), Omgevingsdienst De Vallei, brancheorganisaties (KHN en Recron), terreinbeherende organisaties (Gelders Landschap en Kastelen, Stichting Mooi Binnenveld), Agrarische natuurvereniging, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, IVN, LTO-Noord/Gelderse Vallei, vrijwilligersstichtingen/platforms, Veluwe Board, Ede Marketing, Visit Veluwe, toeristische ondernemers.

Relevante nota's en lokale regelgeving

- [Stadsvisie Ede 2030](#) (2017)
- [Startnotitie Implementatie Omgevingswet](#) (2018)
- [Structuurvisie buitengebied](#) (2011)
- [Uitvoeringsprogramma Buitengebied](#) (2016)
- [Nota Vertrouwen en verantwoordelijkheid, Beleid op Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving](#) (2016)
- [Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderij](#) (2016)
- [Manifest van Salentein](#) (2017)
- [VOR, Visie Openbare Ruimte](#) (2016)
- [MPG 2019](#) (2019)
- [Nota Grondbeleid 2016](#)
- [Menukaart](#) (2018)
- [Handreiking omgevingskwaliteit](#) (najaar 2019)
- [Beleidsuitwerking functiewisselingswoningen Ede](#) (2018)
- [Programma buitengebied](#) (2016)
- [Regiodeal 2019](#) (2019)
- [Visie op Recreatie en Toerisme gemeente Ede](#) (2017)
- [Bestuursakkoord Vitale Vakantieparken](#) (2017)
- [Veluwe Agenda](#) (2017)
- [Samenwerkingsovereenkomst Veluwe Agenda \(gebiedsopgave Veluwe\)](#) (2018)
- [Samenwerkingsovereenkomst regionale toeristische marketing Veluwe](#) (2017)
- [Levend landschap Ede 2019-2021](#) (2019)
- [Landbouwvisie](#) (2019)
- [Programma Biodiversiteit](#) (2019)

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor in 2020 doen?

Subdoel

De negatieve consequenties van de vernietiging van de PAS voor Ede zoveel mogelijk beperken met een goede balans tussen natuur en economie.

Prestaties

- Via de VNG invloed uitoefenen op de oplossingsrichtingen lange termijn.
- Afspraken maken met ketenpartners over de werkwijzen voor de korte termijn (vergunningverlening en natuurterreinonderhoud).

Subdoel

De implementatie van de omgevingswet conform startnotitie en implementatieplan.

Prestaties

- Samenhang bevorderen tussen nieuwe kerninstrumenten: vernieuwing omgevingsbeleid, omgevingsvisie en programma's, omgevingsplan en verordeningen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Betere en snellere dienstverlening en intern meer integraal werken (organisatieontwikkeling & anders werken). • Betere informatievoorziening (Digitaal Stelsel Omgevingswet: voor gemeente en voor initiatiefnemers) die toegankelijk, begrijpelijk en toepasbaar is.
Subdoel	Het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan sluiten aan bij de actualiteit en zijn toegerust op verwachte ontwikkelingen en wensen in de samenleving.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het beleid is geactualiseerd naar aanleiding van de inventarisatie Vitaal Buitengebied. • Het voorbereiden van omgevingsplan/omgevingsvisie. • Implementatie en doorontwikkeling leidende principes Stadsvisie in de planvorming. • Het faciliteren van ontwikkelingen door heldere en vindbare kaders.
Subdoel	Versterken van een gezonde leefomgeving in samenhang met ruimtelijk beleid.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het thema gezonde leefomgeving een plek geven in ruimtelijk beleid. • Pilotprojecten uitvoeren om de luchtkwaliteit te verbeteren. • Het voorbereiden van het ondergronds brengen van de 50 KV hoogspanningslijn boven de plaats Ede. • Bijdragen aan uitvoering projecten onder de Regiodeal.
Subdoel	Een toekomstgerichte agrarische sector.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Afronding inventarisatie agrarische bedrijven. • Organiseren masterclass korte ketens voor agrarische ondernemers. • Er komt een tweede adviseur buitengebied bij. • We bevorderen natuurinclusief - en circulair ondernemen. • Wij professionaliseren de medewerkers van RO buitengebied. • Wij handelen aanvragen voor bestemmingsplanwijzigingen binnen een jaar af. • De gemeentelijke administratie van agrarische erven klopt met de werkelijkheid.
Subdoel	Gemeenschappelijke aanpak van natuur- en landschapsversterking zodat het aantal initiatieven vanuit de maatschappij groeit.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiden van vrijwilligersgroepen in de uitvoering van het project Levend Landschap om resultaten te realiseren en natuur en landschap te versterken. • Doorontwikkelen groen-blauwe raamwerk met ketenpartners en bewoners. • Organiseren cursusprogramma Levend Landschap voor bewoners. • Organiseren bijeenkomsten voor bewoners en ambtenaren gericht op kennisdeling, inspiratie en organisatie van de uitvoering.
Subdoel	Een veelzijdig, aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod in dag- en verblijfsrecreatie dat aansluit bij de wensen van recreanten en toeristen en dat bijdraagt aan een toename van bestedingen en werkgelegenheid in de sector.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering programma Recreatie&Toerisme (waaronder zakelijk toerisme en herinneringstoerisme). • Uitvoering project Dropzone. • Uitvoering aanpak Vitale vakantieparken lokaal en regionaal in combinatie met project aanpak permanente bewoning. • Afronding optimalisering mountainbikeroutes. • Afronding optimalisering ruiters- en menroutenetwerk. • Start wandelroutenetwerk.

- Prestatieafspraken met lokale en regionale marketingorganisaties.
- Faciliteren van ondernemers om in te spelen op marktvraag en samenwerking.

Indicatoren

Beeldindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal landbouwbedrijven gevestigd in gemeente Ede (1)	722	701	690	n.v.t.	
Biologische landbouwbedrijven - gemeente Ede (1) <i>SKAL gecertificeerde bedrijven (biologische bedrijven)</i>	53	64		n.v.t.	
Sloopmeters per jaar (1) <i>Aantal gesloopte aanwezige agrarische bedrijfsbebouwing per jaar in m²</i>	16.186	23.814		n.v.t.	
Functiewisselingen buitengebied <i>Aantal plannen in buitengebied waarbij woningen zijn gerealiseerd middels inzet van sloop van agrarische bebouwing.</i>	11	10	5	n.v.t.	
Aantal toeristische overnachtingen waarvoor toeristenbelasting wordt betaald <i>Berekening is gebaseerd op toeristenbelasting en forensenbelasting (overnachtingen door niet Edenaren in bezit van gemeubileerde woning, zoals stacaravan). Belastinggegevens 2018 zijn nog niet beschikbaar. Cijfers zijn begin september beschikbaar.</i>	1.191.072	1.255.367	nmb	n.v.t.	
Effectindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Waardering buitengebied (1) <i>Cijfers uit gemeentelijk onderzoek Inwoners aan het woord</i>	89		93	95	
Waardering gebied Ede (1) <i>Cijfers uit gemeentelijk onderzoek Inwoners aan het woord</i>	65		72	75	
Prestatie-indicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aanleg natuur- en landschapsontwikkeling <i>Aantal hectare gerealiseerde nieuwe landschapselementen.</i>	4	3	6	5	
Ratingpositie van de MTB route Ede in Nederland (1) <i>Positie op ranglijst</i>	181	181	4	Top 10	
Aantal klompenpaden (1)	10	11	11	12	
Vervallen indicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal actieve vrijwilligersgroepen Natuur & Landschap <i>Indicator vervalt, het beoogde aantal is gerealiseerd.</i>	-	3	7	n.v.t.	n.v.t.
Oordeel dienstverlening ruimtelijke procedures (rapportcijfer) <i>Geen gegevens beschikbaar. Onderzoek wordt niet (meer) uitgevoerd.</i>	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
Oordeel toerist over toeristisch aanbod Ede <i>Onderzoek wordt niet (meer) uitgevoerd.</i>	7,4	-	-	n.v.t.	n.v.t.

(1) Nieuwe indicator

(2) Streefwaarde voor het jaar 2020

(3) Referentiewaarde gemeenten 100.000-300.000 inwoners Waarstaatjegemeente.nl o.b.v. laatst beschikbare meting)

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	11.937 N	26.415 N	22.140 N	30.583 N	31.805 N	31.615 N
Baten	3.552 V	10.229 V	14.117 V	24.547 V	18.514 V	20.479 V
Storting reserve	3.397 N	6.858 N	10.632 N	21.027 N	14.965 N	16.459 N
Onttrekking reserve	5.135 V	16.150 V	10.227 V	19.630 V	21.445 V	20.604 V

Toelichting

Binnen deze productgroep nemen de lasten 2020 ten opzichte van 2019 met ruim € 4 miljoen af. Het overgrote deel van dit verschil, namelijk € 4,5 miljoen, is te verklaren vanuit wijzigingen die in de diverse projecten binnen de Veluwe Poort plaatsvinden. De Spoorzone en de Parklaan kennen relatief kleine wijzigingen tussen de ramingen in 2019 en 2020. Het grote verschil wordt verklaard door de subsidie ten behoeve van de WFC Experience die voor € 5 miljoen is opgenomen in 2019 en voor € 1 miljoen in 2020. Totaal betreft dit de door de gemeenteraad in maart 2019 vastgestelde € 6 miljoen. Zoals bekend zal de subsidie aan de stichting WFC Experience niet voor € 5 miljoen worden verstrekt in 2019. De huidige begroting zal dan ook moeten worden bijgesteld. In de jaarrekening zal hiervoor een voorstel worden opgenomen. Op dat moment is de subsidie aanvraag voor de planfase ingediend en kan een betere inschatting van de raming gemaakt worden. Naast een afname in de lasten speelt binnen de productgroep een toename in de baten van een kleine € 4 miljoen. Deze toename wordt verklaard door een opgenomen bijdrage in 2020 vanuit de ontwikkeling van de ENKA locatie ten behoeve van de aanleg van de Parklaan. Bovenstaande projecten kennen alle afwikkeling met reserves. Voor meer toelichting op de Veluwe Poort wordt verwezen naar de paragraaf Grote projecten.

Overige verschillen betreffen een toename van de toegerekende loonkosten met € 0,5 miljoen. Deze toename wordt naast indexatie veroorzaakt door toegewezen formatie voor Buitengebied vanuit de Perspectiefnota 2020 -2023. Daarnaast is een verschuiving van inzet naar deze productgroep waar te nemen door een flink aantal ruimtelijke initiatieven van derden die momenteel in uitwerking zijn.

6

VEILIGHEID

Brandweer, veiligheid, overige beschermingsmaatregelen, toezicht | Veiligheid en toezicht

Doel programma

Een veilige samenleving in Ede.

Ontwikkelingen programma

In Nederland is een ontwikkeling gaande waarbij de grens tussen onderwereld en bovenwereld diffuus wordt. Dit heeft geleid tot aandacht voor het thema ondermijning. Hieronder vallen niet alleen drugslaboratoria en hennepkwekerijen maar ook uitbuiting en witwassen. Ook het thema 'personen met verward gedrag' heeft meer aandacht gekregen vanwege de toename van deze groep. Deze groep veroorzaakt steeds meer maatschappelijke en sociale overlast. Het InterventieTeam (IT) zorgt ervoor dat deze vraagstukken beheersbaar blijven.

Cybercriminaliteit is recentelijk op de landelijke veiligheidsagenda gezet. Gemeenten oriënteren zich op dit moment op een eventuele, preventieve en voorlichtende rol bij de aanpak van dit fenomeen. De komende jaren verwachten wij landelijk meer aandacht voor vuurwerkproblematiek en het geweld tegen hulpverleners. Dit zal consequenties hebben voor ons gemeentelijk beleid.

Brandweertzorg

Vanwege veranderingen in de wetgeving, arbeidsvoorwaarden, het loopbaanbeleid en de effecten van de regionalisering zal in de toekomst binnen de gemeente Ede sprake moeten zijn van een 24 uursdienst in de brandweerkazerne Ede-centrum in plaats van de huidige piketregeling. In het komende jaar zal onderzocht worden op welke wijze en met welke financiële middelen een toekomstbestendige brandweerorganisatie kan worden ingericht. De implementatiefase zal naar verwachting een aantal jaren duren.

Financieel overzicht programma

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten programma	11.798 N	12.700 N	12.861 N	11.428 N	11.338 N	11.218 N
Baten programma	1.769 V	2.416 V	1.588 V	389 V	389 V	389 V
Saldo van baten en lasten	10.029 N	10.284 N	11.273 N	11.039 N	10.949 N	10.829 N
Storting reserve	67 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekking reserve	45 V	182 V	313 V	241 V	135 V	0 V
Resultaat	10.051 N	10.102 N	10.960 N	10.798 N	10.813 N	10.829 N

bedragen x € 1.000

Doel

Veiligheid heeft 1 productgroep. Het doel van deze productgroep is gelijk aan het programmadoel: Een veilige samenleving in Ede. In het Integraal Veiligheidsplan zijn 9 thema's opgenomen die alle bijdragen aan dit doel.

Ketenpartners

Onder andere Politie, Openbaar Ministerie, Brandweer Ede, VGGM, Veiligheidshuis, woningcorporatie Woonstede, Malkander, ProPersona, RIEC, Veilig thuis, Veiligheidsnetwerk Oost Nederland en diverse maatschappelijke organisaties.

Relevante nota's en lokale regelgeving

- [Integraal VeiligheidsPlan 2019-2022](#) (2019)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 De Dorpen](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Veldhuizen-Kernhem](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Ede Centraal](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Ede Zuid en Bennekom](#)
- [Regionale Veiligheidsstrategie 2019-2022](#) (2019)
- [Nalevingsbeleid Drink- en horecawet](#) (2017)
- [BIBOB-beleid \(Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur\)](#) (2016)
- [Integraal hennepconvenant Oost-Nederland](#) (2019)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Ede](#) (APV) (2019)
- [Plan van aanpak Ondernijning](#) (2019)
- [Verkeersveiligheidsnota Ede](#) (2017)
- [Beleidsplan Jeugd en Onderwijs](#) (2019)

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor in 2020 doen?

Over alle subdoelen is informatie te vinden in het [Integrale Veiligheidsplan 2019](#)

Subdoel

Veiliger wijken.

Prestaties

- Alle multiprobleemgezinnen van een sluitende aanpak voorzien.
- Inzet keurmerk veilig buitengebied.
- Voorbereidingen voor de strategische visie integrale handhaving die in 2021 wordt opgesteld.
- Uitbreiding vuurwerkvrije zones.

Subdoel

Minder ondermijnende criminaliteit.

Prestaties

- Bewustwordingsacties uitvoeren.
- Bibob-onderzoeken uitvoeren.
- Opleggen van bestuurlijke maatregelen, zoals het sluiten van drugspannen.

Subdoel

Minder jeugdcriminaliteit.

Prestaties

- Inzet methode groepsaanpak.
- Inzet persoons- en huishoudengerichte aanpak.
- Nazorg na detentie.

- Pilots 'Vol vertrouwen schorsen' en 'Koers en Kansen' uitvoeren.
- Inzet Social Media.

- Subdoel**
Prestaties
- Minder High impact crimes.
- Regionale actieplannen opstellen en uitvoeren om een sluitende ketenaanpak te realiseren.
 - Best practices toepassen.

- Subdoel**
Prestaties
- Minder radicalisering en depolarisatie.
- Bijeenkomsten ter voorkoming radicalisering, deelnemen aan het duurzaam netwerk.
 - Presentaties voor professionals.
 - Regionaal en lokaal casusoverleg.
 - Speciale functionaris radicalisering.
 - Deelname aan diverse kennisnetwerken.
 - Deelnemen aan landelijke taskforce.

- Subdoel**
Prestaties
- Minder overlast personen met verward gedrag.
- Door nieuwe wettelijke mogelijkheden toe te passen uit de Wet Aanpak Woonoverlast.
 - Door de APV aan te passen.

- Subdoel**
Prestaties
- Veiliger uitgaan.
- Introduceren KVVU kwaliteitsmeter veilig uitgaan (dit behelst een pakket maatregelen te nemen door horeca, politie, omwonenden, gemeente).
 - Stroomlijnen evenementenveiligheidsbeleid.
 - Toepassen nalevingsbeleid (drank- en horecawet en APV).
 - Drankketenbeleid uitvoeren.
 - Pilot bodycams toezichthouders uitvoeren.

- Subdoel**
Prestaties
- Voldoende rampen- en crisisbeheersing.
- Zorg dragen voor het op orde houden van voldoende en goed opgeleid personeel.

- Subdoel**
Prestaties
- Grotere verkeersveiligheid.
- Invloed uitoefenen op het aantal controles dat de politie uitvoert op het gebruik van alcohol, mobiele telefoons en snelheidsovertredingen.
 - Bekendmaken resultaten aanhoudingen en gevolgen voor individu.

Indicatoren

Beeldindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal aangetroffen hennepkwekerijen/drogspanen (1)	4	13	10	n.v.t.	
Aantal verdachten misdrijven tot 25 jaar (woonplaats Ede) (1)	370	320		n.v.t.	
Aantal (geregistreerde) gewelds- en seksuele misdrijven <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).</i>	4,8	3,5	3,8	n.v.t.	5,8
Aantal aanhoudingen met alcohol tijdens het rijden (1) <i>Deze indicator wordt mogelijk vervangen door percentage aanhoudingen met alcoholgebruik tijdens het rijden.</i>	99	156	165	n.v.t.	
Aantal aanhoudingen gebruik mobiele telefoon tijdens het rijden (1)	255	357	240	n.v.t.	
Percentage van de spoedeisende A1 ritten ambulance die binnen de normtijd van 15 minuten ter plaatse is <i>Het percentage geldt voor de hele VGGM-regio.</i>	95	94,5	92,5	n.v.t.	
Percentage ritten waarin de brandweer in spoedeisende gevallen voldoet aan de wettelijke aanrijtijden	67	68	74	n.v.t.	
Effectindicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Percentage inwoners dat zich veilig voelt in de eigen buurt <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	84	-	85	
Vernieling en misdrijven tegen de openbare orde <i>Depla-indicator. Aantal voorvallen per 1.000 inwoners. Indicator wordt m.i.v. 2018 anders gemeten. Naam indicator is gewijzigd (was 'Vernieling en beschadiging'). Cijfers voor 2016, 2017 en 2018 zijn met terugwerkende kracht aangepast.</i>	6,1	4,9	4,6	4,0	
Percentage inwoners dat vaak overlast ervaart van omwonenden <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	4,4	-	4,3	
Percentage inwoners dat overlast ervaart van groepen jongeren <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	6,0	-	5,8	
Meldingen overlast jeugd (1)	497	425	414	400	
Aantal meldingen bij de politie van overlast door verward/overspannen persoon	607	701	657	600	
Aantal (geregistreerde) diefstallen uit woningen <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners.</i>	4,2	3,6	3,8	3,0	2,9
Aantal (geregistreerde) fietsdiefstallen (1)	904	727	726	700	
Aangiften geweld uitgaansgebied (1)	68	66	68	65	
Prestatie-indicatoren	Metingen			Streef-waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal vuurwerkvrije zones (1)	0	5	10	15	
Aantal acties gericht op controle alcoholgebruik (1)					

Vervallen indicatoren	Metingen			Streef- waarde (2)	Referentie waarde (3)
	2016	2017	2018		
Aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners 12-24 jaar <i>Deze Depla-indicator is vervallen en niet meer opgenomen in Waarstaatjegemeente.nl.</i>	-	-	-		
Aantal veelplegers <i>Er zijn onvoldoende gegevens van deze indicator.</i>	-	-	21		

(1) Nieuwe indicator

(2) Streefwaarde voor het jaar 2020

(3) Referentiewaarde gemeenten 100.000-300.000 inwoners Waarstaatjegemeente.nl o.b.v. laatst beschikbare meting)

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten	11.798 N	12.700 N	12.861 N	11.428 N	11.338 N	11.218 N
Baten	1.769 V	2.416 V	1.588 V	389 V	389 V	389 V
Storting reserve	67 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekking reserve	45 V	182 V	313 V	241 V	135 V	0 V

Toelichting

Op basis van de verwachte onderschrijding in 2019 zijn de lasten en rijksbijdrage voor het opsporen van conventionele explosieven in 2020 neerwaarts bijgesteld met € 0,8 miljoen. De looptijd van de huidige bommenregeling is onbekend, daarom worden de ramingen enkel voor het volgende jaar begroot. Dit verklaart grotendeels het verval in de lasten en baten tussen 2020 en 2021.

De kosten van de regionale samenwerking brandweer (VGGM) nemen toe met circa € 0,6 miljoen. Dit betreft het bij de Perspectiefnota 2020-2023 toegekende nieuw beleid voor onder meer bevolkingszorg (120). Daarnaast heeft actualisatie voor loon-/ en prijsontwikkeling (300) plaatsgevonden en zijn de verwachte mutaties voor de reserve Overgangsrecht FLO (functioneel leeftijdsontslag) verwerkt (160).

De begrote lasten 2020 van veiligheid en toezicht zijn ten opzichte van 2019 gestegen met € 0,25 miljoen. Dit bedrag bestaat uit diverse posten van totaal € 0,175 miljoen, zoals uitvoeringsbudget veiligheid, hondenbeleid, portofoons, vastgesteld bij de Perspectiefnota 2020-2023. Daarnaast is het budget voor ondermijning in 2020 verhoogd met 0,075 miljoen (besluitvorming Programmabegroting 2019-2022).

Binnen het programma Kwaliteit Leefomgeving werken we aan de openbare ruimte, waarbij we de bewoners van Ede op verschillende manieren betrekken. De taken binnen het programma zijn het (mede) ontwikkelen, realiseren en beheren van de woon-, werk-, en leefomgeving. We onderhouden de openbare op een door de gemeenteraad vastgesteld kwaliteitsniveau. Duurzaamheid, functionaliteit en gebruikersbelang zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Ontwikkelingen

Kwaliteit leefomgeving

Provinciaal programma Leefbaarheid

In het kader van het nieuwe bestuursakkoord van het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland zullen vanuit het provinciale programma Leefbaarheid dorpendeals (kan ook om wijken gaan) worden afgesloten met Gelderse gemeenten. Voor Ede bieden deze deals een kans om bewonersissues uit de gebiedsagenda's te verbinden met beleidsissues uit de stadsvisie/omgevingsvisie landelijk gebied en omgekeerd.

Omgevingsgericht beleid - Omgevingswet

De rijksoverheid werkt aan de bundeling van wetten in de Omgevingswet. Naar verwachting wordt dit in 2021 van kracht (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>).

De gemeente Ede is verantwoordelijk voor het beheer van de fysieke leefomgeving. De wijze waarop de gemeente invulling geeft aan deze verantwoordelijkheid is opgenomen in beleid. Op dit moment is het beleid veelal sectoraal uitgewerkt in diverse beleidsdocumenten. Wij hebben de ambitie om te komen tot een omgevingsbeleid voor de fysieke leefomgeving zodat onderlinge samenhang in het beleid ontstaat, het beleidskader eenvoudiger wordt en meer ruimte geboden kan worden aan initiatieven.

Klimaatverandering

Vanwege klimaatverandering moeten we niet alleen leren omgaan met piekbuien, maar ook met de gevolgen van langdurige droogte. Zeker tegen de rand van de Hoge Veluwe kan ineens veel regen vallen. Met name in sterk verstedelijkte gebieden speelt ook het optreden van hittestress een toenemende rol van betekenis. Dit alles heeft negatieve gevolgen voor de leefomgeving.

Klimaatveranderingen hebben ook invloed op onze flora en fauna, zo krijgen we te kampen met uitval van beplanting tijdens langdurige droge periodes en krijgen invasieve soorten zoals onder andere de Japanse Duizendknoop en de eikenprocessierups meer kans om zich te verspreiden.

Circulaire economie en duurzaamheid

De gemeente Ede wil in 2050 energieneutraal en circulair zijn. Deze ambities sluiten ook aan bij wat is afgesproken in het interbestuurlijke programma van provincies, gemeenten en waterschappen, het grondstoffenakkoord en het landelijke klimaatakkoord. Doelen die daarin genoemd worden en waar we ons via de VNG aan gecommitteerd hebben:

- Nederland circulair in 2050.
- Vanaf 2030 alle overheidsaanbestedingen en alle uitvragen circulair.
- In 2021 beschikken we over een concrete vraag naar circulaire producten en diensten bij overheidsopdrachten.

Relevante beleidsnota's

Kwaliteit leefomgeving

- [Bomenbeleidsplan](#) (2013)
- [Bosbeheerplan](#) (2010)
- Exploitatieplan begraafplaatsen 2017-2021 (2016)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan Ede 2018-2022, Verbindend Water](#) (2017)
- Grondwatervisie 'Ede grondwaterproof' (2007)
- Hemelwater 'in de weer met neerslag' (2007)
- Nota Zandwegen (2009)
- [Visie Openbare Ruimte \(VOR\)](#) (2016)
- [Strategisch plan wegen](#) (2017)
- [Plan van aanpak Japanse Duizendknoop 2019-2021](#) (2019)
- [Programma Biodiversiteit](#) (2019)
- [De Edese Participatie-aanpak](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 De Dorpen](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Veldhuizen-Kernhem](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Ede Centraal](#)
- [Gebiedsagenda's 2019-2023 Ede Zuid en Bennekom](#)
- [Stadsvisie Ede](#) (2017)

Wat willen we bereiken?

Kwaliteit leefomgeving

Doel

Wij zorgen samen met de inwoners van Ede voor een openbare ruimte waarin het prettig en veilig is om in te leven, te werken en te recreëren.

Subdoelen

- Waarborgen kwaliteit openbare ruimte.
- Versterken sociale structuur en lokaal woonklimaat door betrokkenheid van bewoners met de openbare ruimte.
- Versterken aantrekkelijkheid voor nieuwe vestigers (bedrijven en bewoners).
- Versterken aantrekkelijkheid voor bezoekers.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streef- waarde
Oordeel Edenaren leefbaarheid in de buurt <i>Rapportcijfer dat inwoners geven voor de leefbaarheid van hun buurt. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	7,5	-		7,5
Oordeel Edenaren fysieke kwaliteit van de leefomgeving (schaalscore) <i>De schaalscore loopt van 0 tot 10. Hoe hoger de score, hoe gunstiger. De schaalscore is opgebouwd uit vijf items over onderhoud/beheer openbare ruimte en voorzieningen jeugd. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	5,9	-		
Het niveau van onderhoud van de openbare ruimte <i>Met ingang van 2018 wordt gerapporteerd op basis van de CROW- beeldkwaliteitswaarde. De 'oude' IBOR-waarden zijn daarbij vertaald naar CROW-waarden, waarbij IBOR-Basis hetzelfde is als CROW-B.</i>	lets boven basis	lets boven basis	B		B
Percentage Edenaren dat zich actief inzet om de eigen buurt te verbeteren <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	22	-		

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwaliteit leefomgeving

Kwaliteitsdifferentiatie

Met het vaststellen van de Perspectiefnota 2020-2023 is besloten een differentiatie van het onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte op een dusdanig manier uit te gaan werken dat hierdoor € 500.000 vrij komt te vallen. Ten tijde van de opstelling van de begroting zien wij voldoende mogelijkheden om voor 2020 in elk geval € 300.000 om te buigen. Dit betekent dat vooruitlopend op het raadsdebat begin 2020 het financieel resultaat 2020 met € 200.000 verslechtert.

Er zal (steeds meer) risicogestuurd onderhoud worden uitgevoerd om met de beschikbare middelen het areaal in stand te kunnen houden.

Klimaatadaptatie

Begin 2020 komt er een plan van aanpak (inclusief uitvoeringsagenda) naar de gemeenteraad voor een strategische aanpak klimaatadaptatie, waarin we de opgaven voor Ede concretiseren. Bij de vertaling van deze opgaven in benodigd budget wordt gekeken naar wat binnen bestaande activiteiten opgepakt kan worden, aan welke activiteiten kosten toegerekend kunnen worden en naar de mogelijkheid van externe financieringsbronnen. Eventueel aanvullend benodigd budget wordt bij de eerstvolgende perspectiefnota aangevraagd.

Daarnaast werken we aan lopende activiteiten:

- Inpassen van het thema klimaatadaptatie in lopende projecten, zoals bij de planvorming voor de Zeeheldenbuurt / Bloemenbuurt, waar we ook kijken naar mogelijkheden om verharding om te vormen naar groen, wat bijdraagt aan een beter leefklimaat; Steenbreek van de openbare ruimte.
- Continueren van actie Steenbreek waarbij we bewoners samen met de kerngroep er op wijzen dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor de overheid en bewoners als het gaat om klimaatsverandering. Steenbreek stimuleert bewoners om tuinen te vergroenen en water af te koppelen op eigen terrein.
- We gaan op zoek naar klimaatbestendige bomen en groen. Aandachtspunt zijn de plantvakken die vervangen moeten worden omdat de beplanting is uitgevallen door de droogte.
- Verder ontwikkelen aanpak invasieve soorten.

- Doorlichten huidig natuurlijk groenbeheer. Hierbij onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de biodiversiteit te verhogen. Voor een verdere uitwerking van het speerpuntprogramma Biodiversiteit zie het investeringsfonds.

Circulaire economie en duurzaamheid

Via de Perspectiefnota 2020-2023 zijn middelen beschikbaar gekomen voor een traject dat leidt tot meer circulariteit in de openbare ruimte via beleidsvorming en ervaringen in de vorm van pilots.

De gemeente is ondertekenaar van het Betonconvenant en het Manifest voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en partner in het regionale programma Regio Foodvalley Circulair. Ambities en de uitvoering van de gemeente Ede worden benoemd en vastgelegd. Tevens gaan we ervaring opdoen met wat circulair denken, werken en uitvoeren in de praktijk betekent. Bij inkoop wordt duurzaamheid een zwaarwegend thema.

Op weg naar 2050 gaan we nog veel stappen zetten. De eerste stap is om uiterlijk in 2021 bij diensten en opdrachten gerelateerd aan de openbare ruimte de eerste circulaire uitvragen in de markt te kunnen zetten, met als uiteindelijke doel alle uitvragen in 2023 circulair te laten zijn.

Groenbeleidsplan

In 2020 wordt een groenbeleidsplan vastgesteld, met hierin uitgewerkt de groenvisie, waarbij ambities uit het bestuursakkoord zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie en food verwerkt worden. De hoofdlijnen vanuit de Visie openbare ruimte en de stadsvisie Ede worden vertaald naar een groenstructuurkaart. Ook wordt een uitvoeringsagenda opgesteld waar de groenstructuur versterkt kan worden om invulling te geven aan de geformuleerde groenvisie.

Groenfonds

Het groenfonds is een middel om de gemeente en andere partijen als (externe) projectontwikkelaars, inwoners en bedrijven, te stimuleren en “verplichten” om zorgvuldig om te gaan met groen. Mocht groen binnen een project niet gecompenseerd kunnen worden dan dient de waarde die het groen op dat moment voor de omgeving vertegenwoordigt gestort te worden in het groenfonds. Het groenfonds wordt opgesteld in 2019 en geïmplementeerd in 2020.

Japanse Duizendknoop

De gemeente gaat ook in 2020 volgens het Plan van aanpak voor de Japanse Duizendknoop (2019-2022) de Japanse Duizendknoop bestrijden. We richten ons op locaties waarbij de overlast het grootst is en kapitaalgoederen onder druk staan.

Integrale Programmering (KIP / UvP)

- We gaan meerjarig (5-jarig) plannen.
- We gaan het gebiedsgericht programmeren optimaliseren.
- De samenwerking met externe partijen (bijv. netbeheerders) gaan we verder uitbouwen.
- Naast beheeropgaven gaan we nadrukkelijk bekijken of we beleidsambities (zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie) mee kunnen nemen bij de vervangingswerkzaamheden in de openbare ruimte.
- De samenwerking met en inbreng van bewoners, onder andere via dorpsraden, in de wijken vinden we van groot belang.

Participatie

Vanuit de gemeente Ede willen we bewonersinitiatieven de ruimte geven. Ideeën en vragen van bewoners vormen waardevolle input. Waar technisch en financieel mogelijk, wordt deze input zoveel mogelijk onderdeel

van onze plannen. Bewoners worden uitgedaagd mee te denken en worden actief betrokken bij de fysieke leefomgeving. Dit leidt tot meer tevredenheid bij bewoners, zowel over het proces als het eindresultaat.

Ook in 2020 gaan we hier nadrukkelijk mee verder, enerzijds door:

- Gebiedsagenda's, samen met bewoners en onze partners in de wijken werken we aan de diverse opgaven uit de gebiedsagenda's waarbij verbinding met beleidsopgaven een belangrijk speerpunt betreft.
- In de gebieden Zeeheldenbuurt/Bloemenbuurt en de Maandereng starten we met het verbinden van de omgevingsvisie (i.o.) aan de gebiedsagenda's.
- Het toepassen van het participatiekader zoals omschreven in 'de Edese Participatie-aanpak', bij uitvoering van projecten.
- Het vergroten van het kennisniveau van medewerkers.
- Succesvolle ontwikkelingen zoals Ede Doet! duurzaam te faciliteren.

Pilot Ede Zuid

In pilot Ede Zuid werken bewoners samen met het maatschappelijk middenveld in de zgn. sociale basis. In het najaar van 2019 is onderzocht hoe vanuit het Right to Challenge gedachtegoed de pilot kan worden verduurzaamd met een sluitende begroting. In 2020 wordt dit uitgewerkt en geïmplementeerd.

Hondenbeleid

De herijking van het hondenbeleid wordt in 2020 aan de gemeenteraad voorgelegd. Aandachtspunten voor de herijking van het hondenbeleid zijn onder andere de regelgeving in de APV ten aanzien van honden, communicatie hondenbeleid en middelen die ingezet moeten worden om de overlast van honden(poep) te verminderen.

Analyse Grondwaterstanden

Met behulp van het structurele grondwatermeetnet onderzoek doen naar de actuele grondwaterstanden om in beeld te brengen waar de gehanteerde uitgangspunten mogelijk overschreden worden, zodat knelpunten in beeld gebracht kunnen worden.

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Kwaliteit leefomgeving	33.061 N	33.876 N	32.889 N	32.758 N	32.845 N	33.357 N
Totaal lasten programma	33.061 N	33.876 N	32.889 N	32.758 N	32.845 N	33.357 N
Baten per productgroep						
Kwaliteit leefomgeving	15.089 V	13.772 V	14.476 V	14.337 V	14.416 V	14.620 V
Totaal baten programma	15.089 V	13.772 V	14.476 V	14.337 V	14.416 V	14.620 V
Saldo van baten en lasten	17.973 N	20.104 N	18.413 N	18.421 N	18.429 N	18.737 N
Storting reserve	3.235 N	1.811 N	2.016 N	1.961 N	2.056 N	1.921 N
Onttrekking reserve	1.754 V	2.984 V	1.917 V	1.343 V	897 V	670 V
Resultaat	19.453 N	18.931 N	18.512 N	19.039 N	19.589 N	19.988 N

Kwaliteit leefomgeving

In 2020 wordt € 1,1 miljoen minder aan groot onderhoud uitgevoerd dan in 2019. Dit heeft te maken met de natuurlijke golfbeweging die het groot onderhoud in de openbare ruimte maakt. Door het meerjarig karakter van dit type onderhoud is het ene jaar meer onderhoud nodig dan het andere jaar. In de begroting wordt hiervoor een gemiddelde aangehouden, schommelingen worden opgevangen door de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte. De onttrekking aan deze reserve correspondeert dan ook met de mindere lasten en is in 2020 € 1,1 miljoen lager dan in 2019.

In het Oud voor Nieuw traject van de Perspectiefnota 2020-2023 is besloten om het onderhoud in de openbare ruimte te differentiëren, hierdoor zijn de lasten van het programma met € 0,5 miljoen afgenomen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met onze besluitvorming om in 2020 de bezuiniging niet geheel in te vullen. Daarnaast zijn er € 0,2 miljoen meer baten, dit komt grotendeels door het voorstel handhaving schades openbare ruimte uit hetzelfde traject.

In 2020 staan baggerwerkzaamheden in vijvers en singels in de kleine kernen op de planning. Dit leidt tot € 0,2 miljoen hogere lasten. In verband met een hoger investeringsvolume wordt € 0,2 miljoen meer gedoteerd aan de reserve BTW-compensatiefonds. De rioolheffing is door areaaluitbreiding ruim € 0,1 miljoen hoger dan in 2019. Voorstaande leidt tot een hogere onttrekking van € 0,3 miljoen aan de voorziening Vervangingsinvesteringen riolering.

De kapitaallasten van de kredieten van zowel de 'Vervanging openbare ruimte' als het 'Bomenbeleidsplan' zorgen ervoor dat de lasten met € 0,5 miljoen omhoog gaan.

BESTUUR EN ORGANISATIE

Bestuursorganen, bestuursondersteuning, bestuurlijke samenwerking	Bestuur
Burgerzaken, verkiezingen, geo- en vastgoedinformatie	Dienstverlening
Overhead, algemene middelen, deelnemingen, beleggingen en financiering	Algemene middelen
Belastingen en heffingen	Belastingen en heffingen
Vastgoed	Vastgoed

Een goed functionerende lokale democratie, met een optimale dienstverlening aan inwoners en een solide financiële positie van de gemeente Ede.

Het programma Bestuur en Organisatie ondersteunt het op een kwalitatief goede wijze besturen van de gemeente Ede. We doen dit door afspraken te maken over de financiële huishouding en de werkwijze van de gemeentelijke organisatie. Verder omvat het programma de publieke dienstverlening voor de inwoners van Ede, zoals de balie Burgerzaken en het klantcontactcentrum. Ook de verkiezingen voor de gemeenteraad, Provinciale Staten, Tweede Kamer en Europees Parlement vallen onder dit programma.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zien en begrijpen wat wij doen als college van burgemeester en wethouders. Ook moet voor hen duidelijk zijn hoe wij gemeenschapsgeld gebruiken en waaraan wij dit besteden. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld.

Met het heffen van gemeentelijke belastingen zorgen wij voor inkomsten om ons lokale beleid uit te voeren. We doen dat zorgvuldig en rekening houdend met ons belastingbeleid. Als goed bestuur willen we onze rol als solide, betrouwbare en transparante overheid waarmaken.

Publieke dienstverlening, het contact met - en de producten van - de gemeente met en voor inwoners en bedrijven, sluit aan op de vraag en de behoefte van inwoners, instanties of ondernemers. We gebruiken daarvoor meerdere communicatiekanalen, zoals de website en Gemeentenieuws#Ede.

Onze externe betrekkingen, zoals regionale samenwerking in regio FoodValley of onze relatie met de provincie Gelderland, leveren meerwaarde op voor gemeentelijke programma's en voor maatschappelijke instellingen, bedrijven en inwoners.

Maatschappelijk vastgoed schept randvoorwaarden om doelstellingen in beleidsprogramma's te bereiken. Een zo efficiënt mogelijke benutting, instandhouding en spreiding van al het gemeentelijke vastgoed is daarbij een uitgangspunt.

Ontwikkelingen

Bestuur

Komend jaar brengen we focus aan in ons beleid, uitvoering en communicatie, binnen en buiten de organisatie, via de corporate strategie. Hierdoor dragen we bij aan de transparante, solide en betrouwbare overheid.

Ditzelfde geldt voor de implementatie van de Edese participatieaanpak. Waarmee we de kwaliteit van de samenwerking versterken bij overheids- en inwonersinitiatieven.

In onze communicatie blijven we ons ontwikkelen om ervoor te zorgen dat we verschillende doelgroepen kunnen voorzien van de informatie waar zij behoefte aan hebben. Dit doen wij bijvoorbeeld door onze websites en het [Gemeentenuws#Ede](#) te blijven doorontwikkelen. Zo zorgen we er onder andere voor dat de website toegankelijk is voor laaggeletterden en slechtzienden. Ook op het gebied van social media blijven we ontwikkelen. Zo zorgen we dat we door de inzet van bijvoorbeeld Youtube en Instagram, doelgroepen bereiken die we met andere kanalen, zoals brieven en persberichten niet bereiken. Via doelgerichte monitoring houden we de behoefte van onze doelgroepen scherp in de gaten en acteren hier direct op. Zo kunnen we ook direct inspelen op issues.

Dienstverlening

In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen voor de samenvoeging van de afdelingen Burgerzaken & receptiebalies en Klantcontactcentrum. Per 1 januari 2020 is hiermee de afdeling Publiekszaken ontstaan. Deze samenvoeging moet er vooral toe leiden dat we nog meer kanaalgelijk gaan werken. Dat wil zeggen op welke wijze de burger/bedrijf contact zoekt met de gemeente er altijd een zelfde beantwoording komt. Daarnaast heeft de samenvoeging tot doel dat we flexibeler in kunnen spelen op de klantbehoefte.

Vanaf maart 2019 is de impact van de sinds maart 2014 verlengde geldigheidstermijn van reisdocumenten voelbaar. Als gevolg van deze verlengde geldigheidstermijn daalt het aantal aanvragen reisdocumenten vanaf maart 2019 gedurende 5 jaar drastisch, in 2019 was deze vermindering minder negatief dan verwacht. Echter is de verwachting dat de daling in 2020 en verder door zal zetten.

Tot slot wordt gezien de landelijke ontwikkelingen op het gebied van identiteitsfraude hier de komende jaren binnen de organisatie meer aandacht aan gegeven.

Algemene middelen

Een belangrijk deel van de algemene middelen wordt gevormd door de middelen die we ontvangen van het Rijk in de vorm van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De wijze waarop de middelen worden verdeeld wordt herzien. De resultaten van deze omvangrijke operatie komen in de loop van 2020 beschikbaar. Dan wordt ook duidelijk wat de financiële consequenties voor Ede zijn.

Vastgoed

Door het voortzetten van het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed willen we eind 2020 het geambieerde energielabel A voor 90% van de kernvoorraad van ons vastgoed hebben bereikt. Daarbij nemen we waar mogelijk extra maatregelen die bijdragen om in 2030 helemaal energieneutraal te zijn.

In 2020 wordt de vastgoednota herijkt waarin de resultaten van onder andere het klanttevredenheidsonderzoek, welke eind 2019 wordt afgenomen, worden meegenomen.

Het toetsingsinstrument om te voldoen aan het ITS (keurmerk voor toegankelijkheid) is aangepast. Hierdoor was het nodig de toetsing van onze gebouwen opnieuw uit te voeren. Dit heeft geleid tot een aangepaste uitvoering van de drie pilots in 2019 en 2020.

Het dak van het Raadhuis is, na lekkage, geïnspecteerd om onderhoud uit te voeren. Uit deze inspectie is gebleken dat regulier onderhoud niet meer volstaat en het dak grotendeels vervangen moet worden. Met tijdelijke maatregelen is de lekkage verholpen, een structurele oplossing wordt nu uitgewerkt. Eventuele financiële consequenties worden meegenomen in de Perspectiefnota 2021-2024.

Relevante beleidsnota's

Bestuur

- [Visie Ede 2025](#) (2012)
- [Gedragcode bestuurlijke integriteit](#)
- [Geheimhoudingsprotocol Ede](#)
- [De Edese participatie-aanpak](#) (2019)

Dienstverlening

- [Digitale overheid](#)
- [Dienstverlening 2025](#)
- [Visie op dienstverlening 2020](#) (2014)
- [Plasterk 2017 Digitaal](#) (2015)

Algemene middelen

- [Nota treasury Ede](#) (2017)
- [Verordening leningen en garanties Ede 2017](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (2016)
- [Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet](#) (2017)
- Budgethoudersregeling (2017)
- [Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen](#) (2017)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#) (2017)
- [Nota Afschrijvingsbeleid en waardering activa](#) (2017)
- [Nota Reserves en voorzieningen](#) (2016)
- [Inkoopbeleid Gemeente Ede](#) (2017)
- [Handreiking Netwerkrelaties gemeente Ede, 2016](#)

Belastingen en heffingen

- [Nota Lokale Heffingen](#) (2018).

Vastgoed

- [Vastgoednota 2017](#)

Wat willen we bereiken?

Bestuur

Doel

Het waarborgen van de lokale democratie.

Subdoelen

- Transparant en democratisch bestuur gericht op samenwerking.
- Publieksparticipatie binnen planvorming en besluitvorming.
- Verantwoording afleggen over voortgang en bereikte resultaten.

Dienstverlening

Doel

Optimaliseren van de publieke dienstverlening aan en communicatie met de inwoners.

Subdoelen

- Inwoners zijn tevreden over de publieke dienstverlening.
- Goede, heldere en tijdige informatievoorziening aan de klant (intern en extern).

Algemene middelen

Doel

Het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente.

Subdoelen

- Een in evenwicht verkerende begroting.
- Een begroting met voldoende weerbaarheid en wendbaarheid.

Belastingen en heffingen

Doel

Tijdige, volledige en rechtmatige uitvoering van de belastingtaken en Wet WOZ, waarbij het beleidsuitgangspunt is dat de belastingen/tarieven alleen gecorrigeerd worden voor inflatie.

Subdoelen

- Alle belastingplichtigen krijgen jaarlijks tijdig een juiste belastingaanslag.
- Belastingaanslagen worden op een efficiënte wijze opgelegd en ingevorderd en we geven de burgers tijdig uitsluitel over ingediende verzoeken om kwijtschelding.
- Elk jaar zijn alle onroerende zaken gewaardeerd naar de waardepeildatum die 1 jaar voor aanvang van het belastingjaar ligt en onder meer wordt gebruikt als grondslag voor de OZB aanslagen.

Vastgoed

Doel

Het tegen kostendekkende tarieven beschikbaar stellen van vastgoed voor organisaties die met hun activiteiten het beleid van de gemeente ondersteunen.

Subdoelen

- Een passende technische kwaliteit van het vastgoedbezit waarborgen.
- Duurzame maatregelen toepassen in het vastgoedbezit.
- Een sluitende vastgoedexploitatie realiseren.
- Tevreden klanten.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Meting 2019	Streef- waarde
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over publieke dienstverlening <i>Indicator wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	62	-	68	-	75
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over gemeentelijke informatievoorziening <i>Indicator wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	65	-	79	-	
Rapportcijfer digitale dienstverlening <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	6,7	-	7,0	-	7
Personeelsformatie <i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Gegevens vanuit VvB voor 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>	6,6	6,4	6,9		
	6,4	6,7	6,8		

Personeelsbezetting				
<i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Gegevens vanuit VvB voor 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>				
Kosten ambtelijk apparaat	554	624	592	
<i>Depla-indicator. Kosten per inwoner in euro's. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering. Gegevens over 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis alternatieve berekening.</i>				
Kosten externe inhuur	17,9	21,8	18,6	
<i>Depla-indicator. Kosten als percentage van totale loonsom en totale kosten inhuur externen.</i>				
Overheadkosten	28,2	29,3	28,9	
<i>Depla-indicator. Percentage van totale lasten. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering. Gegevens 2018 zijn nog niet beschikbaar, daarom cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>				
Percentage vastgoed objecten	-	-	99	100%
<i>Minimaal niveau 3 onderhoudskwaliteit op de totale portefeuille Maatschappelijk Vastgoed. Conform het vastgoedbeleid vindt de meting driejaarlijks plaats.</i>				

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestuur

1. Toepassen overheids- en publieksparticipatie tussen inwoners, instellingen en de gemeente.
2. Interactie met inwoners via toegankelijke middelen zoals sociale media.
3. Werkbezoeken en gesprekken om direct persoonlijk geïnformeerd te worden.

Dienstverlening

1. Via alle kanalen krijgen burgers en bedrijven dezelfde informatie, waarbij waar mogelijk steeds meer sturing plaatsvindt naar het digitale kanaal. Per 1 januari 2020 gaat de nieuw gevormde afdeling Publiekszaken van start. Hiermee willen we bereiken dat alle burgers onafhankelijk van het gekozen kanaal (digitaal, telefonie, balie en post) dezelfde dienstverlening ervaren.
2. Verbeteren van de informatie-uitwisseling tussen de frontoffice en backoffice (ketenoptimalisatie).
3. Optimaliseren van de gemeentebrede bereikbaarheid.
4. Het beheren van gemeentelijke basisregistraties.

Algemene middelen

1. We zorgen voor de producten uit de P&C-cyclus.
2. We volgen de ontwikkelingen in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds, analyseren en duiden deze en vertalen die naar het gemeentelijk beleid.

Belastingen en heffingen

1. In samenwerking met de toezichthouder wet WOZ (de Waarderingskamer) wordt een verantwoordingsdocument ontwikkeld waarin het WOZ-proces volledig transparant wordt gemaakt. Dit document kan worden gebruikt richting Raad, de (externe) accountant en de rechterlijke macht.
2. Alle woningen worden gewaardeerd op basis van m2 gebruiksoppervlakte in plaats van m3 inhoud.
3. Het gericht controleren van verdachte adressen (ICTU/LAA) wordt verder gestructureerd en uitgevoerd in de keten.
4. Inventariseren/controleren van locaties waar arbeidsmigranten bij bedrijven gehuisvest zijn en aansluitend heffen toeristenbelasting, dan wel bewegen van deze doelgroep tot inschrijving in de BRP.

Vastgoed

1. Een meerjarenperspectief vastgoed met als doel om inzicht te creëren in de samenstelling en strategische sturing voor het maatschappelijk vastgoed.
2. 90% van de kernvoorraad panden naar label A brengen en waar mogelijk voorsorteren op het doel om in 2030 ons vastgoed energieneutraal te maken.
3. Uitvoering van de pilots op het gebied van inclusie. Op basis van ervaringen met deze pilots wordt vergroten van de toegankelijkheid van al onze gebouwen verder uitgerold. Hierbij sluiten we aan op natuurlijke momenten, zoals bijvoorbeeld renovatie.
4. Herijking vastgoednota.
5. Tussenevaluatie onderhoud in regie.

Wat gaat het kosten?

	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
				2021	2022	2023
Lasten per productgroep						
Bestuur	7.232 N	6.044 N	5.627 N	5.534 N	5.434 N	5.534 N
Dienstverlening	3.325 N	3.320 N	3.352 N	3.290 N	3.287 N	3.287 N
Algemene Middelen	38.422 N	38.138 N	36.178 N	38.909 N	42.301 N	46.550 N
Belastingen en heffingen	1.711 N	1.753 N	1.807 N	1.807 N	1.787 N	1.787 N
Vastgoed	6.609 N	6.338 N	7.192 N	7.311 N	7.419 N	7.223 N
Totaal lasten programma	57.299 N	55.593 N	54.156 N	56.851 N	60.228 N	64.381 N
Baten per productgroep						
Bestuur	771 V	100 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Dienstverlening	2.121 V	2.010 V	2.010 V	2.010 V	2.010 V	2.010 V
Algemene Middelen	196.561 V	203.607 V	206.290 V	208.442 V	207.687 V	212.558 V
Belastingen en heffingen	31.116 V	33.180 V	33.557 V	33.557 V	27.387 V	27.387 V
Vastgoed	7.588 V	6.769 V	6.930 V	6.415 V	6.393 V	6.393 V
Totaal baten programma	238.156 V	245.666 V	248.788 V	250.424 V	243.477 V	248.348 V
Saldo van baten en lasten	180.857 V	190.073 V	194.632 V	193.573 V	183.249 V	183.968 V
Storting reserve	33.052 N	16.688 N	18.885 N	18.592 N	10.157 N	9.989 N
Onttrekking reserve	35.189 V	21.443 V	19.692 V	15.709 V	15.866 V	15.276 V
Resultaat	182.994 V	194.828 V	195.439 V	190.690 V	188.958 V	189.255 V

Bestuur

De begrote lasten zijn in 2020 in vergelijking met 2019 met € 0,45 miljoen gedaald omdat er in 2019 sprake was van incidenteel beschikbaar gestelde middelen, te weten

- De Landmark Dropzone (besluitvorming Perspectiefnota 2020-2023) van € 0,18 miljoen.
- Het evenement Airborne 75 jaar en evenement Wings of freedom van € 0,11 miljoen (besluitvorming Programmabegroting 2019-2022).
- Budget voor evenementen met landelijke uitstraling van € 0,1 miljoen (besluitvorming Programmabegroting 2019-2022).
- Budget voor corporate strategy van € 0,06 miljoen (besluitvorming Perspectiefnota 2020-2023).

Dienstverlening

De structurele doorwerking van de cyclische daling in de verkoop van reisdocumenten en het effect van deze daling op de lasten is nog niet verwerkt in de begroting. Bij de Perspectiefnota 2021-2024 hebben we meer inzicht in de effecten van de samenvoeging van het klantcontactcentrum en de burgerzakenbalies. Op dat moment actualiseren we het meerjarig perspectief voor de baten en lasten die met de leges samenhangen.

Algemene middelen

Aan de lastenkant is sprake van een daling doordat onder meer de jaarschijf 2020 van loon- en prijscompensatie is toegedeeld aan de verschillende programma's (tevens verklaart dit de lastenstijging in 2021, omdat daar de reservering is opgenomen).

Ten opzichte van 2019 is de algemene uitkering circa € 2 miljoen hoger, een combinatie van indexering en taakmutaties.

Belastingen en heffingen

De baten in 2020 zijn in vergelijking met 2019 met € 0,38 miljoen gestegen. Dit bedrag bestaat uit € 0,4 miljoen inflatiecorrectie, € 0,2 miljoen verhoging van de opbrengsten toeristenbelasting uit de ombuigingen en een daling van circa € 0,2 miljoen vanwege incidentele OZB-opbrengsten in 2019. De baten van dit product dalen in 2022 met ruim € 6 miljoen vanwege het wegvallen van de mogelijkheid om precariobelasting te heffen.

Vastgoed

Vanaf 2020 staan € 0,8 miljoen meer kapitaallasten in de begroting, deze worden veroorzaakt door diverse opgeleverde projecten in 2019, waaronder de Cees van der Knaaphal.

In de baten is de overeenkomst met recreatiepark 'De Zanding' verwerkt en zijn de pachten en huren geïndexeerd (€ 0,2 miljoen).

3 Financiën

3.1 Uitgangspunten

Een duurzaam financieel perspectief is één van de uitgangspunten in het bestuursakkoord. Bij de Perspectiefnota 2020-2023 heeft dit zich vertaalt in een zorgvuldige afweging tussen te nemen ombuigingsmaatregelen en de benodigde investeringen in Ede.

Deze begroting is de uitwerking van de door u bij de perspectiefnota vastgestelde kaders.

Bij de perspectiefnota hebben wij afgesproken om samen met u het beleid rondom onze reserves te bespreken. We zijn hierover in gesprek met de raads werkgroep Programmabegroting.

3.2 Van perspectiefnota naar begroting

Exploitatierkening in meerjarig perspectief

Als vertrekpunt voor het meerjarenperspectief geldt de vastgestelde Perspectiefnota 2020-2023.

Overzicht meerjarenperspectief Perspectiefnota 2020 - 2023

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Perspectiefnota 2020 - 2023	991 N	867 V	704 V	2.382 N	2.564 N
Amendementen 18 juli 2019:					
A1 - Schrappen eigen bijdrage thuisondersteuning mantelzorgers		68 N	68 N	68 N	68 N
A5 - Dividend ACV toekennen aan product afval		100 N	100 N	100 N	100 N
Subtotaal amendementen		168 N	168 N	168 N	168 N
Totaal perspectiefnota na amendementen	991 N	699 V	536 V	2.550 N	2.732 N

De bij de perspectiefnota ingezette intensiveringen en ombuigingen krijgen de komende jaren hun beslag, waarbij de eerste resultaten in 2020 zichtbaar worden. In de jaren 2022 en 2023 wordt 'de ontbrekende rijkscompensatie Jeugd' zichtbaar. Met het Rijk is afgesproken dat een onderzoek wordt gedaan naar het structurele karakter van deze middelen en de daarbij benodigde omvang. In de loop van volgend jaar verwachten we hiervan de eerste resultaten.

In deze programmabegroting is het financiële beeld niet of nauwelijks veranderd. Voor ons is dit zeker geen reden om achterover te gaan leunen. In de verschillende onderdelen van deze programmabegroting leest u over de kansen en uitdagingen waarvoor we staan als gemeente.

Kort resumerend: de ontwikkelingen binnen het sociaal domein, in het ruimtelijk domein de consequenties van het PAS en macro-economisch een mogelijke verslechtering van het economisch perspectief. Deze hebben zeker z'n weerslag op onze financiële positie. In welke mate en in welke richting moet de komende tijd duidelijker worden.

Dit vraagt alertheid en sturing, zowel programmatisch als qua bedrijfsvoering. We gaan dit niet uit de weg. We zien dit als een mogelijkheid om samen met lokale, regionale en landelijke partners samen verder te bouwen aan Ede.

Resumerend leiden de diverse mutaties tot het volgende meerjarenbeeld.

Overzicht meerjarenperspectief		bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	
Beginstand - Perspectiefnota 2020-2023 (p. 37)	991 N	867 V	704 V	2.382 N	2.564 N	
Amendementen 18 juli 2019:						
A1 - Schrapen eigen bijdrage thuisondersteuning mantelzorgers		68 N	68 N	68 N	68 N	
A5 - Dividend ACV toekennen aan product afval		100 N	100 N	100 N	100 N	
Stand Perspectiefnota 2020-2023 na besluitvorming	991 N	699 V	536 V	2.550 N	2.732 N	
Aanvullend inkomen (h.2, programma 3)	0	25 N	25 N	25 N	25 N	
Differentiatie onderhoud openbare ruimte (h.2, progr. 7)	0	200 N	0	0	0	
Algemene uitkering (§ 3.2)	500 N	0	0	0	0	
Actualisatie (h.4)	1.245 N	0	0	0	0	
Totaal	2.736 N	474 V	511 V	2.575 N	2.757 N	

Deze mutaties vertalen zich in de algemene reserve.

Algemene reserve bodemvoorziening		bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	
Saldo 1 januari *	16.519	15.402	14.058	15.558	13.258	
Doorwerking besluitvorming oude jaren	628	-1.119	1.525	-2.275	-2.459	
Resultaat Programmabegroting 2020 - 2023 (mutatie t.o.v. PPN)	-1.745	-225	-25	-25	-25	
Saldo per 31 december	15.402	14.058	15.558	13.258	10.774	
2% norm	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
Afwijking van bodem	5.402	4.058	5.558	3.258	774	

* Stand 1 januari 2019 is stand na resultaatbestemming 2018

Algemene uitkering

De septembercirculaire is doorgerekend. De neerwaartse lijn die zich bij de meicirculaire al aftekende zet zich voort. Rekening houdend met de verschillende mutaties is sprake van een nadeel van € 500.000 in 2019.

Algemene uitkering		bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	
Accres	500 N	1.000 V	1.400 V	1.400 V	1.200 V	
Schattingscorrectie accres		800 N	1.000 N	800 N	400 N	
Reservering loon- en prijsontwikkeling		200 N	400 N	600 N	800 N	
<i>Taakmutaties septembercirculaire:</i>						
Taakmutatie toezicht en handhaving kinderopvang		14 V	14 V	14 V	14 V	
Reserveren taakmutatie toezicht en handhaving KO		14 N	14 N	14 N	14 N	
Taakmutatie Proeftuinen cultuurprofielen	89 V	86 V				
Reserveren taakmutatie Proeftuinen cultuurprofielen	89 N	86 N				
Taakmutatie Donorwet		20 V	40 V	40 V	40 V	
Reserveren taakmutatie Donorwet		20 N	40 N	40 N	40 N	
Taakmutatie Regio Deal	4.738 V					
Reserveren taakmutatie Regio Deal	4.738 N					
Taakmutatie Ambulantisering GGZ	74 V	93 V	118 V	138 V	138 V	

Reserveren taakmutatie Ambulantisering GGZ	74 N	93 N	118 N	138 N	138 N
Taakmutatie Landelijke voorziening vreemdelingen	185 V				
Reserveren taakmutatie Landelijke voorziening vreemdelingen	185 N				
Taakmutatie BBZ levensvatbaarheidsonderzoeken		46 V	46 V	46 V	46 V
Reserveren taakmutatie BBZ levensvatbaarheidsonderz.		46 N	46 N	46 N	46 N
Taakmutatie Aanpak laaggeletterdheid		120 V	120 V	120 V	120 V
Reserveren taakmutatie Aanpak laaggeletterdheid		120 N	120 N	120 N	120 N
Taakmutatie Maatschappelijke opvang	9 N	9 N	9 N	9 N	9 N
Reservering taakmutatie Maatschappelijke opvang	9 V	9 V	9 V	9 V	9 V
Taakmutatie Vrouwenopvang	2 N	2 N	2 N	2 N	2 N
Reserveren taakmutatie Vrouwenopvang	2 V	2 V	2 V	2 V	2 V
Taakmutatie Sociaal domein	472 V	1.082 V	1.363 V	1.498 V	1.494 V
Reserveren Wmo - extramuraal zorg	2 V	167 V	69 V	81 V	86 V
Reserveren Wmo - beschermd wonen - volume 2020		652 N	652 N	652 N	652 N
Reserveren Wmo - beschermd wonen - ambulantisering GGZ	467 N	614 N	749 N	896 N	896 N
Reserveren Jeugd	31 V	123 V	76 V	76 V	76 V
Reserveren taakmutatie Voogdij/18+	68 V				
Reserveren Participatie	54 N	54 N	54 N	54 N	54 N
Reserveren Re-integratie	4 N	5 N	6 N	7 N	9 N
Reserveren Wsw	48 N	47 N	47 N	46 N	45 N
Totaal	500 N	N	N	N	N

Accres

Onder invloed van een vertraging in de rijksuitgaven en een daling van de gasbaten daalt de uitkering 2019 uit het gemeentefonds. Tegelijkertijd zijn er nu al signalen dat deze vertraging in de rest van het jaar nog verder toeneemt. Hoewel de circulaire voor de jaren 2020 e.v. een groei aangeeft, vertelt dit slechts ten dele het verhaal. De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft begin september aan de Tweede Kamer laten weten dat het kabinet begin 2020 een besluit zal nemen over de verdere afbouw van de gaswinning. Afhankelijk van het tempo van afbouw heeft dit een negatief effect op het accres tussen de € 0,5 en € 1 miljoen. De combinatie van voortdurende onderuitputting en de effecten van de afbouw gaswinning maakt dat de meerjarenraming met zoveel onzekerheden is omgeven dat we de meerjarige effecten bij de verwerking van de meicirculaire 2020 betrekken.

Accres - indexering

In de Macro Economische Verkenning zijn de percentages voor de ontwikkeling van de prijzen naar boven bijgesteld. Dit leidt tot een hoger accres dat conform de gebruikelijke systematiek gereserveerd wordt voor de toekomstige prijsontwikkeling.

Toezicht en handhaving kinderopvang

De middelen voor toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang worden ingaande 2020 met € 14.000 verhoogd.

Proeftuinen cultuurprofielen

Als regio nemen we deel aan een proeftuinentraject cultuurprofielen. Wij ontvangen hiervoor een bedrag van in totaal € 175.000.

Donorwet

In het kader van de invoering van de nieuwe donorwet hebben gemeenten de plicht om aanvragers van paspoort en rijbewijs te informeren over orgaandonatie. Wij ontvangen hiervoor een structureel budget van € 40.000.

Regio Deal

Ede is via de Regio Foodvalley (tekenende partner) verbonden aan de Regio Deal. Het Rijk is een van de financiers van de deal. Het geld dat het beschikbaar stelt voor 2019 ad € 4,738 miljoen wordt uitbetaald aan Ede. De bijdrage komt ten goede aan de sporen/projecten die in de financiële paragraaf van de Regio Deal zijn genoemd.

Ambulantisering GGZ

Met het Rijk is een hoofdlijnenakkoord GGZ gesloten. Dit akkoord is gericht op verdere ambulantisering van de zorg. Dit leidt tot een groter beroep op zorg en begeleiding in het gemeentelijk domein. Hiervoor worden extra middelen beschikbaar gesteld.

Landelijke voorziening vreemdelingen

Als gemeente ontvangen we middelen voor 'overige onderdak voorzieningen' voor vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang. Saldi worden afgewikkeld via de reserve Maatschappelijke opvang.

Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken

Met ingang van 1 januari 2020 wordt de financieringssystematiek van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) vernieuwd. In plaats van bekostiging via een specifieke uitkering, verloopt dit voortaan via de algemene uitkering.

Aanpak laaggeletterdheid

Als gemeente/arbeidsmarktregio ontvangen we middelen om laaggeletterden te bereiken en van een passend aanbod te voorzien.

Maatschappelijke opvang

De decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang is geactualiseerd en leidt tot een beperkte daling van € 9.000.

Vrouwenopvang

Aanpassing van de aantallen leidt tot een daling van € 2.000 van de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang.

Participatie-voogdij-jeugd-wmo

Het Rijk heeft een onjuiste toedeling in de loon- en prijsindexering hersteld.

Sociaal domein

Op basis van de Septembercirculaire zijn de budgetten Sociaal Domein geactualiseerd. Belangrijkste aanpassing is de aanpassing van Beschermd wonen voor volumegroei 2020 en de ambulantisering GGZ.

Programmabegroting 2020-2023

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
WMO - extramurale zorg	14.270	14.217	14.379	14.377	14.372
WMO - beschermd wonen	22.378	23.167	23.354	23.501	23.501
WMO - huishoudelijke hulp	8.570	8.632	8.939	8.939	8.939
Jeugd	27.586	27.769	27.965	27.965	27.965
Re-integratie	2.784	2.799	2.839	2.945	3.051
<i>integreerbaar</i>	1.623	1.621	1.620	1.619	1.618
<i>niet-integreerbaar</i>	1.161	1.178	1.219	1.326	1.433
Wsw	8.390	7.914	7.640	7.276	6.925
Totaal	83.978	84.498	85.116	85.003	84.753

Investerings

Onderstaand het ten opzichte van de Perspectiefnota 2020-2023 geactualiseerd overzicht van voorgenomen investeringen.

Voorgenomen investeringen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Investerings 2020	Investerings 2021	Investerings 2022	Investerings 2023
Huisvestingsvoorzieningen onderwijs	13.292	8.788	1.629	21.126
Sportaccommodaties	2.640	275	200	
Multifunctionele accommodaties		3.890		
Diverse aanpassingen gebouwen in het kader van inclusie & duurzaamheid	400	100		
Programma Maatschappelijke voorzieningen	16.332	13.053	1.829	21.126
Grondzaken - Wonen	21.929	19.763	9.448	5.206
Spoorzone	3.000	19.075	28.200	24.688
Parklaan	10.283	23.185	3.940	2.675
Structuurvisie Buitengebied	100			
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	35.312	62.023	41.588	32.569
Brandweerkazerne	1.190			
Programma Veiligheid	1.190			
Verkeersveiligheid	4.901	3.959	3.395	6.018
Grondzaken - Werken	13.607	12.000	7.906	6.251
Levendig centrum	1.720	3.370		
Programma Economie en Mobiliteit	20.228	19.329	11.301	12.269
Wegen	3.051	1.100	2.200	2.200
Openbare verlichting	250	250	500	500
Groen (incl. bomen)	850	750	900	900
Riolering	7.194	7.300	7.749	7.072
Programma Kwaliteit leefomgeving	11.345	9.400	11.349	10.672
Totaal	84.407	103.805	66.067	76.636

Toelichting

Huisvestingsvoorzieningen onderwijs

In de Perspectiefnota 2020-2023 is een aantal projecten geactualiseerd met een bijstelling van het benodigde krediet en zijn nieuwe projecten opgenomen in de investeringsplanning. Dit betreft voor 2020 de SmdB Ruitenbeek en de Veluwse Poort. De scholen in Ederveen (Calvijnschool en Julianaschool), De Regenboog en de Wingerd zijn volgens planning gereed in 2021. Voor 2022 gaat het om De Wegwijzer. Het Marnixcollege en de voorgenomen nieuwbouw van Het Streek Bovenbuurtweg zijn in 2023 gepland. Verder staat voor 2020 de Oranje Nassau school op het Enka-terrein gepland.

Sportaccommodaties

In 2020 stond voor € 0,94 miljoen aan investeringen gepland, te weten de renovaties aan de Kerkhoflaan en Bunschoterweg. Daarnaast worden ook kosten gemaakt voor de nieuwbouw op het ENKA terrein. In de Perspectiefnota 2020-2023 heeft u voor de investeringen 2020 € 1,7 miljoen toegekend. Dit betreft investeringen in 2020 voor sportzaal Ridderhof, de renovatie van de atletiekbaan, de renovatie van het soft- en honkbalveld en de renovatie van de skeelerbaan. In 2021 wordt de binnensportaccommodatie aan de Platanenweg in Bennekom gerenoveerd. In 2022 wordt het kunstgras korfbal DVO gerenoveerd.

Multifunctionele accommodaties

We onderzoeken de effecten van de PAS problematiek op de geplande realisatie van een multifunctionele accommodatie in Otterlo.

Aanpassingen gebouwen in het kader van inclusie & duurzaamheid

In 2020 en 2021 vinden diverse investeringen plaats in gemeentelijke panden in verband met inclusie en duurzaamheid. Het krediet 2020 is verhoogd met de bij de Perspectiefnota 2020-2023 beschikbaar gestelde middelen voor de verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

Grondzaken - Wonen en Werken

De investeringen voor het grondbedrijf zijn gebaseerd op de besluitvorming over het MPG 2019 bij de Programmarekening 2018.

Spoorzone

De in gang gezette aanbestedingsprocedure van Contract 1, het spoorse contract, is in december 2018 voortijdig beëindigd. De start van de nieuwe aanbesteding spoorse contract vindt plaats in het eerste kwartaal 2020. De financiële effecten zijn in kaart gebracht. De planning van de uitgaven is in voorliggende Programmabegroting 2020-2023 geactualiseerd op basis het op dit moment geldende kredietbesluit en de voorliggende planning. Eind 2019 wordt het projectbudget herijkt en vindt besluitvorming over een aanvullend krediet plaats.

Parklaan

De totale investeringsraming is in overeenstemming met het kredietbesluit Parklaan. De planning van de uitgaven is in voorliggende Programmabegroting 2020-2023 geactualiseerd. Er zijn geen grote wijzigingen ten opzichte van de ramingen in de Perspectiefnota 2020-2023. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grote projecten.

Het bestemmingsplan voor de Parklaan is sinds februari 2019 onherroepelijk. Vervolgens is gestart met de voorbereiding voor de uitvoering van de weg. De uitvoering is opgeknipt in delen, omdat het gewenst is een deel (ontsluiting stationsgebied, terreinen Mauritskazerne en World Food Center (WFC)) eerder uit te voeren en een deel (aansluiting op A12) wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat. De totale investeringsraming is in

overeenstemming met het kredietbesluit Parklaan. De planning van de uitgaven is in voorliggende Programmabegroting geactualiseerd conform de huidige stand van zaken.

Structuurvisie Buitengebied

Binnen de SVB loopt een drietal investeringen. De grootste betreft een cofinancieringsproject met de provincie in het kader van landschapsbeheer. Per saldo verwachten we voor de totale looptijd binnen het beschikbaar gestelde krediet te blijven.

Brandweerkazerne

In 2019 is gestart met het investeren in de brandweerkazerne in Bennekom. Oplevering is voorzien in 2020.

Verkeersveiligheid

Een groter aantal verkeersregelininstallaties dan gemiddeld wordt door vertragingen in diverse projecten in 2020 vervangen. In de overige jaren wordt teruggekeerd naar het gemiddelde vervangingsniveau.

Van ongeveer de helft van de infrastructurele projecten uit het Fietsplan 1^e tranche (2017 en 2018) is de uitvoering doorgeschoven naar met name 2019 en 2020. Oorzaken voor dit doorschuiven zijn de uitgebreide participatie, te doorlopen procedures en het conflicteren met andere (ruimtelijke) projecten waardoor uitvoering niet gelijktijdig kan.

Levendig centrum

In 2019 is gestart met investeren in Grotestraat, Kuiperplein en Torenstraat. In 2020 zijn de investeringen in Telefoonweg, Achterdoelen en Maandereind voorzien. Tevens wordt gestart met de voorbereidingen voor Brouwerstraat en Stadspark. De kredieten hiervoor dienen nog geopend te worden. De middelen zijn reeds gealloceerd (Perspectiefnota 2020-2023). De investeringen passen bij de ambities van de gemeente om het centrumgebied te verbeteren. Een levendig centrum is één van de speerpunten van het gemeentelijk beleid en weergegeven in de nota van Integrale Projecten Verkeer & Ruimte Levendig Centrum 2018-2023.

Wegen

Als resultaat van de fasering vervanging openbare ruimte (Programmabegroting 2019-2022) is het basis investeringsvolume voor het onderdeel wegen gehalveerd voor de jaren 2020 en 2021. Doorschuif van diverse projecten resulteert in een plus bovenop dit basisniveau voor het jaar 2020.

Openbare verlichting

Op dit onderdeel is het investeringsvolume voor 2020 en 2021 ook gehalveerd (Programmabegroting 2019-2022).

Groen (inclusief bomen)

De vervangingsinvesteringen in het openbaar groen zijn door eerdere besluitvorming (Programmabegroting 2019-2022) voor de jaren 2020 en 2021 gehalveerd.

In dezelfde programmabegroting is besloten om voor 2020 en 2021 jaarlijks een budget van € 317.000 beschikbaar te stellen voor de aanpak van boomziektes. Hiermee gaan we zorgen voor een toekomstbestendig, vitaal en gezond bomenbestand. De budgetten zijn gedekt uit de beschikbare kredieten van het bomenbeleidsplan.

Riolering

In 2017 is het GRP Ede 2018-2022 opgesteld met daarbij behorend investeringsprogramma. Jaarlijks wordt dit investeringsprogramma geactualiseerd. Het huidige beeld van lopende projecten, de aansluiting bij de integrale aanpak van de KIP en voorbereiding op projecten voor komende jaren resulteert in een geactualiseerd beeld van de investeringsopgave voor 2020. Deze is € 400.000 lager dan beoogd in het GRP Ede 2018-2022.

4 Actualisatie 2019

Totaalbeeld

De Actualisatie is de tweede bestuurlijke voortgangsrapportage over 2019. De rapportage is een afwijkingenrapportage en bevat een prognose van het resultaat over 2019, afgezet tegen de actuele begroting 2019. In de actuele begroting zijn de afwijkingen die genoemd zijn in de eerste Actualisatie via een begrotingswijziging geëlimineerd.

De nu gepresenteerde afwijkingen zijn dus nieuwe afwijkingen. Anders dan bij de eerste Actualisatie worden ze niet vertaald in een begrotingswijziging. Ze komen zodoende goeddeels weer terug als onderdeel van het jaarresultaat.

De nu voorliggende begroting kent de nodige onzekerheden. Deze vindt u ook terug in deze actualisatie. Uit onderstaande tabel blijkt nu een verwacht tekort per ultimo 2019 van € 1,2 miljoen. Hierbij brengen wij wel een aantal kanttekeningen aan. Groot aandeel in dit resultaat heeft de stelpost onderuitputting beleid ad € 1,2 miljoen. Zonder deze post zou de verwachte uitkomst circa 0 zijn. Let wel, dit is de resultaatprognose exclusief grondbedrijf van € 2,0 miljoen voordeel. De paragraaf Grondbeleid en de MPG lite (bijlage) gaan hier uitgebreid op in.

In dit verband lichten wij deze stelpost nog even toe. Deze is opgenomen naar aanleiding van jarenlange substantiële overschotten in de jaarrekening. Deze waren voor een deel het gevolg van planningsoptimisme en andere oorzaken van temporisering. Uit een meerjarenanalyse daarvan bleek dat deze voordelen op jaarlijks wisselende posten werden gerealiseerd en niet op voorhand in de begroting aan concrete posten toe te wijzen. Daarom is toen gekozen voor het opnemen van een jaarlijkse stelpost, zodat een deel van de voordelen is geraamd en onnodige bezuinigingen op begrotingsbasis worden voorkomen. Wij stellen vast dat verwerking van deze post onderdeel van het tekort is.

Tegelijkertijd stellen wij ook vast dat met name voor de substantiële impulsen en voornemens voor dit jaar nog nauwelijks voordelen uit temporisering gemeld zijn. Wij verwachten dan ook dat het nu gepresenteerde verwachte resultaat nog een terughoudend beeld geeft van de werkelijkheid.

Anderzijds speelt nog een aantal andere onzekerheden als de rijksuitkeringen en zeker ook die van de PAS, die voor de jaarrekening effecten zullen hebben. Dit laatste heeft naast zorgen voor een overschot aan capaciteit in ieder geval ook effect op het resultaat van grondzaken. Het weerstandsvermogen en de weerstandsratio van grondzaken moeten ook in dat licht gezien worden. Deze zijn nu gebaseerd op de actualisatie op basis van perspectiefnota, maar komende maanden zal duidelijk moeten worden wat het effect werkelijk is.

Daarnaast zien we op het Sociaal domein een aantal voordelen. Dat wil zeker niet zeggen dat deze structureel zijn. We hebben nog een forse opgave te gaan.

In onderstaande tabel zijn de afwijkingen per begrotingsprogramma weergegeven. Per programma is vervolgens een toelichting gegeven bij deze posten.

bedragen x € 1.000	
Programma 1 Maatschappelijke Voorzieningen	50 N
Programma 2 Preventieve Ondersteuning	275 V
Programma 3 Individuele Ondersteuning	860 V
Programma 4 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	-
Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling	435 N
Programma 6 Veiligheid	-
Programma 7 Kwaliteit Leefomgeving	720 N
Programma 8 Bestuur en Organisatie	1.175 N
Totaal	1.245 N

Programma 1 - Maatschappelijke voorzieningen

bedragen x € 1.000	
Governance Sportservice Ede	50 N
Totaal	50 N

Governance Sportservice Ede

€ 50.000 N

Vanwege de uitwerking en implementatie van de governance van Sportservice Ede/Zwembad De Peppel wordt op sportactiviteiten een tekort verwacht van € 50.000.

Programma 2 - Preventieve ondersteuning

bedragen x € 1.000	
Onderwijsachterstanden	650 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	450 N
Thuisondersteuning - algemene voorziening	75 V
Veilig thuis - meldcode	100 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Vrouwenopvang/geweld in afh. relaties	100 V
Totaal	275 V

Onderwijsachterstanden

€ 650.000 V

Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening

€ 450.000 N

In 2020 zijn peuteropvangorganisaties wettelijk verplicht om 16 uur aan te bieden (nu 10 uur), 2019 is een overgangsjaar. De nieuwe subsidieregeling vergt voorbereidingstijd voor alle partijen en nog niet alle ouders en peuteropvanginstellingen maken gebruik van de mogelijkheid om 16 uur VVE af te nemen. Door de overgang naar deze nieuwe situatie zien we een tijdelijke onderbesteding van circa € 650.000 waarvan € 450.000 geormerkt rijks geld is. Het geormerkt rijks geld kent een bestedingsplicht in de periode 2019-2022 waarvoor bij de jaarrekening een resultaatbestemmingsvoorstel zal worden gedaan. Daarmee verwachten we per saldo een resultaat van € 200.000.

Thuisondersteuning - algemene voorziening

€ 75.000 V

Op de algemene voorziening thuisondersteuning verwachten we een incidenteel voordeel van € 75.000. Deze is opgebouwd uit een voordeel van € 130.000 op de thuisondersteuning voor mantelzorgers en een nadeel van € 65.000 omdat de bestedingen voor cliënten iets hoger uitvallen

Veilig Thuis - meldcode

€ 100.000 N

Bijdrage uit bestemmingsreserve Vrouwenopvang/geweld in afh. relaties

€ 100.000 V

De aanscherping van de meldcode met ingang van 2019 zorgt voor een toenemend beroep op Veilig Thuis. De hiervoor verkregen middelen zijn ontoereikend, maar kunnen in 2019 nog uit de reserve bekostigd worden. De verwachting is dat dit in 2020 niet meer kan en dan wordt van regiogemeenten een hogere bijdrage gevraagd. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd ziet toe op de kwaliteit van de dienstverlening van Veilig Thuis-organisaties.

Programma 3 - Individuele ondersteuning

bedragen x € 1.000

Jeugdhulp	800 N
Stelpost ombuigingen sociaal domein	650 V
Leerlingenvervoer	50 N
Thuisondersteuning - maatwerkvoorziening	425 V
Begeleiding, dagbesteding etc.	200 V
Hulpmiddelen en woonvoorzieningen	140 N
Beschermd wonen	700 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Beschermd Wonen	700 V
Maatschappelijke opvang	400 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Maatschappelijke Opvang	400 V
Aanvullend inkomen	115 N
Inkomensvoorzieningen	425 V
Sociale werkvoorziening/participatie	356 V
Inzet participatiebudget voor pilot Ede Zuid (programma 7)	186 N
Arbeidsmarktregio	245 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	150 N
Totaal	860 V

Jeugdhulp

€ 800.000 N

De afgelopen jaren zagen we een sterke stijging van de kosten van jeugdzorg. Middels maatregelen is ingezet op stabilisatie van groei en realiseren van ombuigingen. De totale ingeboekte ombuiging 2019 voor jeugd bedraagt circa € 1 miljoen waarvan € 0,7 miljoen op verblijf en € 0,3 miljoen op ambulante jeugdzorg. Per saldo wordt ingeschat dat de kosten 2019 circa € 0,7 miljoen hoger zijn dan begroot. De bandbreedte van deze inschatting blijft echter groter dan gemiddeld door de aanwezige dynamiek.

Dit wordt verklaard door verschillende ontwikkelingen. Bij verblijf zien we een daling van kosten ter hoogte van € 0,9 miljoen. De ingezette maatregelen op 18-/18+ en Actieve regie hebben effect. Helaas zien we bij de ambulante zorg nog steeds een stijging van kosten. Dit betreft vooral stijgende kosten voor ambulante behandeling (€ 0,2 miljoen) door een volumegroei van circa 15% en stijgende kosten voor ambulante begeleiding (€ 0,5 miljoen). Bij ambulante begeleiding wordt de stijging slechts beperkt veroorzaakt door volumegroei (3%) maar is het vooral een stijging van de kosten per jeugdige.

Ook bij ambulante jeugdhulp zien we de eerste effecten van de ingezette maatregelen (onder andere BSO+). In deze prognose wordt uitgegaan dat de factor 'vertraagd factureren' is verbeterd. Ook gaan we ervan uit dat kosten van enkele dure jeugdzorg situaties uiteindelijk niet door de gemeente maar door zorgverzekeraar worden vergoed. Ook verwachten we dat door de ingezette maatregelen de kosten in de tweede helft van het

jaar verder dalen. Deze ontwikkelingen worden maandelijks gemonitord.

Op basis van de huidige informatie verwachten we dat de werkelijke zorgkosten 2018 circa € 0,1 miljoen hoger zijn dan verantwoord in de Programmarekening 2018.

Stelpost ombuigingen sociaal domein € 650.000 V

In de Programmabegroting 2019-2022 is het eerste maatregelenpakket opgenomen op te komen tot een financieel duurzaam perspectief. Dit maatregelenpakket valt binnen bestaande beleidskaders en kent drie lijnen: 1 effectievere sturing; 2 efficiency in bedrijfsvoering; 3 sturen op samenwerking in ketens. De uitwerking in een 20-tal maatregelen is in 2019 hoger dan de totale taakstelling 2019 op sociaal domein. Hierdoor is er een incidentele buffer/stelpost (€ 0,9 miljoen). Vervolgens zijn in de Perspectiefnota 2020-2023 aanvullende ombuigingen opgenomen die een aanloop in 2019 hebben waarvoor kosten gemaakt worden (€ 0,25 miljoen). Per saldo verwachten we dat dit voor 2019 resulteert in een vrijval van € 0,65 miljoen.

Leerlingenvervoer € 50.000 N

De halfjaarrapportage 2019 Valleihopper van de Regio Foodvalley laat een volumetoename zien met betrekking tot het aantal leerlingen en het aantal vervoersbewegingen. Als gevolg hiervan verwachten we een nadeel van € 50.000 ten opzichte van de begroting. In de perspectiefnota is besloten over het maatregelenpakket 2.0 sociaal domein (maatregel 17 leerlingenvervoer herzien) waarin diverse maatregelen zijn beschreven om het tekort terug te dringen.

Thuisondersteuning - maatwerkvoorziening € 425.000 V

Op de maatwerkvoorziening verwachten we een incidenteel voordeel van € 425.000. De effecten van de invoering abonnementstarief en de verwachtte groei van het volume vallen vooralsnog lager uit dan verwacht. Daarnaast valt de loon- en prijscompensatie van het Rijk hoger uit. Bij de prognose is rekening gehouden met extra personele inzet om de wachtlijsten te verkleinen.

Begeleiding, dagbesteding etc. € 200.000 V

De ingeboekte ombuigingen van € 1 miljoen worden naar verwachting gerealiseerd. Het huidige voordeel bestaat vooral uit lagere bestedingen voor de woonbegeleiding 18+. Mogelijk komt dit doordat de kosten voor deze groep vooral bij het beschermd wonen zitten. Nader onderzoek moet dit nog uitwijzen.

Hulpmiddelen en woonvoorzieningen € 140.000 N

Naast een hoger gebruik van vooral vervoersvoorzieningen en rolstoelen, is er voor de toegenomen vraag tevens extra personele inzet benodigd. Ook hier speelt het effect van het verlaagde abonnementstarief een rol.

Beschermd wonen € 700.000 N

Bijdrage uit Bestemmingsreserve Beschermd Wonen € 700.000 V

Bij beschermd wonen is in de begroting 2019 geraamd dat de uitgaven € 1.265.000 lager uitvallen dan de beschikbare centrum-gemeentelijke middelen. Bij de huidige prognose kan er € 700.000 minder gestort worden. Naast een hoger gebruik van extramurale arrangementen, wat een gewenste ontwikkeling is, zien we ook nog nadelen op de kostenafwikkeling van vorige jaren. Dit betreft vooral nagekomen informatie over de PGB-bestedingen.

Maatschappelijk opvang € 400.000 N

Bijdrage uit Bestemmingsreserve Maatschappelijke Opvang € 400.000 V

Binnen de maatschappelijk opvang is een geraamde onttrekking van € 0,4 miljoen naar verwachting niet nodig. Naast ontvangen rijkscompensatie voor uitgeprocedeerde asielzoekers over de jaren 2018 en 2019, vallen ook de opvangkosten hiervan voordelig uit. Het budget nachtopvang zwerfjongeren wordt niet benut, omdat er geen vraag naar deze opvang bestaat.

Aanvullend inkomen € 115.000 N

Door stijgende kosten voor bewindvoering verwachten we een overschrijding van € 115.000.

Inkomensvoorzieningen € 425.000 V

Voor de bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidie ontvangt de gemeente een rijksbudget. Voor 2019 is aanvullend hierop € 1,7 miljoen algemene middelen beschikbaar in de begroting. Als gevolg van de ontwikkeling van het klantenbestand verwachten we hierop een voordeel van € 163.000.

Daarnaast verwachten we voor de regeling BBZ (bijstand zelfstandigen) een voordeel van € 262.000. Dit is het gevolg van meer terug ontvangsten van de verstrekte kredieten dat dan er aan nieuwe kredieten wordt uitgegeven.

Sociale werkvoorziening/participatie € 356.000 V

Inzet Participatiebudget voor pilot Ede Zuid (programma 7) € 186.000 N

De bijdrage die gemeente Ede aan Werkkracht verstrekt, is gebaseerd op de begroting van Werkkracht. De tussentijdse bijstellingen van rijksmiddelen in de meicirculaire worden niet op voorhand toegevoegd aan het budget van Werkkracht en resulteren in een voordeel van € 356.000. Daarnaast is de pilot Ede Zuid gebaseerd op een bijdrage vanuit interne budgetten omdat deze bijdraagt aan de beleidsdoelstelling participatie. Deze bijdrage is niet begroot op dit product en bedraagt € 186.000. zie ook de toelichting op programma 7.

Arbeidsmarktregio € 245.000 V

Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening € 150.000 N

Dit jaar is verdere structurering van de regierol een aandachtspunt en tevens is onderzocht of een impuls noodzakelijk is. Een structurele impuls is niet nodig. Wel is het nodig incidenteel een impuls te geven aan het programmamanagement. Van het voordeel van circa € 245.000 verwachten we € 150.000 nodig te hebben voor deze impuls. Hiervoor wordt een resultaatbestemmingsvoorstel voorbereid. Per saldo valt € 95.000 naar verwachting vrij.

Programma 4 - Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit

bedragen x € 1.000

Regiodeal Foodvalley	-
Totaal	-

Regiodeal Foodvalley

Om te komen tot een Regiodeal zijn door verschillende partners kosten gemaakt. De Regio FoodValley, Provincie Utrecht, Veenendaal en Ede hebben op bepaalde onderdelen een voortrekkersrol gepakt. Binnen de Regio moet nog doorgesproken worden over een verdere verdeling van de kosten. Dat is ook de reden dat we hier nog geen duidelijke uitspraak kunnen doen over de hoogte van het tekort. Wel is duidelijk dat er binnen Ede geen budget beschikbaar is voor de aanloopkosten richting de Regiodeal. Dit betekent dat er zeker een tekort zal ontstaan in de jaarrekening. De kosten die Ede voor haar rekening heeft genomen komen uit op € 125.000.

Programma 5 - Ruimtelijke ontwikkeling

bedragen x € 1.000

Afval	440 V
Bijdrage uit bestemmingsreserve Afval	440 N
Stelpost kapitaallasten World Food Center	275 V
Onderzoek autotunnel Kerkweg	60 N
Implementatie Omgevingswet	200 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	200 N
Leges bestemmingsplannen	150 N
Leges omgevingsvergunningen	500 N
Totaal	435 N

Afval € 440.000 V

Bijdrage uit bestemmingsreserve Afval € 440.000 N

Vanaf 2019 hebben we een nieuw contract met een andere verwerker van verpakkingsmateriaal. Op basis van hun cijfers over het eerste halfjaar verwachten we een hogere bijdrage (€ 300.000) van het Afvalfonds vanwege meer gerecyclede verpakkingsmaterialen. Het Afvalfonds heeft de eindafrekeningen van 2015 en 2016 voor het recyclen van verpakkingen afgerond. Dit leidt tot een teruggave van € 40.000. Over 2018 is een definitieve afrekening van ACV en een correctie op de verbrandingsbelasting ontvangen, wat een voordeel van € 50.000 oplevert. Tevens is de aanneemsom 2019 van ACV met € 50.000 verlaagd. Het totale voordeel van € 440.000 wordt verrekend met de reserve Afval.

Stelpost kapitaallasten World Food Center € 275.000 V

In het Raadsbesluit van 14 december 2014 heeft de gemeenteraad € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van een WFC Experience Center. Deze € 5 miljoen is opgenomen als een investering in de meerjarenbegroting. Dat houdt in dat er structureel € 275.000 in het meerjarenperspectief is vrijgemaakt om een eenmalige investering van € 5 miljoen mogelijk te maken. In de Perspectiefnota 2020-2023 is na aanleiding van de vaststelling van het voorstel World Food Center Experience op 21 maart 2019, de bijdrage verhoogd naar € 6 miljoen en incidenteel beschikbaar gemaakt. Het beschikbare budget voor kapitaallasten in 2019 kan vrijvallen.

Onderzoek autotunnel Kerkweg € 60.000 N

In 2018 is gestart met het onderzoek naar de nut en noodzaak van een wijk-wijk autotunnel Kerkweg. Het onderzoek is in 2018 uitgevoerd. De gemeenteraad heeft eind 2018 het college in een motie opgeroepen om nader onderzoek te doen in de vorm van een variantenstudie. Deze studie is in 2019 uitgevoerd. Het beschikbare budget voor het onderzoek is echter vrijgevallen in het jaarrekeningresultaat van 2018, waardoor de kosten in 2019 een overschrijding vormen.

Implementatie Omgevingswet € 200.000 V

Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening € 200.000 N

Voor het programma Omgevingswet zijn meerjarige ramingen gemaakt die zeer sterk afhankelijk blijken te zijn van landelijke ontwikkelingen in wetgeving en bijvoorbeeld de voortgang van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Op deze effecten is nagenoeg geen beïnvloeding mogelijk. Als gevolg hiervan kan een deel van de geraamde bedragen niet worden besteed op het daarvoor gedachte moment. De werkzaamheden en aanpassingen moeten echter wel worden uitgevoerd. Vooralsnog is de inschatting dat het hier gaat om een bedrag van circa € 200.000. Bij de programmarekening komen we hiervoor met een voorstel tot resultaatbestemming. Met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2021 wordt een volledige financiële doorkijk verwerkt in de Perspectiefnota 2021-2024.

Leges bestemmingsplannen

€ 150.000 N

De verwachting is dat de legesopbrengsten voor de bestemmingsplannen achterblijven bij hetgeen in de begroting wordt verwacht. De bestemmingsplannen zijn gebaseerd op particuliere initiatieven en daarmee een vraaggestuurd product. Het is daarmee bij de vaststelling van de begroting lastig te bepalen wat de opbrengsten zullen zijn, omdat deze grillig verlopen.

Leges omgevingsvergunningen

€ 500.000 N

Op dit moment (augustus 2019) blijven de leges omgevingsvergunningen circa € 200.000 achter op de legesinkomsten vorig jaar rond deze tijd. Over geheel 2019 verwachten we circa € 500.000 tekort op de begrote opbrengsten. We zien veel kleinere omgevingsvergunning aanvragen bouw, welke minder legesinkomsten genereren dan grote projecten. De grote projecten blijven achter en gelet op de ontwikkelingen rondom de vernietigde PAS is het zeer onzeker of dit nog voldoende herstelt om op de begrote opbrengsten uit te komen.

Programma 6 - Veiligheid

bedragen x € 1.000

Conventionele explosieven	-
Totaal	-

Conventionele explosieven

De daadwerkelijke kosten voor het detecteren en opruimen van niet-gesprongen explosieven zijn sterk afhankelijk van wat wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden. In 2019 zijn minder niet-gesprongen explosieven in de grond aangetroffen dan verwacht. Dit leidt tot € 715.000 lagere kosten. Hiervoor zouden we 70% subsidie ontvangen van het Rijk (lagere opbrengst van € 500.000). De overige 30% valt vrij binnen de betreffende projecten.

Programma 7 - Kwaliteit leefomgeving

bedragen x € 1.000

Energiekosten Openbare verlichting	200 N
Inkomsten openbare ruimte	85 N
Toezihouder kabels en leidingen	80 N
Ziekte en plagen	180 N
Dekking binnen programma	180 V
Gladheidsbestrijding	200 N
Begraven - meer inkomsten dan begroot	100 V
Begraven - meer kosten dan begroot	115 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Begraven	15 V
Exploitatie riolering	170 N
Bijdrage uit voorziening Rioolaanleg- en beheer	170 V
Investeringen riolering	1.100 V
Storting in voorziening Rioolaanleg- en beheer	1.100 N
Provinciale subsidie bestrijding Japanse Duizendknoop	105 N
Wijkregie	50 N
Hoogbouw Ede Zuid	186 N
Bijdrage uit participatiebudget programma 3	186 V
Totaal	720 N

Energiekosten Openbare verlichting € 200.000 N

De energie inkoop gebeurt samen met gemeenten in de regio. De gezamenlijke inkoop heeft niet geleid tot lagere tarieven. Inmiddels is de gemeente Ede overgestapt op andere inkoop van energie. Voor de openbare verlichting verwachten we een overschrijding van € 200.000. Of dit en in hoeverre dit structureel is, is momenteel nog onduidelijk.

Inkomsten openbare ruimte € 85.000 N

Binnen programma 7 worden inkomsten gerealiseerd uit reclames, terrasverhuur en verhuur openbare ruimte voor tijdelijke opslag.

- Het aangaan van nieuwe concessies voor reclames in de openbare ruimte heeft nog niet plaatsgevonden wat leidt tot een tekort van € 55.000.
- Bij de verhuur van terrassen verwachten we een opbrengstenstijging van € 20.000. Veelal doordat we beter in beeld hebben hoeveel m2 wordt verhuurd.
- In 2017 zijn we gestart met het verhuren van de openbare ruimte voor tijdelijke opslag. Dit met als doel om de overlast die deze tijdelijke opslag kan veroorzaken te verminderen. Dit jaar merken we dat de opslag van materialen bij bouwprojecten steeds vaker gevonden wordt binnen de bouwplaats/het projectgebied. Dat heeft als voordeel dat de overlast als gevolg van bouwprojecten terug is gelopen, de maatregel heeft het gewenste effect. Het nadeel is dat de opbrengsten met € 50.000 teruglopen. Naar verwachting is er structureel een nadelig effect. De uiteindelijke omvang is nog onvoldoende goed in te schatten.

Toezichthouder kabels en leidingen € 80.000 N

Eind 2018 is het convenant getekend voor de buitengebieden van Wageningen, Ede, Veenendaal en Rhenen, maar ook die van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rozendaal, voor de aanleg van breedband in het buitengebied van Ede ten zuiden van de A12. Begin 2019 is gestart met de aanleg hiervan. Om op deze aanlegwerkzaamheden toezicht te houden (controle of de aanleg ook volgens de verstrekte vergunning gebeurt) is een toezichthouder ingehuurd. In deze kosten was niet voorzien.

Ziekte en plagen € 180.000 N

Dekking binnen programma € 180.000 V

Betreft de bestrijding van Eikenprocessierups. In 2019 is de omvang van de eikenprocessierups zeker zo groot als in 2018. Ook de kosten die er mee gemoeid gaan kennen een vergelijkbare verhouding. In 2018 is ongeveer € 300.000 besteed aan de bestrijding. Aangezien er een budget van € 120.000 voor bestrijding van ziekten en plagen beschikbaar is, wordt dit budget ingezet. Deze overschrijding wordt, door het maken van onderhoudskeuzes zoals door minder trottoirs herstraten en door de openbare verlichting minder te laten branden, gedekt binnen de begroting van Programma 7.

Gladheidsbestrijding € 200.000 N

Gladheidsbestrijding is een 'open einden regeling'. Dat betekent dat er een basis bedrag in de begroting staat en dat afwachten is in hoeverre dit basisbedrag voldoende is. Op het basisbedrag verwachten we, gezien het aantal strooibeurten tot nu toe, een overschrijding van € 200.000.

Begraven - meer inkomsten dan begroot € 100.000 V

Begraven - meer kosten dan begroot € 115.000 N

Bijdrage uit bestemmingsreserve Begraven € 15.000 V

Naar verwachting zijn de opbrengsten in 2019 € 100.000 hoger dan begroot. De kosten zullen naar verwachting € 115.000 hoger uit vallen. Netto is het verschil € 15.000 negatief. Dat verschil wordt verrekend met de reserve begraven. Daarmee neemt de reserve af.

De hogere opbrengsten komen voort uit het meer ter aarde bestellingen dan begroot. Een deel hiervan betreft

natuur(lijk)begraven. De in het exploitatieplan begraven geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd. Tijdens de uitvoer van deze werkzaamheden is geconstateerd dat een aantal bomen zo slecht bleek dat ze om veiligheidsredenen verwijderd moesten worden. Dit bracht extra kosten met zich mee. Ook zijn de kosten voor het ruimen van graven hoger dan voorzien.

Exploitatie riolering € 170.000 N

Bijdrage uit voorziening Riolaanleg- en beheer € 170.000 V

Er zijn overschrijdingen op meerdere exploitatie activiteiten. Meer dan verwacht ontstonden in zowel het stedelijk als in het buitengebied problemen in de riolering. Het gaat daarbij zowel om verstoppingen in het gemeentelijke deel van de huisaansluitingen als in het hoofdriool. Om de oorzaak te achterhalen (vaak oneigenlijke producten die doorgespoeld zijn in het riool) zijn die riolen geïnspecteerd en daar waar nodig vervolgens gereinigd dan wel gerepareerd. Dit heeft € 70.000 gekost.

De energiekosten voor de pompen en gemalen zullen als gevolg van de gestegen energieprijzen met € 100.000 overschrijden. Deze overschrijding wordt gedekt vanuit de voorziening.

Investerings riolering € 1.100.000 V

Storting in voorziening Riolaanleg- en beheer € 1.100.000 N

Voordelen in de realisatie van diverse projecten door vertraging. Oorzaak van deze vertraging ligt deels extern als gevolg van afstemming met de burgers en bedrijven. En deels door interne factoren zoals een langere voorbereidingstijd en meer benodigde inzet in verband met de genoemde afstemming met burgers, bedrijven, andere partijen. Dit voordeel vloeit terug in de voorziening.

Provinciale subsidie bestrijding Japanse Duizendknoop € 105.000 N

Bij de Perspectiefnota 2020-2023 was de verwachting dat we een meerjarige provinciale bijdrage zouden ontvangen voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop. Bij de aanvraag van de subsidie is gebleken dat we niet voldoen aan de aangescherpte voorwaarden die de provincie Gelderland stelt aan het verlenen van de subsidie. Ook voor de jaren 2020 (€ 140.000), 2021 (€ 140.000) en 2022 (€ 100.000) dient een nadeel ingeboekt te worden.

Wijkregie € 50.000 N

Het leefbaarheidsbudget staat al een aantal jaren onder druk. In de vier gebieden die het wijkgericht werken onderscheidt zijn wijkposten waar samenwerkingspartners van het wijkteam en het sociaal team elkaar kunnen ontmoeten en afstemmen. De kosten voor deze wijkposten (denk aan huur, onderhoud, inrichting, ICT en services) zijn de afgelopen jaren flink gestegen.

Het project Ede Doet draagt bij aan de leefbaarheid en sociale cohesie in de gemeente Ede en geeft de inwoners de gelegenheid om samen initiatieven te ontplooiën die ten goede komen aan de lokale gemeenschap. In 2019 worden twee rondes uitgevoerd. Ede Doet wordt begroot op een activeringspercentage van de uitgegeven vouchers. De eerste ronde is achter de rug. Het activeringspercentage was ongekend hoog, 51%, dat is uniek voor Nederland. Een teken dat de inwoners van Ede het instrument Ede Doet omarmd hebben. Dit activeringspercentage leidt tot een geprognosticeerde beperkte overschrijding van het beschikbare budget (met ongeveer 30k). Mocht het activeringspercentage in de tweede ronde wederom stijgen dan neemt de overschrijding toe.

Deze stijgende kosten kunnen voor 2019 deels worden opgevangen door onderbesteding elders in de begroting van wijkregie. In 2019 wordt een tekort verwacht van ongeveer € 50.000.

Hoogbouw Ede Zuid € 186.000 N

Bijdrage uit participatiebudget programma 3 € 186.000 V

In de perspectiefnota is vanaf 2019 structureel € 75.000 beschikbaar gesteld voor 'zelfredzaamheid burgers Ede Zuid', een vanuit de inwoners in gang gezette beweging, gefaciliteerd door de gemeente Ede en andere partners met als doelstelling 'participatie op maat' en met ruimte voor uitwerking van de Right to Challenge-

gedachte. Het project draagt bij aan verschillende beleidsdoelstellingen, waarvan participatie en de versterking van de sociale basis de belangrijkste zijn. De social workers uit de wijk leveren een bijdrage aan participatie op maat en zijn intermediair tussen (onder andere) inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en de systeemwereld. De activiteiten van de sociale workers versterken de kracht van de lokale gemeenschap. In de projectopzet is uitgegaan van aanvullende dekking vanuit interne en waar mogelijk externe budgetten. In dit opstartjaar zijn de kosten voor inzet van social work hoger dan begroot en blijven de inkomsten op basis van Right to Challenge vooralsnog achter bij de verwachting.

De benodigde dekking vanuit het product participatie is groter dan begroot. In het vierde kwartaal 2019 wordt door een extern bureau advies uitgebracht op welke wijze de verduurzaming van de pilot Ede Zuid vorm kan krijgen. Daarbij wordt een kosten-batenanalyse uitgevoerd en het maatschappelijk effect in de breedte in beeld gebracht zodat dit integraal afgewogen kan worden.

Programma 8 - Bestuur en Organisatie

bedragen x € 1.000

Belastingen - Precariobelasting en storting investeringsfonds	250 V
Aandelenverkoop ARN	390 V
Verhuur inkomsten vastgoed	235 V
Burgerzaken - Legesinkomsten	190 N
Bijdrage VNG	50 N
Overschrijding krediet verbouwing sanitair Raadhuis	- N
Financiering	430 N
Zelffinanciering/Overhead	450 N
Stelpost onderuitputting	1.250 N
Onvoorzien	70 V
Stelpost decentralisaties en bestuursakkoord	250 V
Totaal	1.175 N

Precariobelasting

€ 250.000 V

De aanslag precariobelasting aan Liander is € 250.000 hoger dan geraamd. Het areaal kabels op grondgebied van Ede is dit jaar toegenomen. Dit leidt tot een hogere opbrengst precariobelasting. In tegenstelling tot eerdere jaren is dit bedrag niet gestort in de bestemmingsreserve Investeringsfonds Impuls Ede maar valt het vrij aan de algemene middelen. In de Perspectiefnota 2020-2023 is immers besloten over de eindigheid van het fonds en de landing in de reguliere begroting. Hiervoor is incidenteel en structureel geld uitgetrokken.

Aandelenverkoop ARN

€ 390.000 V

Regio de Vallei heeft haar aandelen in de afvalverbrander ARN vervreemd. Met de verkoopopbrengst is eerst een onderliggende lening met de deelnemende gemeenten afgelost. Het overige deel van de opbrengst is uitgekeerd aan de deelnemers. Het hier gemelde voordeel is het saldo van het Edese deel van de verkoopopbrengst en de aflossing van de lening. Omdat het een renteloze lening betrof, zorgt de aflossing niet voor een nadeel voor rentederving binnen onze begroting en is het uitgekeerde bedrag niet toegevoegd aan de bekleemde algemene reserve.

Verhuur inkomsten vastgoed

€ 235.000 V

Binnen het gemeentelijk vastgoed spelen twee afwijkingen ten opzichte van de begroting.

- Een deel van de verhuuropbrengsten (€ 50.000) van het pand 'de Vleugel' wordt dit jaar niet gerealiseerd. Een van de huurders heeft het pand na de eerste helft van 2019 verlaten. Verwachting is dat de volledige huurinkomsten in 2020 weer worden gerealiseerd (mogelijk gemeentelijke huisvesting).

- Recreatiepark 'de Zanding' betaalt erfpacht via een groeicontract voor het aantal in gebruik hebbende kavels. De meer inkomsten betreft een afrekening en nabetaling over 2018 als ook, door het groeicontract, niet begrote hogere inkomsten over 2019. Deze hogere pacht inkomsten zijn meegenomen in de begroting 2020.

Burgerzaken - Legesinkomsten

€ 190.000 N

Voor 2019 wordt er per saldo nadeel verwacht van € 190.000 op leges Burgerzaken. Enerzijds worden er minder legesinkomsten ontvangen uit de afgifte van reisdocumenten doordat vanaf maart 2014 de geldigheidstermijn van reisdocumenten is verlengd van 5 naar 10 jaar. Anderzijds zijn er dit jaar meer leges ontvangen uit de afgifte van rijbewijzen dit leidt per saldo tot bovengenoemd nadeel. Dit nadeel heeft naar verwachting een meerjarig karakter. Onderzoek wordt gedaan in welke mate de uitvoeringslasten van de uitgifte van paspoorten mee kunnen dalen. In de Perspectiefnota 2021-2024 komen we hier op terug.

Bijdrage VNG

€ 50.000 N

De wijze van financiering van de activiteiten van de VNG is gewijzigd. Waar de VNG voorheen rechtstreeks door het Rijk werd betaald, factureert de VNG nu aan de gemeenten. Hiervoor heeft het Rijk een bedrag in het gemeentefonds gestort. Het bedrag dat Ede ontvangt via de algemene uitkering is € 50.000 lager dan het in rekening gebrachte bedrag.

Overschrijding krediet verbouwing sanitair Raadhuis

Voor de verbouwing van het sanitair van bouwdeel A van het Raadhuis is een krediet beschikbaar van € 185.000. We verwachten een nadeel van € 90.000 op dit krediet. Dit heeft als achtergrond dat het krediet is in 2016 gebaseerd op ervaringen van verbouwingen in de overige delen van het Raadhuis en de prijzen in de markt gestegen zijn. Daarnaast zijn meerkosten ontstaan door onvoorzien aanvullende werkzaamheden zoals de vervanging van het riool. Dit nadeel leidt tot een stijging van de kapitaallasten van 2020.

Financiering

€ 430.000 N

In de huidige begroting wordt rekening gehouden met een renteomslag van 3%. Het verschil tussen de renteomslag en de daadwerkelijke rente wordt, aan de hand van een stelpost, geraamd in de begroting. Deze stelpost is, door behaalde voordelige renteresultaten vanuit het verleden, dusdanig voordelig geraamd dat deze in de huidige rentemarkt leidt tot een negatief resultaat in 2019 ad € 430.000. In 2020 is eveneens een hoog voordeel geraamd. Vanwege het grillige, onvoorspelbare karakter van de rentetarieven zal bij het opstellen van de Perspectiefnota 2021-2024 het werkelijke effect hiervan kunnen worden bepaald.

Zelffinanciering/Overhead

€ 450.000 N

Het grootste deel van onze formatie en overhead wordt gedekt uit de reguliere programmabudgetten. Het overige deel van onze formatie inclusief bijbehorende overhead wordt gedekt uit dekkingsbronnen als investeringskredieten en grondexploitaties. We realiseren in 2019 een voordeel op de formatie uit deze dekkingsbronnen (€ 300.000 V). Daarnaast zien we een aantal effecten die invloed hebben op de dekking van onze formatie en overhead.

- We realiseren dekking voor onze formatie en overhead omdat niet begrote particuliere initiatieven uitgevoerd worden (€ 150.000 V).
- We realiseren op eigen investeringen minder dekking voor de overhead. Dit gebeurt met name omdat sprake is van vertraging van projecten en investeringen (€ 900.000 N).

Wij betrekken deze problematiek in onze sturing op formatie en flexibele inzet van personeel. Ontwikkelingen rond de PAS benadrukken de urgentie.

Stelpost onderuitputting € 1.250.000 N

De stelpost onderuitputting is in het verleden opgenomen omdat vrijwel elke jaarrekening met een positief resultaat werd afgesloten. We gaven dus minder uit dan we beschikbaar hadden, dit werd als onwenselijk ervaren. Om dit op te vangen heeft de raad voorgesteld om jaarlijks € 1,25 miljoen meer uit te geven dan dat er opbrengsten tegenover stonden. De achterliggende gedachte hierbij is dat lopende het jaar op diverse posten minder wordt uitgegeven (onderuitputting).

Deze stelpost staat dus voor de te verwachte onderuitputting/voordelen op de verschillende programma's.

Het mooiste zou zijn wanneer in de begroting per programma de onderuitputting wordt opgenomen. Helaas is dit niet mogelijk, aangezien dit per jaar kan verschillen. Vandaar deze stelpost op programma 8.

In de Actualisatie komt dit als volgt tot uiting:

- de voordelen als gevolg van onderuitputting worden conform de regelgeving verantwoord op de diverse programma's;
- gezien deze verantwoording per programma wordt het verwachte voordeel van € 1,25 miljoen op programma 8 niet gerealiseerd en is derhalve een nadeel.

Onvoorzien

€ 70.000 V

Ten laste van het budget Onvoorzien betaalt de gemeente toegewezen planschades. We houden rekening met uit te keren planschades voor € 30.000, zodat het restant van het budget van € 100.000 vrij valt.

Stelpost decentralisaties en bestuursakkoord

€ 250.000 V

Bij de start van de decentralisaties hebben we een stelpost decentralisaties ingesteld. In de loop der jaren is deze stelpost ingezet. Meerjarig zijn in het sociaal domein maatregelen genomen om te komen tot een duurzaam financieel perspectief. Het resterende bedrag in 2019 van € 250.000 valt zodoende vrij.

5 Paragrafen

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Ede in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de benodigde weerstandscapaciteit, de risico's, af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, de middelen. Actuele cijfers bevorderen de kwaliteit van de informatie. In tegenstelling tot andere onderdelen van de programmabegroting worden de actuele cijfers van deze paragraaf vergeleken met de cijfers uit het meest recente P&C product, te weten de Programmarekening 2018.

Kaderstelling

- [Het Besluit Begroting & Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Risicomanagement & Weerstandsvermogen \(2017\)](#).

Beleid

De gemeente Ede stuurt voor de ratio weerstandsvermogen (beschikbaar/benodigd) op een waarde van 0,8 of hoger. Hierbij wordt het integrale cijfer, algemene dienst plus negatieve grondexploitaties, als uitgangspunt genomen. De ratio wordt als matig beoordeeld bij een waarde tussen 0,8 en 1, als voldoende bij een waarde tussen 1 en 2, als uitstekend bij een waarde groter dan 2.

Een tweede criterium is de bodem in de algemene reserve, deze dient hoger te zijn dan € 10 miljoen in de laatste jaarschijf van het meerjarenperspectief.

Het derde criterium richt zich op de kengetallen. Het kengetal netto gecorrigeerde schuldquote is maximaal 100% en het kengetal solvabiliteit is minimaal 20%.

Als laatste wordt er gekeken naar de structurele exploitatieruimte, deze dient positief te zijn in de laatste jaarschijf van het meerjarenperspectief.

Ontwikkelingen

Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen laat zien in hoeverre de gemeente in staat is haar risico's af te dekken.

Ratio weerstandsvermogen in 2019				bedragen x € 1.000		
Omschrijving	Integraal	Ratio	Algemene dienst	Ratio	Grondexploitaties	Ratio
Beschikbare weerstandscapaciteit	44.787		44.054		733	
Benodigde weerstandscapaciteit	37.631	= 1,2	24.058	= 1,8	20.960	= 0
Score waardering	Voldoende		Ruim voldoende		Onvoldoende	

Met 1,2 is de integrale ratio weerstandsvermogen lager dan bij de Programmarekening 2018 (hier was deze 2,1).

Zowel in de teller als in de noemer van de berekening zijn verschuivingen. De verlaging van de beschikbare weerstandscapaciteit is onder andere het gevolg van de toekenningen in zowel de Perspectiefnota 2020-2023 als de meerjarige doorwerking van de uitwerking van het bestuursakkoord (Meerjarenbeleidsvisie 2019-2022). Het risicoprofiel, en daarmee de benodigde weerstandscapaciteit, is hoger geworden. Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) legt een zwaardere druk op de weerstandscapaciteit. Gezien de recente ontwikkelingen is dit risico verhoogd. Ook het risico omtrent het Sociaal Domein is verhoogd; het maatregelenpakket en de daarmee samenhangende opgave zijn stevig.

Voor de ratio weerstandsvermogen van de grondexploitaties wordt enkel gekeken naar de negatieve plannen binnen de grondexploitatie, plannen waarop geen winst wordt behaald. Voor positieve plannen is dekking voor risico's binnen de plannen zelf aanwezig. Voor meer informatie over de risico's rondom de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Ontwikkeling ratio's

Omschrijving	Programmabegroting 2019-2022	Programmarekening 2018	Programmabegroting 2020-2023
Integraal	1,1	2,1	1,2
Algemene dienst	1,4	2,9	1,8
Grondexploitaties	0,1	0,6	0

Risico's

Twee grote verschuivingen zijn te zien in het risicoprofiel van de gemeente. Het risico rond het PAS is toegenomen. Met de uitspraak van de Raad van State over het programma is de onzekerheid over uit te voeren projecten verder gegroeid.

Het maatregelenpakket en de hiermee gepaarde opgave binnen het sociaal domein zorgen ervoor dat ook dit risico is verhoogd. In de paragraaf Grote Projecten wordt verder ingegaan op de transformatieopgave Sociaal Domein en de hieraan verbonden risico's.

Daarnaast is eind september 2019 de herziene grondexploitatie Maurits-Zuid WFC ter vaststelling aangeboden aan de Raad. De basis voor de grondexploitatie is de nieuwe met WFCD overeengekomen

Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling. Aan de hand van bovenstaande documenten zijn de risico's voor de gebiedsontwikkeling geactualiseerd. Enkele risico's maken onderdeel uit van de Top 10 risico's van de gemeente.

Top 10 risico's

bedragen x € 1.000

	Omschrijving	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1	Problemen bij de verstrekking van een natuurvergunning op basis van te hoge stikstofdepositie (algemeen risico grondportefeuille).	Mogelijk niet of maar gedeeltelijk ontwikkelen van plannen.	69%	max. 15.988	18%
2	Door rijkskorting en volumeontwikkelingen zijn de zorguitgaven voor Jeugd en Wmo ondanks transformatie hoger dan het zorgbudget.	Overschrijden budget.	50%	max. 21.900	18%
3	Gebiedsontwikkeling WFC: extra wensen (kwalitatief) aan parkeren	Duurdere oplossing en mogelijk bijdrage aan onrendabele top parkeren nodig.	50%	max. 4.063	3%
4	Gebiedsontwikkeling WFC: Plankosten niet toereikend voor complex project.	Extra kosten proces.	50%	max. 4.000	3%
5	De opbrengststijging voor woningbouwgrond in winstgevende plannen blijft achter op de geplande stijging.	De opbrengststijging is lager dan geraamd.	50%	max. 3.985	3%
6	De opbrengststijging voor woningbouwgrond in niet-winstgevende plannen blijft achter op de geplande stijging.	De opbrengststijging is lager dan geraamd.	50%	max. 3.676	3%
7	Gebiedsontwikkeling WFC: er worden voor woningbouw hogere prijzen gerealiseerd dan nu geraamd.	Hogere grondwaarden woningbouw.	25%	max. -7.200	3%

8	De kostenontwikkeling van de aanleg van infrastructurele voorzieningen stijgt harder dan voorzien.	Een overschrijding van het beschikbaar gestelde krediet.	75%	max. 2.175	3%
9	Gebiedsontwikkeling WFC: lagere grondprijzen voor de commerciële functies.	Minder opbrengsten.	50%	max. 3.000	2%
10	Gebiedsontwikkeling WFC: afzetvertraging commerciële functies.	Langere looptijd project en hogere rente- en plankosten.	50%	max. 3.000	2%

(s) = structureel, - = negatief risico (kans)

Voor een toelichting op de systematiek van kansinschatting van de risico's wordt verwezen naar de bijlage Toelichting paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle geïdentificeerde risico's zullen zich tegelijkertijd en in maximale omvang voordoen. Het gevolg hiervan is dat de benodigde weerstandscapaciteit lager is dan het totaal van alle risico's. Door middel van een statistische toets wordt berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij een, door gemeente Ede gekozen, zekerheidspercentage van 90%.

Risicobedrag en benodigde weerstandscapaciteit			bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Integraal	Algemene dienst	Grondexploitaties	
Totaal risicobedrag	118.050	63.624	54.425	
Benodigde weerstandscapaciteit (90% zekerheid)	37.631	24.058	20.960	

Beschikbare weerstandscapaciteit (buffers)

De eenmalig vrij in te zetten middelen, die gebruikt kunnen worden om eventueel optredende risico's af te dekken, noemen we de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt de stand van de reserves na resultaatbestemming gebruikt. De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is weergegeven in de volgende tabel:

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit (totaal)			bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Programmarekening 2018	Programmabegroting 2020-2023		
Onvoorzien	100	100		
Algemene reserve	16.514	17.147		
Overige algemene reserves	16.277	16.277		
Bedrijfsmiddelen (inclusief P) reserve	12.716	10.530		
Stille reserves	p.m.	p.m.		
Bedrijfsreserve grondzaken*	7.611	733		
Totale weerstandscapaciteit	53.218	44.787		

* Weerstandscapaciteit Grondexploitaties. De weerstandscapaciteit algemene dienst is de totale weerstandscapaciteit minus de weerstandscapaciteit Grondexploitaties.

Bij de behandeling van de Programmarekening 2018 heeft de gemeenteraad besloten om het resultaat grondzaken van € 4,9 miljoen positief te doteren aan de algemene reserve. Omwille van de aansluiting met eerdere documenten is in bovenstaande tabel de kolom 2018 niet aangepast met de effecten van dit amendement. Het heeft geen invloed op de totale weerstandscapaciteit.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. In bijlage 4 zijn de definities van de kengetallen opgenomen.

Omschrijving	Verloop van de kengetallen					
	PR 2018	PB 2019	PB 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
Netto schuldquote	58%	83%	75%	79%	77%	76%
Gecorrigeerde netto schuldquote	37%	62%	54%	60%	57%	59%
Solvabiliteitsratio	26%	21%	20%	19%	20%	17%
Structurele exploitatieruimte	-2%	-4%	-1%	0%	-1%	-0%
Grondexploitatie	34%	36%	28%	26%	24%	16%
Belastingcapaciteit	90%	93%	91%	91%	91%	91%

Solvabiliteit

Het kengetal solvabiliteit raakt op de langere termijn onder de gestelde norm van 20%. Hoofdoorzaak hiervan is de aan te trekken financiering voor de investering in de Spoorzone. Voor de begroting 2020 zitten we op de norm. Voor de latere jaren komen we bij de Perspectiefnota 2021-2024 hier op terug.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte voldoet in 2020 en in de laatste jaarschijf niet aan de norm omdat de waarde groter dan 0 moet zijn. Een eerste effect heeft betrekking op de rekenmethodiek. In het saldo van baten en lasten zitten wel de bestedingen ten laste van reserves, zoals bijvoorbeeld het investeringsfonds. De baten die hiertegenover staan mogen we niet meetellen omdat dit een onttrekking uit de bestemmingsreserve Investeringsfonds is. Een tweede effect is dat we in de laatste twee jaren van de meerjarenraming te maken hebben met een tekort van iets meer dan € 2,7 miljoen. Hiervan is € 2,3 miljoen structureel. Het deficit is in belangrijke mate toe te schrijven aan het niet doortrekken van de raming 'compensatie sociaal domein' ad € 1,8 miljoen. Hoewel het besluit over het structureel maken van dit bedrag aan een nieuwe regering is, leeft maatschappelijk een breed gedragen gedachtegoed dat dit gebeurt. Daarbovenop zijn het Rijk en de gemeenten met elkaar in overleg over de compensatie van het nadelige volume-effect sociaal domein vanaf 2018.

Hoewel de kengetallen een fractie onder de norm zakken, geeft dit voor ons binnen geschetste context geen aanleiding tot ongerustheid. Wij blijven van jaar tot jaar bij de perspectiefnota en de programmabegroting alert op de ontwikkeling van onze structurele baten en lasten.

5.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeente Ede legt heffingen op. Deze heffingen zijn onder te verdelen in algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies. Bij algemene belastingen, zoals de onroerende zaakbelasting, is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Retributies worden geheven wanneer een specifieke dienst een individueel voordeel oplevert voor individuen. De belangrijkste retributies zijn de leges. Dit zijn vergoedingen voor bijvoorbeeld het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Zowel bestemmingsbelastingen als retributies mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Lokale Heffingen \(2018\)](#).

Beleid

De uitgangspunten van ons belastingbeleid zijn vastgelegd in de Nota lokale heffingen. Onderdeel van dit beleid is dat de opbrengst van de meeste heffingen gecorrigeerd wordt voor inflatie. Voor 2020 betreft dit een inflatiecorrectie van 1,5%.

Conform het 'Gemeentelijk Rioleringsplan Ede 2018-2022' wordt de rioolheffing gedurende deze planperiode op een gelijk niveau gehouden. De tarieven voor de rioolheffing worden in 2020 niet gecorrigeerd voor inflatie.

Gezien de stand van de reserve afval is geen inflatiecorrectie toegepast op de afvalstoffenheffing. De invoering van het oud voor nieuw beleid 'afvalstoffenheffing kostendekkend maken' leidt in 2020 niet tot een verhoging van de afvalstoffenheffing.

Samen met de winkeliers in Bennekom onderzoeken we of behoefte is aan en draagvlak is voor de invoering van reclamebelasting. Dit kan leiden tot een voorstel dat eind november zal worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

In het laatste kwartaal van 2019 komen we met voorstellen om aanpassingen door te voeren bij de begraafrechten en de leges omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen.

Bij de begraafrechten doen we dit om de kosten die we maken bij het leveren van specifieke diensten en producten beter in lijn te brengen met de prijs die we daarvoor vragen.

Bij de leges omgevingsvergunningen verwachten we onder andere door de vernietiging van het PAS dat er minder aanvragen voor grote projecten gedaan gaan worden. Om dit effect te minimaliseren doen we een voorstel voor aanpassing van de leges.

Voor de leges bestemmingsplannen geldt dat we te maken hebben met verschuiving van werk naar het opstellen van anterieure overeenkomsten voor grote en middelgrote projecten. In het kader van de bestemmingsplanleges blijven vooral de kleinere plannen over. We komen met een voorstel om de kosten en opbrengsten van die plannen beter met elkaar in evenwicht te brengen.

Ontwikkelingen

Verloop van de opbrengst van de heffingen op hoofdlijnen

Het tarief van de onroerende zaakbelasting is gecorrigeerd voor inflatie. In 2019 is de opbrengst incidenteel hoger geweest omdat de waardeontwikkeling van de onroerende zaken te laag was ingeschat. De tarieven van 2020 zijn gecorrigeerd voor dit effect.

In 2019 is de opbrengst afvalstoffenheffing verhoogd met € 275.000 vanwege de groei van het aantal huishoudens. De mutatie 2020 anders dan inflatie van € 110.000 bij de afvalstoffenheffing betreft ook groei van het aantal huishoudens in Ede.

De mutatie anders dan inflatie van € 116.000 bij de rioolheffing betreft de groei van het aantal aansluitingen in Ede.

De geraamde opbrengst parkeergelden is in 2019 met € 10.000 verhoogd door een wijziging in de parkeerregulering op bedrijventerrein BTA12.

De structurele doorwerking van de cyclische daling in de verkoop van reisdocumenten en het effect van deze daling op de lasten is nog niet verwerkt in de begroting. Bij de Perspectiefnota 2021-2024 hebben we meer inzicht in de effecten van de samenvoeging van het klantcontactcentrum en de burgerzakenbalies. Op dat moment actualiseren we het meerjarig perspectief voor de baten en lasten die met de leges samenhangen.

De opbrengst toeristenbelasting is met € 210.000 verhoogd naar aanleiding van het oud voor nieuw beleid 'heffing toeristenbelasting bij huisvesting arbeidsmigranten'.

De geraamde opbrengst begraafrechten is in 2019 met € 27.000 verhoogd vanwege de verwachting dat de hogere vraag naar natuur(lijk)begraven zich voort zal zetten.

Een overzicht van de opbrengst van de heffingen op hoofdlijnen

bedragen x € 1.000

Opbrengst omschrijving	Geraamde opbrengst 2019	Mutatie 2020 anders dan inflatie	Opbrengst tariefstijgingen 1,5% inflatie	Geraamde opbrengst 2020
Onroerende zaakbelastingen	24.638	-255	366	24.749
Afvalstoffenheffing	10.625	110	0	10.735
Rioolheffing	10.719	116	0	10.835
Precariobelasting	6.151	0	0	6.151
Leges omgevingsvergunningen	3.350	0	50	3.400
Leges bestemmingsplannen	648	0	10	658
Parkeergelden	907	0	0	907
Leges Burger- en Bestuurszaken	1.186	0	0	1.186
Reclamebelasting	223	0	0	223
Hondenbelasting	356	0	5	361
Toeristenbelasting	896	210	17	1.123
Forensenbelasting	740	0	11	751
Begraafrechten	1.315	0	0	1.315

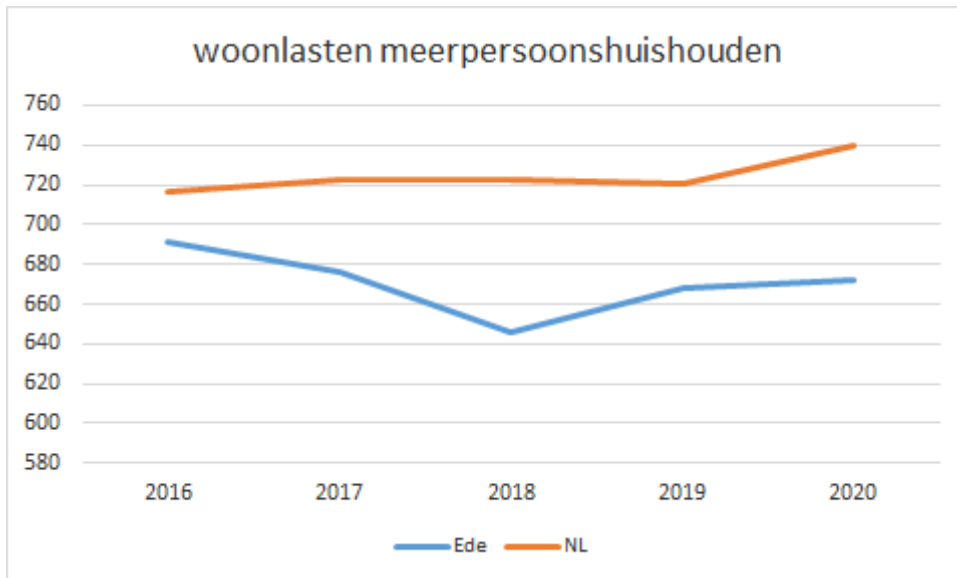
Lokale belastingdruk en kwijtscheldingsbeleid

De belangrijkste heffingen zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Heffing	Begroting 2020	Begroting 2019
OZB		
Woningen (eigenaren)	0,1037%	0,1101%
OZB bij gemiddelde woningwaarde	293,00	289,00
Niet woningen (eigenaren)	0,2173%	0,2196%
Niet woningen (gebruikers)	0,1734%	0,1754%
Afvalstoffenheffing		
Vastrecht	177,00	177,00
Variabel recht gemiddeld huishouden*	47,80	47,80
Rioolheffing		
Eigenaar pand	103,20	103,20
Gebruiker pand	51,48	51,48

* Gebaseerd op het aanbodgedrag van een gemiddeld huishouden.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) meet jaarlijks de lokale lastendruk van de Nederlandse gemeenten. De indicator ‘woonlasten meerpersoonshuishouden’ geeft inzicht in de ontwikkeling van de Edese woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. De indicator bestaat uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. We zien dat de woonlasten landelijk sterker stijgen dan de woonlasten voor de inwoner van Ede. Omdat de tarieven voor afvalstoffen- en rioolheffing niet verhoogd worden, stijgen de lokale lasten alleen door de inflatie op de OZB. De totale lastendruk voor inwoners van Ede stijgt hierdoor met circa 0,5%.

Inwoners van Ede komen in aanmerking voor kwijtschelding wanneer zij een inkomen en/of vermogen hebben dat niet hoger is dan de (landelijk) vastgestelde norm die de gemeente hiervoor mag hanteren. De hoogte van de inkomensnorm is afhankelijk van de samenstelling van het huishouden en gelijk aan de bijstandsnorm. De vermogensnorm voor de kwijtschelding is anders dan de bedragen in de bijstandswetgeving. Voor een alleenstaande is de vermogensvrijstelling in 2019 € 1.450 en voor een gezin € 2.030. De normen voor 2020 worden vanuit het Rijk pas in november 2019 bekend gemaakt, maar wijken naar verwachting niet veel af van de normen voor 2019. Naast deze vermogensvrijstelling is nog een separate vrijstelling van kracht wanneer een motorrijtuig aanwezig is in het huishouden. In de begroting houden we rekening met een bedrag van € 537.000 aan kwijtscheldingen. Dit is € 1.000 meer dan in 2019.

Kostendekkendheid van de tarieven

De gemeente Ede heeft binnen haar instrumentarium van lokale lasten een aantal heffingen die als gemene deler hebben dat het wettelijk niet is toegestaan dat de opbrengsten hiervan hoger zijn dan de kosten die hiervoor gemaakt worden (artikel 229b, lid 1 gemeentewet). Dit betekent dat de kostendekkendheid van de heffing maximaal 100% mag zijn. De opbrengsten zijn slechts bedoeld ter dekking van de gemaakte kosten.

Wanneer sprake is van verschillende diensten en producten in een verordening, dan hoeft de maximale kostendekkendheid niet per onderdeel te gelden. Van belang is dat er sprake is van maximaal 100% kostendekkendheid op de gehele verordening. Door kruissubsidiëring is het mogelijk om bijvoorbeeld de ‘winst’ van het product leges omgevingsvergunningen te gebruiken om het ‘verlies’ op het product bestemmingsplannen te dekken.

Voor de berekening van de overhead is een extra-comptabele berekening gemaakt van een opslagtariet per uur. Dit opslagtariet overhead bedraagt in 2020 € 40,37.

In onderstaande tabel staat de kostendekkendheid van een aantal leges en heffingen. In [bijlage 5](#) treft u een berekening van de kostendekkendheid van deze tarieven aan.

Tarief/heffing	Percentage kostendekkendheid
1. Afvalstoffenheffing	89%
2. Rioolheffing	100%
3. Leges omgevingsvergunningen	90%
4. Leges bestemmingsplannen	46%
5. Leges burger- en bestuurszaken	66%
6. Begraafrechten	92%

Op de website www.ede.nl worden eind november 2019 de tarieven van de leges en heffingen voor 2020 gepubliceerd.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft miljarden geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, technische installaties, groen en bomen, bos en natuur, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, openbare verlichting, civiele kunstwerken, gemeentelijk wagenpark, begraafplaatsen en vastgoed. Het onderhoud van deze goederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. In deze paragraaf wordt ingegaan op relevante ontwikkelingen voor de begroting 2020.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Financiële beheersverordening \(2017\)](#)
- [Nota Onderhoud en vervanging Kapitaalgoederen 2017](#);
- [Vastgoednota \(2017\)](#).
- Structuurvisie buitengebied 'Ruimte voor kwaliteit'
- Bosbeheerplan 2010 - 2022.

Beleid

De algemene beleidslijn ten aanzien van onderhoud van kapitaalgoederen, is dat dit van voldoende tot goed niveau moet zijn. In onderliggende beleids- en beheerplannen worden zowel de beleidsintenties (zoals spreiding van voorzieningen), als het onderhoudsniveau nader uitgewerkt.

Met het vaststellen van de Perspectiefnota 2020-2023 is besloten een differentiatie van het onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte op een dusdanig manier uit te gaan werken dat hierdoor € 500.000 vrij komt te vallen.

Ontwikkelingen

Omgevingswet

De Omgevingswet gaat op termijn veel wet- en regelgeving vervangen. Dit kan gevolgen hebben voor ons beleid op het gebied van de kapitaalgoederen, denk bijvoorbeeld aan de Wegenwet, de Natuurbeschermingswet, de kapregels voor bomen en het Gemeentelijk RioleringsPlan.

Klimaatverandering

Het veranderende klimaat is van invloed op onze kapitaalgoederen door de piekbuien, langere periode van droogte en hitte. We moeten onze inrichting hierop afstemmen. Onze openbare ruimte moet zo ingericht

worden dat hevige neerslag verwerkt kan worden. Onze hoofdgroenstructuur kan een bijdrage leveren aan de verkoeling in hete periode, hierbij als aandachtspunt dat we inzetten op klimaatbestendige bomen en groen. Daarbij houden we rekening met beplanting die minder vatbaar is voor uitval in periode van droogte. Daarnaast kijken we hoe om te gaan met nieuwe invasieve soorten.

Circulaire Economie

De inzet om te komen tot een circulaire economie staat in het collegeconvenant en is ook opgenomen in het Interbestuurlijke Programma. Daar vormt het samen met Klimaatadaptatie en Energietransitie het hoofdstuk "Samen aan de slag voor het Klimaat". Voor alle drie onderwerpen gaan gemeenten (regionaal) aan de slag met een strategie. Als het even kan zoveel mogelijk in synergie met beide andere onderwerpen.

In Foodvalley verband werken ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden aan een circulaire economie. Een economie waarin afval niet meer bestaat en grondstoffen weer worden ingezet in de keten. In Ede maken we een begin met circulariteit in de openbare ruimte door ervaring op te doen met circulair beton in wegen (Betonconvenant) en door via prototype projecten te komen tot een beleidskader circulariteit in de openbare ruimte voor het beleidsmatig faciliteren van de noodzakelijk circulariteitstransitie.

Kunstgrasvelden

De Europese Commissie moet een besluit nemen over de toegestane normen voor het gebruik van rubber infill voor kunstgrasvelden, eerdere beslismomenten zijn herhaaldelijk uitgesteld. Het besluit kan gevolgen hebben voor onze kunstgrasvelden.

Wat gaan we doen?

Gebiedsgerichte projecten

- Verkenning Zeeheldenbuurt en Bloemenbuurt

Uit de Kaart Integrale Planning (KIP) is gebleken dat in de Bloemenbuurt en Zeeheldenbuurt beheers- en vervangingsopgaven liggen voor riolering, wegen en bomen. Voorafgaand aan realisatie van de beheeropgave wordt een verkenning uitgevoerd. Het doel van de verkenning is om, in participatie met bewoners en belanghebbenden, in beeld te brengen welke opgaven spelen, welke ambities er zijn en of een integrale wijkgerichte aanpak meerwaarde heeft en (financieel) haalbaar is. De aannahme daarbij is dat door een integrale en wijkgerichte aanpak meer toekomstbestendige keuzes worden gemaakt en hierdoor met dezelfde middelen meer mogelijk is. Specifiek speelt daarbij de vraag hoe de beheeropgaven (wegen, riolering, bomen), bestuurlijke ambities (E-transitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit) en wensen uit de buurt gerealiseerd kunnen worden. Breder wordt bezien welke opgaven er liggen, welke ambities er zijn en hoe deze te koppelen zijn.

Ook wordt gestart met de planvorming van de Vogelbuurt, dit gebeurt op dezelfde wijze gebeuren als de Zeehelden-/Bloemenbuurt.

- Hakselseweg/Verlengde Maanderweg

In het project Hakselseweg/Verlengde Maanderweg komen (beheer)opgaven uit de verschillende vakdisciplines samen, te weten: wegen, riolering, bomen en verkeer. Voor ambities op het gebied van Operatie Steenbreek en klimaat is het vergroten van de groenvakken wenselijk maar geen opgave. De uiteindelijke keuze voor de herinrichting van de weg wordt binnen een intensief participatietraject gerealiseerd. Tijdens de voorbereiding van de werkzaamheden wordt ook afgestemd met de nutsbedrijven (waaronder het warmtebedrijf), om werk met werk te maken.

De volgende andere projecten worden in 2020 gestart of uitgevoerd:

Wegen

- Vervangen van de A.G. Wijersweg op een zo duurzaam mogelijke manier, waarbij de MilieuKostenIndicator (MKI) een belangrijk instrument is. Circulariteit staat hierbij voorop.

- Groot onderhoud aan de Klinkerbergerweg en afronding van de Eikenlaan.
- In combinatie met de gebiedsontwikkeling wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de Verlengde Amsterdamseweg.
- Ter afronding van het afkoppelproject Bennekom fase IV wordt groot onderhoud gepleegd aan de Zassenkamp - Hullerbergerlaan/-weg.
- Groot onderhoud aan de Grootveld en Veldbeeklaan.
- Vervanging deel Vossenakker in combinatie met bomenvervanging, zoals gepland in het Bomenbeleidsplan.

Groen

- Hof van Putten e.o. Bennekom, vervangen niet vitale bomen en plantvakken.
- Uitvoeren masterplan begraafplaatsen: aanpassen diverse beplantingen, vervangen enkele paden, vervangen informatieborden, drainage begraafplaats Ederveen.
- Speelvoorzieningen, vervangen van een aantal toestellen en ondergronden (rubber tegels).
- Herinrichten van een tiental plantsoenen in de bebouwde kommen.

Bomen

- Vanuit bomen gaan we verder met de boomvervangingen (onder andere Vossenakker en Hof van Putten).
- Vervangen van zieke bomen en onderzoeken hoe om te gaan met de ziektes en plagen in het boombestand.

Technische installaties

Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd conform het onderhoudsplan voor de jaarschijf 2020. Daarbij worden drie verkeersregelinstallaties vervangen, de Willy Brandtlaan, Willem Dreeslaan en de kruising Slotlaan met de Molenstraat. Tevens wordt onderzocht of op basis van leeftijd parkeerautomaten vervangen moeten worden en wordt een nieuw systeem voor de centrumafsluiting gekozen.

Bos en natuur

Voor het onderhoud van bos en natuur werken we vanuit de beleid- en beheerkaders die we hebben vastgelegd in de Structuurvisie buitengebied 'Ruimte voor kwaliteit' en het Bosbeheerplan 2010-2022. De afgelopen periode hebben we steeds vaker voor een participatieve aanpak gekozen bij het beheer van ons areaal bos en natuurterreinen. Deze aanpak zetten we de komende tijd voort en sluit goed aan bij het gedachtengoed vanuit de Omgevingswet.

Spelen

In 2020 gaan we door met (veiligheids)inspecties en dagelijks onderhoud om de speeltoestellen veilig te houden.

Oppervlaktewater

Regulier onderhoud zoals verwijderen van waterplanten in kleine waterpartijtjes en vijvers en het onderhouden van pompen en fonteinen en kunstwerken met waterelementen. In het buitengebied worden op diverse locaties duikers en beschoeiingen vervangen en de watergangen onderhouden.

Openbare verlichting

Op het bedrijventerrein Frankeneng, diverse woonstraten en het centrum van Lunteren, worden lichtmasten en armaturen vervangen.

Civiele kunstwerken

Uitvoeren beheer en onderhoud conform onderhoudsplan jaarschijf 2020. Aan de civiele kunstwerk aan de Willem Dreeslaan inclusief het geluidsscherm wordt groot onderhoud uitgevoerd.

Riolering

- De rioolvervanging in de Boslaan te Lunteren.
- In de Hoofdweg Ederveen worden de inspectieputten gerenoveerd.
- Gestart wordt met een onderzoek naar maatregelen voor het omleggen van het transportriool Frankeneng.
- In het buitengebied wordt gestart met het vervangen en optimaliseren van de telemetrie (aansturing op afstand) van het drukriool.
- In de Van Irhovenlaan worden rioleringswerkzaamheden tegelijkertijd met opgaven aan de openbare ruimte opgepakt.
- Het participatieve planproces voor werkzaamheden aan de openbare ruimte van de Reehorsterweg is in 2019 gereed en wordt in 2020 uitgevoerd.
- Willem Witsenlaan: rioolvervanging en afkoppelen hemelwater openbaar gebied (samen met Wegen).

Wagenpark

In 2020 is de vervanging van zeven voertuigen voorzien. We zetten ons in om een zo duurzaam mogelijk gemeentelijk wagenpark te realiseren. Waar mogelijk worden er voertuigen vervangen door een duurzame(re) variant van aandrijving: elektrisch of met Compressed Natural Gas (CNG). In juli 2019 zijn door de overdracht van het SamenWerkBedrijf (SWB) naar ACV twaalf voertuigen overgenomen door ACV. Daarnaast worden er in de loop van 2019 nog enkele voertuigen afgestoten die overbodig zijn. Hiermee wordt de in 2016 beoogde verkleining van het wagenpark gerealiseerd.

Begraven

Continueren beheer en onderhoud van de begraafplaatsen. Daarnaast voeren we de volgende werkzaamheden uit:

- Bomen planten op begraafplaats Ede.
- We doen onderzoek naar het grondwater in verband met wateroverlast.
- Aanpassing entree Pothovenlaan Otterlo.

Vastgoed

In 2020 wordt verder gegaan met de verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed. Er worden achttien panden naar het label A verduurzaamd (afgerond 18.000 m²). Een van deze panden is de Stationsweg 109 waar door een aantal ingrepen het A label wordt gerealiseerd. Het isoleren van wanden, vervangen van enkel- door HR++, LED verlichting, dakisolatie, aansluiten op het warmtenet en het vervangen of beter inregelen van installaties kunnen nodig zijn om naar een A label te komen. De ingreep is afhankelijk van de huidige technische staat van het gebouw.

Daarnaast wordt bij 7 andere panden een labelsprong gemaakt, hier is het niet haalbaar om het A label te behalen. Binnen de genoemde opgaven worden tevens vier panden aangesloten op het warmtenet.

In 2019 is onderzocht welke daken potentie hebben voor zonnepanelen en hoeveel m² hier gelegd kan worden. Nu wordt hier bouwtechnisch naar gekeken. In 2020 wordt de aanleg van panelen aanbesteed, waarbij verwacht wordt dat we in 2020 ook al circa 300 panelen kunnen leggen op diverse panden.

In het kader van inclusie is toetsing om te voldoen aan het ITS (keurmerk voor toegankelijkheid) uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een aangepaste uitvoering van de drie pilots in 2019 en 2020. Op basis van ervaringen met deze drie pilots wordt vergroten van de toegankelijkheid van al onze gebouwen verder uitgerold. Hierbij sluiten we aan op natuurlijke momenten, zoals bijvoorbeeld renovatie. Een van deze pilots is de sporthal 'De

Soetendaal' in Bennekom, hier wordt de inclusie opgave gecombineerd met aanpassingen in het kader van duurzaamheid.

Ook wordt het onderhoud in regie systematiek tussentijds geëvalueerd, de resultaten hiervan worden meegenomen in de herijking van de vastgoednota.

Wat gaat het kosten?

Voor het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen zijn de volgende middelen beschikbaar.

	bedragen x € 1.000			
Onderhoud in exploitatie	2020	2021	2022	2023
Wegen*	5.204	4.758	4.758	4.758
Dotatie dan wel onttrekking reserve groot onderhoud	-486			
Groen en bomen*	3.997	3.992	3.942	3.742
Technische installaties	102	102	102	102
Bos en natuur	307	307	307	307
Speelvoorzieningen	272	272	272	272
Oppervlakte water	85	85	85	85
Openbare verlichting	133	133	133	133
Civiele kunstwerken	22	22	22	22
Nog in te vullen differentiatie openbare ruimte	-500	-500	-500	-500
Riolering	2.319	2.108	2.171	2.257
Dotatie voorziening Riolering (t.b.v. vervanging)	5.000	5.000	5.000	5.000
Gemeentelijk wagenpark	78	78	78	78
Begraafplaatsen (alle onderhoud zit in exploitatie)	362	362	362	322
Gemeentelijk vastgoed	978	978	978	978
Jaarlijkse dotatie voorziening gem. vastgoed t.b.v. groot onderhoud	1.192	1.192	1.192	1.192
Totaal in de exploitatie voor onderhoud kapitaalgoederen	19.065	18.889	18.902	18.748

*De bedragen zijn inclusief de budgetten die weggezet worden bij het Samenwerkbedrijf.

De onderstaande reserves en voorzieningen zijn beschikbaar.

	bedragen x € 1.000				
Stand per 31-12	2019	2020	2021	2022	2023
V147 Voorziening onderhoud gem. vastgoedportefeuille	2.605	2.002	1.586	1.651	1.428
V162 Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	35.484	33.619	32.014	29.849	28.652
R416 Reserve begraven	635	520	345	181	16
R417 Reserve groot onderhoud openbare ruimte	963	477	477	477	477
Totaal	39.687	36.617	34.422	32.158	30.573

Toelichting op de reserves en voorzieningen

- Voorziening onderhoud gemeentelijke vastgoedportefeuille

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor het groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedportefeuille. In 2018 zijn nieuwe conditiemetingen uitgevoerd. Dit heeft geleid tot nieuwe meerjarenonderhoudsplannen, deze zijn de basis voor de gemiddelde dotatie aan de voorziening en de geraamde onttrekkingen.

- Voorziening vervangingsinvesteringen riolering

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor de vervanging van riolering. Tevens worden de jaarlijkse voor- en nadelen op de exploitatie van riolering via deze voorziening verrekend (egalisatie).

- Reserve begraven

De reserve begraven wordt gebruikt om de jaarlijkse voor- en nadelen op het product begraven te verrekenen (egalisatie). Zo worden incidentele onderhoudskosten die voortkomen uit het geactualiseerde exploitatieplan gedekt uit deze reserve.

- Reserve groot onderhoud openbare ruimte

Deze reserve wordt gebruikt voor het uitvoeren van het groot onderhoud in de openbare ruimte. Voor dit onderhoud zijn structurele budgetten in de exploitatie opgenomen. Als de verwachting is dat in enig jaar meer of minder wordt uitgegeven, wordt het verschil verrekend met deze reserve. Voor 2020 is de verwachting dat € 486.000 meer onderhoud uitgevoerd moet worden, dit is dan ook opgenomen als onttrekking aan de reserve.

5.4 Financieringen (Treasuryparagraaf)

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, zorgen voor voldoende liquide middelen, goed beleggen van tijdelijke overschotten en het daarbij afdekken van rente- en kredietrisico's.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Wet Financiering Decentrale Overheden \(FIDO\)](#);
- [Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV](#);
- [Notitie Rente 2017 van de Commissie BBV](#);
- [Nota treasury, Ede 2017](#).

Beleid

Het Treasurystatuut bevat de vastlegging van de structuur, inrichting en het beleid van het risicobeheer. Ede is verplicht banktegoeden boven € 3,1 miljoen te storten bij het Rijk tegen een rentevergoeding van 0% (peilmoment september 2019).

Ontwikkelingen

Rentevisie

De ontwikkeling van de rentepercentages wordt nauwlettend gevolgd, maar het afgelopen jaar laat zien dat deze zich maar moeilijk laat lezen. De rente laten tot nu toe in 2019 een dalende curve zien, waarbij het ene laagterecord op het andere laagterecord volgt. Door deze ontwikkelingen wordt gezocht naar mogelijkheden voor monetaire verruiming. De nieuw gekozen voorzitter van de ECB zinspeelde onlangs in een brief aan het Europees Parlement op een nieuw te starten opkoopprogramma, terwijl juist eind 2018 het opkoopprogramma was beëindigd.

Samengevat daar waar verwacht werd dat de rentes een opwaartse curve zouden krijgen is de kans op een mogelijke recessie groter. Alhoewel is dit risico voor de Europa minder groot dan de Verenigde Staten. Hopelijk kunnen de rentes zich nu meer stabiliseren in de loop van 2019 en wellicht mogen we een opwaartse trend in 2020 begroeten en blijven we gevrijwaard van een recessie.

Omschrijving	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Korte rente (geldmarkt: financiering tot 1 jaar)	-0,34 %	-0,34 %	0,50 %	0,00 %
Lange rente (kapitaalmarkt: financiering ≥ 1 jaar)	1,07 %	1,14 %	1,75 %	1,50 %

Financieringsbehoefte

Voor het bepalen van het financieringstekort c.q. –overschot, worden de in de tabel opgenomen onderdelen tegen elkaar afgezet:

Bepalen financieringstekort/-overschotbedragen		bedragen x € 1.000			
Financieringstekort/-overschot per 1 januari	2020	2021	2022	2023	
Te financieren (rest)boekwaarden investeringen	381.183	405.010	381.297	411.696	
Te financieren vlottende activa	163.676	160.594	148.642	128.141	
Totaal te financieren	544.859	565.603	529.939	539.837	
-/- Reserves en voorzieningen	195.654	190.679	176.449	147.314	
-/- Aangetrokken geldleningen	182.258	173.691	105.998	98.034	
-/- Door derden belegde gelden + waarborgsommen	975	975	975	975	
-/- Voorfinanciering Veluwe Poort	42.063	37.143	16.332	6.166	
-/- Overige vlottende passiva	47.811	47.811	47.811	47.811	
Financieringstekort	76.099	115.305	182.373	239.537	

Als gevolg van latere bestedingen ten aanzien van grote projecten zoals Spoorzone en Parklaan zien we een toename in het financieringstekort. Zo wordt er tot en met 2021 tientallen miljoenen geïnvesteerd in deze projecten en zien we 2021 een afname in de bijbehorende reserves. Na 2021 zal tevens een vermindering plaats hebben in investeringen in de grondexploitaties. Dit zal tevens gepaard gaan met een vrijval van een deel van de voorziening negatieve plannen.

Het grootste effect zien we in het aflossen van ontvangen leningen. Als gevolg van het aflossen krimpt onze leningenportefeuille terwijl het totaal te financieren activa nagenoeg gelijk blijft. Dit betekent dat we in 2021 moeten gaan herfinancieren.

In 2020 zijn meer middelen benodigd om onze bezittingen te betalen. Het financieringstekort van € 76,1 miljoen aan het begin van 2020 loopt op naar een financieringstekort van € 115,3 miljoen aan het einde van 2020. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door toenemende werkzaamheden met betrekking tot de bovengenoemde projecten.

Voor korte financiering (tot één jaar) geldt als norm de kasgeldlimiet. Maximaal mag voor 8,5% van de jaarbegroting (lasten exclusief reserves € 371,4 miljoen) kort geleend worden in 2020, namelijk voor een bedrag van € 31,6 miljoen. In bovenstaande tabel is deze financiering nog niet in mindering gebracht op het financieringstekort.

Het financieringstekort van € 76,1 miljoen in 2020 is exclusief een eventueel bedrag van € 40 miljoen voor de woningcorporaties Woonstede en Plicht Getrouw. Deze corporaties hebben op basis van een lopende overeenkomst de mogelijkheid om maximaal een bedrag van € 40 miljoen te lenen bij de gemeente Ede. De verwachting is dat de corporaties geen gebruik maken van de hierboven genoemde financiering, omdat zij elders nog steeds financiering kunnen aantrekken tegen gunstiger voorwaarden.

Renteomslag

Het financieren van investeringen vergt financieringsmiddelen, die rentekosten met zich meebrengen. Deze financieringsmiddelen bestaan uit interne middelen (reserves en voorzieningen) en externe middelen (leningen). Bij externe financieringsmiddelen is sprake van verschillende rentepercentages, omdat de rentestand fluctueert.

Gemeenten passen totaal financiering toe, waardoor rentekosten niet direct gelinkt worden aan een individuele investering. Totaal financiering houdt in, dat tegenover het totaal van alle investeringen, de totaal beschikbare financieringsmiddelen staan.

Renteomslagpercentage

Om de rente te kunnen toerekenen aan programma's en projecten wordt gewerkt met het renteomslagpercentage. Het begrote renteomslagpercentage wat we hanteren is 3% en dit percentage zetten we af tegen het werkelijke renteomslagpercentage om tot het renteresultaat te komen. Conform de richtlijnen van de BBV mag het begrote rentepercentage van 3% niet meer dan 0,5% punt afwijken van het werkelijke omslagpercentage. In onderstaande tabel staat het verloop van het werkelijke ten opzichte van het genormeerde renteomslagpercentage.

De ontwikkeling van het renteomslagpercentage geeft het volgende beeld:

Overzicht renteomslagpercentage per 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023
Genormeerde renteomslagpercentage	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Werkelijk renteomslagpercentage	2,6%	2,6%	2,2%	2,5%	2,6%
Verschil (mag niet > 0,5%)	0,4%	0,4%	0,8%	0,5%	0,4%

Op basis van de doorrekeningen houden we rekening met een toekomstige verlaging van het renteomslagpercentage naar 2,5%. Deze verlaging zal resulteren in een aanpassing van de toekomstige renteresultaten. De (nadelige) financiële impact van deze toekomstige wijziging is groot. Zolang we nog aan de norm voldoen, zullen we het huidige renteomslagpercentage (kunnen) handhaven.

In onderstaande tabel is de berekening van het renteresultaat opgenomen. Uit deze berekening blijkt dat wij een positief renteresultaat voor 2019 van € 1,1 miljoen verwachten. In de begroting is echter rekening gehouden met een hoger positief resultaat. Per saldo hebben we, na realisatie, een negatief renteresultaat van € 0,4 miljoen (zie ook de toelichting bij programma 8).

Renteschema	bedragen x € 1.000.000				
	2019	2020	2021	2022	2023
a. De externe rentelasten	9,0	8,6	7,9	8,9	9,6
b. De externe rentebaten	2,6	2,5	2,4	2,3	2,3
A. Totaal door te rekenen externe rente	6,4	6,1	5,5	6,6	7,3
c. Rente grondexploitatie (2,77%)	3,5	2,6	2,6	2,3	1,8
c. De rente van de projectfinanciering	0	0	0	0	0
B. Rente Grondzaken en projectfinanciering	3,5	2,6	2,6	2,3	1,8
C. Saldo door te rekenen externe rente (A-B)	2,9	3,5	2,9	4,3	5,5
d1. Rente over het eigen vermogen	2,0	1,8	1,8	1,8	1,6
d2. Rente over de voorzieningen	1,7	1,7	1,6	1,3	1,0
D. rente over eigen financieringsmiddelen	3,7	3,5	3,4	3,1	2,6
De toegerekende rente (3%)	7,7	8,2	8,6	9,1	9,2
Aan de taakvelden toe te rekenen rente (C+D)	6,6	7,0	6,3	7,4	8,1
Renteresultaat taakveld Treasury	1,1	1,2	2,3	1,7	1,1

In de notitie Grondexploitatie 2016 (BBV) is aangegeven dat de rentetoerekening aan projecten die tot de grondexploitatie behoren op een andere wijze berekend wordt. Derhalve wijkt het rentepercentage grondexploitatie (2,67%) af van het toegerekende rentepercentage (= renteomslagpercentage) van 3,0%.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een hulpmiddel bij het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (langer dan één jaar), door de tijdstippen van renteherzieningen te spreiden. De norm is dat maximaal 20% van de vaste schuld aan het begin van een jaar voor renteherziening in aanmerking mag komen. Het verschil tussen deze 20% van de vaste schuld en het werkelijke bedrag is de 'ruimte' die beschikbaar is.

bedragen x € 1.000.000				
Overzicht renterisico's vaste schuld	2020	2021	2022	2023
1 Renteherzieningen	3	2	5	0
2 Aflossingen	8	68	8	8
3 Renterisico (1+2)	11	70	13	8
4 Renterisico (20% begrotingstotaal)	52	51	51	60
5 Ruimte onder de renterisiconorm	33	-19	38	52

De afwijkende ruimte onder de renterisiconorm 2021 wordt veroorzaakt door de aflossing van een lening van € 60 miljoen. Dit vindt zijn weerslag in de renterisiconorm. In 2021 zullen we de af te lossen lening (deels) herfinancieren. Dit zorgt voor een stijging in de ruimte onder de renterisiconorm.

Leningen UG en OG

Hieronder vindt u de tabel met de uitgezette leningen aan derden:

bedragen x € 1.000.000				
Leningen UG	Begroting 2018	Rekening 2018	Begroting 2019	Prognose 2020
Woningcorporaties met garantie WSW	14	12	12	12
Woningcorporaties zonder garantie WSW	42	41	40	39
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	11	11	11	10
Ambtenarenhypotheken met hypothecaire zekerheid	2	2	2	2
Totaal verstrekte geldleningen	69	66	65	63
Waarvan:				
- reguliere aflossingen	4	4	3	3
- vervroegde aflossingen	0	0	0	0
- bedrag waarover rente wordt herzien	3	3	3	5

Hieronder vindt u de tabel met opgenomen leningen, waarbij geen rekening is gehouden met eventuele nieuwe leningen om te voorzien in de financieringsbehoefte zodra deze de kasgeldlimiet overstijgt.

bedragen x € 1.000.000				
Leningen OG	Begroting 2018	Rekening 2018	Prognose 2019	Prognose 2020
Stand per 1 januari	225	225	216	182
Nieuwe leningen	4	0	0	0
Reguliere aflossingen	-10	-10	-34	-8
Vervroegde (extra) aflossingen	0	0	0	0
Stand per 31 december	219	215	182	174
Bedrag waarover rente wordt herzien	3	3	9	9

5.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering toegelicht.

Kaderstelling

Het wettelijke kader voor deze paragraaf is te vinden in artikel 212 van de Gemeentewet. Op basis hiervan is in Ede de [Financiële Beheersverordening](#) opgesteld.

Ontwikkelingen

Visie op de organisatieontwikkeling

De gemeente Ede werkt hard aan de verandering en de verbetering van de organisatie. Met als doel slagvaardig in te kunnen spelen op trends en ontwikkelingen in de samenleving en in de gemeente. Daartoe is in 2019 de topstructuur van de ambtelijke organisatie gewijzigd: een conerndirectie is ingesteld als hoogste orgaan in deze organisatie.

Vraagstukken over werkwijzen, rolneming en sturing worden verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Daarbij speelt ook de cultuurverandering organisatiebreed een belangrijke rol. Dit proces wordt in 2020 voortgezet.

Overhead

	bedragen x € 1.000			
Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal geraamde overhead	35.373	33.655	33.500	32.921
Doorbelasting aan Grondexploitaties en Investeringswerken	-4.062	-4.007	-4.007	-4.007
Netto Overhead	31.311	29.648	29.493	28.914

	bedragen x € 1.000
Omschrijving	2020
Loonkosten	61.213
Automatiseringskosten	4.434
Huisvestingskosten	4.906

De stijging van de loonkosten ten opzichte van 2019 wordt veroorzaakt door een toename van het aantal fte's, een stijging van de pensioenkosten en stijging als gevolg van de nieuwe cao. Daar staat tegenover dat is ingezet op minder externe inhuur en hier een aanzienlijke daling van de kosten zichtbaar is.

Personeel en organisatie

In 2019 is voor de komende jaren een P&O agenda vastgesteld. Lerende organisatie, sterk werkgeversmerk, duurzame inzetbaarheid, organisatieontwikkeling (onder andere inclusie, implementatie topstructuur en cultuurverandering) zijn daarbij belangrijke speerpunten. Een aantal acties uit 2018 en 2019 lopen door in 2020 zoals versterken van onze arbeidsmarktpositie, terugdringen van de inhuur, bevordering van inclusief werkgeverschap, cultuurontwikkeling en ontwikkeling en vitaliteit van management en medewerkers.

Formatie

In de Programmabegroting 2019-2022 is voor 2020 uitgegaan van een formatieomvang van 807 fte. In de huidige begroting is de formatie 839 fte, waarvan de loonkosten gedekt zijn binnen de budgettaire kaders. Een toename van afgerond 32 fte. Voor het overgrote deel wordt dit veroorzaakt door de indiensttreding van medewerkers vanuit de garantiebannen (25 fte) en door de toegekende formatie in de Perspectiefnota 2020-

2023 (13 fte). Daarnaast zijn het omzetten van inhuur naar aanstellingen (grip op flex) (8fte) en het versterken van het toegangsteam jeugd (5 fte) verwerkt.

Aanpassing van de topstructuur en de overgang van medewerkers naar de ACV in verband met het SWB leiden tot een verlaging van 18 fte.

Inhuur derden

Het terugdringen van de inhuur blijft aandacht vragen. Focus en continue inzet op dit onderwerp blijft daarom noodzakelijk. Dit neemt niet weg dat inhuur altijd van belang blijft voor bijvoorbeeld vervanging bij ziekte, het opvangen van piekwerkzaamheden of inzet van specialisten. Vanaf 2018 lijkt zich na vele jaren van (hoofdzakelijk) stijging een aanzienlijke daling af te tekenen. Streven blijft om de inhuur verder te laten afnemen.

We hebben het afwegingskader hiertoe toegepast, inhuur omgezet naar aanstellingen en de interne mobiliteit vergroot (interne flexpool). Tevens draagt de inzet van een recruiter, instroom op vacatureruimte en het verder verhogen van het bewustzijn bij aan een daling van de inhuur.

In de Programmarekening 2018 is een daling van inhuur zichtbaar. Van € 15,1 miljoen in 2017 naar € 13,5 miljoen in 2018. De eerste prognose in 2019 laat zien dat deze dalende trend zich voortzet.

Medewerker in ontwikkeling

De continue ontwikkelingen in de maatschappij en de ambities van bestuur en organisatie maken het noodzakelijk dat de organisatie en de medewerkers zich blijven ontwikkelen. Ook de resultaten van de strategische personeelsplanning (SPP) onderstrepen dit belang. Persoonlijke ontwikkeling vraagt dus aandacht, zowel voor het functioneren in het huidige werk als voor het inzetbaar blijven op de langere termijn. Bovenstaande vraagt om extra aandacht voor (het belang van) opleiden en ontwikkelen.

In 2019 zijn acties ingezet voor het bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers en is de lerende organisatie gefaciliteerd door P&O/Groe!. Zo is een Strategienotitie Opleiden gemeente Ede (onder meer gebaseerd op de bestuurlijke ambities, strategische opgaven) en een *concern opleidingsplan* opgesteld en in uitvoering gegaan. Dit betreffen opleidingen die toezien op kennis en competenties die nodig zijn voor participatief samenwerken en de Omgevingswet maar ook trainingen over weerbaarheid, digitale vaardigheden, cultuur- en leiderschapontwikkeling. Vanuit het sociaal convenant is een budget beschikbaar gesteld voor individuele opleidingen in kader van de duurzame inzetbaarheid (de *carrièreknip*).

Voor 2020 is het opleidingsbudget verhoogd waardoor meer mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van competenties van medewerkers. Op sommige plekken was het budget in 2019 niet toereikend om aan de behoefte te voldoen. Ook gaan we in 2020 verder aan de slag met SPP, ontwikkeling van medewerkers, leiderschapontwikkeling en de lerende organisatie zoals onder meer beschreven in het concern opleidingsplan.

Inclusieve organisatie

Het college van burgemeester en wethouders en de organisatie Ede hebben uitgesproken een inclusieve organisatie te willen zijn.

Binnen de organisatie zijn op dit moment circa 37 medewerkers (waarvan 33 op basis van een aanstelling bij de gemeente Ede) uit verschillende doelgroepen (onder andere nieuw beschut, WSW, Wajong) die vallen onder de Participatiewet werkzaam. Daar waar het er in 2018 nog 7 waren. 29 medewerkers voldoen aan de criteria voor de banenafpraak. Hiermee voldoet de organisatie aan het aantal banen wat zij moet realiseren in het kader van de banenafpraak 2019 en 2020 (= op basis van de huidige situatie en informatie).

Verder biedt Ede regelmatig werkervaringsplekken of andere vormen om werkervaring op te doen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals statushouders (bijvoorbeeld pilot Ede-Zuid en het SamenWerkBedrijf/ACV).

In 2019/2020 wordt de organisatie verder ingericht om haar rol als inclusief werkgever in brede zin (mens- en organisatiekant) goed te kunnen vervullen. Samen met het management, de verantwoordelijke beleidsafdelingen en externe partners (onder andere WSP/Werkkracht en ACV) gaan we dit verder uitwerken en dit inbedden/borgen in bestaande processen. Het in 2017 vastgestelde plan van aanpak 'Ede als inclusieve organisatie' en de ervaringen die in de afgelopen periode zijn opgedaan zijn belangrijke pijlers.

Ziekteverzuim, inzetbaarheid en veiligheid

Na een aantal jaren van daling zagen we in 2018 een lichte stijging in het ziekteverzuim. Dit is in lijn met de landelijke ontwikkelingen. Deze stijging was een indicatie om door te pakken op de eerste initiatieven met betrekking tot het verhogen van de duurzame inzetbaarheid van medewerkers waar gezondheid en vitaliteit belangrijke thema's zijn. In het 2019 hebben we de gangbare bedrijfsgezondheidszorg (arbo dienst, wettelijke verplichtingen etc.), uitgebreid met meerdere initiatieven op dit gebied van duurzame inzetbaarheid zoals inzet op bewustwording bij medewerkers en een internetportaal met een grote verscheidenheid aan interventies op het gebied van fysieke en psychische gezondheid en leefstijl. Op deze manier ondersteunt de gemeente Ede medewerkers om nu en in de toekomst met plezier hun werk te kunnen doen.

Jaar	0-8 dagen	8 - 43 dagen	43-365 dagen	365-730 dagen	Meer dan 730 dagen	Totaal
2019 t/m juli	0,76	0,75	2,50	0,50	0,08	4,58*
2018	0,78	0,64	1,68	0,94	0,38	4,40
2017	0,64	0,61	1,48	0,96	0,42	4,12
2016	0,70	0,54	1,49	0,72	0,82	4,32
2015	0,82	0,56	1,93	1,59	1,21	6,11
2018 ¹	1,00	0,90	2,90	0,90		5,60

¹ Landelijk = 100.000+ gemeenten exclusief G4

* In juli 2018: 4,73

Eigenrisicodrager WGA

Per 1 januari 2020 is de gemeente Ede eigenrisicodrager voor de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en de Ziektewet (ZW). Dit houdt in dat de gemeente Ede de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de begeleiding, herkeuring en re-integratie van (oud) medewerkers met een WGA- of ZW-uitkering. Medewerkers met WGA-uitkering worden maximaal 10 jaar begeleid, voor medewerkers met een ZW-uitkering is dit maximaal twee jaar. Voorheen lag deze verantwoordelijkheid bij het UWV. Vanuit de gedachte 'goed werkgeverschap' kunnen we hierdoor adequate begeleiding en aandacht geven aan (oud)medewerkers om vanuit een uitkeringssituatie terug te keren in het arbeidsproces. De praktijk leert dat deze begeleiding en aandacht leiden tot het sneller vinden van passend werk.

Digitalisering en informatievoorziening

Op het vlak van informatisering en digitalisering hebben we in 2020 dezelfde insteek als in 2019. We zetten in op verdere digitalisering van dienstverlening door bijvoorbeeld te investeren in zaakgericht werken. We werken aan het mogelijk maken van datagedreven sturing. Dit doen we bijvoorbeeld bij de sociale monitor en door de ontwikkeling van nieuwe rapportages in het sociaal domein. Deze nieuwe rapportages stellen ons in staat om informatiegericht besluiten te kunnen nemen. Tot slot we blijven ons richten op het leveren van een robuuste en veilige automatiseringsomgeving. We kijken daarbij onder andere naar de mogelijkheden die samenwerking in landelijke ontwikkelingen en uitbesteden ons bieden.

Auditing, privacy en security

Informatiebeveiliging en privacy

De gemeente moet voldoen aan de eisen die worden gesteld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). In 2019 is ENSIA doorontwikkeld om het verantwoordingsstelsel voor te bereiden op de invoering van de Baseline

Informatiebeveiliging Overheid (BIO) ter vervanging van de BIG. ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het hier ook beter op sturen.

Om dit te realiseren zijn investeringen en blijvende aandacht (bewustzijn) nodig, ook in 2020. In de afgelopen jaren zijn diverse projecten gerealiseerd die ervoor hebben gezorgd dat wij nu op een bovengemiddeld niveau voldoen aan de wetgeving. Om dit te continueren zorgen we voor periodieke veiligheidsupdates, zijn we alert op nieuwe bedreigingen, nemen we adequate maatregelen en laten we onze medewerkers bewust omgaan met onze systemen en gegevens.

Voor wat betreft de privacy is in 2019 de eerste nulmeting uitgevoerd op onderdelen als beleid, governance, werkprocessen, bewustwording opslag en beheer. Hierin zijn aanbevelingen gedaan die de komende tijd worden omgezet in concrete acties die op weg naar en in 2020 hun beslag krijgen. Bewustwording blijft daarbij een voortdurend aandachtspunt.

De ingezette samenwerking met de gemeenten Rhenen en Wageningen met betrekking tot de uitvoering van de AVG is geëvalueerd en wordt gecontinueerd.

Auditing

Het verder professionaliseren van het systeem van auditing (toezien op de doelmatigheid, kwaliteit, doeltreffendheid en rechtmatigheid van beleid en bedrijfsvoering) is een continue proces om in de pas te blijven met de toenemende eisen en behoeftes op dit terrein. Het gaat daarbij om de samenhang op het terrein van administratieve organisatie en interne controle, de bevindingen van de accountant vanuit zijn controle, het (laten) uitvoeren van audits, artikel 213a onderzoeken en risicomanagement met bijbehorend (jaarlijks op te stellen) auditplan. Maar ook de afstemming met onderzoek dat plaatsvindt door de rekenkamercommissie. Het aantal onderzoeken in 2020 zal gezien de beschikbare middelen zeer beperkt zijn.

Onderdeel van verdere aanscherping is ook het pallet maatregelen dat ervoor moet zorgen dat we eerder voldoende zekerheid kunnen krijgen op de prestatielevering op de bestedingen in het sociaal domein zonder teveel te afhankelijk te zijn van de accountantsverklaringen van de zorgaanbieders.

Aandacht voor de kwaliteit van de auditfunctie blijft daarbij aandachtspunt, een punt waarvoor ook de accountant in zijn rapport van bevindingen aandacht blijft vragen.

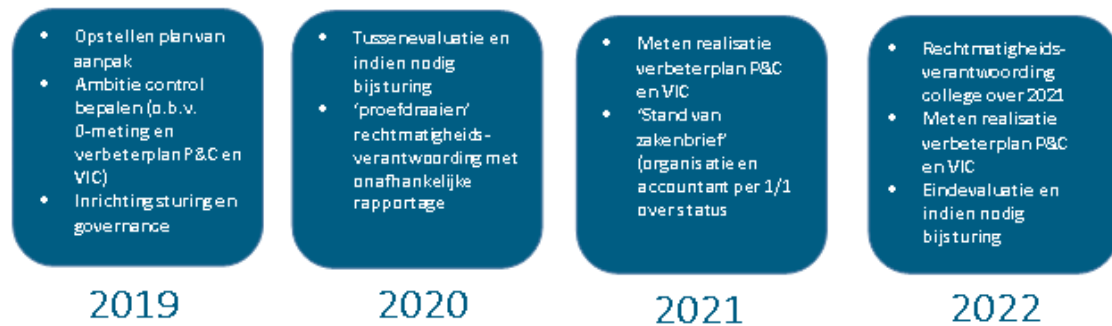
Rechtmatigheidsverklaring

In de Meicirculaire 2018 is door de minister van BZK aangekondigd dat in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt. Via deze verantwoording zal het college van burgemeester en wethouders de rechtmatigheid verantwoorden aan de gemeenteraad.

Op dit moment verstrekt de accountant een controleverklaring met een oordeel over de getrouwheid én de rechtmatigheid bij de jaarrekening. In de toekomst geeft de accountant alleen nog een controleverklaring af met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Wij moeten als college de rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. Onze accountant dient vervolgens vast te stellen of de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Hoewel nog (steeds) niet duidelijk is op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording tot stand komt zijn wij wel begonnen met de voorbereidingen. Wij gebruiken hiervoor de gefaseerde aanpak die onze accountant heeft ingebracht. Het streven is dat wij in 2020 voorbereid zijn en kunnen 'proefdraaien'. De hieruit opgedane lessen kunnen we dan in 2021 toepassen.

De gefaseerde aanpak ziet er als volgt uit:

Wij participeren inmiddels ambtelijk in een (landelijke) kerngroep om de doorontwikkeling verder door te zetten. Deze richt zich op korte termijn op een advies over de varianten van een rechtmatigheidsverklaring. Daarnaast kijken wij in hoeverre deze verantwoording op de financiële rechtmatigheid breder te trekken is en de kwaliteit van de bedrijfsvoering op langere termijn geborgd kan worden in een bredere verantwoording, waarbij de specifieke verantwoordingen worden afgeschaft.

Gekeken wordt daarbij ook in hoeverre verdere digitalisering en data-analyse dit kan ondersteunen en de kans benut kan worden toe te werken naar een breder 'In-Control-Statement'. Hierbij ligt een nauwe relatie met de verdere doorontwikkeling van ons risicomanagement. Wij zijn voornemens de Auditcommissie en Raadswerkgroep Programmabegroting bij deze doorontwikkeling te betrekken.

Digitale archivering en duurzame bewaring (E-depot)

In 2020 wordt, het eind 2018 gestarte, digitaal en zaakgericht werken en archiveren verder uitgerold. Met digitaal zaakgericht werken wordt de basis gelegd voor zaakgerichte digitale dossiervorming. Hiermee kan een meer optimale dienstverlening worden gefaciliteerd en gegarandeerd. De overgang naar digitaal werken zorgde dat in 2019 beperkt aandacht ging naar een duurzame bewaaromgeving (e-depot). Daardoor is er nog een achterstand in papieren en digitale archivering. Die moet worden ingelopen om aan de archiefwet- en regelgeving te voldoen en als overheid transparant te blijven. In 2020 gaan we daarom met slimme oplossingen de achterstand terugdringen, de kwaliteit verbeteren en bereiden we de weg voor de realisatie van een e-depot.

Huisvesting

Eind 2019 wordt het Strategisch huisvestingsplan vastgesteld. Doel van het plan is het herijken van het werkplekconcept 'Het Nieuwe Werken'. De uitgangspunten van 2012 worden in grote lijnen gehandhaafd, het gaat met name om het aanscherpen van beleid op het gebied van Bricks, Bytes en Behavior. Met dit plan wordt een prettige werkomgeving gecreëerd met voor iedere activiteit een passende werkplek.

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2020-2023 is een motie aangenomen inzake het realiseren van groene gevels en daken op gemeentelijk vastgoed. Een plan wordt opgesteld inclusief financiële onderbouwing ter voorbereiding op de Perspectiefnota 2021-2024.

5.6 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Ede is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is er sprake van een 'verbonden partij'. Verbonden partijen kunnen zowel voor de realisatie van het beleid van de deelnemende partijen als voor de financiële gevolgen daarvan van grote betekenis zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op en de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Wanneer er sprake is van uitsluitend een financieel of bestuurlijk belang, valt dit niet onder de definitie van verbonden partij en zijn eventuele risico's betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen.

Kaderstelling

Het kader voor deze paragraaf is vastgelegd in de 'Kadernota Verbonden Partijen'. Kaders van governance en toezicht op externe netwerkpartijen, waaronder verbonden partijen liggen vast in de 'Handreiking netwerkrelaties Gemeente Ede 2016'. Deze handreiking biedt onder meer handvatten hoe om te gaan met toezicht op realisatie van beleidsdoelstellingen door derden, waarbij de combinatie tussen het risicoprofiel van een netwerkrelatie (waaronder verbonden partijen) en hun bijdrage aan de strategische doelen van de gemeente Ede bepalend is voor de mate van toezicht.

In 2018 is voor de meest significante netwerkrelaties de risicoscore en bijdrage aan de strategische doelen bepaald (netwerkmonitor). De uitkomst van deze netwerkmonitor is in 2019 door de gemeenteraad gebruikt om te bepalen welke netwerkrelaties voor visitatie in aanmerking komen. Actualisatie van deze netwerkmonitor vindt plaats in 2019 (en volgende jaren), zodat doorlopend actueel inzicht bestaat in de gewenste mate van toezicht van de meest significante netwerkrelaties. De uitkomst van de netwerkmonitor geeft de accounthouders houvast bij het voeren van het goede gesprek met de netwerkrelaties, waaraan zij verbonden zijn. Aanvullend aan de netwerkmonitor hebben in 2019 werksessies met accounthouders plaatsgevonden om te inventariseren op welke wijze accounthouders kunnen worden gefaciliteerd bij het toezien op doelrealisatie door netwerkrelaties. Deze inzichten worden in 2019 vertaald naar praktische handvatten voor accounthouders. Tot slot wordt in 2020 op basis van de netwerkmonitor 2019 de samenwerkingsvorm geëvalueerd van een aantal risicovolle netwerkrelaties.

Beleid

In de nota verbonden partijen worden instrumenten aangereikt voor het aangaan van nieuwe verbonden partijen en sturingsinstrumenten voor bestaande verbonden partijen. Door het hanteren van een tweetal beslisbomen wordt beoogd het besluitvormingsproces te expliciteren.

Ten aanzien van verbonden partijen zijn er afspraken gemaakt over het verloop van de informatiestromen. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeenteraad, als bestuurder, een goede invulling kan geven aan de rol van budgethouder en toezichthouder. Door aan te sluiten bij risicomangement, het verbreden van het verticaal toezicht met horizontaal toezicht en nadere verfijning in de informatie op te nemen willen we werken aan optimalisatie.

Verbonden partijen

Hieronder zijn de verbonden partijen beschreven. De indeling is conform voorschrift BBV gemaakt naar gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen.

Verbonden partijen zijn organisaties waar sprake is van een bestuurlijk en financieel belang voor de gemeente Ede.

Gemeenschappelijke regelingen

Permar WS

De taken die Permar WS voor de gemeente Ede uitvoert, zijn vanaf 1 januari 2018 ondergebracht in de nieuw opgerichte organisatie Werkkracht Ede BV. Formeel bestaat Permar WS in 2018 nog voor de afwikkeling van de liquidatie. De verwachting is dat Permar WS in 2020 daadwerkelijk wordt geliquideerd.

Permar WS			
Openbaar belang	Geen, alleen nog formeel voor afwikkeling liquidatie		
Financieel belang	Beperkt tot het aandeel van Ede in het liquidatieresultaat.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, een lid per deelnemende gemeente. Namens de gemeente Ede is Wethouder Meijer lid van het bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit tien leden, twee leden per deelnemende gemeente. Wethouders Meijer en Veltman zijn lid van het algemeen bestuur.		
Financiële gegevens		1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
	Prognose resultaat	nihil	
Risico's	De financiële gevolgen van de liquidatie zijn ingeschat en voorzien. De feitelijke kosten kunnen afwijken van deze inschatting. Het resultaat wordt naar rato doorgegeven aan deelnemende gemeenten.		

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden

In de begroting 2020 zijn diverse ambities opgenomen, waaronder intensivering bevolkingszorg en rijksvaccinatieprogramma. In algemene zin liggen de prioriteiten:

- Binnen de brandweer ligt de nadruk op ondersteuning van de vakbekwaamheid van de brandweer en de informatievoorziening aan vrijwilligers van de brandweer.
- Bij de GGD ligt de nadruk op het investeren in de vier pijlers van de publieke gezondheid
 - versterken informatiepositie;
 - zicht en sturing op ontwikkelingen rond personen met verward gedrag, vluchtelingen en extramuralisering;
 - een fundamentele transformatie in de aanpak van jeugd- en gezinsproblematiek, zodanig dat de organisatie goed aansluit op het lokale jeugdstelsel om daarmee een optimale bijdrage te leveren aan hulpverlening binnen de jeugdketen;
 - toenemende investeringen in de proactieve taken als preventie, surveillance, monitoring en regionale netwerkvorming op het gebied van infectieziekten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)			
Openbaar belang	Goede en tijdige brandweezorg. Uitvoering geven aan de Wet Publieke Gezondheid (inclusief Jeugdgezondheidszorg), dit voor zover het aan de gemeente opgedragen taken bevat.		
Financieel belang	€ 10.085.000		
Bestuurlijk belang	In het algemene bestuur van de VGGM (het regionale College), wordt de gemeente Ede vertegenwoordigd door burgemeester Verhulst en wethouder Meijer (op basis van zijn portefeuille Gezondheidszorg).		
Financiële gegevens		01-01-2020*	31-12-2020*
	Eigen vermogen	€ 7.368.000	€ 7.368.000
	Vreemd vermogen	€ 36.383.000	€ 36.383.000
	Prognose resultaat	€ 0 (begroting 2020)	
Risico's	Het totale risicobedrag voor de VGGM is berekend op € 1.453.000. Het weerstandsvermogen is voldoende om dit af te dekken.		

* Cijfers ontleend aan Jaarrekening 2018 en Begroting 2020

Omgevingsdienst de Vallei

De Omgevingsdienst de Vallei (OddV) is een uitvoeringsdienst. Opgericht op 1 april 2013 met vijf partnergemeenten. Gelderland heeft zeven OD's die samenwerken in het Gelders Stelsel. De OddV draagt in hoge mate bij aan de strategische doelen van de gemeente Ede, namelijk het waarborgen van een veilige en leefbare fysieke leefomgeving. Daarvoor voert OddV de taken uit op het gebied van vergunningverlening (bouwen en milieu), toezicht en handhaving (VTH) in de fysieke leefomgeving.

Omgevingsdienst de Vallei			
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht met als doel een veilige en leefbare fysieke leefomgeving te kunnen waarborgen. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende omgevingsdiensten in Gelderland (Gelders Stelsel).		
Financieel belang	€ 5.912.600		
Bestuurlijk belang	Wethouder Hoefsloot vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijkse- en algemene bestuur van de OddV.		
Financiële gegevens		01-01-2020*	31-12-2020*
	Eigen vermogen	€ 600.000	€ 463.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	Het risico is relatief beperkt omdat afspraken over de dienstverlening zijn vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.		

* cijfers ontleend aan de OddV Programmabegroting ontwerp 2020

Regio Foodvalley

De gemeenschappelijke regeling Regio FoodValley is een samenwerkingsverband van acht gemeenten. De regio concentreert zich op economie, werkgelegenheid, voedsel, ruimtelijke ontwikkeling, wonen en mobiliteit. De strategische hoofdopgaven van de regio zijn geformuleerd in de strategische agenda 2015-2019 met de titel 'van denken naar doen'. De strategische agenda is vertaald naar een uitvoeringsprogramma met vijf werkprogramma's. Ten tijde van het opstellen van de rekening zijn 27 gezamenlijke projecten opgenomen in de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda bevat ook een Triple-Helix-agenda. Overheid, onderwijs en ondernemers werken samen aan de realisatie van de strategische opgaven. Het regiokantoor richt zich op de bestuurlijk en beleidsmatige ondersteuning van de Triple Helix en de intergemeentelijke samenwerking. De uitvoering van projecten gebeurt ten laste van de begrotingen van de aangesloten partners. Uitzondering daarop zijn projecten in het kader van marketing van de regio, het mobiliteitsfonds en de verantwoordelijkheid voor regiotaxi Valleihopper.

Regio Foodvalley			
Openbaar belang	De Regio FoodValley spant zich in voor vijf strategische hoofdoopgaven, die zich richten op het vestigingsklimaat en de leefomgeving van het FoodValley-gebied dat acht gemeenten beslaat.		
Financieel belang	De algemene bijdrage voor 2020 bedraagt voor Ede € 353.000. Dit betreft een belang van 32,5%. Daarnaast stort Ede circa € 114.000 in een mobiliteitsfonds. Valleihopper maakt per 1 januari 2020 geen onderdeel meer uit van Regio FoodValley.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Verhulst is voorzitter en wethouder Meijer is lid van het algemeen bestuur. Diverse wethouders nemen plaats in portefeuillehoudersoverleggen.		
Financiële gegevens		01-01-2020*	31-12-2020*
	Eigen vermogen	€ 2.138.000	€ 2.500.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	Het weerstandsvermogen van de regio wordt voldoende geacht om de risico's van af te dekken.		

Regio de Vallei

De gemeenschappelijke regeling Regio de Vallei is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten. De regeling richt zich op de verwerking van huishoudelijk afval. Regio de Vallei is aandeelhouder van de ARN en heeft met de ARN een aanlevercontract voor de verwerking van huishoudelijk restafval. Binnen de samenwerking is een proces gestart waarin het aandeelhouderschap van ARN worden heroverwogen.

Regio de Vallei			
Openbaar belang	Samenwerking tussen vijf gemeenten, die zich momenteel vooral nog richt op verwerking van huishoudelijk afval.		
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van Ede bedraagt circa € 20.000.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Verhulst is voorzitter en wethouder Hoefsloot vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijks en algemeen bestuur.		
Financiële gegevens		01-01-2020*	31-12-2020*
	Eigen vermogen	€ 35.000	€ 23.000
	Vreemd vermogen	€ 265.000	€ 265.000
	Resultaat	- € 12.000	
Risico's	De hoogte van de reserve wordt voldoende geacht om toekomstige verplichtingen op te vangen.		

* cijfers ontleend aan de Begroting 2019 RDV

Vennootschappen en coöperaties

ACV-groep

ACV is een naamloze vennootschap met verschillende dochterondernemingen. De aandelen zijn in het bezit van de gemeente Ede, Wageningen, Renkum en Veenendaal. Op dit moment wordt gesproken over de toetreding van de gemeente Renswoude per 1 januari 2020. Besluitvorming gemeenten en aandeelhouders over toetreding is voorzien in de periode september tot en met december 2019. ACV Gemeenten voert de opdrachten van de deelnemende gemeenten uit en ACV Bedrijven verzorgt de commerciële activiteiten van de groep. Restore Kringloop met winkels in Ede en Veenendaal maakt onderdeel uit van ACV. In totaal biedt ACV werk aan meer dan 200 medewerkers en vrijwilligers. Naast de focus op de kernactiviteit afvalinzameling, is er grote aandacht voor duurzaamheid (onder andere hergebruik) en maatschappelijk verantwoord ondernemen (Restore, Road2Work en dergelijke). Taakverbreding heeft plaatsgevonden richting beheer openbare ruimte.

ACV-groep		
Openbaar belang	Het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval in stromen, die op een milieuhygiënisch en economisch verantwoorde wijze kunnen worden hergebruikt, of verwerkt tegen een voor de burgers zo laag mogelijk tarieven.	
Financieel belang	€ 2.671.501 (na toetreding Renswoude stijgt dit naar € 2.740.350).	
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt Ede bij de vergadering van aandeelhouders.	
Financiële gegevens		
	01-01-2020*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 11.175.000	€ 11.175.000
Vreemd vermogen	€ 19.888.000	€ 19.888.000
Prognose resultaat	Nog niet bekend	
Risico's	<p>De risico's voor de gemeente zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het ingebrachte aandelenkapitaal (€ 2.671.501). • De gemeente heeft de verplichting een eventueel negatief bedrijfsresultaat aan te vullen. • Verplichting tot garantieverstrekking aan derden in verband met verplichtingen ACV Gemeente B.V. ten opzichte van die derden. • Beëindiging contract met ACV kan alleen met toestemming van alle aandeelhouders. 	

* Cijfers ontleend aan de Jaarrekening 2018

Werkkracht Ede BV

Werkkracht Ede BV is per 1 januari 2018 opgericht voor de dienstverlening voor de brede doelgroep van de Participatiewet, inclusief Wsw-werknemers.

Werkkracht Ede BV		
Openbaar belang	Werkkracht is een overheids-BV en spant zich in om iedereen, die behoort tot de brede doelgroep van de Participatiewet, mee te laten doen naar vermogen, bij voorkeur in een reguliere baan.	
Financieel belang	De gemeente is enig aandeelhouder, jaaromzet bedraagt circa € 14 miljoen.	
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt Ede bij de aandeelhoudersvergadering.	
Financiële gegevens		
	01-01-2020*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 620.000	€ 720.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	<p>De gemeente is 100% aandeelhouder van deze B.V. Wanneer kosten en opbrengsten tegenvallen, vangt Werkkracht deze op met eigen Weerstandsvermogen. Bij de start is € 500.000 weerstandsvermogen ingebracht. Als dit onvoldoende blijkt is de gemeente Ede risicodragend. Het reguliere risico van Werkkracht is gekoppeld aan de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid.</p>	

* Cijfers ontleend aan de Jaarrekening 2018 van Werkkracht Ede BV

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten		
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.	
Financieel belang	€ 271.050	
Bestuurlijk belang	-	
Financiële gegevens	01-01-2020*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 4.991.000.000	€ 4.991.000.000
Vreemd vermogen	€ 132.518.000.000	€ 132.518.000.000
Prognose resultaat	Niet bekend	
Risico's	Minimaal	

* Cijfers ontleend aan de Jaarrekening 2018

Ontwikkelmaatschappij vitale vakantieparken

In februari 2019 is Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V. opgericht.

Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband van tien Veluwe gemeenten en de provincie Gelderland voor het verbeteren van de kwaliteit van de vakantieparken en hiermee bij te dragen aan een sterkere positie van de Veluwe als toeristisch recreatieve bestemming.	
Financieel belang	€ 4.049 Bij oprichting worden 45.000 aandelen geplaatst: elk aandeel is nominaal een euro waard. Dit betekent op basis van de verdeelsleutel een aandeel van 9% die een waarde vertegenwoordigt van € 4.049.	
Bestuurlijk belang	Wethouder De Pater vertegenwoordigt Ede bij de vergadering van aandeelhouders.	
Financiële gegevens	01-01-2019*	31-12-2019*
Eigen vermogen	€ 4.045.000	
Vreemd vermogen		
Prognose resultaat		
Risico's	De risico's voor de gemeente zijn: <ul style="list-style-type: none">Tekorten of overschotten bij concrete projecten komen terecht bij de risicodragende partijen. Dat zijn de partijen die mede-investeren. Ze delen dus in winst of verlies.Als er bij verlies of eventuele opheffing van de ontwikkelingsmaatschappij sprake is van een tekort op het kapitaal van € 4 miljoen (dat door de provincie ter beschikking wordt gesteld), moeten de aandeelhouders op grond van hun aandeel in de ontwikkelingsmaatschappij het tekort dekken.	

* geen cijfers 2020 bekend

Stichtingen en verenigingen

Stichting Parkeren Ede Centrum

De Stichting Parkeren Ede Centrum is een samenwerking tussen gemeente Ede en Q-Park om beleidsbeslissingen en uitvoerende beslissingen over de bereikbaarheid van het parkeren in het centrum vroegtijdig af te stemmen. Ook heeft de stichting tot doel om parkeervoorzieningen in stand te houden. De stichting wordt via de Klankbordgroep Parkeren actief betrokken bij de nieuwste parkeerontwikkelingen in Ede Centrum.

Stichting Parkeren Ede Centrum			
Openbaar belang	Instandhouding/uitbreiding van parkeervoorzieningen in het centrum van Ede ten behoeve van de bereikbaarheid. Hierover tevens adviseren en communiceren met belanghebbenden.		
Financieel belang	De financiële bijdrage bedraagt € 2.900 per jaar. Dit is een belang van 50%. Het bestuur van de stichting heeft besloten de financiële bijdrage van € 2.900 per jaar op te schorten.		
Bestuurlijk belang	Wethouder De Pater vertegenwoordigt de gemeente Ede in het bestuur van Stichting Parkeren Ede Centrum.		
Financiële gegevens		01-01-2020*	31-12-2020*
	Eigen vermogen	€ 26.000	€ 26.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	minimaal		

* cijfers ontleend aan de Jaarrekening 2017.

5.7 Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Ede beschikt op basis van een actief aankoopbeleid in het verleden over een ruime hoeveelheid bouwgrond voor bedrijven en woningen. De aandacht is erop gericht deze bouwgrond op de markt te brengen zodanig dat ontwikkelingen daarop bijdragen aan de huidige maar ook aan de toekomstige behoefte van de gebruikers. De gemeente is terughoudend met het verwerven van nieuwe grondposities.

Kaderstelling

- [Nota Grondbeleid](#)
- [Notitie Grondexploitaties BBV](#)

Beleid

Grondbeleid is geen doel op zich, maar faciliteert de behoefte van particulieren en bedrijven om in Ede prettig en aantrekkelijk te wonen, te werken en te recreëren. De kwalitatieve uitwerkingen van de woonvisie geven de uitgangspunten voor de behoefte aan woningen in de grondbedrijfsprojecten. Op basis van onafhankelijke taxaties zijn de waarden van de uit te geven gronden bepaald. Gezien de hoge boekwaarde en de impact op de gemeentelijk financiën, is het van belang te sturen op de resultaten en risico's van het grondbedrijf.

Recente ontwikkelingen vragen om meer aandacht of en hoe grond kan worden ingezet om doelstellingen op diverse terreinen te realiseren. Naast de zorg voor de kwaliteit van natuur en (agrarisch) landschap zullen ook ruimtevragen voor de stedelijke ontwikkeling (groei) duurzame energie klimaatadaptatie en het behouden en vergroten van de biodiversiteit aandacht vragen. Ruimteclaims worden in beeld gebracht om afwegingen mogelijk te maken.

In dit spanningsveld is dit jaar gestart met de ontwikkeling van een nieuw grondbeleid. Daarmee zal de mate van betrokkenheid en sturing van de gemeentelijke overheid opnieuw worden gedefinieerd. Verantwoording over de ontwikkelingen binnen projecten is nu vooral gericht op realisatie van programma, de financiële gevolgen en de risico's. Daarnaast is het van belang in de verslaglegging ook aan te geven wat het maatschappelijke belang is van de ontwikkeling. We gaan ons bezinnen hoe we over het maatschappelijk effect gaan rapporteren.

Ontwikkelingen

Marktontwikkeling

De eerste helft van dit jaar wordt gekenmerkt door een blijvend actieve markt voor bouwgrond. Verwacht wordt dat dit jaar wordt gestart met de bouw van 950 woningen (Integraal Portefeuillemanagement Wonen). De eerste helft van 2019 is gestart met de bouw van 430 woningen. We kunnen constateren dat de bouwproductie hoger ligt dan de (theoretisch bepaalde) behoefte (570 woningen per jaar) en dat we redelijk op schema liggen ten opzichte van de verwachting.

Voor Ede is binnen de gemeentelijke grondexploitaties voor de start bouw van woningen, uitgegaan van 600 woningen in 2019. De voortgang binnen de plannen doet veronderstellen dat dit jaar binnen de gemeentelijke grondexploitaties circa 400 woningen in aanbouw worden genomen.

Voor de bedrijventerreinen loopt de productie in de eerste helft van het jaar volgens planning. Het is echter waarschijnlijk dat de leveringen van bouwgrond op de Klomp pas in 2020 plaatsvinden, waardoor verwacht wordt dat ten opzichte van de geplande 8,5 hectare dit jaar circa 6,9 hectare bedrijfsgrond wordt geleverd. Per saldo heeft de voortgang van de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen in 2019 een (beperkt) negatief effect op de resultaten van de gemeentelijke plannen.

Naast bovengenoemde marktontwikkelingen speelt in heel Nederland het vervallen van de wetgeving over het Programma Aanpak Stikstof uit de Wet natuurbescherming. De komende tijd zal duidelijk worden hoe gevoelig de aan de PAS-uitspraak aangepaste rekenmethodiek (Aerius) is en bij welke projectomvang de stikstofdepositie boven de 0 uitkomt. Daarnaast wordt meer duidelijkheid verwacht over het nieuwe landelijke beleid, op korte termijn in de vorm van handreikingen saldering en ADC-toets (Alternatieven ontbreken, er is een Dwingende reden van groot openbaar belang en in (natuur)Compensatie wordt voorzien). Nieuwe wetgeving wordt eerst over enkele jaren verwacht.

Voor de projecten uit de portefeuille van het grondbedrijf geeft dit grote onduidelijkheid over de mogelijkheden de bouwplannen conform de gehanteerde uitgangspunten te ontwikkelen. Alleen de projecten waarvoor een onherroepelijke Natuur vergunning is afgegeven (Kazerneterreinen en gedeeltelijk Maurits zuid/WFC) lopen geen risico. Daarmee zijn de risico's veel groter dan waarmee in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2019 en bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen bij de Programmarekening 2018 rekening is gehouden.

Ontwikkelingen binnen de plannen

De voortgang van de ontwikkeling van de plannen loopt iets achter ten opzichte van het verwachte tempo. Verwacht wordt dat binnen de grondexploitaties de boekwaarde dit jaar met € 10,1 miljoen afneemt. Daarmee daalt de boekwaarde van de grondexploitaties naar de huidige inzichten naar € 122,4 miljoen. Begroot was een daling van € 29,2 miljoen naar een boekwaarde eind 2019 van € 103,3 miljoen.

De ontwikkeling van de verwachte planresultaten verloopt in hoofdlijnen nog conform de ramingen uit het MPG 2019. Voor de volgende plannen worden afwijkingen verwacht:

- Kazerneterreinen, € 4,0 miljoen voordeel door lagere afdracht aan Spoorzone en Parklaan. Dit is onderdeel van de besluitvorming rondom de ontwikkeling van de locatieontwikkeling van Maurits zuid/ WFC
- WFC, € 6,5 miljoen nadeel door nieuwe overeenkomst en actualisatie verwachting ontwikkeling. Over de verhoging van het exploitatieresultaat en de dekking heeft besluitvorming plaatsgevonden. Besloten is € 2,7 miljoen te dekken uit de reserve Grondbedrijf en het restant door de verlaging van de bijdrage van de Kazerneterreinen aan Spoorzone en Parklaan.
- Kop van de Parkweg, € 0,18 miljoen nadeel door vertraging in de ontwikkeling van de laatste plandelen

- Valley Center, € 0,15 miljoen voordeel door de verkoop van een aanvullende kavel voor de ontwikkeling van het hotel.
- Soma terrein, € 0,28 miljoen nadeel vertraging in de planuitvoering en tegenvallende kosten
- Bedrijvenpark de Vallei, € 0,19 miljoen voordeel door snellere verkoop bouwkavels
- Food en Businesspark de Klomp, € 0,89 miljoen voordeel door verbetering opbrengstverwachting en resultaat aanbesteding bouwrijp maken.

Per saldo wordt een verslechtering van het resultaat van de plannen verwacht met € 1,7 miljoen.

Winst projecten 2019

In het MPG 2019 is voor de bepaling van het resultaat over 2019 rekening gehouden met € 1,6 miljoen tussentijdse winstneming. Afhankelijk van de verdere ontwikkeling van de projecten in 2019 wordt dit jaar een tussentijdse winstneming verwacht van ongeveer € 1,1 miljoen en € 1,0 miljoen voor het afsluiten van het project Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavels.

Verwacht resultaat 2019

In het MPG 2019 is een resultaat over 2019 van € 0,7 miljoen positief geraamd. Op basis van de actuele ontwikkelingen verwachten we nu een positief resultaat van € 2,0 miljoen. Het verwachte positieve resultaat over 2019 kan worden toegevoegd aan de bedrijfsreserve. Na toevoeging van het resultaat wordt verwacht dat de hoogte van de bedrijfsreserve € 2,0 miljoen bedraagt.

	bedragen x € 1	
Verwachte resultaat 2019	MPG 2019	MPG lite 2019
<i>Afsluiting plannen per 31.12</i>		
Grondexploitatie Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel		1.000.000
Grondexploitatie Bospoort - Ontwikkeling Paasberg en Aralterrein		-
<i>Actualisatie MPG lite 2019</i>		
Vrijval Voorziening Negatieve Plannen		664.000
Toevoeging Voorziening Negatieve Plannen, deel rente		
Exploitatiekosten Materiële Vaste Activa (MVA)	-265.000	-213.000
Tussentijds winstneming	1.555.233	1.108.000
<i>Reguliere kosten en afdrachten</i>		
Product- en beleidsontwikkeling	-130.000	-155.000
Rente BW grondexploitatie Harskamp uitbreiding BT	-76.000	-76.000
Vaste afdrachten	-350.000	-350.000
Verwacht resultaat 2019	734.233	1.978.000

Het hierboven weergegeven resultaat betreft een voorlopige verwachting. Het uiteindelijke resultaat wordt bepaald bij de Jaarrekening 2019 in het MPG 2020, waarbij een actualisatie van de planuitgangspunten en de door de gemeenteraad vast te stellen uitgangspunten MPG 2020 inclusief de grondprijzen voor 2020 worden verwerkt. Besluitvorming over hoe om te gaan met projecten die door de regelgeving rondom de Wet natuurbescherming (voorlopig) als onuitvoerbaar worden geacht kan grote (nadelige) invloed hebben op het uiteindelijke resultaat over 2019.

Risico's

In het MPG 2019 is een berekening opgenomen van de risico's (en kansen) die gepaard gaan met de ontwikkeling van de projecten. Het saldo tussen de gewogen risico's en kansen was bepaald op € 19 miljoen. Op basis van de ontwikkelingen in de eerste helft van dit jaar zijn de risico analyses geactualiseerd. Op basis van de actuele berekening bedraagt het saldo van gewogen risico's en kansen nu € 26,4 miljoen.

De verhoging wordt veroorzaakt door een verhoging van de portefeuille risico's.

- Voor de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen voor woningbouw was bij de bepaling van de risico's vanuit gegaan dat de marktwaarde voor bouwgrond minder hard zou stijgen dan in de grondexploitaties was aangenomen. Door de actuele marktontwikkeling (afvlakking van de VON prijzen van woningen en de doorgaande stijging van de bouwkosten) lijkt de kans op optreden van dit scenario toegenomen.
- Door de uitspraak van het Europese Hof van Justitie over de Programmatische Aanpak Stikstof vervalt de mogelijkheid om plannen te realiseren met een stikstof depositie op gevoelige natuurgebieden. Vergunningen op basis van de Wet Natuurbescherming dienen te worden getoetst op de invloed van de stikstofdepositie. Hiermee worden de risico's voor de ontwikkelingen van de gemeentelijke projecten hoger.

De gevolgen van het wegvallen van de Programmatische Aanpak Stikstof uit de Wet Natuurbescherming heeft gevolgen voor de projecten. Deze zijn nu verwerkt in de risico analyse. Op projectniveau wordt nog bekeken welke acties en gevolgen doorwerken in de grondexploitaties. Dit zal nog grote (negatieve) gevolgen hebben voor de actualisatie van de grondexploitaties in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2020 en daarmee voor het resultaat in de Programmarekening 2019.

5.8 Grote projecten

Inleiding

Naast de verplichte paragrafen die in de financiële beheersverordening worden voorgeschreven, kan de gemeenteraad besluiten dat in de programmabegroting en -rekening ook niet verplichte paragrafen worden opgenomen. Een voorbeeld van een niet verplichte paragraaf is de paragraaf grote projecten. In deze paragraaf wordt ingegaan op de stand van zaken van de nieuwe en de lopende meerjarige projecten met een forse financiële omvang, waarbij aanzienlijke risico's spelen.

Veluwe Poort

De Veluwe Poort is de integrale herontwikkeling van het oostelijke deel van Ede. De herontwikkeling van de Kazerneterreinen, het voormalige ENKA-terrein en de transformatie van Kop van de Parkweg behoren tot de Veluwe Poort. In genoemde gebieden komt nieuwbouw (wonen en kantoren), wordt een aantal bestaande monumentale complexen herbested en wordt het World Food Center (WFC) ontwikkeld. Het plan realiseert ongeveer 3.000 woningen en circa 200.000 m² bvo aan commercieel en maatschappelijk vastgoed. De herontwikkeling vindt plaats in samenhang met een aantal grootschalige infrastructurele ingrepen: een nieuwe oostelijke randweg (de Parklaan) tussen de A12 en de N224 en een totale herstructurering in de spoorzone en van de stationsomgeving (nieuwe noord-zuid verbindingen, P&R voorziening, nieuw busstation, gebouwde fietsenstalling).

Project Parklaan

Doel

Betere en toekomstbestendige verkeerskundige bereikbaarheid en ontsluiting van Ede-Oost en de verbetering van het leefklimaat in gebruiksfase langs hoofdwegenstructuur in Ede

Stand van zaken

Het bestemmingsplan voor de Parklaan is sinds februari 2019 onherroepelijk. Er is vervolgens gestart met de voorbereiding voor de uitvoering van de weg. De uitvoering is opgeknipt in delen, omdat het gewenst is een deel (ontsluiting stationsgebied, terreinen Mauritskazerne en World Food Center (WFC)) eerder uit te voeren en een deel (aansluiting op A12) uit te laten voeren door Rijkswaterstaat (RWS).

Vooruitlopend op een onherroepelijk bestemmingsplan heeft de gemeenteraad in december 2016 het krediet voor de aanleg van de Parklaan beschikbaar gesteld en is er een uitvoeringsorganisatie opgezet. Voor de aanleg van de Parklaan zijn grondaankopen nodig. De laatste is in 2019 middels minnelijke overeenstemming bereikt.

Parklaan Noord en Zuid

Dit betreft de gehele Parklaan met uitzondering van de hieronder genoemde kruispunten, opgeknipt in deel 'noord' (ten noorden van Klinkerbergerweg) en deel 'zuid' (ten zuiden van Klinkerbergerweg). Voor deze delen van de Parklaan worden in 2019 de definitieve ontwerpen gemaakt. Bij het ontwerpen is veel aandacht voor behoud van bomen en landschappelijke inpassing. Voor deze ontwerpen wordt interactie georganiseerd met alle belanghebbenden rondom de Parklaan. Als het ontwerp is vastgesteld worden voor deze delen vergunningen aangevraagd, dat is nu gepland voor begin 2020. Vooralsnog worden Noord en Zuid gelijktijdig aanbesteed, ontworpen en uitgevoerd. Indien deze delen een eigen fasering nodig hebben, kan die keuze worden gemaakt.

Kruispunten Klinkerbergerweg en WFC-terrein

Om de ontsluiting van stationsgebied, terreinen Mauritskazerne en WFC vroegtijdig mogelijk te maken wordt een deel van de uitvoering van de Parklaan naar voren gehaald. In het tweede kwartaal 2019 zijn de laatste onderzoeken buiten uitgevoerd. De belangrijkste hiervan is een gedetailleerde analyse van het aantal en de kwaliteit van de aanwezige bomen om zorgvuldig te kunnen ontwerpen en zoveel mogelijk bomen te sparen.

Kruispunt Poortwachter

Dit kruispunt is de aansluiting van de Parklaan met de A12. De gemeentelijke opdracht aan RWS is in juli 2019 gegeven. Deze aansluiting wordt uitgevoerd door RWS, die hiervoor een contract heeft afgesloten met een aannemer. Nadat RWS in september 2019 afspraken met de betreffende aannemer heeft gemaakt over de uitvoering, kan een beeld van de planning worden gegeven.

Mijlpalen 2020

Parklaan Noord en Zuid

- Voorlopig Ontwerp Inrichtingsplan gereed: april 2020.
- Start aanbesteding: medio 2020.
- Gunning: najaar 2020.
- Oplevering weg: begin 2022.

Kruispunten Klinkerbergerweg en WFC-terrein

- Gunning: begin 2020.
- Oplevering kruispunten: medio 2020.

Kruispunt Poortwachter

- Oplevering kruispunt: medio 2021.

Businesscase

	reële bedragen x € 1 miljoen		
Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	14,7	Provincie Gelderland (GSO-4 en MIAM)	6,5
Nog te maken kosten	50,3	Provincie Gelderland (NSL, luchtkwaliteit)	0,6
		Bijdrage algemene dienst gemeente Ede	3,7
		Bijdragen derden ten behoeve van realisatie Poortwachter	2,2
		Bijdragen bovenwijken	52,6
		Rentevergoeding	3,0
		Dotatie naar Spoorzone	-3,6
Totaal	65,0		65,0
Resultaat (reëel)	0,0		

Risico's

- Hogere kostenontwikkeling dan voorzien in beschikbaar gesteld krediet.
- Reguliere uitvoeringsrisico's.

Project Spoorzone

Doel

Totale herstructurering van het station Ede-Wageningen en de directe omgeving.

Algemeen

Voor het project Spoorzone is een gemeenschappelijke projectorganisatie ingericht met medewerkers van de gemeente Ede, NS en ProRail.

Stand van zaken

Westelijke Spoorzone

In 2012 heeft de gemeenteraad de Keuzenota Spoorzone vastgesteld. Door de wens om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) in het project Spoorzone in te passen, is vertraging ontstaan in de planning van het project. Omdat PHS geen invloed had op de te verrichten werkzaamheden in de Westelijke Spoorzone, is besloten dit deel van het project af te splitsen en in uitvoering te nemen. Hiervoor heeft de gemeenteraad in november 2013 het bestemmingsplan en de kredietaanvraag Westelijke Spoorzone vastgesteld. De onderdoorgangen SOMA- en Koepeltunnel zijn in 2016 opgeleverd en het project is in 2019 afgerond met het aanbrengen van het kunstwerk Skyline. In 2019 is invulling gegeven aan het raadsbesluit om het participatietraject aangaande nut en noodzaak van een (extra) autotunnel Kerkweg te doorlopen. In aanvulling op het onderzoek zijn, naar aanleiding van een motie, tunnel varianten uitgewerkt en voorgelegd aan de gemeenteraad.

OV-knoop en Oostelijke Spoorzone

Vooruitlopend op de grootschalige werkzaamheden in de nabije omgeving van het station Ede-Wageningen is in 2015 een tijdelijke P&R voorziening op de Mauritskazerne gerealiseerd en is de halteplaats van de zogenaamde Valleilijn verplaatst van de zuid- naar de noordzijde van het station.

De samenwerkingsovereenkomst Spoorzone Ede is medio 2015 door de gemeente, ProRail en NS ondertekend en vervolgens in het Bestuurlijk Overleg Spoorzone Ede (BO, vertegenwoordigers van de gemeente Ede, ProRail, NS, ministerie I&W en provincie Gelderland) vastgesteld. In april 2016 is het Voorlopig Ontwerp met ontwerpnota voor de OV-knoop (inclusief oost en PHS) vastgesteld door de drie samenwerkende partijen. Op basis van inspraakreacties en aandachtspunten uit de ontwerpnota is het ontwerp aangepast. De gemeenteraad heeft hiervan in juli 2017 kennis van genomen.

In november 2016 is een ingenieursbureau gecontracteerd dat het ontwerp verder heeft uitwerkt en dit verwoordt in de benodigde aanbestedingsstukken. De bestemmingsplannen voor de OV-knoop en het viaduct Syssest zijn onherroepelijk en de onttrekkingsbesluiten voor de spoorwegovergangen Syssest en Kerkweg zijn van kracht.

Het BO heeft in de eerste kwartaal 2018 het uitvoeringsbesluit voor de realisatie van de OV-knoop genomen. De vervolgens in gang gezette aanbestedingsprocedure van Contract 1, het spoorse contract, is in december 2018 voortijdig beëindigd. Het BO heeft in januari 2019 ingestemd met een hernieuwde aanbesteding (met een gewijzigde opdracht). Daarbij heeft het BO aangegeven de significante financiële effecten, voortvloeiende uit de vertraging als gevolg van het voortijdig beëindigen, zo veel mogelijk te willen beperken en de kans op een geslaagde aanbesteding te optimaliseren.

Het gevraagde voorstel vergt een nadere analyse van de effecten (planning, kosten, organisatie) en van mogelijke opties tot besparing, geëigende aanbestedings- en contractvormen en een verkenning van de markt. Ondertussen is gebleken dat de beoogde PHS-dienstregeling niet maakbaar is. Daardoor ontstaat de mogelijkheid om voor het station Ede-Wageningen te onderzoeken of een aanpassing in de spoorinfrastructuur mogelijk is, die een andere dienstregeling efficiënter/beter faciliteert. De gemeenteraad wordt in het vierde kwartaal gevraagd in te stemmen met de voorgestelde (besparings)maatregelen en aansluitend om een aanvullend krediet gevraagd.

Mijlpalen 2020

- Herijken projectbudget en besluitvorming over aanvullend krediet: vierde kwartaal 2019.
- Start aanbesteding Spoorse contract: eerste kwartaal 2020.
- Gunning conditionerende werkzaamheden (bomenkap, verleggen K&L, afgraven terrein en ontkoppelen emplacement): eerste kwartaal 2020.
- Afronden conditionerende werkzaamheden (bomenkap, verleggen K&L, afgraven terrein en ontkoppelen emplacement): medio 2020.
- Gunning Spoorse contract (spoor en station/stalling): 1^e kwartaal 2021.
- Nieuwe station in gebruik: 2023.
- Afronden bouwwerkzaamheden: 2024.

Businesscase

nominale bedragen x € 1 miljoen

Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (historische boekwaarde)	39,6	Ministerie I&W	42,1
Reeds beschikbaar krediet westelijke Spoorzone	5,6	Provincie Gelderland	30,0
Kredietaanvraag OV-knoop	81,2	Gemeente Ede (reserve)	10,0
		<i>Gemeente Ede overige bijdragen:</i>	
		Bijdragen bovenwijks	11,9
		Provincie Gelderland (GSO-4 gelden)	5,0
		Rentevergoeding	9,2
		Bijdrage algemene dienst gemeente Ede	9,4
		Overige bijdragen	5,2
		Storting vanuit Parklaan	3,6
Totaal	126,4		126,4
Resultaat (nominaal)	0,0		

Risico's

- Hogere kostenontwikkeling, als gevolg van marktwerking en optreden onvoorziene zaken tijdens de realisatie, dan voorzien in beschikbaar gesteld krediet i.c.m. de reserve.
- Gezien de lange looptijd van het project Spoorzone is het onvermijdelijk dat de druk groter wordt om niet voorziene/geraamde wijzigingen alsnog door te voeren. Als voorbeeld: de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, elektrische fietsen en/of bussen.
- Fasering- /vertragsrisico, onder andere als gevolg van het niet verkrijgen van de noodzakelijke TreinVrijePeriodes.

Project Kazerneterreinen

Doel

Een duurzame gebiedsontwikkeling en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed ten oosten van de bestaande stad Ede op de voormalige kazerneterreinen. Het betreft de kazernes Maurits Noord, Elias Beekman en Simon Stevin. De kazerne Maurits Zuid betreft het project World Food Center (WFC).

Stand van zaken

Op 1 januari 2011 heeft de gemeente Ede de vier voormalige kazerneterreinen in eigendom en beheer gekregen. Dit op basis van de koopovereenkomst uit 2007 en onderbouwd door het Masterplan Ede Oost uit 2005. Vervolgens is in 2011 door de gemeenteraad het Ontwikkelingsplan Kazerneterreinen vastgesteld. Dit ontwikkelingsplan vormde in 2013 de basis voor het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan Kazerneterreinen. Het uitwerkings- en beeldkwaliteitsplan Simon Stevin is in 2016 geactualiseerd.

In 2014 zijn de eerste koopovereenkomsten voor woningbouw op Maurits Noord met projectontwikkelaars ondertekend. In 2015-2019 gevolgd door koopovereenkomsten met projectontwikkelaars en particulieren voor meerdere woningbouwlocaties, vrije kavels en gebouwen op zowel Maurits Noord, Elias Beekman als Simon Stevin.

Afhankelijk van de snelheid van verkoop van woningbouwlocaties of gebouwen en het opleveren van de woningen, wordt gestart met het bouw- of woonrijp maken van de diverse locaties. Hiermee worden de kosten zoveel mogelijk uitgesteld totdat er zicht is op een opbrengst. Op alle drie de kazernes is intussen de hoofdstructuur aangelegd, met dien verstande dat de realisatie van de Parklaan nog ophanden is. Hiermee is een goede ontsluiting te allen tijde beschikbaar. De aanliggende bouwvelden worden pas gereed gemaakt wanneer de grond daadwerkelijk is verkocht. In 2018 is gestart met de aanleg van het warmtenet en zijn de eerste bestaande gebouwen en nieuwbouwwoningen 'gasloos' opgeleverd.

De verkoop van woningbouwgrond vindt plaats in fases. Inclusief de vierde fase (98 woningen), welke eind 2017 is gestart en waarvoor dit jaar de koopovereenkomsten worden gesloten, is voor circa 750 van de in totaal 950 nieuwbouwwoningen grond verkocht. De 5^e fase van uitgifte wordt momenteel voorbereid. Uiteindelijk komen op de drie kazerneterreinen ongeveer 1.250 woningen. In de gebouwen die worden gehandhaafd worden de overige 300 woningen gerealiseerd. Sommige van deze gebouwen zijn monumentaal, wat extra aandacht in het ontwikkelproces vereist.

De verkoop van het eerste monumentale pand, de Frisokazerne, heeft in 2014 plaatsgevonden. Vervolgens zijn in de afgelopen vijf jaar voor het gehele Beekmancomplex (13 gebouwen), op Maurits Noord 13 gebouwen en de twee legeringsgebouwen op Simon Stevin koopovereenkomsten gesloten en is de realisatie uitgevoerd. Daarmee blijven er nog 4 over.

Qua uitvoering buiten is op meerdere plekken gestart met de restauratie en verbouwing van gebouwen. Zowel op Maurits Noord, de Simon Stevin als op de Elias Beekman zijn in totaal 8 grote voormalige legeringsgebouwen onder handen genomen en een aantal zijn opgeleverd en worden bewoond. Dit geldt ook voor een aantal van de voormalige stallen op Maurits Noord. Voor wat betreft de nieuwbouw is het eveneens een productief jaar; op een paar na zijn alle vrije kavels onder optie, verkocht of opgeleverd. Op Maurits noord zijn diverse nieuwbouwprojecten opgeleverd, en op Simon Stevin wordt gewerkt aan 6 nieuwbouwprojecten tegelijk. Echter de verkopen van het duurdere segment loopt niet snel door. Dit leidt tot een latere levering/vertraging op SSK10a-zuid of zal leiden tot een ontbinding van SSK4b/7.

Voor de nog resterende gebouwen op Maurits Noord zijn overeenkomsten aangegaan voor de Bergansius kazerne en Gebouw 8 (de Binnenslaper). Beide gebouwen zijn/worden in 2019 geleverd. Stal 22 op Maurits Noord volgt aan het einde van 2019. De koop-/pachtovereenkomst is getekend voor het initiatief Smaakpark

op Maurits Noord. Het hiervoor benodigde bestemmingsplan Smaakpark is medio 2018 onherroepelijk geworden. Onduidelijk is of Smaakpark daadwerkelijk gaat afnemen, de deadline is november 2019. De herbestemming van gebouw 3, het voormalige kantinegebouw, in relatie tot de witte villa (gebouw 1) is complex. Het streven is dat aan het einde van 2019 een haalbaar ontwikkelconcept gereed is.

Mijlpalen 2020

Gepland is dat in 2020 koopovereenkomsten worden gesloten voor een aantal gebouwen en gronden. Voor wat betreft de gebouwen gaat het om het voormalige kantinegebouw op Maurits Noord en de witte villa daartegenover, de Van Essen Kazerne en het KMAR-gebouw. Voor de gronden die nog beschikbaar zijn voor nieuwbouw, zal het uitgifteplan 5^e fase de basis zijn voor het aangaan van overeenkomsten voor in totaal circa 160 woningen: circa 120 appartementen op de voormalige atletiekbaan op Elias Beeckman en circa 45 woningen op Simon Stevin. Hierbij wordt ook sociale woningbouw opgenomen, zodat de gemeentelijke doelstelling op dit vlak gerealiseerd kan worden. De uitvraag aan de markt zal naar verwachting eind 2019 uitgaan.

In dit jaar wordt ook een besluit genomen over de mogelijke realisatie van een nieuwe basisschool op de locatie op Elias Beeckman zoals in het ontwikkelingsplan was opgenomen. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Bij de verdere uitwerking van de school is communicatie met de buurt belangrijk.

Op diverse plekken moet detectieonderzoek plaatsvinden op niet gesprongen explosieven om uiteindelijk het gehele gebied als onverdacht te kunnen kwalificeren. Voor wat betreft woonrijp maken is de verwachting dat dit vooral gaat gebeuren in die gebieden waar voldoende woningen en gebouwen zijn opgeleverd, zoals Maurits Noord.

Businesscase		nominale bedragen x € 1 miljoen	
Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	80,6	Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	41,3
Nog te maken kosten	39,5	Nog te realiseren opbrengsten	62,4
Totaal	120,1		103,7
Resultaat (Netto Contante Waarde)	-15,5*		

* = opgenomen in voorziening negatieve plannen

Risico's

- Afzettingen kavels en gebouwen.
- Marktomstandigheden.
- Ontsluiting van het gebied gedurende het ontbreken van de Parklaan.

Project World Food Center

Doel

Het doel van de gebiedsontwikkeling World Food Center op het voormalige kazerneterrein Maurits-Zuid is om een levendig gemengd stadsgebied te ontwikkelen (werken, wonen en verblijven) als brandpunt in Ede en daarmee een bijdrage te leveren aan de verdere economische ontwikkeling van het kennishart Ede-Wageningen. In het bestuursakkoord is het WFC onderdeel van één van de twee hoofdthema's: Food, landbouw en WFC.

Stand van zaken

De Raad heeft in december 2014, op basis van het haalbaarheidsonderzoek, een positief besluit genomen over het vervoltraject van het WFC World Food Center (WFC). In 2015 heeft de gemeente een grond- en

samenwerkingsovereenkomst met World Food Center Development (WFCD) gesloten. Begin 2018 is het ontwikkelperspectief Gebiedsontwikkeling WFC door het College van B&W vastgesteld en heeft de gemeenteraad het ontwikkelperspectief ter kennisname aangenomen. Begin 2019 heeft de gemeenteraad en provinciale staten een besluit genomen over de investering in de WFC Experience.

In 2019 is verder gewerkt aan de Structuurvisie en MER voor het gebied. De Structuurvisie heeft inmiddels ter inzage gelegen en zal eind 2019 door de gemeenteraad worden vastgesteld. Met WFCD zijn nieuwe afspraken gemaakt over de Experience en de gebiedsontwikkeling die zijn opgenomen in nieuwe overeenkomsten. Ook is voor de gebiedsontwikkeling een nieuwe grondexploitatie opgesteld. Samen met WFCD wordt gewerkt aan de uitwerking van de eerste bouwvelden voor werken en wonen.

Inmiddels is het WFC gebied ook fysiek in ontwikkeling. De Frisokazerne biedt naast Akoesticum plek aan foodgelieerde bedrijven. Ook is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor het bouwrijp maken. Het onderzoek naar niet gesprongen explosieven (NGE) wordt momenteel uitgevoerd, zodat uiteindelijk het gehele gebied als onverdacht kan worden gekwalificeerd. Ook wordt gewerkt aan een globaal inrichtingsplan voor het gehele gebied.

In het kader van placemaking is een deel van de Mauritskazerne verhuurd aan TEKA Groep, die hier een food gerelateerde evenementenlocatie heeft geopend en plek biedt aan startende bedrijven. Voor het voorgebouw van de Mauritskazerne is een definitief ontwerp opgesteld. De bedoeling is om het voorgebouw te gaan verhuren ten behoeve van de vestiging van foodbedrijven.

Mijlpalen 2020

In 2020 zullen de bouwplannen voor de eerste deelgebieden voor wonen en werken verder worden uitgewerkt en zullen verkoopovereenkomsten met WFCD worden gesloten. Voor deze eerste deelgebieden zullen ook bestemmingsplannen worden opgesteld en in procedure worden gebracht.

In 2020 zal naar verwachting een start worden gemaakt met de verbouwing van het voorgebouw van de Mauritskazerne. Voor het ketelhuis zal een bouwplan worden opgesteld.

In 2020 wordt ook een vervolg gegeven aan het NGE onderzoek en wordt een start gemaakt met de eerste bouwrijp werkzaamheden.

Businesscase		nominale bedragen x € 1 miljoen	
Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	30,5	Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	4,7
Nog te maken kosten	42,0	Nog te realiseren opbrengsten	53,4
Totaal	72,4		58,0
Resultaat (Netto Contante Waarde)	-17,0*		

* = opgenomen in voorziening negatieve plannen

Risico's

- Kwalitatief extra wensen aan parkeren.
- Afzettingo commercieel vastgoed.
- Marktomstandigheden kunnen tot hogere maar ook lagere grondopbrengsten leiden dan nu geraamd.
- Plankosten niet toereikend voor complex project.

Herstructurering sociaal domein

In deze paragraaf gaan we in op de impact van de decentralisatie van taken op gebied van jeugd, participatie en zorg per 1 januari 2015 en de daaruit voortkomende transformatieopgave.

De opgave en ontwikkelingen

Na een transitieperiode waarin de nieuwe taken zijn geïmplementeerd, zagen we de kosten stijgen en vraagt de transformatie nog veel inspanning. In het Bestuursakkoord 2018-2022 is een duurzaam financieel perspectief als kader mee gegeven. In de Programmabegroting 2019-2022 is besloten om in 2019 € 2,3 miljoen minder uit te geven aan het sociaal domein oplopend tot € 6,5 miljoen in 2021 (ombuigingen 1.0). Met de Perspectiefnota 2020-2023 zijn aanvullende ombuigingen besloten van € 0,56 miljoen in 2020 oplopend tot € 4,5 miljoen in 2023. Deze ombuiging van € 4,5 miljoen is het netto bedrag waarin de kosten voor het versterken van de sociale basis en het versterken van regie (€ 2 miljoen) reeds zijn verwerkt. In dit maatregelen pakket zitten 4 maatregelen (6 terugbrengen thuisondersteuning; 12 hervormen regelingen inkomensondersteunende maatregelen; 14 hervorming waardering en ondersteuning mantelzorg; 17 leerlingenvervoer herzien) die nadere besluitvorming van de gemeenteraad vragen. Deze maatregelen worden de komende periode verder uitgewerkt en zullen waar nodig ter besluitvorming aan uw gemeenteraad worden voorgelegd. Met de besluitvorming in de Perspectiefnota 2020-2023 stijgt de totale ombuiging (ten opzichte van begroting 2019) van € 2,8 miljoen in 2020 naar € 8,8 miljoen in 2022. Over de voortgang wordt u geïnformeerd via de reguliere planning en control-instrumenten en als daar aanleiding voor is ook tussentijds.

Interventies

In 2019 is gestart met ombuigingen 1.0 waarin de maatregelen gericht op efficiency in bedrijfsvoering en contractmanagement zoals prijs en fte aanpassingen zijn gerealiseerd. Deze zijn circa 40% van het geheel. In de ombuigingen 1.0 zitten ook maatregelen gericht op effectievere sturing door maatregelen toegang en regie en samenwerking in ketens. Hoewel de sturing op deze maatregelen indirecter is, kunnen we middels data gedreven sturing hier steeds gericht monitoreren of de gewenste beweging op gang komt en of er aanvullende acties nodig zijn. Dit geldt ook voor een belangrijk aantal maatregelen in ombuiging 2.0.

Het uitgangspunt van de ombuigingen is 'goede zorg voor degenen die dit nodig hebben' binnen de financiële kaders. Voor het evenwicht hierin zijn 6 leidende principes geformuleerd als handelingskader bovenop 'Het is Mensenwerk'. We nemen college en gemeenteraad mee in de verdere vormgeving en concretisering hiervan.

Het gaat om de volgende principes:

1. Niemand is normaal (iedereen is normaal / verschil mag er zijn / iedereen is uniek / professionele hulp is niet vanzelfsprekend / normaliseren is de standaard).
2. Informele ondersteuning is duurzaam.
3. Basisvoorwaarden eerst op orde.
4. Onze ondersteuning is efficiënt, gericht op zelfstandig functioneren en eigenlijk gebruik.
5. Gemeente aan zet.
6. Partnerschappen met aanbieders die onze visie onderschrijven.

In het maatregelenpakket ombuigingen zijn de pijlers 'versterken toegang en (proces)regie' en 'versterken sociale basis' essentieel voor de transformatie die wordt beoogd en als het ware basiselementen voor het geheel. Om deze pijlers vorm te geven is het nodig extra kosten te maken. Deze kosten zijn onderdeel van het geheel aan ombuigingen.

Versterken toegang en (proces)regie

In de afgelopen jaren hebben we gemerkt dat een deel van de gebruikers van voorzieningen een te dure voorziening heeft gekregen of er onvoldoende is gekeken naar alternatieven. Denk hierbij aan de

maatschappelijke opvang waarbij de regiobinding onvoldoende is getoetst.

Daarnaast hebben aanbieders een financieel belang bij het in stand houden van een voorziening. Natuurlijk wordt er afgeschaald door aanbieders. Echter we zien het ook regelmatig pas (te) laat gebeuren. Een aanbieder die van een groot deel van zijn cliënten de indicatie fors verlaagt kan voor uitdagingen komen te staan in de bedrijfsvoering.

We willen nadrukkelijker dan voorheen sturing geven aan wie er toegang krijgt tot voorzieningen. Ook willen we een actievere rol vervullen tijdens de inzet van voorzieningen.

We beleggen de toegang en regie daarom vaker bij de gemeente zelf. Indien de toegang toch (nog) bij partners is belegd maken we hierover heldere afspraken en houden hier nadrukkelijk toezicht op.

Door extra in te zetten op regie en toegang kan een groot deel van de budgetten die nu nog niet meegenomen zijn in de maatregelen 1.0 en 2.0 worden opgepakt.

Door te investeren in het versterken van regie (€ 1 miljoen) denken we over de gehele linie van het sociaal domein per saldo € 2,6 miljoen structureel te besparen. Ongeveer 10.000 huishoudens maken gebruik van voorzieningen. Door gericht de toegang te versterken en meer tijd te nemen voor gesprekken met inwoners kunnen we tot betere oplossingen komen die meer aansluiten bij de leefwereld van de inwoner. Deze maatregel versterkt daarbij ook de transformatie en de beweging die de uitvoering hierin wil maken.

In 2019 ontwikkelen we een actieprogramma dat zich zal richten op toegang, routing en regie. Het doel is hierin meer aan te sluiten bij de leefwereld van inwoners en vorm te geven aan de leidende principes. door onder andere een heldere en eenduidige toegang, differentiatie naar enkelvoudige en complexe vragen (onder andere op basis van stuurinformatie), coaching van medewerkers en het verder ontwikkelen van ondersteunende voorzieningen zoals ICT en huisvesting.

Versterken sociale basis

Voor het slagen van de transformatie in het sociaal domein en het beperken van de kosten is een sterke sociale basis nodig en daaraan gekoppeld een nieuwe verhouding en samenwerking tussen overheid, professionals en inwoners. Om die reden investeren we in de sociale basis en preventie.

Een sterke sociale basis heeft, naast dat deze bovenal het cement van onze samenleving is, een preventieve werking op de aanspraak op ondersteuning en zorg. Wanneer de sociale basis floreert, zijn inwoners langer actief, minder eenzaam en zoeken zij bij elkaar steun en ondersteuning. Daarbij zetten we onze preventie (en signalering) in op normalisatie en meer risico gestuurd. Op deze manier willen we de inzet van formele zorg daar waar mogelijk voorkomen en daar waar wel nodig tijdig en passend maken. Het versterken van de sociale basis is een belangrijke pijler maar we onderkennen dat er een grens zit aan het belasten van vrijwilligers. Hiervoor is een reservering opgenomen oplopend naar € 0,5 miljoen structureel in 2021 en toegevoegd aan het fonds impuls sociaal domein.

In Ede is al een brede en actieve sociale basis. Die sociale basis bestaat uit:

- Datgene dat inwoners zelfstandig voor elkaar doen binnen het "gewone leven".
- Datgene dat inwoners voor elkaar doen in georganiseerd (verenigings)verband, eveneens binnen het "gewone leven" (denk bv aan bewonersinitiatieven als Ede-Zuid, serviceclubs, gespreksgroepen, etc.).
- Georganiseerde (en veelal gemeentelijke gesubsidieerde) basisvoorzieningen. Denk aan het welzijnswerk, sportvoorzieningen, maatschappelijk werk en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

De investering in de sociale basis heeft als doel dat in de toekomst alle inwoners van Ede zo veel als mogelijk voor zichzelf en elkaar zorgen en dat zij onderdeel zijn van een sociaal netwerk. De gemeente biedt een vangnet als dat sociale netwerk niet toereikend is.

In 2019 ontwikkelen we een actieprogramma waarin we bestaande initiatieven in de sociale basis beoordelen op de bijdrage aan transformatie, initiatieven die 'transformatie proof' zijn bestendigen (we behouden het goede) en initiatieven die onvoldoende bijdragen versterken/bijsturen of beëindigen. Hierdoor creëren we ruimte voor innovatie. Onderdeel van het actieprogramma is tevens dat professionals in de zorg (en bij de toegang) nadrukkelijker het informele netwerk betrekken bij het vinden van een oplossing op een zorgvraag.

Vanuit het fonds impuls sociaal domein zijn nog tijdelijke middelen beschikbaar voor het versterken van deze transformatie. Het actieprogramma ontwikkelen we nadrukkelijk samen met onze inwoners en partners en wordt na goedkeuring door B&W ter vaststelling toegestuurd naar de gemeenteraad.

Fonds impuls sociaal domein

Middels het besluit 'Versterken Kracht van Ede' is eind 2016 voor de transformatie een impuls sociaal domein ter grootte van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld gedurende de periode 2017-2019. In 2017 en 2018 zijn deze activiteiten opgestart gericht op transformatie (door ontwikkelen van laagdrempelige ontmoetingsplekken, doorontwikkeling van respijtzorg, sluitende aanpak (van signalering tot crisisopname) voor personen met verward gedrag, pilot Ede-West en een integrale aanpak jeugdigen 18-/18+) en is € 585.000 besteed. Gezien de ontwikkeling en inhoudelijke aanscherping (formuleren van leidende principes) was er in 2018 sprake van temporisatie. Voor 2019 en verder is nog € 915.000 beschikbaar. Deze wordt ingezet voor tijdelijke impuls op de transformatie sociaal domein.

Aan deze reserve zijn extra middelen toegevoegd. Het gaat om de tijdelijke rijksmiddelen die we als jeugdregio Foodvalley hebben ontvangen op basis van het regionaal transformatieplan (circa € 0,6 miljoen voor Ede) en om de reservering versterken sociale basis € 345.000 in 2019 en € 500.000 structureel vanaf 2021.

Mijlpalen

1. Implementeren vastgestelde ombuigingen waarbij wij voor 4 maatregelen (zie tekst bij opgave en ontwikkeling) mogelijk aanvullende besluitvorming in uw gemeenteraad vragen.
2. Lobby Rijk.
3. Duurzaam financieel perspectief in 2021.

Risico's

Op basis van de besluitvorming in de Perspectiefnota 2020-2023 is de financiële omvang van de ombuigingen in het sociaal domein verhoogd met € 4,5 miljoen structureel. Hoewel deze zijn gebaseerd op een uitgewerkt maatregelenpakket is het een stevige opgave die niet zonder (financiële) risico's is. De inschatting van dit risico is als gevolg hiervan aangepast. Zie paragraaf weerstandsvermogen. Het bijsturen gaat niet met een druk op de knop en maatregelen kunnen andere effecten teweeg brengen dan zijn voorzien. Veel voorzieningen hebben het karakter van een open-einde regeling. Ook kunnen demografische ontwikkelingen (vergrijzing) of effecten van (rijks)beleidswijzigingen anders uitwerken dan verwacht.

Top 3 risico's

Risico	Gevolg	Beheersmaatregel
Meer zorguitgaven dan zorgbudget	Wachlijsten of budgetoverschrijding	<ul style="list-style-type: none"> • Tussentijds volgen van productie en bijsturen. • Flexibiliteit in contracten. • Versterken regie • Versterken sociale basis • Inzetten op urgentie. • Adequate ICT-ondersteuning ten behoeve van rapportage en monitoring. • Beleidsaanpassingen voorstellen en uitvoeren indien gewenst.
Lagere inkomsten vanuit Rijk door herijking verdeelmodellen	Minder middelen voor zorg beschikbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Lobby aan de voorkant van het proces om nadelige effecten te beperken. • Versterken regie • Versterken sociale basis • Inzetten op urgentie.
Risico-regelreflex als respons op incidenten	Focus op incident waardoor de gewenste beweging naar de achtergrond verschuift.	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke inhoudelijke visie • Goede informatievoorziening • Communicatie (aanbieders, inwoners, betrokkenen)

6 Bijlagen

Bijlage 1A - Overzicht meerjarenperspectief

Overzicht meerjarenperspectief

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Beginstand - Perspectiefnota 2020-2023 (p. 37)	991 N	867 V	704 V	2.382 N	2.564 N
Amendementen 18 juli 2019:					
A1 - Schrappen eigen bijdrage thuisondersteuning Mantelzorgers		68 N	68 N	68 N	68 N
A5 - Dividend ACV toekennen aan product afval		100 N	100 N	100 N	100 N
Stand Perspectiefnota 2020-2023 na besluitvorming	991 N	699 V	536 V	2.550 N	2.732 N
Aanvullend inkomen (h.2, programma 3)	0	25 N	25 N	25 N	25 N
Differentiatie onderhoud openbare ruimte (h.2, programma 7)	0	200 N	0	0	0
Algemene uitkering (§ 3.2)	500 N	0	0	0	0
Actualisatie (h.4)	1.245 N	0	0	0	0
Totaal	2.736 N	474 V	511 V	2.575 N	2.757 N

Algemene uitkering

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Accres	500 N	1.000 V	1.400 V	1.400 V	1.200 V
Schattingscorrectie accres		800 N	1.000 N	800 N	400 N
Reservering loon- en prijsontwikkeling		200 N	400 N	600 N	800 N
<i>Taakmutaties septembercirculaire:</i>					
Taakmutatie toezicht en handhaving kinderopvang		14 V	14 V	14 V	14 V
Reserveren taakmutatie toezicht en handhaving KO		14 N	14 N	14 N	14 N
Taakmutatie Proeftuinen cultuurprofielen	89 V	86 V			
Reserveren taakmutatie Proeftuinen cultuurprofielen	89 N	86 N			
Taakmutatie Donorwet		20 V	40 V	40 V	40 V
Reserveren taakmutatie Donorwet		20 N	40 N	40 N	40 N
Taakmutatie Regio Deal	4.738 V				
Reserveren taakmutatie Regio Deal	4.738 N				
Taakmutatie Ambulantisering GGZ	74 V	93 V	118 V	138 V	138 V
Reserveren taakmutatie Ambulantisering GGZ	74 N	93 N	118 N	138 N	138 N
Taakmutatie Landelijke voorziening vreemdelingen	185 V				
Reserveren taakmutatie Landelijke voorziening vreemdelingen	185 N				
Taakmutatie BBZ levensvatbaarheidsonderzoeken		46 V	46 V	46 V	46 V
Reserveren taakmutatie BBZ levensvatbaarheidsonderzoek		46 N	46 N	46 N	46 N
Taakmutatie Aanpak laaggeletterdheid		120 V	120 V	120 V	120 V
Reserveren taakmutatie Aanpak laaggeletterdheid		120 N	120 N	120 N	120 N
Taakmutatie Maatschappelijke opvang	9 N	9 N	9 N	9 N	9 N
Reservering taakmutatie Maatschappelijke opvang	9 V	9 V	9 V	9 V	9 V
Taakmutatie Vrouwenopvang	2 N	2 N	2 N	2 N	2 N
Reserveren taakmutatie Vrouwenopvang	2 V	2 V	2 V	2 V	2 V
Taakmutatie Sociaal domein	472 V	1.082 V	1.363 V	1.498 V	1.494 V
Reserveren Wmo - extramurale zorg	2 V	167 V	69 V	81 V	86 V
Reserveren Wmo - beschermd wonen - volume 2020		652 N	652 N	652 N	652 N
Reserveren Wmo - beschermd wonen - ambulantisering GGZ	467 N	614 N	749 N	896 N	896 N
Reserveren Jeugd	31 V	123 V	76 V	76 V	76 V
Reserveren taakmutatie Voogdij/18+	68 V				
Reserveren Participatie	54 N	54 N	54 N	54 N	54 N
Reserveren Re-integratie	4 N	5 N	6 N	7 N	9 N

Reserveren Wsw	48 N	47 N	47 N	46 N	45 N
Totaal	500 N	N	N	N	N

Actualisatie Programmabegroting 2020 - 2023
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019
<i>Programma 1 Maatschappelijke Voorzieningen</i>	
Governance Sportservice Ede	50 N
<i>Programma 2 Preventieve Ondersteuning</i>	
Onderwijsachterstanden	650 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	450 N
Thuisondersteuning - algemene voorziening	75 V
Veilig Thuis - meldcode	100 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Vrouwenopvang/geweld in afhankelijke relaties	100 V
<i>Programma 3 Individuele Ondersteuning</i>	
Jeugdhulp	800 N
Stelpost ombuigingen sociaal domein	650 V
Leerlingenvervoer	50 N
Thuisondersteuning - maatwerkvoorziening	425 V
Begeleiding, dagbesteding etc.	200 V
Hulpmiddelen en woonvoorzieningen	140 N
Beschermd wonen	700 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Beschermd wonen	700 V
Maatschappelijke Opvang	400 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Maatschappelijke Opvang	400 V
Aanvullend inkomen	115 N
Inkomensvoorzieningen	425 V
Sociale werkvoorziening/participatie	356 V
Inzet participatiebudget voor pilot Ede Zuid	186 N
Arbeidsmarktregio	245 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	150 N
<i>Programma 4 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit</i>	
Regiodeal Foodvalley	
<i>Programma 5 Ruimtelijke Ordening</i>	
Afval	440 V
Bijdrage uit bestemmingsreserve Afval	440 N
Stelpost kapitaallasten World Food Center	275 V
Onderzoek Autotunnel Kerkweg	60 N
Implementatie Omgevingswet	200 V
Voorstel tot resultaatbestemming bij programmarekening	200 N
Leges Bestemmingsplannen	150 N
Leges Omgevingsvergunningen	500 N
<i>Programma 6 Veiligheid</i>	
Conventionele explosieven, minder uitgaven	500 V
Conventionele explosieven, lagere subsidiebijdrage	500 N

<i>Programma 7 Kwaliteit Leefomgeving</i>	
Energiekosten Openbare verlichting	200 N
Inkomsten openbare ruimte	85 N
Toezichthouder kabels en leidingen	80 N
Ziekte en plagen	180 N
Dekking binnen het programma	180 V
Gladheidsbestrijding	200 N
Begraven - meer inkomsten dan begroot	100 V
Begraven - meer kosten dan begroot	115 N
Bijdrage uit bestemmingsreserve Begraven	15 V
Exploitatie Riolering	170 N
Bijdrage uit voorziening Riolaanleg en -beheer	170 V
Investeringen Riolering	1.100 V
Storting in voorziening Riolaanleg en -beheer	1.100 N
Provinciale subsidie bestrijding Japanse Duizendknoop	105 N
Wijkregie	50 N
Hoogbouw Ede Zuid	186 N
Bijdrage uit participatiebudget programma 3	186 V
<i>Programma 8 Bestuur en organisatie</i>	
Hogere opbrengst precario	250 V
Opbrengst verkoop aandelen ARN	390 V
Verhuur inkomsten vastgoed	235 V
Burgerzaken - Legesinkomsten	190 N
Bijdrage VNG	50 N
Overschrijding krediet verbouwing sanitair Raadhuis	N
Financiering	430 N
Zelffinanciering/overhead	450 N
Stelpost onderuitputting	1.250 N
Onvoorzien	70 V
Stelpost decentralisaties en bestuursakkoord	250 V
Totaal	1.245 N

Bijlage 1B - Totaaloverzicht programmaplannen

bedragen x € 1.000

Programma	Begroting		Meerjarenraming	
	2020	2021	2022	2023
01 Maatschappelijke voorzieningen				
Lasten	23.325 N	23.865 N	23.842 N	23.613 N
Baten	428 V	1.078 V	1.078 V	1.078 V
Saldo	22.897 N	22.788 N	22.764 N	22.535 N
Storting reserves	263 N	263 N	262 N	261 N
Onttrekking reserves	501 V	331 V	469 V	331 V
Saldo resultaat	22.660 N	22.719 N	22.557 N	22.465 N
02 Preventieve ondersteuning				
Lasten	27.522 N	27.112 N	26.565 N	26.544 N
Baten	3.307 V	3.001 V	3.001 V	3.001 V
Saldo	24.215 N	24.111 N	23.565 N	23.543 N
Storting reserves	594 N	811 N	811 N	811 N
Onttrekking reserves	440 V	519 V	517 V	517 V
Saldo resultaat	24.368 N	24.403 N	23.858 N	23.836 N
03 Individuele ondersteuning				
Lasten	133.857 N	129.722 N	126.370 N	126.127 N
Baten	27.632 V	27.449 V	27.397 V	27.386 V
Saldo	106.226 N	102.273 N	98.974 N	98.741 N
Storting reserves	1.792 N	1.506 N	1.418 N	1.418 N
Onttrekking reserves	1.327 V	3.012 V	1.548 V	1.548 V
Saldo resultaat	106.690 N	100.766 N	98.844 N	98.611 N
04 Economie en Mobiliteit				
Lasten	20.268 N	22.151 N	17.215 N	63.588 N
Baten	15.341 V	17.242 V	13.277 V	59.191 V
Saldo	4.927 N	4.909 N	3.937 N	4.398 N
Storting reserves	8 N	8 N	8 N	7 N
Onttrekking reserves	3.694 V	2.420 V	217 V	217 V
Saldo resultaat	1.242 N	2.498 N	3.728 N	4.188 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling				
Lasten	66.482 N	77.398 N	75.563 N	79.097 N
Baten	56.558 V	68.963 V	60.245 V	67.011 V
Saldo	9.923 N	8.435 N	15.317 N	12.086 N
Storting reserves	14.082 N	23.829 N	17.310 N	19.229 N
Onttrekking reserves	13.000 V	21.797 V	23.057 V	21.975 V
Saldo resultaat	11.006 V	10.467 V	9.570 V	9.339 N
06 Veiligheid				
Lasten	12.861 N	11.428 N	11.338 N	11.218 N
Baten	1.588 V	389 V	389 V	389 V

Saldo	11.273 N	11.039 N	10.949 N	10.829 N
Storting reserves	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekking reserves	313 V	241 V	135 V	0 V
Saldo resultaat	10.960 N	10.798 N	10.813 N	10.829 N
07 Kwaliteit leefomgeving				
Lasten	32.889 N	32.758 N	32.845 N	33.357 N
Baten	14.476 V	14.337 V	14.416 V	14.620 V
Saldo	18.413 N	18.421 N	18.429 N	18.737 N
Storting reserves	2.016 N	1.961 N	2.056 N	1.921 N
Onttrekking reserves	1.917 V	1.343 V	897 V	670 V
Saldo resultaat	18.512 N	19.039 N	19.589 N	19.988 N
08 Bestuur en Organisatie				
Lasten	54.156 N	56.851 N	60.228 N	64.381 N
Baten	248.788 V	250.424 V	243.477 V	248.348 V
Saldo	194.632 V	193.573 V	183.249 V	183.968 V
Storting reserves	18.885 N	18.592 N	10.157 N	9.989 N
Onttrekking reserves	19.692 V	15.709 V	15.866 V	15.276 V
Saldo resultaat	195.439 V	190.690 V	188.958 V	189.255 V
Totaal				
Lasten	371.361 N	381.286 N	373.966 N	427.923 N
Baten	368.119 V	382.882 V	363.280 V	421.024 V
Saldo	3.243 N	1.596 V	10.686 N	6.900 N
Storting reserves	37.640 N	46.969 N	32.020 N	33.635 N
Onttrekking reserves	40.883 V	45.372 V	42.706 V	40.535 V
Saldo resultaat	0 N	0 N	0 N	0 N

Bijlage 1C - Historisch overzicht actuele begroting 2019

bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2019	Actuele begroting 2019
01 Maatschappelijke voorzieningen		
Lasten	23.335 N	23.727 N
Baten	410 V	428 V
Saldo	22.925 N	23.299 N
Storting reserves	272 N	304 N
Onttrekking reserves	1.770 V	2.516 V
Saldo resultaat	21.427 N	21.087 N
02 Preventieve ondersteuning		
Lasten	26.818 N	29.058 N
Baten	3.004 V	4.212 V
Saldo	23.814 N	24.845 N
Storting reserves	211 N	227 N
Onttrekking reserves	598 V	740 V
Saldo resultaat	23.427 N	24.331 N
03 Individuele ondersteuning		
Lasten	129.210 N	139.157 N
Baten	27.533 V	27.998 V
Saldo	101.677 N	111.159 N
Storting reserves	2.053 N	2.538 N
Onttrekking reserves	1.090 V	5.063 V
Saldo resultaat	102.641 N	108.634 N
04 Economie en Mobiliteit		
Lasten	23.637 N	28.962 N
Baten	18.212 V	21.449 V
Saldo	5.426 N	7.513 N
Storting reserves	108 N	8 N
Onttrekking reserves	354 V	5.154 V
Saldo resultaat	5.180 N	2.368 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling		
Lasten	91.498 N	88.416 N
Baten	76.693 V	69.625 V
Saldo	14.804 N	18.791 N
Storting reserves	17.487 N	9.501 N
Onttrekking reserves	20.260 V	18.917 V
Saldo resultaat	12.031 N	9.375 N
06 Veiligheid		
Lasten	11.321 N	12.700 N
Baten	1.226 V	2.416 V

Saldo	10.095 N	10.284 N
Storting reserves	56 N	0 N
Onttrekking reserves	13 N	182 V
Saldo resultaat	10.164 N	10.102 N
07 Kwaliteit leefomgeving		
Lasten	33.727 N	33.876 N
Baten	13.633 V	13.772 V
Saldo	20.094 N	20.104 N
Storting reserves	1.909 N	1.811 N
Onttrekking reserves	1.132 V	2.984 V
Saldo resultaat	20.871 N	18.931 N
08 Bestuur en Organisatie		
Lasten	52.759 N	55.593 N
Baten	240.273 V	245.666 V
Saldo	187.514 V	190.073 V
Storting reserves	11.666 N	16.688 N
Onttrekking reserves	19.893 V	21.443 V
Saldo resultaat	195.742 V	194.828 V
Totaal		
Lasten	392.306 N	411.489 N
Baten	380.984 V	385.565 V
Saldo	11.322 N	25.923 N
Storting reserves	33.761 N	31.077 N
Onttrekking reserves	45.083 V	57.000 V
Saldo resultaat	0 N	0 N

Bijlage 1D - Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Conform artikel 8 lid 5 van de BBV dient een overzicht algemene dekkingsmiddelen te worden opgenomen in de begroting en de jaarrekening.

Algemene dekkingsmiddelen		bedragen x € 1.000
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 2020	Begroting	
Algemene uitkering	195.666	
Bespaarde rente	3.444	
Onvoorzien	100	
Dividend BNG	299	
Dividend ACV	260	
OZB	24.749	
Hondenbelasting	361	
Toeristenbelasting	1.123	
Forensenbelasting	751	
Totaal	226.753	

Overzicht incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat de gemeente zowel bij begroting als bij jaarrekening een overzicht van incidentele baten en lasten presenteert. Achtergrond hiervan is dat het noodzakelijk is bij de bepaling van het structurele evenwicht van de begroting.

Incidentele lasten en baten		bedragen x € 1.000			
Omschrijving	Lasten/baten	2020	2021	2022	2023
Radicalisering scholen	L	45 N			
Handhaving permanente bewoning	L	150 N			
Precario - opbrengst	B	8.120 V	8.120 V		
Precario - toevoeging investeringsfonds	L	4.800 N	4.800 N		
Precario - leges paspoorten en ID-kaarten	L	1.500 N	1.500 N		
Precario - uitvoeringskosten	L	20 N	20 N		
Precario - teruggave Vitens	L	1.800 N	1.800 N		
Stadsvisie, uitvoeringsagenda	L	25 N			
Taakmutatie Schulden en armoede	B	111 V			
Reserveren taakmutatie Schulden en armoede	L	111 N			
OV Knoop Spoorzone: mandelig eigendom	L			175 N	
Scenariokeuze integraal erfgoedbeleid	L	326 N	65 N	87 N	
Culturele invulling Frisokazerne	L	175 V			
Bijstand	L	900 N			
Uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme	L	250 N	150 N		
Handhaving permanente bewoning	L	100 N	250 N		
Groene woonwijken - Operatie steenbreek	L	71 N	71 N	71 N	
Japanse Duizendknoop	L	280 N	280 N	200 N	
Evenementen	L	100 N			
Leges paspoorten en ID-kaarten	L	1.500 V	1.500 V		
Fietsenstalling Ede-Wageningen	L	85 V	85 V	85 V	
Precario - opbrengst	B	150 N	150 N		
Precario - toevoeging investeringsfonds	L	150 V	150 V		
Precario - opbrengst Vitens	B	1.800 N	1.800 N		

Precario - geen opbrengst in aan voorziening	L	1.800 V	1.800 V		
Precario - geen onttrekking aan voorziening compensatie	L	1.800 N	1.800 N		
Precario - geen compensatie via rioolheffing	B	1.800 V	1.800 V		
Actieplan statushouders	L	100 N			
Astrant	L	50 N	50 N		
Volwasseneneducatie	L	120 N			
Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	L	300 N	300 N		
Tekort leerlingenvervoer	L	250 N			
Living lab regio Foodvalley circular	L	32 N	32 N	32 N	
Circulaire economie	L	50 N			
Japane duizendknoop - bijdrage provincie	B	140 V	140 V	100 V	
Vrijval Investeringsfonds	L			16 V	
Formatie dossiervorming archief	L	127 N	127 N		
WFC	L			400 N	400 N
Totaal		1.376 N	400 V	764 N	400 N

Bijlage 1E - Overzicht kosten per taakveld

Taakveld - Programma	bedragen x € 1.000							
	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
01 Bestuur	4.419	0	4.381	0	4.381	0	4.381	0
08 Bestuur en Organisatie	4.419	0	4.381	0	4.381	0	4.381	0
010 Mutaties reserves	37.640	-40.884	46.970	-45.372	32.022	-42.706	33.636	-40.534
01 Maatschappelijke voorzieningen	263	-501	263	-331	262	-469	261	-331
02 Preventieve ondersteuning	594	-440	811	-519	811	-517	811	-517
03 Individuele ondersteuning	1.792	-1.327	1.506	-3.012	1.418	-1.548	1.418	-1.548
04 Economie en Mobiliteit	8	-3.694	8	-2.420	8	-217	7	-217
05 Ruimtelijke ontwikkeling	14.082	-13.000	23.829	-21.797	17.310	-23.057	19.229	-21.975
06 Veiligheid	0	-313	0	-241	0	-135	0	0
07 Kwaliteit leefomgeving	2.016	-1.917	1.961	-1.343	2.056	-897	1.921	-670
08 Bestuur en Organisatie	18.885	-19.692	18.592	-15.709	10.157	-15.866	9.989	-15.276
011 Resultaat van de rek. baten/lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
08 Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Burgerzaken	2.377	-2.005	2.368	-2.005	2.368	-2.005	2.368	-2.005
08 Bestuur en Organisatie	2.377	-2.005	2.368	-2.005	2.368	-2.005	2.368	-2.005
03 Beheer overige gebouwen en grond	2.875	-3.138	3.728	-3.251	3.876	-3.251	3.716	-3.251
08 Bestuur en Organisatie	2.875	-3.138	3.728	-3.251	3.876	-3.251	3.716	-3.251
04 Overhead	35.413	-4.102	33.825	-4.176	33.669	-4.176	33.090	-4.176
08 Bestuur en Organisatie	35.413	-4.102	33.825	-4.176	33.669	-4.176	33.090	-4.176
05 Treasury	1.210	-6.585	-100	-5.266	-1.995	-3.093	-1.983	-2.497
08 Bestuur en Organisatie	1.210	-6.585	-100	-5.266	-1.995	-3.093	-1.983	-2.497
061 OZB woningen	1.276	-14.439	1.276	-14.439	1.276	-14.439	1.276	-14.439

08 Bestuur en Organisatie	1.276	-14.439	1.276	-14.439	1.276	-14.439	1.276	-14.439
062 OZB niet- woningen	415	-10.732	415	-10.732	415	-10.732	415	-10.732
08 Bestuur en Organisatie	415	-10.732	415	-10.732	415	-10.732	415	-10.732
063 Parkeerbelasting	0	-1.482	0	-1.482	0	-1.493	0	-1.493
04 Economie en Mobiliteit	0	-1.482	0	-1.482	0	-1.493	0	-1.493
064 Belastingen overig	492	-6.760	492	-6.760	472	-590	472	-590
04 Economie en Mobiliteit	407	-248	407	-248	407	-248	407	-248
08 Bestuur en Organisatie	85	-6.512	85	-6.512	65	-342	65	-342
07 Algemene uitkering en ov.uitkeur.gemeentefonds	0	-196.975	0	-198.528	0	-199.945	0	-205.012
06 Veiligheid	0	-1.309	0	0	0	0	0	0
08 Bestuur en Organisatie	0	-195.666	0	-198.528	0	-199.945	0	-205.012
08 Overige baten en lasten	-273	53	5.356	-482	10.784	-482	15.585	-883
08 Bestuur en Organisatie	-273	53	5.356	-482	10.784	-482	15.585	-883
11 Crisisbeheersing en brandweer	7.377	-17	7.310	-17	7.219	-17	7.098	-17
06 Veiligheid	7.362	-6	7.295	-6	7.204	-6	7.084	-6
08 Bestuur en Organisatie	15	-11	15	-11	15	-11	14	-11
12 Openbare orde en veiligheid	6.076	-273	5.729	-383	5.187	-383	5.789	-383
05 Ruimtelijke ontwikkeling	1.886	0	1.596	0	1.054	0	1.656	0
06 Veiligheid	4.190	-273	4.133	-383	4.133	-383	4.133	-383
21 Verkeer en vervoer	15.638	-1.327	15.884	-1.360	16.234	-1.360	17.196	-1.360
04 Economie en Mobiliteit	2.004	-5	2.082	-5	2.208	-5	2.572	-5
07 Kwaliteit leefomgeving	13.634	-1.322	13.802	-1.355	14.026	-1.355	14.624	-1.355
22 Parkeren	783	-10	771	-10	761	-10	846	-10
04 Economie en Mobiliteit	783	-10	771	-10	761	-10	846	-10
08 Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0	0
31 Economische ontwikkeling	2.795	0	2.688	0	1.862	0	1.827	0
04 Economie en Mobiliteit	2.106	0	2.073	0	1.398	0	1.363	0

05 Ruimtelijke ontwikkeling	689	0	615	0	464	0	464	0
32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14.828	-13.573	16.676	-15.474	12.300	-11.499	58.260	-57.412
04 Economie en Mobiliteit	14.828	-13.573	16.676	-15.474	12.300	-11.499	58.260	-57.412
06 Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0
33 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	139	-23	139	-23	139	-23	139	-23
04 Economie en Mobiliteit	139	-23	139	-23	139	-23	139	-23
08 Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0	0
34 Economische promotie	646	-1.874	490	-1.874	490	-1.874	490	-1.874
08 Bestuur en Organisatie	646	-1.874	490	-1.874	490	-1.874	490	-1.874
42 Onderwijshuisvesting	6.611	-285	7.164	-315	7.522	-315	7.535	-315
01 Maatschappelijke voorzieningen	6.195	0	6.756	-30	7.111	-30	7.123	-30
08 Bestuur en Organisatie	416	-285	408	-285	411	-285	412	-285
43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.437	-3.566	6.710	-3.259	6.660	-3.259	6.660	-3.259
01 Maatschappelijke voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Preventieve ondersteuning	4.307	-2.730	4.000	-2.423	4.000	-2.423	4.000	-2.423
03 Individuele ondersteuning	3.093	-836	2.673	-836	2.623	-836	2.623	-836
05 Ruimtelijke ontwikkeling	37	0	37	0	37	0	37	0
51 Sportbeleid en activering	8.204	-257	8.389	-892	7.852	-892	7.863	-892
01 Maatschappelijke voorzieningen	8.204	-257	8.389	-892	7.852	-892	7.863	-892
52 Sportaccommodaties	2.451	-2.062	1.726	-1.433	1.698	-1.411	1.677	-1.411
08 Bestuur en Organisatie	2.451	-2.062	1.726	-1.433	1.698	-1.411	1.677	-1.411
53 Cultuurpresentatie productie en part	4.943	-759	4.962	-759	4.949	-759	4.934	-759
01 Maatschappelijke voorzieningen	3.771	0	3.690	0	3.777	0	3.662	0
08 Bestuur en Organisatie	1.172	-759	1.272	-759	1.172	-759	1.272	-759
54 Musea	1.295	-73	1.490	-73	1.475	-73	1.458	-73
01 Maatschappelijke voorzieningen	1.295	-73	1.490	-73	1.475	-73	1.458	-73
55 Cultureel erfgoed	851	-107	531	-92	618	-92	498	-92

01 Maatschappelijke voorzieningen	841	-98	521	-83	608	-83	488	-83
08 Bestuur en Organisatie	10	-9	10	-9	10	-9	10	-9
56 Media	3.019	0	3.019	0	3.018	0	3.019	0
01 Maatschappelijke voorzieningen	3.019	0	3.019	0	3.018	0	3.019	0
57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.534	-568	7.363	-568	7.266	-529	7.019	-428
04 Economie en Mobiliteit	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Ruimtelijke ontwikkeling	347	-115	357	-115	351	-115	351	-115
07 Kwaliteit leefomgeving	7.187	-441	7.006	-441	6.915	-402	6.668	-301
08 Bestuur en Organisatie	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
61 Samenkracht en burgerparticipatie	11.331	-581	11.134	-581	10.972	-581	10.951	-581
02 Preventieve ondersteuning	10.783	-33	10.585	-33	10.424	-33	10.402	-33
08 Bestuur en Organisatie	548	-548	549	-548	548	-548	549	-548
62 Wijkteams	5.605	-67	5.700	-67	5.700	-67	5.700	-67
02 Preventieve ondersteuning	5.589	-51	5.684	-51	5.684	-51	5.684	-51
08 Bestuur en Organisatie	16	-16	16	-16	16	-16	16	-16
63 Inkomensregelingen	33.831	-24.462	32.880	-24.462	32.782	-24.462	32.784	-24.462
03 Individuele ondersteuning	33.294	-24.462	32.342	-24.462	32.243	-24.462	32.243	-24.462
05 Ruimtelijke ontwikkeling	435	0	435	0	435	0	435	0
07 Kwaliteit leefomgeving	87	0	88	0	89	0	91	0
08 Bestuur en Organisatie	15	0	15	0	15	0	15	0
64 Begeleide participatie	14.257	-301	13.589	-119	13.213	-66	12.956	-56
03 Individuele ondersteuning	14.257	-301	13.589	-119	13.213	-66	12.956	-56
65 Arbeidsparticipatie	560	-31	275	-31	663	-31	663	-31
03 Individuele ondersteuning	560	-31	275	-31	663	-31	663	-31
66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.563	0	2.551	0	2.551	0	2.551	0
03 Individuele ondersteuning	2.563	0	2.551	0	2.551	0	2.551	0
671 Maatwerkdienstverlening 18+	22.383	-685	22.830	-685	20.250	-685	20.250	-685

02 Preventieve ondersteuning	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Individuele ondersteuning	22.383	-685	22.830	-685	20.250	-685	20.250	-685
672 Maatwerkdienstverlening 18-	29.986	0	27.833	0	27.300	0	27.313	0
03 Individuele ondersteuning	29.986	0	27.833	0	27.300	0	27.313	0
681 Geëscaleerde zorg 18+	28.062	-1.891	27.967	-1.891	27.614	-1.891	27.614	-1.891
02 Preventieve ondersteuning	2.513	-493	2.512	-493	2.259	-493	2.259	-493
03 Individuele ondersteuning	25.468	-1.317	25.374	-1.317	25.274	-1.317	25.274	-1.317
08 Bestuur en Organisatie	81	-81	81	-81	81	-81	81	-81
682 Geëscaleerde zorg 18-	2.254	0	2.254	0	2.254	0	2.254	0
03 Individuele ondersteuning	2.254	0	2.254	0	2.254	0	2.254	0
71 Volksgezondheid	4.331	0	4.331	0	4.198	0	4.198	0
02 Preventieve ondersteuning	4.331	0	4.331	0	4.198	0	4.198	0
72 Riolering	10.587	-11.357	10.406	-11.185	10.371	-11.304	10.528	-11.608
07 Kwaliteit leefomgeving	10.587	-11.357	10.406	-11.185	10.371	-11.304	10.528	-11.608
73 Afval	11.836	-12.504	11.858	-12.599	11.900	-12.694	11.941	-13.284
05 Ruimtelijke ontwikkeling	11.704	-12.463	11.726	-12.558	11.768	-12.653	11.809	-13.243
07 Kwaliteit leefomgeving	132	-41	132	-41	132	-41	132	-41
74 Milieubeheer	2.233	-40	2.154	-40	1.654	-40	1.383	-40
05 Ruimtelijke ontwikkeling	2.233	-40	2.154	-40	1.654	-40	1.383	-40
75 Begraafplaatsen en crematoria	1.263	-1.315	1.322	-1.315	1.311	-1.315	1.311	-1.315
07 Kwaliteit leefomgeving	1.248	-1.315	1.309	-1.315	1.298	-1.315	1.298	-1.315
08 Bestuur en Organisatie	15	0	13	0	13	0	13	0
81 Ruimtelijke ordening	14.542	-10.577	23.231	-21.006	24.860	-14.974	24.672	-16.939
05 Ruimtelijke ontwikkeling	14.527	-10.577	23.216	-21.006	24.845	-14.974	24.657	-16.939
07 Kwaliteit leefomgeving	15	0	15	0	15	0	15	0
82 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	28.442	-29.751	29.947	-31.630	27.892	-28.868	31.247	-33.079
05 Ruimtelijke ontwikkeling	27.133	-29.751	29.947	-31.630	27.892	-28.868	31.247	-33.079

06 Veiligheid	1.309	0	0	0	0	0	0	0
83 Wonen en bouwen	8.466	-3.618	8.240	-3.618	7.983	-3.600	7.978	-3.600
04 Economie en Mobiliteit	2	0	2	0	2	0	2	0
05 Ruimtelijke ontwikkeling	7.490	-3.613	7.316	-3.613	7.062	-3.595	7.057	-3.595
08 Bestuur en Organisatie	974	-5	922	-5	919	-5	919	-5
Totaal	409.003	-409.003	428.254	-428.254	405.986	-405.986	461.558	-461.558

Bijlage 1F - Geprognosticeerde balans 2020-2023

bedragen x € 1.000

	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde
	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023
Immateriële vaste activa	1.414	1.893	2.245	2.131	1.911
Materiële vaste activa economisch nut	217.645	209.604	227.424	188.724	209.728
Materiële vaste activa economisch nut, met mogelijke heffing ter bestrijding van de kosten	12.802	11.853	11.198	10.533	9.860
Materiële vaste activa maatschappelijk nut	71.020	77.606	86.479	104.753	117.635
Financiële vaste activa	82.978	80.227	77.664	75.155	72.562
Totaal vaste activa	385.858	381.183	405.010	381.297	411.696
Voorraden	103.441	54.302	50.181	51.915	47.696
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	14.892	13.942	13.942	13.942	13.942
Liquide middelen	3.511	4.008	4.008	4.008	4.008
Overlopende activa	39.795	39.511	39.511	39.511	39.511
Totaal vlottende activa	161.638	111.763	107.642	109.376	105.157
Totaal Activa	547.496	492.946	512.651	490.673	516.853
Eigen vermogen	113.451	99.946	96.703	98.300	87.614
Voorzieningen	48.174	43.795	41.024	38.884	36.717
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar	258.139	223.999	253.838	253.814	298.414
Totaal vaste passiva	419.764	367.740	391.565	390.997	422.744
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jr.	42.485	45.313	46.113	45.513	50.113
Overlopende passiva	40.017	42.063	37.143	16.332	6.166
Overige overlopende passiva	45.230	37.830	37.830	37.830	37.830
Totaal vlottende passiva	127.732	125.206	121.087	99.675	94.109
Totaal Passiva	547.496	492.946	512.651	490.673	516.853

Bijlage 2 - Meerjarenoverzicht reserves

bedragen x € 1

Progr.	Cat.	I/S	Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 01-01-2019	Resultaat- bestemming vorig jaar	Boekwaarde 01-01 na resultaat- bestemming	Rente	Bij	Af	Afschrij- vings- bijdrage	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
1	4	I	R430	Onderwijs - Huisvesting	1.917.568	0	1.917.568	0	0	-1.453.775	0	463.793	463.793	463.793	463.793	463.793
1	4	I	R440	Cultuur	460.183	0	460.183	0	56.887	-139.500	0	377.570	289.957	232.344	199.731	137.118
1	4	I	R441	Kunst en Cultuur - Ontwikkelfonds	468.310	0	468.310	14.049	3.205	-280.000	0	205.564	204.936	204.289	203.623	202.937
1	4	I	R442	Kunstaankopen	380.024	0	380.024	0	50.000	-363.978	0	66.046	48.546	81.046	1.046	38.546
1	4	I	R443	Monumenten	217.245	0	217.245	0	120.000	-203.500	0	133.745	91.245	92.445	43.645	44.845
1	6	S	R647	Sporthall Ut Sporthuus	870.192	0	870.192	26.106	0	0	-47387	848.911	826.991	804.414	781.159	757.207
1	6	S	R660	Museum Oud Lunteren	33.825	0	33.825	1.015	0	0	-1629	33.211	32.578	31.926	31.255	30.564
1	6	S	R661	Kijk- en Luistmuseum	22.734	0	22.734	682	0	0	-2013	21.403	20.032	18.620	17.166	15.668
2	4	I	R433	Onderwijs - Achterstandsbeleid	1.665.191	0	1.665.191	0	182.529	-60.901	0	1.786.819	1.908.447	2.090.976	2.273.505	2.456.034
3	4	I	R439	Legaat van Lagen	391.256	0	391.256	11.738	0	-11.738	0	391.256	391.256	391.256	391.256	391.256
3	4	I	R453	Inburgering	284.266	0	284.266	0	0	-284.266	0	0	0	0	0	0
3	4	I	R454	Regionaal Werk Bedrijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	4	I	R455	Res. Arbeidsmarktregio Food Valley	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	4	I	R456	Arbeidsmarkt Regio Foodvalley	2.046.594	0	2.046.594	0	0	-1.925.656	0	120.938	120.938	120.938	120.938	120.938
3	4	I	R460	Maatschappelijke opvang	2.393.628	0	2.393.628	0	277.000	-674.608	0	1.996.020	1.694.643	1.461.266	1.139.889	818.512
3	4	I	R461	Vrouwenopvang/aanpak ouderen mishandeling	337.133	0	337.133	0	44.000	-86.200	0	294.933	360.933	488.933	616.933	744.933
3	4	S	R462	Beschermd Wonen	3.354.560	-561.000	2.793.560	0	1.265.000	0	0	4.058.560	5.438.560	4.368.560	4.548.560	4.728.560
3	4	I	R463	Fonds impuls Sociaal Domein	915.517	0	915.517	0	970.403	-1.356.000	0	529.920	214.403	0	0	0
4	4	I	R411	Parkeren	118.174	0	118.174	0	0	-50.000	0	68.174	68.174	68.174	68.174	68.174
4	6	S	R681	Kapitaallasten Verkeer	236.343	0	236.343	7.090	0	0	-13247	230.186	224.030	217.874	211.718	205.562
4	6	S	R682	Kapitaallasten Parkeren	133.509	0	133.509	4.005	0	0	-7518	129.996	126.483	122.971	119.458	115.945
5	3	S	R300	Afval	3.306.557	0	3.306.557	0	0	-573.810	0	2.732.747	1.993.209	1.326.316	712.989	648.228
5	4	I	R470	Veluwe Poort - Spoorzone Ede	13.398.219	0	13.398.219	401.947	2.676.479	-7.676.479	0	8.800.166	9.339.171	13.184.944	6.238.009	2.527.830
5	4	I	R471	Veluwe Poort - Parklaan	3.905.183	0	3.905.183	117.155	3.464.809	-6.687.155	0	799.992	1.776.012	-7	465.944	31.077
5	4	I	R475	Landschapsfonds	109.435	0	109.435	0	80.000	-65.000	0	124.435	189.435	254.435	319.435	384.435

5	4	I	R477	Starters- en doorstromers	2.242.535	0	2.242.535	67.276	150.000	-286.000	0	2.173.811	2.135.025	2.087.776	2.023.109	1.948.827
5	4	I	R480	Bodemsanering	334.212	0	334.212	0	50.000	-173.962	0	210.250	170.250	196.250	222.250	248.250
5	6	S	R680	StructuurVisie Buitengebied	257.915	0	257.915	7.737	65.000	0	-8849	321.803	306.650	274.439	242.037	208.663
5	6	S	R683	R&T route structuren	185.400	0	185.400	5.562	20.000	-2.250	0	208.712	210.473	197.287	184.156	170.631
5	7	I	R700	Grondbedrijf	2.700.000	0	2.700.000	0	1.555.233	-3.522.275	0	732.958	2.051.583	2.747.375	3.004.500	3.188.958
6	4	I	R400	Overgangsrecht FLO	888.385	0	888.385	0	0	-152.405	0	735.980	422.871	182.003	46.938	46.938
7	4	I	R416	Begraven	784.255	0	784.255	0	0	-149.607	0	634.648	520.458	344.977	180.709	16.441
7	4	I	R417	Groot onderhoud openbare ruimte	2.617.582	0	2.617.582	0	0	-1.654.531	0	963.051	476.582	476.582	476.582	476.582
7	6	S	R605	Riolering buitengebied	7.267.798	0	7.267.798	218.034	0	0	-711961	6.773.871	6.279.944	5.786.017	5.292.090	5.009.846
8	1	I	R100	Algemene reserve	17.494.320	3.936.088	21.430.408	0	6.511.000	-10.794.281	0	17.147.127	16.027.965	17.553.106	15.277.995	12.818.884
8	2	S	R200	Algemene reserve - Begroting	6.620.841	0	6.620.841	198.625	0	-198.625	0	6.620.841	6.620.841	6.620.841	6.620.841	6.620.841
8	2	S	R201	Algemene reserve - Rente begroting	9.656.273	0	9.656.273	289.689	0	-289.689	0	9.656.273	9.656.273	9.656.273	9.656.273	9.656.273
8	4	S	R490	Lastenverlichting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	4	I	R491	Lokale arbeidsvoorwaarden	280.614	-102.000	178.614	0	102.000	-280.000	0	614	614	614	614	614
8	4	I	R492	BTW - Compensatiefonds	540.289	0	540.289	0	2.410.025	-2.060.000	0	890.314	1.460.339	1.990.364	2.630.389	3.150.414
8	4	I	R493	Cofinanciering	45.067	-45.067	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	4	I	R495	Overlopende verplichtingen	815.677	1.700.000	2.515.677	0	32.000	-1.682.000	0	865.677	505.677	505.677	505.677	505.677
8	4	I	R499	Investeringsfonds Impuls Ede	2.112.030	45.067	2.157.097	0	4.650.000	-5.478.067	0	1.329.030	-437.970	216.030	30	30
8	5	I	R500	Bedrijfsmiddelen - Personeel	1.481.620	526.270	2.007.890	0	585.448	-1.384.602	0	1.208.736	746.148	834.590	923.032	1.011.474
8	5	I	R501	Bedrijfsmiddelen - Kapitaallasten	187.710	0	187.710	5.631	797.435	-517.908	-367959	104.909	102.163	99.334	96.421	93.421
8	5	I	R502	Bedrijfsmiddelen - Algemeen	4.719.918	0	4.719.918	141.598	556.249	-882.757	-156294	4.378.714	4.091.939	3.828.076	3.513.742	3.189.978
8	5	I	R503	Bedrijfsmiddelen - Huisvesting	2.569.736	0	2.569.736	77.092	240.557	-144.020	-150702	2.592.663	2.603.597	2.719.059	2.906.299	3.232.889
8	5	I	R504	Bedrijfsmiddelen - Automatisering	3.499.336	0	3.499.336	0	1.617.052	-2.867.101	-4408	2.244.879	1.565.322	1.058.871	381.788	134.678
8	5	I	R505	Herbezettingsgelden	424.270	-424.270	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	6	I	R621	Egal.res.Kaplast gem. vastgoed	12.968.093	0	12.968.093	389.041	305.000	0	-942813	12.719.321	12.196.657	11.748.942	11.301.825	10.870.506
8	6	I	R622	Egal.res.Kaplast OHW	2.485.001	0	2.485.001	74.550	0	-74.550	0	2.485.001	2.393.618	2.351.855	2.308.839	2.264.532
8	6	S	R623	Reserve exploitatie vastgoed	649.712	0	649.712	0	180.624	0	-98049	732.287	772.396	797.832	849.190	916.485
				Totaal	120.794.235	5.075.088	125.869.323	2.058.622	29.017.935	-54.487.196	-2.512.829	99.945.855	96.703.187	98.299.683	87.613.552	80.713.994

1 AR Algemene reserve

3 BR Bestemmingsreserve

5 PBR Personeel- en bedrijfsreserve

7 BRG Bestemmingsreserve grondbedrijf

2 OAR Overige algemene reserve

4 OBR Overige bestemmingsreserve

6 ERK Egalisatiereserve kapitaallasten

Bijlage 3 - Meerjarenoverzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Cat.	Progr.	Boekwaarde		Realisatie		Boekwaarde		Bij	Af	Boekwaarde		Bij	Af	Boekwaarde		Bij	Af	Boekwaarde	
				1-1-2019	Rente	Bij	Af	31-12-2019	Bij			Af	31-12-2020			Bij	Af			31-12-2021	Bij
V166	Voorziening liquidatie Permar	01	3	953.028	0	0	411.157	541.871	0	301.441	240.430	0	118.624	121.806	0	66.200	55.606	0	55.606	0	0
V101	Wethouderspens. en uitkeringen	01	8	5.163.662	0	0	0	5.163.662	0	0	5.163.662	0	0	5.163.662	0	0	5.163.662	0	0	0	5.163.662
V147	Onderhoud Gem.vastgoedportefeuille	02	8	3.077.395	0	1.162.120	1.634.106	2.605.409	1.192.768	1.796.342	2.001.835	1.192.768	1.608.567	1.586.036	1.192.768	1.128.023	1.650.782	1.192.768	1.415.347	1.428.203	1.428.203
V162	Rioolaanleggen-beheer	04	7	36.029.516	630.517	5.214.184	6.390.580	35.483.636	5.620.964	7.486.032	33.618.568	5.695.201	7.300.000	32.013.769	5.584.117	7.749.000	29.848.886	5.875.232	7.072.000	28.652.117	28.652.117
				45.223.601	630.517	6.376.304	8.435.843	43.794.579	6.813.732	9.583.815	41.024.495	6.887.969	9.027.191	38.885.273	6.776.885	8.943.223	36.718.935	7.068.000	8.542.953	35.243.982	35.243.982

Categorie 1 - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Categorie 2 - Voorzieningen ter egalisering van kosten

Categorie 3 - Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Categorie 4 - Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven

Categorie 5 - Correctie op de balanspost debiteuren

Categorie 6 - Correctie op de balanspost voorraden

Bijlage 4 - Definities kengetallen paragraaf Weerstandsvermogen

Toelichting werkwijze systematiek risico's

In iedere programmabegroting en -rekening wordt een inventarisatie gedaan van de bestaande risico's. Dit gebeurt op basis van de risico's in de database van ons risicomangementpakket Naris. De risicoprofielen worden bij elk P&C instrument geactualiseerd.

Om wildgroei te voorkomen worden alleen risico's met een financieel impact groter dan € 100.000 meegenomen in het risicoprofiel. Op dit moment kent het profiel circa 260 risico's.

De kansinschatting van de risico's gebeurt op basis van onderstaande tabel. De kansklasse-indeling in deze tabel is opgesteld in overleg met adviseurs van Naris. Gekeken wordt hoe vaak een gebeurtenis zich naar verwachting voordoet, dit wordt gekoppeld aan het bijbehorende percentage.

Voorbeeld 1:

Een risico komt naar verwachting 1 keer per 2 jaar voor. Dit betekent dat de kans dat dit risico zich voordoet 50% is.

Voorbeeld 2:

Een risico komt naar verwachting 1 keer per 5 jaar voor. Dit betekent dat de kans dat dit risico zich voordoet 30% is.

Klasse nummer	Minimaal	Maximaal	Omschrijving
1	0%	10%	< 1 keer per 10 jaar
2	10%	30%	1 keer per 5 - 10 jaar
3	30%	50%	1 keer per 2 - 5 jaar
4	50%	70%	1 keer per 1 - 2 jaar
5	70%	100%	> 1 keer per jaar

Nadat alle risico's zijn geactualiseerd en de database compleet is voert Naris een statistische toets uit (de Monte Carlo simulatie) om, met een zekerheidspercentage van 90%, tot de benodigde weerstandscapaciteit te komen.

Definities kengetallen

Netto schuldquote

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen weer en geeft daarmee inzicht in het niveau van de schuldenlast.

De VNG heeft richtlijnen aangegeven voor dit kengetal; als de schulden van de gemeenten lager zijn dan het eigen vermogen (schuldquote is minder dan 100%) dan wordt dit als voldoende beschouwd, is de schuldquote hoger dan 130% dan wordt dit als onvoldoende gezien. De netto gecorrigeerde schuldquote houdt rekening met de door de gemeente doorgeleende gelden aan derden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen zien en geeft daarmee aan of de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG heeft aangegeven dat een solvabiliteitsratio van minder dan 20% als onvoldoende wordt beschouwd, en een percentage van meer dan 30% als voldoende.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal structurele exploitatieruimte toont welke structurele ruimte de gemeente heeft om haar eigen lasten te dragen. Het is een maatstaf voor het verschil tussen de structurele baten en structurele lasten van de gemeente. De bepaling gebeurt door het saldo van de structurele baten en lasten te delen door de totale baten

en dit uit te drukken in een percentage. Een negatieve waarde van dit kengetal geeft dat er meer structurele lasten dan baten zijn, vice versa voor een positieve waarde. In de begroting van de gemeente Ede wordt als streefwaarde een neutrale waarde van dit kengetal nagestreefd (exclusief reservemutaties).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grond) is ten opzichte van de totale jaarlijkse baten van de gemeente. Hoe lager deze ratio is hoe minder risico de gemeente loopt omtrent negatieve waardeontwikkeling van de grondpositie.

Deze boekwaarde van gronden in bezit zegt nog niets over de relatie tussen vraag en aanbod. Dit vraagt dan ook om meer uitleg dan naar voren komt uit een kengetal. Zie hiervoor de paragraaf Grondbeleid en het MPG.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk van deze gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Als deze ratio zich onder de 100% bevindt is de belastingdruk lager dan gemiddeld, ligt deze erboven dan is de belastingdruk hoger dan gemiddeld.

Het bestaande beleid ziet belastingcapaciteit niet als sturingsmechanisme. Met uitzondering van inflatiecorrectie kan deze niet worden aangepast binnen de huidige afspraken. In extreme gevallen kan hierop een uitzondering worden gemaakt. In het geval van een daling van het weerstandsvermogen onder de norm mag het college verhoging van de lokale lasten opnemen in zijn verbeterplan. Conform de uitgangspunten in de nota Lokale Heffingen gaat een verhoging van de OZB gepaard met vooraf een discussie 'oud voor nieuw' en kostendekkendheid van de tarieven.

Bijlage 5 - Berekening kostendekkendheid tarieven

Tarief AFVALSTOFFENHEFFING	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente en btw	13.016.137
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	2.457.808
Netto kosten taakveld	10.558.329
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	186.671
BTW	1.338.387
Totale kosten	12.083.387
Opbrengst heffingen	10.735.000
Dekkingspercentage	89%

Tarief RIOOLHEFFING	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente en btw	11.441.694
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	1.219.268
Netto kosten taakveld	10.222.426
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	612.574
Totale kosten	10.835.000
Opbrengst heffingen	10.835.000
Dekkingspercentage	100%

Tarief LEGES BURGERZAKEN	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	699.763
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	699.763
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	1.036.687
BTW	73.046
Totale kosten	1.809.496
Opbrengst heffingen	1.185.893
Dekkingspercentage	66%

Tarief LEGES OMGEVINGSVERGUNNINGEN	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	3.040.695
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	3.040.695
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	169.271
BTW	585.466
Totale kosten	3.795.432
Opbrengst heffingen	3.400.000
Dekkingspercentage	90%

Tarief LEGES BESTEMMINGSPANNEN	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	866.115
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	866.115
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	541.806
BTW	13.054
Totale kosten	1.420.975
Opbrengst heffingen	657.672
Dekkingspercentage	46%

Tarief BEGRAAFRECHTEN	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	1.247.741
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	1.247.741
Toe te rekenen kosten:	
Overhead inclusief (omslag)rente	186.928
BTW	
Totale kosten	1.434.649
Opbrengst heffingen	1.315.000
Dekkingspercentage	92%

Bijlage 6 - Staat van activa (vervallen)

Bijlage 7 - Overzicht (Depla)beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Waarde gemeenten	
			Waarde Ede	100.000 - 300.000 inwoners
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2019	654	675
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2019	685	742
Gemiddelde WOZ waarde	duizend euro	2018	244	218
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	13,3	7,3
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	168	184
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	5,6	7,3
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2018	2,2	3,4
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,8	2,9
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,8	5,8
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2018	4,6	6,4
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inw 12-17jr	2018	66	130
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	1,56	1,55
Demografische druk	%	2019	75,8	63,3
Niet-sporters	%	2016	47,6	46,6
Banen	per 1.000 inw.15-65jr	2018	794,7	853,5
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15-65jr	2018	146,7	134,1
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	69,3	67,8
Funcziemenging	%	2018	54,9	55,8
Personen met een bijstandsuitkering	per 1.000 inw 18jr eo	2 ^e halfjaar 2018	26,7	46,2
Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw.15-65jr	1 ^e halfjaar 2018	39,2	25,2
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 1.000 inw.	2 ^e halfjaar 2018	53	60
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	4,43	7,8
Werkloze jongeren	%	2015	0,83	1,72
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2018	1,6	2,3
Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jaar	2018	1,8	2,4
Relatief verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jaar	2018	22,79	22,74
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2 ^e halfjaar 2018	9	10,8
Jongeren met jeugdreclassering	%	2 ^e halfjaar 2018	0,3	0,4
Jongeren met jeugdbescherming	%	2 ^e halfjaar 2018	1	1,2

www.waarstaatjegemeente.nl
maandag 2 september 2019

Bijlage 8 - Kerngegevens

Omschrijving	01-01-2019	01-01-2020
Aantal inwoners	115.720	117.100
<i>Stand 1-1-2019 is aangepast.</i>		
van 0 -3 jaar	5.410	5.480
van 4 -16 jaar	18.475	18.700
<i>Stand 1-1-2019 aangepast.</i>		
van 17 - 64 jaar	70.785	71.620
<i>Stand 1-1-2019 aangepast.</i>		
van 65 jaar en ouder	21.050	21.300
<i>Stand 1-1-2019 aangepast.</i>		
Aantal uitkeringsgerechtigden WWB/IOAW/IOAZ/BBZ	1.793	1.748
Aantal gerealiseerde WSW-plaatsen in arbeidsjaren	301,93	297,85

Omschrijving	01-01-2019	01-01-2020
Oppervlakte gemeente	31.868	31.868
<i>In ha.</i>		
Aantal adressen	57.612	58.379
<i>Gegevens afkomstig uit BAG. De daling in het aantal woningen terwijl het aantal adressen is gestegen, komt doordat er ten onrechte veel adressen een woonfunctie hadden.</i>		
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	50.069	50.550
<i>Gegevens afkomstig uit BAG</i>		
Verblijfsobject gevormd	1.840	1.950
<i>Uit een vergunningverlening ontstaat een adres met de status gevormd. Dit zal pas wijzigen als de bouw wordt gestart of is gereedgemeld.</i>		
Verblijfsobject in gebruik	54.181	54.879
<i>Een adres is actief.</i>		
Verblijfsobject in gebruik (niet ingemeten)	1.591	1.550
<i>Op een bestaand adres is een verbouwingsvergunning verleend of de gereedmelding van een nieuwbouw is gedaan. Het adres is actief.</i>		
Wegen: asfalt en beton	3.315.658	3.300.573
<i>In m2. Stand 21-02-2019. Minder asfalt doordat sommige wegen zijn omgevormd naar elementenverharding.</i>		
Wegen: elementen	2.845.657	2.879.864
<i>In m2. Stand 21-02-2019</i>		
Wegen: onverhard	666.502	658.266
<i>In m2.</i>		
Bomen	62.745	63.014*
<i>Aantal. *Stand september 2019</i>		
Gazon	626.750	658.122*
<i>In m2. *Stand september 2019</i>		
Bermen	2.463.951	nbn
<i>Binnenstedelijk en buitengebied in m2.</i>		
Bos en natuurgebied	2.467	2.467
<i>In ha</i>		
Cultuurlijke beplantingen	407.477	407.261*
<i>In m2</i>		
Natuurlijke beplantingen	1.470.718	1.146.470*
<i>In m2</i>		

Aantal speelplekken <i>Exclusief trapveldjes</i>	228	239
Aantal speelplekken <i>Inclusief trapveldjes</i>	255	266
Lengte vrijvervalriolering <i>In km. Hiervan is 19 km vrijverval in het buitengebied.</i>	643,3	651,3
Lengte (km) mechanische riolering <i>Hiervan is 115 km vrij vervalleiding in het buitengebied.</i>	366	367,3
Lichtmasten <i>Aantal.</i>	19.250	19.250
Aantal verkeersregelinstantaties <i>De vri's die te maken hadden met de We-pod (elektrisch karretje) zijn inmiddels opgeruimd of buiten werking gesteld.</i>	28	25

Bijlage 10 - Begrotingssubsidies

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van subsidies die worden verstrekt op basis van de gemeentelijke begroting. Dit is een van de grondslagen voor het verstrekken van een subsidie op basis van de Algemene wet bestuursrecht. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de instellingen, de activiteiten en het (maximale) subsidiebedrag.

Vanaf 2019 worden de middelen van de sociaal teams voor de werkzaamheden intake en regie en screening & beschikkingen middels een begrotingssubsidie uitgekeerd. De Woonadviescommissie gaat een begrotingssubsidie ontvangen voor het geven van adviezen over woningbouwprojecten. Daarnaast ontvangt de huurdersbond Ede e.o. een begrotingssubsidie voor de behartiging van de belangen van alle huidige - en daar waar mogelijk ook toekomstige huurders – van Woonstede en is daarmee een van de partijen in het driepartijenoverleg rondom de jaarlijkse prestatieafspraken.

bedragen x € 1.000	
Ontvanger subsidie	Subsidiebedrag
Woonadviescommissie (WAC)	5
Huurdersbond Ede e.o.	5
Sociaal teams Intake & Regie	2.077
• Youke	
• Pactum	
• Lindenhout	
• 's Heeren Loo	
• JBG	
• Opella	
• Stimenz	
• RIBW	
• Leger des Heils	

Bijlage 11 - Aanbevelingen Rekenkamercommissie

Onderzoek	Aanbeveling	Stand van zaken	Verwachte afronding
2017 - Rapport uit de la gekomen	Verbeter de bekendheid, de systematiek en daarmee het gebruik van de lange termijnplanning en de toezeggingenlijst. Zorg dat raadsleden weten waar deze instrumenten te vinden zijn, wat er precies in staat, hoe vaak de informatie wordt ge-update etc. Streef naar een overzichtelijk systeem om periodiek de raad te informeren over de meest relevante wijzigingen in lopende projecten. (Onderzoek de mogelijkheden om ook relevante informatie uit raadswerkgroepen in dit systeem op te nemen).	Eén keer per maand wordt een overzichtelijke rapportage van de LTP naar de griffier gestuurd. De Griffier stuurt het rapport door naar het presidium. Toezeggingenlijst is ook een instrument wat wordt gebruikt. Toezeggingen kunnen ook betrekking hebben op de korte termijn. Alleen toezeggingen voor de wat langere termijn komen in de LTP.	 Continu proces
2017 - Rapport uit de la gekomen	Maak op basis van ieder raadsbesluit een stappenplan waarin is vastgelegd op welke momenten de raad terugkoppeling mag verwachten en maak hierbij gebruik van de lange termijnplanning en/of de toezeggingenlijst.	Raadsadviseurs, bestuurssecretariaat of een beleidsmedewerker zorgen ervoor dat die besluiten in de LTP komen te staan. Actiepunt is nog om te bezien hoe dit sluitend wordt. Aan verdere bewustwording wordt gewerkt.	
2017 - Rapport uit de la gekomen	Zorg ervoor dat het college bij ieder raadsbesluit binnen een nader afgesproken termijn komt met een stappenplan voor implementatie. Hierdoor komt de raad, met juist gekozen terugkoppel-momenten, meer 'in control' van het implementatietraject. De betrokkenheid van de raad bij de beleidsontwikkeling wordt zo vergroot hetgeen positief kan doorwerken op kaderstelling	De griffie heeft samen met de bestuurssecretaris van het college onder meer de volgende verbeteringen in het format voor een raadsvoorstel doorgevoerd: - de steller moet voortaan in het raadsvoorstel vermelden of het voorstel bijdraagt aan een beleidsdoel uit de programmabegroting. De gedachte achter dit verbeterpunt is dat raadsleden zo beter en vroegtijdiger kunnen sturen op het beleidsdoel en de relatie tussen het voorstel en het beleidsdoel zo inzichtelijk is.- de steller moet voortaan in het voorstel vermelden - wanneer van toepassing - hoe een beleidsnota of project te zijner tijd wordt geëvalueerd, op welke wijze, wanneer en met welke criteria. Het tijdstip van evalueren wordt geplaatst op de Lange Termijn Planning (LTP).	
2017 - Rapport uit de la gekomen	Maak beter gebruik van de instrumenten lange termijnplanning (LTP) en toezeggingenlijst. Zorg er voor dat toezeggingen door portefeuillehouders bij de behandeling van rekenkamerrapporten (en ook de vastgestelde stappenplannen) in deze instrumenten worden opgenomen en dat alle raadsleden bekend zijn met deze instrumenten	De griffie plaatst, standaard, toezeggingen van een wethouder, ook een toezegging die hij doet bij de behandeling van een rekenkamerrapport, op de toezeggingenlijst. De desbetreffende bestuursadviseur en de inhoudelijk verantwoordelijk ambtenaar bewaken de afhandeling van de toezegging. Raadsleden en hebben via Notubox toegang tot de actuele toezeggingenlijst en de LTP. Ambtenaren kunnen via het programma Lias de LTP raadplegen. De griffie stuurt de LTP ter bespreking op naar het Presidium.	
2017 - Rapport uit de la gekomen	Wees u er van bewust dat deelname aan raadswerkgroepen (het	Dit blijft een permanent aandachtspunt waarvoor zowel college als	 Continu proces

	meedenken op operationeel en tactisch niveau en daarmee goed geïnformeerd zijn in technische details) ook het gevaar met zich mee kan brengen dat doelformulering vanuit politieke motieven op strategisch niveau wordt ingeperkt.	raad aandacht moeten hebben. Instellen van raads werkgroepen is gezamenlijke verantwoordelijkheid.		
2017 - Rapport uit de la gekomen	Als raadsbesluiten over rekenkamerrapporten in uw ogen niet uitvoerbaar zijn, meldt dit dan aan de raad via de daartoe ge-eigende kanalen en werkwijzen. Dit kan bijvoorbeeld door in een bestuurlijke reactie naar aanleiding van een rekenkamerrapport specifiek te benoemen welke conclusies of aanbevelingen wel of niet worden ondersteund. Pas dan is het mogelijk om in discussie met de raad te komen tot betere, scherpere aanbevelingen c.q. uit te voeren maatregelen.	Op dit punt zijn wij alert bij de besluitvorming over de onderzoeken.		Continu proces
2017 - Rapport uit de la gekomen	Wees u ervan bewust dat het werken met raads werkgroepen u niet ontslaat van de plicht om de voltallige raad (op schrift) goed te informeren over de voortgang (van implementatietrajecten). Een raads werkgroep is te zien als aanvullend en niet als vervangend voor goede communicatie met de raad.	Dit zijn wij ons bewust.		Continu proces
2018 - Inkoop in zicht	Voer als raad en college het gesprek over de rol van de raad bij het inkoop- en aanbestedingsbeleid.	Aan deze aanbeveling wordt gewerkt. Besloten is om de focus op dit moment te leggen bij de wensen van de Raad. Naar aanleiding hiervan is contact gezocht met de Griffier om te achterhalen welke vragen de Raad heeft om vervolgens de raadsessie te kunnen faciliteren. Inmiddels heeft het overleg om input op te halen plaatsgevonden. Naar verwachting vindt het overleg met de gemeenteraad plaats op 12 december 2019.		December 2019 overleg gemeenteraad
2018 - Inkoop in zicht	Borg de beleidsconforme uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid door de primaire processen verder uit te werken.	Er is een handboek waarin primaire processen staan beschreven. Op dit moment ondergaat dat handboek een update.		2020
2018 - Inkoop in zicht	Breng in beeld in hoeverre het inkoop- en aanbestedingsbeleid bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke doelen.	In het gemeentebeleid en het inkoopbeleid is hier veel aandacht voor. Wenselijk is het om ook aan de achterkant te kijken of gemaakte afspraken worden nageleefd. Momenteel wordt vanuit inkoop bijgehouden bij welke aanbestedingen rekening is gehouden met duurzaamheid en SROI en bij diverse projecten wordt een evaluatie uitgevoerd. Voor een verdere verdieping ontbreekt de ambtelijke capaciteit.		
2018 - Niet kiezen is ook een keuze	Zorg op korte termijn (in 2018) voor een actueel en volledig meerjarig beleidskader ten aanzien van de gemeentelijke heffingen en bespreek dit met de gemeenteraad van Ede.	In de vergadering van 13 november 2018 is de nota Lokale Heffingen door het college vastgesteld en op 13 december heeft de raad kennis daarvan genomen en de uitgangspunten vastgesteld.		
2018 - Niet kiezen is ook een keuze	Onderbouw welke beleidsmatige overwegingen en keuzes ten	Deze aanbeveling is meegenomen in de nota Lokale heffingen,		

	grondslag liggen aan de vormgeving van een gemeentelijke heffing.	vastgesteld op 13-12-2018. De onderbouwing over welke overwegingen en keuzes ten grondslag liggen aan de vormgeving van een heffing is hierin zoveel mogelijk verwerkt. (Zaaknummer 103764)		
2018 - Niet kiezen is ook een keuze	Zorg, zoveel als mogelijk, voor een eenduidige en logische relatie tussen de beleidsvoornemens die u ten aanzien van een gemeentelijke heffing hebt geformuleerd en de gehanteerde heffingsmaatstaven- en tarievenstructuur.	In de nieuwe nota is opgenomen dat zoveel als mogelijk en passend binnen onze beleidsuitgangspunten, gezorgd wordt voor een eenduidige en logische relatie tussen onze beleidsvoornemens en de gehanteerde heffingsmaatstaven- en tarievenstructuur.		
2017 - ICT met beleid	Zet met betrekking tot de sociale monitor de ontwikkeling door om vanuit de beleidsdoelstellingen te komen tot informatievragen, in plaats van te werken op basis van wat aan informatie beschikbaar is. Dit maakt het sturen op de realisatie van de transformatie in het sociaal domein mogelijk.	Dit heeft vorm gekregen in de Raadswerkgroep Programmabegroting. Mogelijkheid is nog om in kaart te brengen of zij daadwerkelijk informatievragen stellen.		Continu proces
2017 - ICT met beleid	Expliciteer ook voor andere domeinen scherp welke informatie nodig is om te kunnen sturen op de realisatie van de beleidsdoelstellingen binnen die domeinen.	Dit punt is een blijvende actie		Continu proces
2017 - ICT met beleid	Heb met betrekking tot de gemeentebrede ICT en ICT-ondersteuning expliciete aandacht voor de realisatie van de doelen op dit vlak. Dit kan door als raad aan te geven wat bereikt moet worden (kaderstelling). Op dit moment is op organisatieniveau als doel geformuleerd dat een situatie bereikt moet worden die 'op een gemiddeld niveau' is voor lokale overheden en 100.000+ gemeenten. Doelstelling op raadsniveau heeft nog niet expliciet plaatsgevonden en zou concreter kunnen worden geformuleerd.	Expliciete formulering van doelstelling en concretisering op raadsniveau blijft beperkt tot de informatie in de paragraaf bedrijfsvoering in begroting en jaarrekening en waar nodig informatie bijeenkomsten.		Continu proces
2017 - ICT met beleid	Laat de raad periodiek informeren over de wijze waarop de doelen worden uitgevoerd en in welke mate de doelen worden gerealiseerd (controleren). Rapportages op dit vlak worden op dit moment niet geagendeerd ter bespreking. Heb hierbij ook oog voor de besteding van ter beschikking gestelde extra middelen om de ontwikkelopgaven te realiseren.	Gebeurt op incidentele basis, bijvoorbeeld in de werkgroep Tooling en klankbordgroep.		Continu proces
2017 - ICT met beleid	Zet met betrekking tot de sociale monitor de ingezette ontwikkeling door zodat de sociale monitor meer zicht geeft op de stand van zaken van de transformatie in het sociaal domein.(Formuleer daarbij zo nodig ook als college zelf aanvullende informatievragen die voortvloeien uit de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van de transformatie in het sociaal domein. De raad formuleert vragen vanuit zijn kaderstellende en controlerende rol. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering en kan daardoor ook andere, aanvullende informatievragen hebben.)	Naar aanleiding van dit rapport is de motie Grip op sociaal domein ingediend. Hieruit vloeide een vernieuwde versie van de sociale monitor uit. Deze nieuwe versie verbindt inhoud en geld met elkaar. De sociale monitor is nu een financieel controle-instrument die projectsturing en verantwoordingsinformatie een impuls kan geven. Daarnaast biedt het inzichten in geldstromen en wordt dit gekoppeld aan de programmabegroting.		Continu proces

2017 - ICT met beleid	Stuur op het verbeteren van de sturings- en verantwoordingsinformatie voor het gehele sociaal domein. Geef daartoe vervolg aan het project sturings- en verantwoordingsinformatie sociaal domein (bestuursopdracht) en borg daarbij de betrokkenheid van het college, bijvoorbeeld in de vorm van een stuurgroep.	Op 18 april is er een themabijeenkomst gehouden over de nieuwe stijl van de Sociale Monitor. Hierin is besproken op welke manier we bezig zijn met de informatie voorziening. Deze themabijeenkomst is voorbereid in een voorbereidingsgroep. De coördinerend wethouder sociaal domein wordt periodiek geïnformeerd en één per kwartaal is er een bestuurlijk overleg. De einddatum voor dit project is gezet op 31 december 2020.		31-12-2020
2017 - ICT met beleid	Analyseer of de beleidsondersteunende informatievoorzieningen voor andere domeinen op orde zijn.	Het Kenniscentrum verzamelt van verschillende indicatoren informatie die op basis van begrotingspunten weergegeven worden. Dit kan altijd beter en er zijn werkgroepjes bezig om deze indicatoren te vernieuwen en actualiseren. Als voorbeeld de Omgevingswet, dit is een grote nieuwe taak waarnaar op dit moment door middel van onderzoek gekeken wordt wat we moeten weten voor het maken van beleid. Dit wordt vertaald naar welke informatie nodig is en welke data daar bij hoort.		
2017 - ICT met beleid	Betrek de omgeving (inwoners, maatschappelijke organisaties en aanbieders) bij de totstandkoming, doorontwikkeling en het gebruik van beleidsondersteunende informatievoorziening	Op dit moment worden inwoners betrokken. Eén keer in de twee jaar komen inwoners aan het woord. Wat betreft het betrekken van maatschappelijke organisaties, deze leveren ook data aan ons maar er wordt niet samengewerkt aan het verzamelen van data. Voor het Cliënttevredenheidsonderzoek is het verplicht om samen te werken en data uit te wisselen. Tegenwoordig is steeds meer mogelijk op het gebied van het combineren van datasets. Het combineren geeft een nog mooier beeld en doen we zoveel mogelijk met onze data. Kanttekening: tegenwoordig is het steeds lastiger om inwoners te vinden die mee willen doen. Het streven is naar een zo hoog mogelijke respons om een zo representatief mogelijk beeld te krijgen.		
2017 - ICT met beleid	Stuur met betrekking tot de gemeentebrede ICT en ICT-ondersteuning op de realisatie van het Verbeterplan I&A en de ICT roadmap op een zodanige wijze dat de vastgestelde doelen worden gehaald en dat in 2019 het niveau van ICT en ICT-ondersteuning op een zodanig niveau is dat de keuze kan worden gemaakt of, en zo ja welke werkzaamheden worden uitbesteed. Op dit moment hangt deze vraag boven de organisatie.	In de afgelopen jaren is een groot deel van de Roadmap gerealiseerd. Tegelijkertijd heeft de buitenwereld niet stilgestaan. Toenemend datagebruik, toenemende druk op security, en onder andere de AVG zorgen ervoor dat een nieuw plan nodig is. Dit wordt in 2019 opgesteld. Door de externe ontwikkelingen is het beeld over uitbesteding nog niet helder. Wel is helder dat op basis van de I-Visie gestuurd wordt om de oplossing onder te brengen bij de Cloud of SAAS, mits het onderbrengen binnen de gemeente moet. Door deze ontwikkeling verandert het werkveld van I&A binnen de gemeente van uitvoering naar regie en hebben we minder specifieke kennis over systemen nodig.		Continu proces
2017 - ICT met beleid	Informeert de raad proactief en periodiek over de uitvoering en de	De raad wordt middels de paragraaf Bedrijfsvoering in de		Najaar 2019

	realisatie van de doelen met betrekking tot ICT en ICT-ondersteuning. Geef hierbij inzicht in de wijze waarop de extra ter beschikking gestelde middelen worden besteed.	programmarekening en programmabegroting tweemaal per jaar geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen binnen de ICT. Daarnaast wordt in overleg met betrokken portefeuillehouder de Raad geïnformeerd over specifieke onderwerpen. De raad is in afgelopen periode geïnformeerd over de i-Visie en daarmee ook over de Roadmap. In het najaar van 2019 volgt een Ontwikkelperspectief I&A , waarin we terugblikken op de voorgaande ontwikkelfases, de middelen die daarin zijn toegekend en wat deze dan wel of niet hebben opgeleverd.	
2017 - ICT met beleid	Draag zorg voor een passende organisatiestructuur die helpt bij de realisatie van het Verbeterplan I&A en de ICT roadmap (bestuursopdracht). Maak hierbij gebruik van een programmatische aanpak waarbinnen projectmatig wordt gewerkt. Borg daarbij bestuurlijke betrokkenheid, bijvoorbeeld door middel van een stuurgroep.	In 2015 is de organisatiestructuur aangepast bij de inrichting van het Cluster Dienstverlening en Bedrijfsvoering. Hierin zijn beleid en uitvoering gesplitst in twee afdelingen, waarbij het hoofd van de beleidsafdeling tevens Chief Information Officer (CIO) is. Naar aanleiding van het rekenkamerrapport is de span of control bij afdeling BIAS (uitvoering) verlaagd. Naast de afdelingsmanager zijn er twee teamleiders aangenomen waarvan één tijdelijk voor twee jaar (tot eind 2019). Naar verwachting is dan het huis op orde en is één teamleider voldoende. Daarnaast is de ICT Governance aangepakt waardoor de projecten een verhoogde betrouwbaarheid hebben en het traject beter (bij) te sturen is. Door middel van deze stuurgroep wordt gerapporteerd over de voortgang van projecten. Ook wordt er elk kwartaal gecommuniceerd over de projecten die op de planning staan.	→ Continu proces
2019 - Uitvoering jeugdhulp op koers?	Verplaats de focus naar de 0-de lijn en naar preventie.	We ontwikkelen in 2019 en begin 2020 een actieprogramma voor het versterken van de sociale basis in Ede. In dit actieprogramma gaan we onze inzet en instrumenten (denk aan subsidies) in de sociale basis beoordelen op of zij bijdragen aan de transformatie; ruimte creëren voor innovatie; werkwijzen (intern) / opdracht (extern) ontwikkelen voor het nadrukkelijker betrekken of opbouwen van het informele netwerk bij het vinden van een oplossing op een zorgvraag.	→ Medio 2020
2019 - Uitvoering jeugdhulp op koers?	Zorg dat de kosten van de jeugdzorg beter beheerst worden.	Het nieuwe jeugdbeleidsplan is voor de gemeente en partners richtinggevend voor de verdere transformatie en draagt bij aan het realiseren van een duurzaam financieel perspectief.	→ Continu proces
2019 - Uitvoering jeugdhulp op koers?	Versterk de systematische evaluaties en het datagedreven werken.	We werken aan het mogelijk maken van datagedreven sturing. Dit doen we bijvoorbeeld bij de sociale monitor en door de ontwikkeling van nieuwe rapportages in het sociaal domein. Deze nieuwe rapportages stellen ons in staat om informatiegericht besluiten te kunnen nemen.	→ 31 december 2020
2019 - Uitvoering jeugdhulp op	Geef concreter richting aan het jeugdhulpbeleid.	We concretiseren het beleidsplan Jeugd & Onderwijs 2019-2022 aan	→ Najaar 2019

koers?		de hand van een uitvoeringsplan, waarin staat opgenomen welke doelen, resultaten, indicatoren en streefwaarden van toepassing zijn. Het uitvoeringsplan wordt samen met partners opgesteld.		
--------	--	---	--	--

De Rekenkamercommissie evalueert zelf de aan haar gerichte aanbevelingen.

Index

Loopt

Niet voldaan

Nog niet gestart

Gedeeltelijk voldaan

Afgerond

Bijlage 12 - MPG Lite 2019

MPG Lite 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting	1766
1. Inleiding	17979
2. Ontwikkelingen 2019.....	180
2.1 Ontwikkeling van de markt	180
2.2 Voortgang programma.....	181
2.3 Voortgang financieel	183
2.4 Ontwikkeling beleid en regelgeving	183
3. Financiële resultaten	18585
3.1 Autonome ontwikkelingen.....	185
3.2 Overige ontwikkelingen	187
4. Risico's	188
5. Voorziening en resultaat grondbedrijf	190
5.1 Voorziening Negatieve Plannen	190
5.2 Resultaat 2019	190
6. Bijlagen	192
Bijlage 1 - Realisatie kosten en opbrengsten eerste helft 2019	193
Bijlage 2 - Actualisatie risico's	194
Bijlage 3 - Voorziening Negatieve Plannen	195

Samenvatting

MPG lite is geen actualisatie, maar geeft de verwachting aan van de ontwikkeling van het resultaat ten opzichte van de prognose in het MPG 2019. Volledige actualisatie vindt plaats op basis van actualisatie van uitgangspunten en projecten bij MPG 2020.

Ontwikkelingen

Marktontwikkeling

De eerste helft van dit jaar wordt gekenmerkt door een blijvend actieve markt voor bouwgrond. Verwacht wordt dat dit jaar wordt gestart met de bouw van 950 woningen (Integraal Portefeuillemanagement Wonen). De eerste helft van 2019 is gestart met de bouw van 430 woningen. We kunnen constateren dat wederom de bouwproductie hoger ligt dan de (theoretisch bepaalde) behoefte (570 woningen per jaar) en dat we redelijk op schema liggen ten opzichte van de verwachting.

Voor Ede was voor de start bouw van woningen binnen de gemeentelijke grondexploitaties uitgegaan van 600 woningen in 2019 (Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2019). De voortgang binnen de plannen doet veronderstellen dat dit jaar binnen de gemeentelijke grondexploitaties circa 408 woningen in aanbouw worden genomen.

Voor de bedrijventerreinen loopt de productie in de eerste helft van het jaar op planning. Het is echter waarschijnlijk dat de leveringen van bouwgrond op de Klomp eerst in 2020 plaats zullen vinden waardoor de verwacht wordt dat ten opzichte van de geplande 8,5 hectare dit jaar circa 6,9 hectare bedrijfsgrond wordt geleverd. Per saldo zal de voortgang van de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen in 2019 een (beperkt) negatief effect hebben op de resultaten van de gemeentelijke plannen.

Ontwikkelingen binnen de plannen

De voortgang van de ontwikkeling van de plannen loopt iets achter ten opzichte van het verwachte tempo. Verwacht wordt dat dit jaar binnen de grondexploitaties de boekwaarde met € 10,1 miljoen afneemt. Daarmee zal de boekwaarde van de grondexploitaties naar de huidige inzichten dalen naar € 122,4 miljoen. Begroot was een daling van € 29,2 miljoen naar een boekwaarde eind 2019 van € 103,3 miljoen.

De ontwikkeling van de verwachte planresultaten verloopt in hoofdlijnen nog conform de ramingen uit het MPG 2019. Voor de volgende plannen worden afwijkingen verwacht:

- Kazerneterreinen, € 4,0 miljoen voordeel door lagere afdracht aan Spoorzone en Parklaan. Dit is onderdeel van de besluitvorming rondom de ontwikkeling van de locatieontwikkeling van Maurits zuid/ WFC
- WFC, € 6,5 miljoen nadeel door nieuwe overeenkomst en actualisatie verwachting ontwikkeling. Over de verhoging van het exploitatieresultaat en de dekking heeft besluitvorming plaatsgevonden. Besloten is € 2,7 miljoen te dekken uit de reserve Grondbedrijf en het restant door de verlaging van de bijdrage van de Kazerneterreinen aan Spoorzone en Parklaan.
- Kop van de Parkweg, € 0,18 miljoen nadeel door vertraging in de ontwikkeling van de laatste plandelen
- Valley Center, € 0,15 miljoen voordeel door de verkoop van een aanvullende kavel voor de ontwikkeling van het hotel.
- Soma terrein, € 0,28 miljoen nadeel vertraging in de planuitvoering en tegenvallende kosten
- Bedrijvenpark de Vallei, € 0,19 miljoen voordeel door snellere verkoop bouw kavels
- Food en Businesspark de Klomp, € 0,89 miljoen voordeel door verbetering opbrengstverwachting en resultaat aanbesteding bouwrijp maken.

Per saldo wordt een verslechtering van het resultaat van de plannen verwacht met € 1,7 miljoen.

Ontwikkeling Portefeuille

Winst projecten 2019

In het MPG 2019 is voor de bepaling van het resultaat over 2019 rekening gehouden € 1,6 miljoen tussentijdse winstneming. Afhankelijk van de verdere ontwikkeling van de projecten in 2019 wordt dit jaar een tussentijdse winstneming verwacht van ongeveer € 1,1 miljoen en € 1,0 miljoen voor het afsluiten van het project Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavels.

Verwacht resultaat 2019

In het MPG 2019 is een resultaat over 2019 van € 0,7 miljoen positief geraamd. Op basis van de actuele ontwikkelingen verwachten we nu een positief resultaat van € 2,0 miljoen. Het verwachte positieve resultaat over 2019 kan worden toegevoegd aan de bedrijfsreserve. Na toevoeging van het resultaat wordt verwacht dat de hoogte van de bedrijfsreserve € 2,0 miljoen bedraagt.

Verwachte resultaat 2019	bedragen x € 1	
	MPG 2019	MPG lite 2019
<i>Afsluiting plannen per 31.12</i>		
Grondexploitatie Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel		1.000.000
Grondexploitatie Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.		-
<i>Actualisatie MPG lite 2019</i>		
Vrijval Voorziening Negatieve Plannen		664.000
Toevoeging Voorziening Negatieve Plannen, deel rente		
Exploitatiekosten Materiel Vaste Activa (MVA)	-265.000	-213.000
Tussentijds winstneming	1.555.233	1.108.000
<i>Reguliere kosten en afdrachten</i>		
Product- en beleidsontwikkeling	-130.000	-155.000
Rente BW grondexploitatie Harskamp uitbr. BT	-76.000	-76.000
Vaste afdrachten	-350.000	-350.000
Verwacht resultaat 2019	734.233	1.978.000

Het hierboven weergegeven resultaat betreft een voorlopige verwachting. Het uiteindelijke resultaat wordt bepaald bij de Jaarrekening 2019 in het MPG 2020, waarbij een actualisatie van de planuitgangspunten en de door de gemeenteraad vast te stellen uitgangspunten MPG 2020 inclusief de grondprijzen voor 2020 worden verwerkt.

De gevolgen van het wegvallen van de Programmatische Aanpak Stikstof uit de Wet Natuurbescherming heeft gevolgen voor de projecten. Deze zijn nu verwerkt in de risico analyse. Op projectniveau wordt nog bekeken welke acties en gevolgen doorwerken in de grondexploitaties. Dit zal nog grote (negatieve) gevolgen hebben voor de actualisatie van de grondexploitaties in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2020 en daarmee voor het resultaat in de Programmarekening 2019.

Risico's

In het MPG 2019 is een berekening opgenomen van de risico's (en kansen) die gepaard gaan met de ontwikkeling van de projecten. Het saldo tussen de gewogen risico's en kansen was bepaald op € 19 miljoen. Op basis van de ontwikkelingen in de eerste helft van dit jaar zijn de risico analyses geactualiseerd. Op basis van de actuele berekening bedraagt het saldo van gewogen risico's en kansen nu € 26,4 miljoen.

De verhoging wordt veroorzaakt door een verhoging van de portefeuille risico's.

Voor de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen voor woningbouw was bij de bepaling van de risico's vanuit gegaan dat de marktwaarde voor bouwgrond minder hard zou stijgen dan in de grondexploitaties was aangenomen. Door de actuele marktontwikkeling (afvlakking van de VON prijzen van woningen en de doorgaande stijging van de bouwkosten) lijkt de kans op optreden van dit scenario toegenomen.

Door de uitspraak van het Europese Hof van Justitie over de Programmatische Aanpak Stikstof vervalt de mogelijkheid om plannen te realiseren met een stikstof depositie op gevoelige natuurgebieden. Vergunningen op basis van de Wet Natuurbescherming dienen te worden getoetst op de invloed van de stikstofdepositie. Hiermee worden de risico's voor de ontwikkelingen van de gemeentelijke projecten hoger.

1. Inleiding

De gemeente heeft een groot aantal projecten lopen. Dit vraagt in deze tijd om effectieve sturing en beheersing, zowel door de (project)organisatie als door het gemeentebestuur. Actueel en betrouwbaar inzicht in de projecten, de financiële consequenties en de risico's is daarvoor een onmisbare basis.

MPG

In juli van dit jaar heeft de gemeenteraad het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) 2019 vastgesteld. Het MPG geeft een financiële analyse, een inschatting van de risico's en een doorkijk vanuit het verleden naar de toekomst van de bij het grondbedrijf in beheer zijnde projecten.

Grondslag van het MPG 2019 is de volledige actualisatie van alle grondexploitaties en een actuele risicoanalyse. Peildatum voor de berekeningen hiervan is 1 januari 2019.

De volgende volledige actualisatie van de grondexploitaties vindt plaats bij het afsluiten van het huidige boekjaar, jaarrekening 2019. De resultaten worden dan weer verwerkt in het MPG 2020 en de bijbehorende risicoanalyse.

MPG-lite

Projecten zijn continu in beweging. Dit geeft aanleiding tot verscherpte waakzaamheid. Daarom is met de gemeenteraad afgesproken om ook tussentijds te rapporteren over significante ontwikkelingen. Zodoende wordt jaarlijks bij de behandeling van de halfjaarrapportage en de programmabegroting het zogenoemde 'MPG lite' aangeboden.

Het MPG lite 2019 heeft een globaal karakter en geeft een beperkte actualisatie van het MPG 2019. De uitkomsten zijn gebaseerd op een quick scan van de lopende projecten en ontwikkelingen en geeft een voorlopig resultaat. Op basis hiervan worden nog geen wijzigingen doorgevoerd in de begroting. Dit gebeurt bij de vaststelling van het MPG 2020.

In het MPG 2020 (bijlage bij de komende Programmarekening 2019) worden de voor de plannen te hanteren uitgangspunten en verwachtingen opnieuw tegen het licht gehouden. Hierdoor ontstaat een nieuw actueel beeld van de te verwachten resultaten.

2. Ontwikkelingen 2019

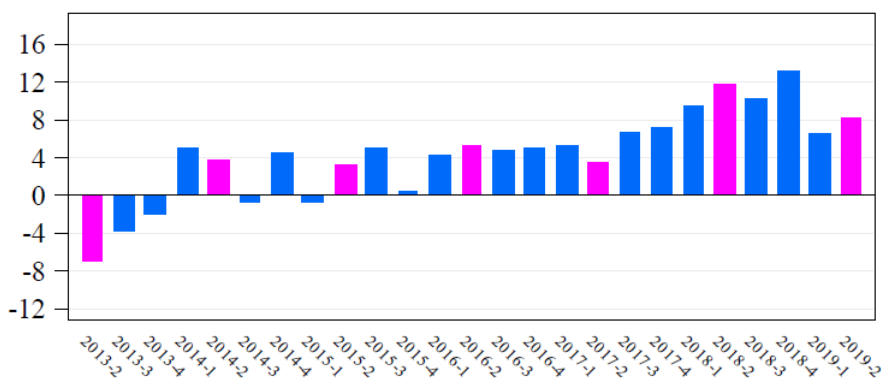
In dit hoofdstuk wordt een beschouwing gegeven van de ontwikkelingen op portefeuilleniveau. Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de grondexploitaties worden nader toegelicht.

2.1 Ontwikkeling van de markt

In de markt is er nog steeds sprake van een grote vraag naar woningen. Het aanbod neemt af en de vraag neemt toe. Op basis hiervan blijven de verkoopprijzen van woningen nog steeds stijgen en neemt de tijd dat een woning te koop staat af.

In Ede is het aantal transacties in de bestaande markt ten opzichte van een jaar geleden vrijwel gelijk gebleven. Met name voor appartementen is er sprake van krapte. De gemiddelde tijd dat een woning te koop staat is gedaald van 40 naar 35 dagen. Ten opzichte van een jaar geleden is in Ede de gemiddelde verkoopprijs van bestaande woningen met 8,4% gestegen. Dit is iets hoger dan het landelijke gemiddelde van 7,4% (bron: NVM Transactiecijfers 2^e kwartaal 2019). Er zijn relatief meer grotere woningen verkocht dan een jaar geleden. Gecorrigeerd voor de afmeting is de prijsstijging per m² vloeroppervlakte 6,2%.

Figuur: Transactieprijsontwikkeling t.o.v. jaar eerder

(roze balken = medio jaar; blauwe balken = tusseliggende kwartalen)

Voor de ontwikkeling van de bedrijfsterreinen is het algemene economische klimaat van Nederland van belang. De verwachting is dat na jaren van sterke stijging de groei dit en de komende jaren zal stabiliseren op 1,5% (DNB)

In het MPG 2019 was uitgegaan van een voortzetting van de positieve economische ontwikkeling. De marktontwikkeling ligt in lijn met de prognoses in het MPG 2019.

Bij de voorstellen voor de vaststelling van de uitgangspunten voor het MPG 2020 en de grondprijzen voor 2020 worden de effecten van de marktontwikkeling opnieuw bekeken en waar nodig herzien. Deze documenten worden in december ter vaststelling aan u voorgelegd.

Door de druk op de woningmarkt is er veel vraag naar nieuw gebouwde woningen. Aangezien de bouwwereld in de crisisjaren in omvang is afgenomen en de aanneesommen vaak onder de kostprijs uitkwamen stijgen onder invloed van de vraag aanbod verhouding de prijzen boven de indexen voor de gezinsconsumptie. Doordat ook de vrij- op-naamprijzen van de woningen harder stegen, stegen ook de grondprijzen voor woningen. Uit publicaties blijkt dat de verwachting is dat op korte termijn de stijging van de prijzen voor woningen zal stabiliseren. Op basis van deze geluiden is aan Fakton gevraagd haar advies over de te hanteren

parameters voor grondprijzen voor de woningbouw te actualiseren. Op basis van de actuele marktontwikkeling ziet Fakton geen reden haar advies bij te stellen.

2.2 Voortgang programma

Invloed vergunning Wet Natuur Bescherming op de bouwproductie

Bij de bepaling van de risico's zijn de risico's aangegeven van de verkrijging van een vergunning op basis van de Wet Natuur Bescherming. Momenteel worden geen vergunningen afgegeven voor de bouw van woningen of bedrijfspanden waarvoor nog geen onherroepelijke vergunning voor de Wet Natuur Bescherming is verstrekt. Het is op moment van schrijven nog onzeker hoe door het Rijk wordt geadviseerd om te gaan met de vergunningverstrekking. Daarmee is het nog onzeker of de hieronder aangegeven verwachting van de planning voor de tweede helft van het jaar voor bedrijven en woningen (gedeeltelijk) wordt waargemaakt.

Bedrijfsterreinen

In het MPG 2019 zijn we ervan uit gegaan dat in 2019 circa 8,5 hectare bedrijfsterreinen zou worden verkocht. De eerste helft van dit jaar is reeds 4,5 hectare verkocht en geleverd. Voor de tweede helft van dit jaar verwachten we nog circa 2,4 hectare te kunnen leveren, zodat de actuele verwachting voor 2019 op 6,9 hectare uitkomt, dus 1,6 ha lager dan verwacht.

aantallen in ha.

Planning bedrijventerreinen MPG 2019 lite (programma 4 E, A & M)		2019			
		Begroot	Gerealiseerd	Verwacht	Totaal
G12310	Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	0,4	1,0	0,4	1,4
G13200	BT A12	5,5	3,5	2,0	5,5
G13210	BT A12 - De Klomp	2,6	-	-	-
Totaal bedrijventerreinen		8,5	4,5	2,4	6,9

Met de verkopen in 2019 zal eind van het jaar het Bedrijventerrein A12 nagenoeg en het bedrijvenpark de Vallei geheel zijn verkocht.

Voor de toekomst resteren nog de realisatie van het Food en Businesspark de Klomp en de ontwikkeling van een bedrijventerrein Kievitsmeent west. Daarnaast wordt voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein in Lunteren een particulier plan, de Stroet IV, voorbereid.

De ontwikkeling van een bedrijventerrein op de hiervoor gereserveerde grond in Harskamp is met het vervallen van de PAS uitermate onzeker geworden.

Bij het MPG 2020 zal worden voorgesteld wat de functie van de bedoelde gronden zal worden, en zal op basis daarvan een voorstel worden gedaan voor waardering van de gronden.

Woningbouwlocaties gemeente

De programmering van verkoop van bouwgrond is moeilijk te plannen. Voor afnemers van de grond van de gemeente is het hebben van eindgebruikers voor het te realiseren vastgoed een voorwaarde. Daarmee ligt het risico voor de verkoop van de grond (moment van levering) bij de grondproducent: de gemeente.

Uit de registratie in WAVE blijkt dat de eerste helft van dit jaar is gestart met de realisatie van circa 430 woningen, waarvan 215 op door gemeente geleverde bouwgrond.

In de "Integrale Programmering Woningbouw" werd verwacht dat dit jaar wordt gestart met de realisatie van 950 woningen. Dit is aanzienlijk boven de gemiddelde verwachting van de capaciteit van de markt in de gemeente van 570 woningen.

De levering van de gronden en daarmee de realisatie van de grondopbrengst valt veelal samen met start bouw. In het navolgende overzicht wordt de actuele verwachting van de programmering woningbouw (start bouw) vergeleken met de uitgangspunten uit het MPG 2019.

Planning woningbouw MPG 2019 lite (programma 5 RO)	Begroot	2019		Totaal
		Gerealiseerd	Verwacht	
Stad				
G12900 Kazerneterreinen	240	116	41	157
G12900 Kazerneterreinen gebouwen	40	8	20	28
G15200 Soma terrein	56		56	56
G20218 Kernhem vlek B-west	86	64	19	83
G22900 Reehorsterweg - Noord	27	-	22	22
G24200 Het Nieuwe Landgoed	17		17	17
G24830 Kop van de Parkweg	78		-	-
G25700 Kernhem Meander	4	1	3	4
Dorpen				
G32700 Bennekom - Kochlaan	29	26	3	29
G50800 Harskamp - Smachtenburgerweg	15		12	12
G70800 Wekerom - West	6			
Totaal woningbouw	598	215	193	408

In het MPG 2019 is in de plannen uitgegaan van een ambitie van 598 woningen start bouw (inclusief 40 in bestaande panden).

Op basis van de actuele informatie wordt binnen de gemeentelijke projecten nu een productie van circa 408 woningen verwacht.

Hierbij behoren enkele kanttekeningen:

- De bijgestelde verwachting voor de Kazerneterreinen is gebaseerd op redelijk harde afspraken over afname van gronden en gebouwen. Of daarmee ook werkelijk in 2019 gestart wordt met de bouw is niet zeker.
- Voor de levering van grond voor de bouw van 86 woningen in Kernhem vlek B zijn met de ontwikkelaars afspraken gemaakt. Er wordt geprobeerd om voor een deel van de in 2020 geplande bouw de grondlevering nog dit jaar plaats te laten vinden.
- Voor de verwachte bouwproductie op de Reehorsterweg zijn de gemeentelijke gronden in 2017 al geleverd.
- De ontwikkeling van de woningen op de Kop van de Parkweg verloopt goed zij het met enige vertraging. Voor het deelplan aan de Oude Bennekomseweg is besloten het plan van 15 woningen voor een doelgroep niet door te laten gaan, waardoor een nieuw plan voor 2 a 3 woningen moet worden ontwikkeld. Voor het deelplan op "De Kop" van 63 appartementen wordt nog wel getracht de grond dit jaar te leveren, maar start bouw dit jaar is onwaarschijnlijk.

Particuliere bouwprojecten

Naast de start bouw van woningen op gemeentelijke locaties worden ook woningen ontwikkeld op particuliere bouwlocaties. De eerste helft van dit jaar is op particuliere locaties gestart met de bouw van 230 woningen. Naar verwachting loopt de productie dit jaar op particuliere locaties op tot circa 450 woningen.

Totaal voor Ede

Geconcludeerd kan worden op basis van de gerealiseerde en nog te realiseren aantallen van zowel de gemeentelijke als particuliere projecten (samen circa 850 woningen) dat de totale woningbouwproductie daarmee hoger zal zijn dan op basis van prognoses van de woningbehoefte zou worden verwacht.

2.3 Voortgang financieel

Besteding kredieten

Bij de vaststelling van het MPG 2019 zijn voor de uitvoering van de plannen in 2019 middelen beschikbaar gesteld. Geconstateerd wordt dat halverwege dit jaar de besteding van de middelen maar ook het verkrijgen van de inkomsten uit de grondverkopen achterblijven bij de verwachting als opgenomen in het MPG 2019. In bijlage 1 is een overzicht gegeven van de uitgaven en inkomsten in de eerste helft van 2019. Hieruit blijkt dat van de geraamde kosten 29% is gerealiseerd, tegenover de realisatie van 30% van de geraamde opbrengsten. Voor de tweede helft van het jaar wordt verwacht dat de productie hoger zal liggen. Met name voor het bedrijventerrein de Vallei, Kazerneterreinen, Valley Center en Kernhem B worden voor de tweede helft 2019 nog behoorlijke grondleveringen verwacht. Wel zal de het ontbreken van de mogelijkheid voor projecten waarvoor geen onherroepelijke vergunning Wnb is afgegeven om een omgevingsvergunning voor de bouw te verstrekken de levering van bouwgrond in de weg staan.

Ontwikkeling boekwaarde

De boekwaarde van de actieve gemeentelijke projecten (woningbouw en bedrijfsterreinen) bedraagt per 1 januari van dit jaar € 132 miljoen. In het MPG 2019 is ervan uit gegaan dat de boekwaarde in 2019 met circa € 29 miljoen af zou nemen tot € 103 miljoen. De eerste helft van 2019 is de boekwaarde met € 9 miljoen afgenomen. Op basis van de geactualiseerde prognose van de kosten en opbrengsten verwachten we dat de boekwaarde in 2019 af gaat nemen met circa € 10 miljoen tot € 122 miljoen.

2.4 Ontwikkeling beleid en regelgeving

Ontwikkeling gemeentelijk beleid

Recente ontwikkelingen vragen om meer aandacht of en hoe grond kan worden ingezet om doelstellingen op diverse terreinen te realiseren. Naast de zorg voor de kwaliteit van natuur en (agrarisch) landschap zullen ook ruimtevragen voor de stedelijke ontwikkeling (groei) duurzame energie klimaatadaptatie en het behouden en vergroten van de biodiversiteit aandacht vragen. In dit spanningsveld is dit jaar gestart met de ontwikkeling van een nieuw grondbeleid. Daarmee zal de mate van betrokkenheid en sturing van de gemeentelijke overheid opnieuw worden gedefinieerd. Ruimteclaims zullen tegen elkaar worden afgewogen.

Gemeente heeft nog beperkt eigendommen voor toekomstige ontwikkelingen. Ook voor gewenste ontwikkelingen die niet door de markt worden opgepakt kan worden overwogen een gemeentelijke ontwikkelrol in te nemen. Daarmee wordt de rol van het Grondbedrijf als ontwikkelorganisatie voor wonen en werken verbreed naar ook de ontwikkeling van andere functies.

Toekomstige ontwikkelingen zullen worden beïnvloed door reeds ingezet beleid bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie en biodiversiteit. Zowel de rolverbreiding op het gebied van functies als de aandacht voor andere kwalitatieve aspecten zal zijn weerslag hebben op de gemeentelijke financiën.

Ontwikkeling Portefeuille Grondbedrijf

Voor een deel van de gemeentelijke gronden is planvorming in voorbereiding.

Voor Wekerom Oost zal u binnenkort een voorstel voor de ontwikkeling van circa 50 woningen worden voorgelegd. Ook voor de gronden (deels particulier, deels eigendom gemeente) van de Hulakker (als onderdeel van de planvorming voor de Westzoom in Lunteren) is een plan in voorbereiding.

Gezien de vraag naar bedrijfsgrond, en het vol raken van bedrijventerreinen A12, 't Laar en de Vallei wordt ook de planvorming gestart van Kievitsmeent west (deels particulier- deels gemeentelijk eigendom).

Op langere termijn ontstaan mogelijkheden om locaties in Kernhem noord en op het Noordplein bij het Station Ede Wageningen te ontwikkelen.

De planontwikkeling voor nieuwe plannen wordt ingewikkelder door het vervallen van de PAS. Voor de voorgenomen ontwikkelingen Otterlo Weversteeg en Onderlangs en voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein in Harskamp worden vooralsnog de mogelijkheden klein geacht.

Bij het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2020 zullen voorstellen worden gedaan hoe we met de waardering van de gronden om zullen gaan.

3. Financiële resultaten

De verwachting van de som van de resultaten van de projecten in het MPG 2019 was € 41,7 miljoen negatief. We zien een ongunstig effect op de opbrengsten en door de onderstaande ontwikkelingen verwachten we dat het resultaat ten opzichte van het MPG 2019 (onderdeel jaarrekening 2018) voor de portefeuille Grondzaken met € 1,7 miljoen afneemt. Het toekomstige resultaat van de projecten wordt dan € 43,4 miljoen negatief.

3.1 Autonome ontwikkelingen

De resultaten van de ontwikkeling van de ruimtelijke plannen zijn opgenomen in het MPG 2019 en door de gemeenteraad vastgesteld bij de Programmarekening 2018.

Daarnaast zijn binnen de plannen in het eerste half jaar nog ontwikkelingen die de resultaten beïnvloeden. De belangrijkste ontwikkelingen zijn hieronder aangegeven.

Project	NCW MPG 2019 lite	NCW MPG 2019	bedragen x € 1
			Verschil
Bedrijventerreinen			
Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	949.000	762.000	187.000
BT A12	-8.909.000	-9.801.000	892.000
Kievitsmeent - West	1.226.000	1.226.000	
Harskamp - Uitbr.bedrijventerrein	-538.000	-538.000	
Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	238.000	238.000	
Totaal bedrijventerreinen	-7.034.000	-8.113.000	1.079.000
WFC			
Kazerneterreinen Maurits WFC	-16.967.000	-10.461.000	-6.506.000
Totaal WFC	-16.967.000	-10.461.000	-6.506.000
Overig stedelijk			
Kraatsweg Ede	384.000	384.000	
Kazerneterreinen	-11.721.000	-15.768.000	4.047.000
Valley Center	307.000	158.000	149.000
Soma terrein	-532.000	-249.000	-283.000
Kernhem vlek B	5.409.000	5.409.000	
Reehorsterweg - Noord	-4.826.000	-4.826.000	
Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.	-1.030.000	-1.030.000	
Kop van de Parkweg	-7.228.000	-7.043.000	-185.000
Kernhem Meander	541.000	541.000	
Totaal overig stedelijk	-18.696.000	-22.424.000	3.728.000
Dorpen			
Bennekom - Kochlaan	-230.000	-230.000	
Lunteren - De Hulakker	-433.000	-433.000	
Harskamp - Smachtenburgerweg	1.178.000	1.178.000	
Harskamp - Kraatsweg	205.000	205.000	
Wekerom - West	-1.547.000	-1.547.000	
Otterlo -Dries,Weversteeg,Onderlangs	99.000	99.000	
Totaal dorpen	-728.000	-728.000	
Totaal portefeuille	-43.425.000	-41.726.000	-1.699.000

Bedrijvenpark de Vallei, verbetering resultaat € 0,19 miljoen

De laatste 2 bouwkvelds, samen 1,4 hectare worden dit jaar geleverd. Dat is eerder dan waarmee in het MPG 2019 rekening was gehouden, waardoor het project ook eerder (eind 2019) kan worden afgesloten.

Kazerneterreinen: verbetering resultaat € 4,0 miljoen

Bij de besluitvorming over het WFC is besloten voor de Kazerneterreinen (en Maurits zuid/ WFC) de bijdrage voor de Parklaan uit de grondexploitatie te verlagen. Dit levert voor de Kazerneterreinen een verbetering van het resultaat op van € 3,8 miljoen.

In de eerste helft van 2019 is 1 gebouwen geleverd voor de realisatie van 8 woningen. en is voor de realisatie van 116 woningen bouwgrond verkocht en geleverd.

Verwacht werd dat voor de bouw van 240 woningen bouwgrond zou worden verkocht. Doordat waarschijnlijk de levering van circa 80 kvelds vertraging op loopt neemt het resultaat naar verwachting af met € 0,2 miljoen.

Maurits zuid/ WFC: verslechtering resultaat € 6,5 miljoen

In de eerste helft van 2019 is de grondexploitatie van het WFC geheel herzien. Het afsprakenkader over de gebiedsontwikkeling met de ontwikkelaar WFC en de concept overeenkomst is verwerkt. De kostenramingen zijn geheel herzien en aangepast aan huidig prijspeil en de ambities van de ontwerp structuurvisie.

De grondexploitatie is voor de zomer aangeboden aan de Raad en zal naar verwachting na de zomer worden vastgesteld.

Bijstelling resultaat:

De grondexploitatie Maurits Zuid WFC verslechtert van -/- € 10,5 miljoen naar -/- € 19,7 miljoen. De Voorziening Negatieve Plannen is niet toereikend om dit tekort te dekken en heeft een toevoeging van € 9,2 miljoen nodig om weer op het vereiste niveau te komen. Om deze reden is al bij de vaststelling van het afsprakenkader door ons college besloten om de toerekening van een deel van de kosten van de Parklaan aan de grondexploitaties WFC en de Kazernes met € 7 miljoen te verlagen. Dat wil zeggen dat vanuit de Parklaan minder kosten worden doorbelast naar deze plannen. Hierdoor neemt het tekort af en kan de voorziening Negatieve Plannen dalen. Om de Parklaan wel te kunnen uitvoeren, moet een deel van het al vastgestelde krediet worden geactiveerd. In de Perspectiefnota 2020-2023 zijn voor de kapitaallasten, voor € 7 miljoen krediet structurele middelen, gereserveerd.

Bovenstaande verlaging van de toerekening vanuit de Parklaan zorgt voor resultaatsverbetering in de grondexploitaties van de Kazernes en WFC. De resultaatsverbetering komt echter niet uit op de verlaging van € 7 miljoen, maar op € 6,5 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door het netto contant maken van het resultaat op de plannen (het resultaat aan het einde van het project wordt teruggerekend naar een resultaat nu). Voor het restant van het tekort van de verslechtering à € 2,7 miljoen zal een voorziening worden getroffen ten laste van de Reserve Grondexploitatie. De resultaten zullen in het MPG 2020 bij de jaarrekening 2019 worden verwerkt.

Valley Center, verbetering resultaat € 0,15 miljoen

Het westelijke plandeel wordt bebouwd met ruimten voor leisure en horeca en daarnaast woningen.

Voor het Oostelijke plandeel is een nieuw bestemmingsplan ter visie gelegd om een aangepast plan voor energiehôtel mogelijk te maken. Voor dit plandeel wordt aanvullend grond geleverd hetgeen ook een besparing op de inrichtingskosten van het plein betekent.

BT A12/ Food en Businesspark de Klomp, verbetering resultaat € 0,89 miljoen

Voor de bedrijventerreinen A12 verloopt de levering van bouwgrond naar verwachting. In de eerste helft van dit jaar is 3,5 hectare van de geplande 5,5 hectare geleverd.

Op het Food en businesspark de Klomp is het bouwrijp maken in volle gang. De verwachting was dat dit jaar de eerste grondleveringen plaats zouden vinden. Hoewel niet onmogelijk is het toch onwaarschijnlijk dat de eerste kvelds dit jaar al worden geleverd. Daar staat tegenover dat op basis van actuele informatie een opbrengstverbetering wordt verwacht.

Soma terrein, verslechtering resultaat € 0,28

De bouwplannen voor de realisatie van 55 vrije sector woningen door de ontwikkelaar en 56 sociale huurwoningen door Woonstede wordt uitgewerkt. Hierbij treedt een vertraging op voor de levering van de bouwkavels voor de projectmatig te ontwikkelen woningen. Daarnaast nemen met de aanpassing van het bouwplan van de sociale huurwoningen en van de openbare ruimte nemen de kosten toe.

Kop van de Parkweg: verslechtering resultaat € 0,18 miljoen

Door de besluitvorming over de ontwikkeling van het deelplan Oude Bennekomseweg van 15 appartementen naar 2 a 3 grondgebonden woningen treedt er vertraging op voor de verkoop van de bouwkvavel. Daarnaast vertraagt waarschijnlijk ook de levering van de bouwgrond op de Kop naar begin 2020. De vaststelling van het ontwerp voor de inrichting van de NS strook en de verdeling tussen de projecten (Fietspad en ontsluiting Spindop) geeft ook een (beperkte) afname van het resultaat .

Conclusie

Ten opzichte van het MPG 2019 wordt op basis van de bovengenoemde ontwikkelingen van de projecten een resultaatverslechtering van de NCW verwacht van € 1,7 miljoen. Dit bestaat uit een resultaatverbetering van € 0,3 miljoen voor de positieve plannen en een resultaat verslechtering van € 2,0 miljoen voor de negatieve plannen.

3.2 Overige ontwikkelingen

Ontwikkeling grondprijzen en kosten uitvoering werken

In het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2019 is rekening gehouden met de ontwikkeling van de bouwkosten, kosten voor bouw- en woonrijp maken en voor de ontwikkeling van de grondwaarde. Hoewel de ontwikkeling van de waarde van woningen lijkt af te vlakken is er nog geen reden te veronderstellen dat de berekeningen gehanteerde parameters bijstelling behoeven. Dit is bevestigd door Fakton (die over de te hanteren parameters in het MPG 2019 heeft geadviseerd.).

Voor de ontwikkeling van de parameters na 2019 en de grondprijzen voor 2020 doen we u bij de vaststelling van de uitgangspunten voor het MPG 2020 eind dit jaar een voorstel.

Tussentijds winstneming, voordeel € 1,1 miljoen / Afsluiten plannen, voordeel € 1 miljoen

Op basis van de regels voor de gemeentelijke boekhouding in het Besluit Begroting en Verantwoording in 2017 worden gemeenten verplicht om op basis van de voortgang van de plannen verwachte winsten tussentijds te nemen.

In het MPG 2019 was voor de bepaling van het verwachte resultaat over 2019 rekening gehouden met een tussentijdse winstrealisatie van € 1,6 miljoen. Op basis van de verwachtingen over de toerekeningsystematiek en de ontwikkeling van de plannen wordt dit jaar een tussentijdse winst verwacht van ongeveer € 1,1 miljoen. In de begrote tussentijdse winstneming zat € 0,3 miljoen voor de grondexploitatie Bedrijventerrein De Vallei Bouwkvavel. Doordat deze grondexploitatie in 2019 (eerder dan verwacht) wordt afgesloten, wordt geen tussentijdse winst genomen maar zal de verwachte eindwaarde van € 1,0 miljoen aan het resultaat 2019 worden toegevoegd.

4. Risico's

Portefeuille: risico's € 31,5 miljoen en kansen € 5,1 miljoen

Binnen de plannen worden risicoanalyses opgesteld en afspraken gemaakt hoe op de risico's wordt gestuurd. De in beeld zijnde risico's worden vervolgens vertaald naar financiële gevolgen en kans van optreden. Deze gegevens worden in het risicoprogramma Naris gebruikt bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. In de programmabegroting wordt integraal over de gemeentelijke risico's (waar grondexploitatie risico's deel van uit maken) gerapporteerd in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het totaal van de risico's (kans maal effect) in het MPG 2019 bedraagt € 19,0 miljoen. Dit betreft het saldo tussen de geïdentificeerde risico's (€ 23,2 miljoen) en kansen (€ 4,2 miljoen). In bijlage 2 is een actualisatie gegeven van de risico's per 1 juli 2019. Daaruit blijkt dat de gewogen risico's toenemen met € 8,3 miljoen tot € 31,5 miljoen en de gewogen kansen licht stijgen met € 0,9 miljoen naar € 5,1 miljoen

Gemeentebrede benadering risico's:

De gemeentelijke risico's worden onderworpen aan een 'Monte Carlo simulatie'. Deze is in de programmarekening opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Voor de risico's van het Grondbedrijf is bij de jaarrekening 2018 een benodigde dekking berekend van € 13,6 miljoen. Door de toename van de risico's neemt de dekkingsbehoefte toe tot € 21,0 miljoen.

Risico's plannen € 15,1 miljoen

De ontwikkelingen in de plannen geven aanleiding de inschatting van de risico's aan te passen. Het totaal aan risico's neemt af met € 0,5 miljoen en komt daarmee op € 15,1 miljoen. Een specificatie is opgenomen in bijlage 3. De afname is voornamelijk het gevolg van de voortgang van de plannen en de sturing op de risico's.

Kansen plannen € 5,1 miljoen

De kansen op mogelijke resultaatsverbetering stijgen met € 0,9 miljoen van € 4,2 miljoen naar € 5,1 miljoen.

Conjuncturele risico's € 16,4 miljoen

In de berekening van de conjuncturele risico's in het MPG 2019 is rekening gehouden met de mogelijkheid dat de opbrengsten in de grondexploitatie harder dan wel minder hard stijgen dan de aangehouden index. Tevens is rekening gehouden met het risico dat de uitvoering van de plannen en daarmee de afzet van bouwgrond sterk achter kan blijven op de aangehouden planning.

Er zijn twee redenen om de berekening van de conjuncturele risico's aan te passen.

1. Tegenvallende stijging van de grondprijzen voor woningen:

De stijging van de opbrengsten van bouwgrond voor woningbouw is op basis van een advies van Fakton bepaald.

Voor 2019 is rekening gehouden met een stijging van 5%. Inmiddels blijkt dat de VON prijzen van woningen iets aan het afvlakken zijn. Fakton is gevraagd om te kijken of op basis van de door haar gehanteerde berekeningssystematiek en de recente ontwikkeling aanleiding is nu de inschatting van de stijging voor 2019 en de volgende jaren anders in te schatten. Zij zien daarvoor nog geen aanleiding.

Echter gezien de afvlakking van de VON prijzen en de doorgaande stijging van de bouwkosten vinden wij het raadzaam de kans op het tegenvallen van de stijging te verhogen van 25% naar 50%. Hierdoor wordt het gewogen risico verhoogd met € 1,9 miljoen

2. Gevolgen van het vervallen van de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof)

U bent onlangs geïnformeerd over de gevolgen van het vervallen van de wetgeving over het Programma Aanpak Stikstof uit de Wet natuurbescherming voor de Edese projecten. Daarbij was er nog vanuit gegaan dat projecten met een beperkt effect voor de stikstof depositie nog wel kansrijk zijn. Inmiddels blijkt dat de uitspraak van de Raad van State toch strikter moet worden geïnterpreteerd en dat alleen bij projecten met geen toename van de stikstofdepositie op gevoelige natuurgebieden de uitvoerbaarheid in het natuurspoor kan worden onderbouwd.

De komende tijd zal duidelijk worden hoe gevoelig de aan de PAS-uitspraak aangepaste rekenmethodiek (Aerius) is en bij welke projectomvang de stikstofdepositie boven de 0 uitkomt. Daarnaast wordt meer duidelijkheid verwacht over het nieuwe landelijke beleid, op korte termijn in de vorm van handreikingen saldering en ADC-toets (Alternatieven ontbreken, er is een Dwingende reden van groot openbaar belang en in (natuur)Compensatie wordt voorzien). Nieuwe wetgeving wordt eerst over enkele jaren verwacht

Voor de projecten uit de portefeuille van het grondbedrijf geeft dit grote onduidelijkheid over de mogelijkheden de bouwplannen conform de gehanteerde uitgangspunten te ontwikkelen. Alleen de projecten waarvoor een onherroepelijke Natuur vergunning is afgegeven (Kazerneterreinen en gedeeltelijk Maurits zuid/WFC) lopen geen risico.

Daarmee zijn de risico's veel groter dan waarmee in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2019 en bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen bij de Programmarekening 2018 rekening is gehouden.

Voor de plannen waarvoor geen onherroepelijke Wnb vergunning voorhanden is variëren de risico's tussen vertraging en het geheel niet doorgaan van de ontwikkeling. Dit geeft een grote bandbreedte voor de risico's. Als de plannen massaal vertragen, maar daarna nog wel worden gerealiseerd bedraagt het financiële gevolg circa € 12 miljoen. Als daarentegen een groot deel van de plannen geheel niet verder kan worden ontwikkeld is het financiële effect circa € 75 miljoen.

Voor de berekening van de risico's wordt uitgegaan van een combinatie van de risico's. Voor alle plannen wordt ervan uitgegaan dat de aanpassing van de spelregels voor de stikstofdepositie en het aanpassen van wetgeving tot een aanzienlijke vertraging in de uitvoering kan leiden.

Voor de projecten in de opstartfase die in de directe nabijheid van natuurgebieden liggen wordt rekening gehouden met het scenario dat de planvorming niet tot stand komt. Het betreft de ontwikkelingen Otterlo Weversteeg/ Onderlangs en Uitbreiding bedrijventerrein Harskamp.

Het totale financiële effect van dit "gemengde scenario" bedraagt € 16 miljoen.

Het risico, dus financieel effect maal de kans van optreden bedraagt 11 miljoen

Ten opzichte van het MPG 2019 stijgt het gewogen risico van de effecten van het wegvallen van de PAS uit de Wet Natuurbescherming van € 4 naar € 11 miljoen.

5. Voorziening en resultaat grondbedrijf

5.1 Voorziening Negatieve Plannen

De voorziening negatieve plannen dient ter dekking van nadelige exploitatieresultaten. Deze voorziening is rentedragend. Dat betekent dat alle nadelige exploitatieresultaten van projecten in de plan- en realisatiefase hun volledige dekking in deze voorziening moeten vinden.

De actualisatie van plannen op hoofdlijnen heeft veranderingen van de verwachte uitkomsten tot gevolg. Dit betekent dat de behoefte aan de voorziening ook afwijkt van de vastgestelde hoogte bij het MPG 2019.

Voor een gedetailleerd overzicht van de berekening van de benodigde hoogte van de Voorziening Negatieve Plannen; zie bijlage 3.

Per 1 januari 2019 bedraagt op basis van de jaarrekening de hoogte van de Voorziening Negatieve Plannen € 51,9 miljoen. Op basis van de actualisatie van de planresultaten stijgt de behoefte aan de Voorziening Negatieve Plannen met € 2,0 miljoen naar € 53,9 miljoen.

Vanuit de Perspectiefnota 2020 - 2023 wordt de Voorziening Negatieve Plannen met € 2,7 miljoen opgehoogd door dit bedrag uit de bedrijfsreserve Grondzaken te halen ter dekking voor het negatieve plan G12950 Kazerneterreinen Maurits WFC.

De MPG 2019 lite actualisatie van de Voorziening Negatieve Plannen vindt plaats bij de Programmarekening 2019 als onderdeel van het resultaat grondbedrijf.

5.2 Resultaat 2019

Resultaatsverwachting 2019

Verwachte resultaat 2019	bedragen x € 1	
	MPG 2019	MPG lite 2019
<i>Afsluiting plannen per 31.12</i>		
Grondexploitatie Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel		1.000.000
Grondexploitatie Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.		-
<i>Actualisatie MPG lite 2019</i>		
Vrijval Voorziening Negatieve Plannen		664.000
Toevoeging Voorziening Negatieve Plannen, deel rente		
Exploitatiekosten Materiel Vaste Activa (MVA)	-265.000	-213.000
Tussentijds winstneming	1.555.233	1.108.000
<i>Reguliere kosten en afdrachten</i>		
Product- en beleidsontwikkeling	-130.000	-155.000
Rente BW grondexploitatie Harskamp uitbreiding BT	-76.000	-76.000
Vaste afdrachten	-350.000	-350.000
Verwacht resultaat 2019	734.233	1.978.000

In het MPG 2019 was voor 2019 uitgegaan van een positief resultaat van € 0,7 miljoen. Actueel wordt verwacht dat we, op basis van de ontwikkelingen in de eerste helft van het jaar, het jaar met een positief resultaat van € 2 miljoen af kunnen sluiten.

De gevolgen van het wegvallen van de Programmatische Aanpak Stikstof uit de Wet Natuurbescherming heeft gevolgen voor de projecten. Deze zijn nu verwerkt in de risico analyse. Op projectniveau wordt nog bekeken welke acties en gevolgen doorwerken in de grondexploitaties. Dit zal nog grote (negatieve) gevolgen hebben

voor de actualisatie van de grondexploitaties in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2020 en daarmee voor het resultaat in de Programmarekening 2019.

Ontwikkeling bedrijfsreserve Grondzaken

De reserve dient ter (gedeeltelijke) dekking van de risico's van de ontwikkelportefeuille en anderzijds ter dekking van de resultaten van het Grondbedrijf. Hiermee wordt het effect van sterke fluctuaties van de jaarresultaten gedempt.

Ontwikkeling bedrijfsreserve 2019	bedragen x € 1	
	MPG 2019	MPG lite 2019
Stand 1 januari	2.700.000	2.700.000
Resultaatbestemming JR 2018	4.911.000	
Perspectiefnota 2020-2023 VNP		-2.700.000
<i>Afsluiting plannen per 31.12</i>		
G12310 BT de Vallei Bouwkavels	269.667	1.000.000
Vrijval VNP MPG 2019 lite		664.000
Toevoeging tussentijdse winstneming	1.285.566	1.108.000
Product- en beleidsontwikkeling	-130.000	-155.000
Rente BW grondexploitatie Harskamp uitbreiding BT	-76.000	-76.000
Exploitatiekosten MVA	-265.000	-213.000
Vaste afdrachten	-350.000	-350.000
Stand 31 december	8.345.233	1.978.000

In het MPG 2019 zijn we ervan uitgegaan dat de bedrijfsreserve grondbedrijf Met de toevoeging van het resultaat 2018 (€ 4,9 miljoen) en het verwachte resultaat 2019 (€ 0,7 miljoen) zou toenemen naar € 8,3 miljoen.

Bij de besluitvorming rondom de Jaarrekening 2018 is besloten het resultaat van 2018 niet toe te voegen aan de reserve Grondzaken.

Per 1 januari bedraagt de bedrijfsreserve Grondzaken € 2,7 miljoen. Vanuit de Perspectiefnota 2020-2023 is € 2,7 miljoen uit de bedrijfsreserve Grondzaken gehaald en gestort in de Voorziening Negatieve Plannen als dekking voor het negatieve plan G12950 Kazerneterreinen Maurits WFC. Hiermee is het aangepaste saldo van de bedrijfsreserve Grondzaken begin van het jaar € 0,00.

Bij de jaarrekening 2019 zal worden voorgesteld het werkelijke behaalde (positieve) resultaat 2019 aan de bedrijfsreserve toe te voegen. Op basis van de actuele resultaatsverwachting bedraagt de bedrijfsreserve per 31 december dan € 0,2 miljoen.

6. Bijlagen

Bijlage 1 - Realisatie kosten en opbrengsten eerste helft 2019

bedragen x € 1.000

	Kosten			Opbrengsten		
	Begroot	Gerealiseerd	%	Begroot	Gerealiseerd	%
Bedrijventerreinen						
G12310 Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	170	33	19%	-813	-2.818	347%
G13200 BT A12	5.353	2.722	51%	-15.412	-6.158	40%
G25000 Kievitsmeent - West	136	32	23%	-	0	
G50700 Harskamp - Uitbr.bedrijventerrein	82	0	1%	-	-	
G71000 Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	457	35	8%	-95	2	-2%
Totaal bedrijventerreinen	6.198	2.822	46%	-16.320	-8.973	55%
WFC						
G12950 Kazerneterreinen Maurits WFC	6.224	1.374	22%	-2.984	21	-1%
Totaal WFC	6.224	1.374	22%	-2.984	21	-1%
Stedelijk						
G10900 Kraatsweg Ede	123	-0	0%	5	0	2%
G12900 Kazerneterreinen	10.638	2.325	22%	-28.316	-5.378	19%
G13010 Valley Center	85	-19	-23%	7	1	16%
G15200 Soma terrein	1.113	174	16%	-5.154	3	0%
G20216 Kernhem - Vlek B-Oost	2.277	761	33%	7	3	39%
G20218 Kernhem vlek B-west	3.103	1.203	39%	-4.902	-3.562	73%
G22900 Reehorsterweg - Noord	1.769	370	21%	-	1	
G24010 Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.	100	4	4%	-	-	
G24830 Kop van de Parkweg	760	173	23%	-1.493	1	0%
G25700 Kernhem Meander	74	26	35%	-598	-166	28%
Totaal stedelijk	20.042	5.015	25%	-40.444	-9.098	22%
Dorpen						
G32700 Bennekom - Kochlaan	222	88	40%	-1.745	-691	40%
G40320 Lunteren - De Hulakker	148	25	17%	22	2	
G50800 Harskamp - Smachtenburgerweg	713	309	43%	-1.582	-14	1%
G50900 Harskamp - Kraatsweg	21	6	29%	5	2	43%
G70800 Wekerom - West	471	87	19%	-323	2	0%
G80700 Otterlo -Dries,Weversteeg,Onderlangs	134	80	59%	-	-	
Totaal dorpen	1.709	595	35%	-3.624	-699	19%
Totaal Portefeuille	34.172	9.805	29%	-63.372	-18.749	30%

Bijlage 2 - Actualisatie risico's

bedragen x € 1

Overzicht alle GB-projecten		MPG 2019		MPG lite 2019	
		Risico's	Kansen	Risico's	Kansen
G129xx	Kazerneterreinen	2.119.000	250.000	2.119.000	250.000
G13010	Valley Center	36.250	52.500	36.250	52.500
G15200	Soma terrein	266.250	25.000	266.250	25.000
G2021x	Kernhem vlek B Oost en West	717.500	550.000	717.500	550.000
G2290x	Reehorsterweg - Noord	168.750	50.000	156.250	50.000
G24830	Kop van de Parkweg	631.124	-	631.124	-
G25700	Kernhem Meander	35.000	-	35.000	-
G32700	Bennekom - Kochlaan	45.000	-	45.000	-
G40320	Lunteren - De Hulakker	595.000	-	595.000	-
G50800	Harskamp - Smachtenburgerweg	142.000	-	142.000	-
G708xx	Wekerom - West	112.750	90.000	112.750	90.000
G80700	Otterlo -Dries,Weversteeg,Onderlangs	266.969	-	266.969	-
G132xx	BT A12	761.250	1.120.000	696.542	882.500
G25000	Kievitsmeent - West	62.500	551.228	62.500	176.228
G50700	Harskamp - Uitbr.bedrijventerrein	100.000	-	100.000	-
G71000	Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	36.000	-	101.422	-
G12950	Kazerneterreinen Maurits WFC	9.535.000	1.487.500	9.031.250	3.050.000
Totaal risico's projecten		15.630.343	4.176.228	15.114.807	5.126.228
Conjuncturele risico's		Risico's	Kansen	Risico's	Kansen
Afwijkende opbrengstenstijging		2.338.474		4.253.898	-
Stagneren markt verkopen bouwgrond		1.122.239		1.122.239	-
Project Aanpak Stikstof		4.092.000		11.031.961	-
Totaal conjuncturele risico's		7.552.712	-	16.408.097	-
Totaal risico's		23.183.055	4.176.228	31.522.904	5.126.228

Bijlage 3 - Voorziening Negatieve Plannen

bedragen x € 1

Mutaties voorziening negatieve plannen				
	Noodzakelijk	Gereserveerd	Toevoeging	
Programma 4 E, A&M				
G12950	Kazerneterreinen Maurits WFC	-16.967.000	-10.461.000	6.506.000
G132xx	BT A12	-8.909.000	-9.801.000	-892.000
G50700	Harskamp - Uitbr. bedrijventerrein	-538.000	-539.000	-1.000
Totaal VNP programma 4 E, A&M		-26.414.000	-20.801.000	5.613.000
Programma 5 RO				
G129xx	Kazerneterreinen	-11.721.000	-15.767.000	-4.046.000
G15200	Soma terrein	-532.000	-249.000	283.000
G2290x	Reehorsterweg - Noord	-4.826.000	-4.827.000	-1.000
G24010	Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.	-1.030.000	-1.029.000	1.000
G24830	Kop van de Parkweg	-7.228.000	-7.046.000	182.000
G32700	Bennekom - Kochlaan	-230.000	-228.000	2.000
G40320	Lunteren - De Hulakker	-433.000	-433.000	0
G708xx	Wekerom - West	-1.547.000	-1.545.000	2.000
	Correctie programmering woningen	0	0	0
Totaal VNP programma 5 RO		-27.547.000	-31.124.000	-3.577.000
Totaal VNP programma's 4 E, A&M en 5 RO		-53.961.000	-51.925.000	2.036.000